

**De leermeester der zeden, vertoond in Horatius Zinnebeelden,
Lierzangen, enz. Lof van 't landleven, en Bespiegeling op 't
leven der menschen, verbeeld in de vier getyden des jaars**

<https://hdl.handle.net/1874/37451>

V E R K L A A R I N G

V A N D E

T Y T E L P R E N T.

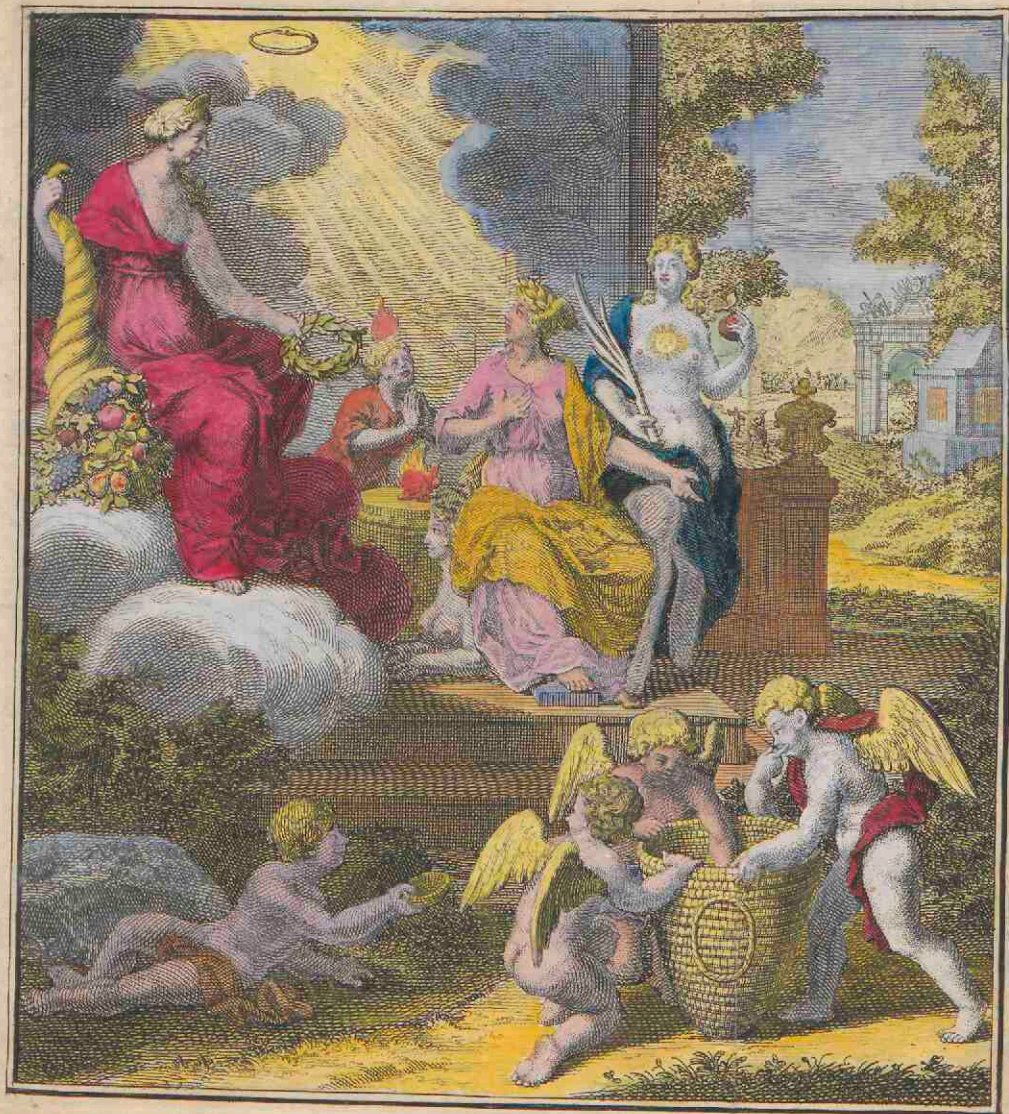
De Dichtkonst, op een Sphinx, hier als een Maagt ver-
In 't Starrekleet, bekranst met lauwen, vest haar 'oogen (beeld
Klakwiekend op een licht van 't Heilig Alvermogen;

Een licht, dat haar bezielt, daar de Eeuwigheit in speelt.

By haar staat Godsdienst, met de Waarheid, en de Deugt,
Als Kunstgespeelen, tot sieraat van haare dichten,
Om elk te leeren, te vermaaken, en te stichten,
En op te leiden naar Gods eindelooze vreugt.

De Bykorf die zig op den voorgrond hier vertoont,
Omringt van nyv're Jeugt, die haare Honing lekken,
Toont, hoe men uit dit Boek, kan Letterhoning trekken,
En dat het waargenot in 't onderzoeken woont.

De Praalboog, Houtmyt, 't Graf, en Landliën in 't verschieft
Schakeren naar elks keur in tweepaar Kunsttsfreelen,
Volvinding, taal, en geest, hier de eelfte Dichtjuweelen.
De Dichtkunde is het oog, daar wetenschap door ziet.

DE
LEERMEESTER
DER
ZEEDEN,

Vertoond in

HORATIUS ZINNEBEELDEN,
LIERZANGEN, enz.

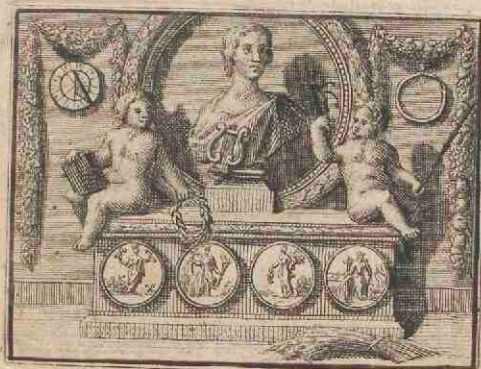
LOF VAN 'T LANDLEVEN, en
BESPIEGELING OP. 'T LEVEN
DER MENSCHEN,

Verbeeld in de Vier Getyden des Jaars.

Met veele uitmuntende VERZEN vermeerderd.

De Sesde Druk.

Met koperse Plaatn vercierd.

TE AMSTERDAM,
By TJEERT BLIEK, Boekverkooper,
op de Lelygragt, by de Heeregragt, 1781.

VOORREDEN.

D At de Dichtkonst iets aargenaams in zich bevat, het welk in staat is den mensch als te vervoeren, is een zaak die iemand, die maar eenige genegenheid voor de Mufen in zich bevind, niet lichtelyk ontkennen zal; want, het zy men zich toelegge op serieuze stoffen, het zy men een grooter welbehagen scheppe in het doorbladeren van onder elkander gemengelde Dichten, het lezen van dezelve streelt niet alleen onze zinnen en

V O O R R E D E N.

strekt ons tot vermaak, maar verwekt ook een lust in ons, om die Deugden en voortreffelyke hoedanigheden, dewelke door de Poësy met de allerschoonste en levendigste verwen worden afgeschilderd, na te volgen, en met een gestadige gemoeds-beweginge aan te kleven.

Deze gedachten hebben ons een denkbeeld ingeboezemd om *den Leermeeſter der Zeden*, een Werkje welks nut en aangenaamheid reeds voor lang bekend geweest is, den Dichtlievenden Lezer aan te bieden, met een vast vertrouwen dat dezelve, schoon reeds vyf reizen het licht gezien hebbende, geen mindere genegenheid by de Voestersingen, van Apollo zal ontmoeten, dan verscheide andere Werken, zo hier als elders uitgegeven. En het is niet zonder reden dat

V O O R R E D E N .

dat wy dit denkbeeld hebben, dewyl de veranderingen, (een zaak, waar aan het menschelyk geslacht gestadig vast gebonden is) die gedurig in dezen onzen *Leermeeſter* voorkomen, den smaak vergrooten en den lust opwekken,

Wy zullen den Lezer niet ophouden met dit Werkje, dat men met recht de kern der Poëſy zoude kunnen noemen, op te heffen en aan te pryſſen, maar, ons te vrede houdende met het onpartydig oordeel der Kunſtminnaaren, alleenlyk zeggen dat het zeive voor een groot gedeelte vermeerderd is met zeer veele uitmuntende Verſen van de beste Nederlandſche Dichteren, en nu, ten ſesden maale ter waereld komende, verciert met verſcheidene Platen, door geene onbedreven hand geſneden.

A A N D E
L E Z E R S,

Hier ziet ge een' onwaardeerb'ren schat
Van zedelessen voor uwe oogen,
De bloem der Dichteren onttoogen,
O Lezeren! op ieder blad.

Tast toe: niets zal u meer bekooren.
Hier zult gy vader VONDEL hooren,
En zynen zoon ANTONIDES.

DE DEKKER zal uwe ooren streelen,
En uwe kankerwonden heelen,
Indien gy volgt zyn zedeles.

Hier zal een * Burgerbeer u toonen
't Gevaar der koninglyke kroonen
En staaten, nooit van rampen vry.

En is 'er iets, vol kunst, te zoeken
In † DAVIDS net vertaalde boeken,
Of dichten vol van poësy,

Het eëlste is hier byeen gelezen.
Tast toe: niets zal u schaad'lyk wezen.

Hier zal § KATRYNE uw ziel en geest
Met onnavolgelyke toonen

Naar 't Doorneburgsche Tempe troonen,
Als gy den lof haars schoonheids leest.

Bemint ze: en wilt voor al deez' klanken,
De vlyt der Dichteren bedanken.

* J. Six.

† Van. Hoogstraten.

§ Lescalie.

ZINNEBEELDEN

U I T

H O R A T I U S.

ZINNEBEELDEN

UIT H O R A T I U S.

*De Deugd, wat ramp haar moge ontmoeten,
Vertreed het los geluk met woeten.*

1. *De Deugd betaalt haar zelven.*

DE deugd blyft steeds haar eigen loon;
 Zy kan alleen zich zelf vermaken;
 Zy staat naar Konings staf noch kroon;
 Maar poogt en streeft naar hooger zaken.
 Haar rust, van hoop noch vrees gestoort,
 Laat 's waerelds los geval braveeren.
 Hy blinkt, die haare lessen hoort;
 Met de onbevleete kroon van eeren.

2. *De Roem der Deugd.*

Die in triomph aan 't volk vertoont
 De Slaven, aan zyn kar gebonden,
 Zit als *Jupyn* om hoog gekroont,
 Het voorhoofd met laurier omwonden.
 Als de oproerflichter werd gedoemt,
 De trouwe Burger vry gefprooken,
 Dan zietmen 's Prinçen lof geroemt
 En wierook op zyn altaar smooken.

3. *Natuur word door konst volmaakt.*

Nooit broeide een Arent Duiven uit.
 Het moedig Paert teelt zyn 's gelyken.
 Zoo zal van 's Vaders wys besluit
 Geen brave zoon kleinmoedig wyken.
 Natuur houd overal dien voet.
 Zoo dalen Vroomen van de Vroomen;
 Maar *Pallas*, door haar konsten, doet
 Natuur volmaakt te voorschyn koomen.

4. *De Deugd is onsterffelyk.*

DE kunst, geleerdheid, en verstand
 Voert hier den mensch, met grooter waarde,
 Naar 't onbeweeg'lyk Vaderland,
 Verlost van de onstantvastige aarde.
 Geen *Lethes*-vloed verslind zyn naam;
 Maar, boven plaatze en tyd verheeven,
 Gevoert op vleugels van de *Faam*,
 Word die aan de eeuwigheid gegeven.

't Is wys, zyn zotheid te verlaaten;
't Is deugdzaam zyn, het quaad te baaten.

5. *De Wysheid en Deugd gaan zamen.*

Zoo wysheid van de dwaasheid vlied,
Wil deugd van de ondeugd stadig wyken!
Twee strydigheeden paaren niet.
Gelyk bemind steeds zyn 's gelyken.
Men kan de ziekte van 't gemoed
Verwinnen, met haar 't hoofd te bieden.
Die vlucht verdient den naam van goed,
Die ondeugd leert, om deugden, vlieden.

6. *De deugd bestaat in middelmaat.*

HOud u verplicht aan middelmaat,
 Zo gy naar mildheyd poogt te leeven,
 Die tusschen quistige overdaat
 En dorre vrekheid staat verheven.
Dedaal verbeetere uw gedacht';
 Die had een middelweg verkooren.
 Indien gy dus naar mildheid tracht,
 Zyn uwe gaven nooit verlooren.

7. *Middelmaat is best.*

EEn dwaas, die gierigheid ontvliet
 Word vyand van zorgvuldig sparen.
 Doch wacht zich van verquisting niet;
 Maar laat den toom der reden varen.
 Het helpt niet, of *Scylle* ontgaat,
 Die aan *Charybdis* zig kooft stooten.
 Men houde zich aan middelmaat,
 Die kan verkleenen en vergrooten.

8. *De Deugd is werkende.*

DE deugd, die in 't verborgen schuilt,
 En zich ontziet om door te breeken.
 Mag by een luyart, die vervuult
 Door loome slaap, zyn vergeleeken.
 Ontwyktze 't helder zonnen oog,
 Wie kan gewenschte vrucht ontfangen?
 Wat voordeel geeft de ontspannen boog,
 Onbruikbaar aan de wand gehangen;

*De Deugd zal zwaarlyk wederkeeren,
Daar zy zich eenmael zag onteeren.*

9. De Deugd verwekt Nyd.

DE lof der deugden word bestreên
Van die haar weezen niet en kennen,
Zo lang zy wandelt hier beneên;
Maar koomtze uit ons gezicht te rennen,
Men mist terstont haar waarde en kracht.
Het wys bestuur van brave Heeren
Word eerst uitsteekender geacht
Wanneer tyrannen ons regeeren.

10. *De Deugd is beminneelyk om zich zelve.*

DE goede, uit afkeer van het quaad,
 Blyft om haer zelfs tot deugd geneegen.
 Gelyk de booze 't quaaddoen laat
 Om dat hem staan de straffen teegen.
 Die 't steelen, naar zyn snooden aart,
 Om 't heilloos loon niet durft beginnen,
 Is de eernaam van de deugd niet waart.
 Men moet de deugd om deugd beminnen.

11. *Ondeugd is lastig.*

ROem van uw slaaffe vryheid niet,
 Die, om uw heete min te koelen,
 Een geile vrouw na de oogen ziet.
 Gy zult in 't eind' de wraak gevoelen,
 Of, zo gy 't wreekgeweer ontsluit,
 Wat slaverny heeft grooter krachten?
 't Zy dat ge in kas of koffer kruipt,
 De gramfchap hebtge doch te wachten.

12. *De ondeugden spruiten uit elkanderen.*

HY is verdooit, die, buiten nood,
 Van zotte wellust ingenoomen,
 Weer in gevaar loopt van de dood,
 Daar hy was even uitgekomen.
 Een lichte vrouw kan zyn verstand
 Van de eene vreez' in de ander jagen:
 De Leeuw is wyzer; van zyn band
 Gebrooken, blyft hy geerne ontslagen.

*Plant van der jeugd aan niets, als goed,
In uwer kindren teér gemoed.*

13. *Opvoeding helpt veel.*

EEn nieuwe pot houd lang de reuk
Van 't eerste nat, by haar ontfangen.
Krygt dus de jeugd een quade kreuk,
Zy blyft haar in de leeden hangen;
Maar zoo een ingeworpen zaad
Haar onderrecht tot beter zeden,
De wysheid klimt van graad tot graad.
De opvoeding sterkt met vaste schreden.

14. *Die niet begint, die niet verwint.*

STaat niet, verzuft en kleen van moed,
 Verleegen, als een luyaard gapen
 Na het verlopen van den vloed;
 Maar waad'er deur, dat is rechtschapen.
 Slaat vaardig handen aan den ploeg.
 Vertoef niet met uw deugd tot morgen.
 Geen dag, geen uur komt ooit te vroeg.
 De Luyaard laat violen zorgen.

15. *Het einde kroont het werk.*

DIe jong zich tot de deugd begeeft
 Volbrengh zyn loop en klimt tot staten:
 Doch zal, terwyl hy henen streeft,
 De Wyn en wellust achter laten.
 De Goden schenken overvloed
 Aan die met naarstigheit beginnen
 En braaf volharden in het goed.
 Gestadigheid helpt overwinnen.

16. *Dronkenschap verduistert het verstand.*

DIe overdadig zwelgt en brast
 Krygt ziekte en walging, die hem drukken.
 De tucht en wysheid zyn in last.
 De knods van *Herkles* leit aan stukken.
 Maar die zyn dorst en honger blust
 Tot onderhouding van het leven,
 Staat 's morgens vroeg al toegerust
 Om hem tot wysheid te begeeven.

*De dari'le vreugd is haast vergaan,
En wellust kooft ons duur te staan.*

17. *Wellust teelt smert.*

VLie voor de wellust, en haar pyn:
Want lang bedroeft haar kort vermaken.
Haar vreugd bestaat alleen in schyn,
Die nimmermeer aan 't hart kan raken.
Hoe duur verkooft zy haar genucht!
De woeker, 't slempen en hoereeren,
Verschaffen nimmer and're vrucht,
Als schielijk naar 't verderf te keeren.

18. *Natuur stelt de maat*

Natuur bepaalt met wyze en wet
 De nooddrift van dit korte leven,
 Waar in te mager, of te vet,
 Als schadelyk, word uitgedreven,
 't Geen matig voedsel kan voldoen,
 Om lyfsbehoefden te verzaden,
 Hoeft sterke wyn noch venezoen
 Te helpen gulzig overladen.

19. *Reinigt uw verstant.*

Het vat dient zuiver uitgeschuurt,
 Waar in men goede wyn wil gieten;
 Maar zo 't verduft is en verzuurt,
 Men zal die quade smaak genieten.
 Zo moet men wieden uit zyn grond
 Onreine lust en quade zeden.
 't Verstand word helder en gezond
 Als 't zyn gebreeken flyt, door reden.

20. *Wysheid is des levens richtsnoer.*

Der Wyzen boeken, om haar nut,
 Moet elk tot naarstigheid doorlezen;
 Zy strekken ons in deugd een ftut,
 Om beter by ons zelf te wezen.
 Van zwarte zorg, die 't harte knaagt,
 Van yd'le hoop, van angstig schrikken,
 Word zulk één nimmermeer geplaagt,
 Die na haar richtsnoer zich kan schikken.

*Wie luist'ren wil na tucht en reden,
Verbeter't licht zyn quade zeden.*

21. *Ondeugd wykt voor bestraffing.*

GEen mensch, hoe onbesuist en wild,
Wyn gierig, toornig, geil, hovaerdig,
Of hoe hy zynen geest verspilt,
De wysheid acht hem niet onwaardig,
Zo hy van 't quaad wort overtuigt:
Want, zo hy hoort na hare reden,
En zich na haar beveelen buigt
Haar leer verbetert zyne zeden.

22. *Doet alles met wysheid.*

INDien u eerzucht heeft ontfelt;
 Zyt gy vervoert tot quade daden,
 Dat ondeugd uw geweeten quelt,
 Laat u *Minerve* beter raden.

Koomt eere of grootsheid u aan boort,
 Breng vrede en stilte in uw gedachten:
 Als gy haar wyze lessen hoort,
 Gy moogt, met recht, haar vrucht verwagten.

23. *Ledigheid voed ondeugd.*

DE nydigheid of zotte lust
 Zal licht een trage geest beletten;
 Maar naerftigheid, die nimmer rust,
 Kan zulk een snoode luim verzetten:
 Indien hy, voor den dag, begint
 In hooger bezigheid te werken,
 Hy word gewaar dat hy verwint.
 Zoo zal het doen den doener sterken.

24. *Bezorg uw gemoed voor al.*

DE splinter, die uw oog bezeert,
 Wilt gy zorgvuldig uit doen trekken,
 Maar 't geen 't gemoed inwendig deert,
 Laat gy *Minerve* niet ontdekken.
 Koomt eens uw hand of voet in last,
 Gy zult, om helpen, vaerdig weezen:
 Waarom het lyf dus opgepast
 Terwyl 't gemoed blyft ongeneezen?

*Is uw Natuur tot quaad genegen,
Zet deugdige oeffening daar tegen.*

25. *Gerwoonte is de tweede Natuur.*

GEwoonte is van een groote kragt;
De Jachthond zal op snoepen passen,
Als hy verkeert word opgebracht;
De Huishond licht een Haas verrassen.
Gewoonte, teder in 't begin,
Zal eind'lyk in natuur verkeeren.
Dat sterk vermoogen steekt 'er in.
Zoo kan die slaafsche wenst braveeren.

26. 't Geweten is meer als duizend getuigen.

Wat feilt hem aan een goede naam,
 Die, onbekommert van gedachten,
 Op 't ydel blazen van de *Faam*,
 't Zy hoog of laag, geenzints wil achten?
 Zoo strek de stale muur een schild,
 Daar op men, zonder vreez', mag bouwen.
 Schoon nyd en haat haar krachten spilt,
 Een rein gemoed kan 't staande houwen.

27. Daad by naam.

MEn zie uw wandel van na by,
 Die rustig leeft met open deuren:
 Maak dat 'er niets te vinden zy
 Dat 't los gerucht kan qualyk keuren.
 De Vroome weet van geen verdriet,
 Al loert de *Faam* met *Argus* oogen:
 Het geen 'er ooit van hem geschiet,
 Mag de onderzoeking wel gedoogen.

28. Niet beter dan zwygen.

H*Arpocrates* leert by den wyn,
 Zoo die de grond tot twist mogt leggen,
 Voorzigtig met de tong te zyn,
 De vinger op de mond te leggen,
 Als ons geheimen zyn vertrouwt.
 Veel rampen spruiten uit het spreken,
 't Geen vrienden in verdeeltheid houd:
 Maar zwygen voert des wysheids teeken.

Nooit

*Nooit zultge een Wyze zien beginnen
 Iet deftig met verkeerde zinnen.*

29. *Niet ernstig by de Wyn.*

Wanneer gy zyt op 't vriendenmaal
 En frisse wyn word ingeschonken,
 Vermyd u van een diep verhaal,
 't Geen uit geen schalen word gedronken.
 De wyn benevelt het verstand,
 Dat, door haar krachten, kan ontstellen:
 Gelyk geschenken, in de hand
 Des Richters, onrecht vonnis vellen.

30. *De boog moet niet altyd gespannen staan.*

2 **K**An wel met *Pallas* wil bestaan
 Van iet belachlyks te beginnen,
 Of kleene zotheid te begaan
 Tot een verlustiging van zinnen.
 De kortswyl trekt den geest om hoog
 En kan de bitt're zorg verzagten.
 Van een te lang gespannen boog
 Heeft men geen snelle scheut te wachten.

31. *Niet te haastig.*

Ziet wat een kloek beleid vermag!
 Men moet zyn werk daar meê beginnen.
 Elk doe zyn zaken met verdrag,
 Om zwarigheeden te overwinnen.
 Een domme kan, met sterke hand,
 Den Hengst niet van zyn staart berooven;
 Daar hair by hair, met goed verstand
 Geplukt, dien arbeid kooft te booven.

32. *De oprechte is zonder vreeze.*

DE Oprechte, met zyn ziel in vreê,
 Acht noch op storm noch blixemstralen;
 Maar is steeds als een stille zee,
 Of eên balans met juiste schalen.
 Schoon d'wing'landy haar moedwil blust,
 En schoon de hoogste tranffen beeven:
 Hy laat rumoeren dien het lust,
 Getroost in zyn onschuldig leeven.

*Vergeefs is 't, dat by zich verdedigt,
Die niemant met zyn doen beledigt.*

33. *Onnozelheid leeft veilig.*

DE vrome hoeft noch schilt, noch zwaard,
Noch boog, noch pyl, tot zyn verweeren;
Hy leeft, door zyn gemoed bewaart:
Geen wreed gedierte kan hem deeren.
De onnozelheid, zyn Lyfstrauwant,
Geleid hem vry door woestenyën
Van 't eene tot in 't ander land,
En kan hem voor gevaar bevryën.

34. *De vreeze des doods belet veel.*

Dle op een koninglyk banket,
 Het alles ziet in weelde woelen,
 Kan onder 't zwaard, ter moord gewet,
 Gezeeten, geen vermaak gevoelen:
 Geen zachte slaap verlokt zyn geest,
 Al huwt zich maatgezang aan snaren;
 Maar die 't sterflot wenscht noch vreest,
 Kan allerbest zyn rust bewaren.

35. *De licht vergenoegde is gelukkig.*

Dle met zyn klein gewonnen goed
 En minzame Ega leeft te vreedden,
 Door spys en drank, ter nood, gevoed,
 Word van geen booze lust bestreedden.
 Schoon Indiën haar schat ontsluit,
 Hy voelt geen prikkel van verlangen:
 Want, dryft hy zyn begeerten uit,
 Hy heeft de grootste schat ontfangen.

36. *Die niet begeert is ryk.*

DE kroon en scepter schynen waard
 Gewenscht, om heerschappy te voeren;
 Maar dit 's een rechte Vorsten aart,
 Die nimmer staatzucht kan beroeren.
 De kroon, die hem voor al behaagt,
 Terwyl hy Heer blyft van zyn tochten,
 Is die de deugd op 't voorhoofd draagt,
 En van die schoone hand gevlochten.

*De Koningen zyn aardfche Gobn,
Elk fchrikt en beeft voor haar gebon.*

37. Alle macht is booger onderworpen.

DE Vorst betoont zyn hooge macht,
Met volken door de wet te toomen,
En zietze van 't gemeen volbragt,
Schoon hy die zelf niet na wil komen.
Jupyn nochtans leeft boven hem,
Waar voor de grootste Vorsten beeven,
Wanneer hy dondert met zyn ftem,
Of heeft zyn blixem opgeheeven.

38. *De wysheid heeft vryheid.*

DE Wyze, die zich zelf regeert,
 Gebied alleen als vrygebooren,
 Dewyl, van geen belang verheert,
 Hem staat noch rykdom kan bekooren.
 De onzeek're schatten van 't geval
 Staan onder zyn gezach geboogen.
 De wysheid stelt hem boven al;
 Zy sterkt zyn vryheid en vermoogen.

39. *Vrees voor armoede maakt slaaven.*

WIE aan zyn vryheid affcheid geeft,
 Uit vrees voor armoede, en haar plagen,
 Krygt licht een Heer, die, onbeleeft,
 Hem zwaarder lasten geeft te dragen.
 Die, dus genoodzaakt, om wat geld,
 Zich aan een dwingland moet besteeden,
 Is veel elendiger gestelt
 Als die met weinig leeft in vreedem.

40. *'t Genoegen is 't al.*

PHILÉMON en zyn waarde vrouw,
 Die het bezoek der Goôn ontfingen,
 Elkand'ren tot het graf getrouw,
 Verplichten hun nakomelingen
 Om, met een vergenoegt gemoed,
 De schatten wyslyk te waardeeren
 En teevens, voor hare overvloed,
 Geen and're rykdom te begeeren.

*Den Landliên is alleen gegeven
Een vrolyk onbekommerd leeven.*

41. *Het landleeven is gelukkig.*

AL ziet men 't Hof vol weelde en pracht,
De Stad van duizenden krioelen,
Haar flaverny word uitgelacht
By die het landvermaak gevoelen:
Daar hoeft de bouwheer, tot een straf,
Geen hofgedingen na te jagen:
Men plukt 'er versche vruchten af
Van eigen akkers, ryk in 't dragen.

42. *Het geld vermindert geen zorgen.*

DE gryze vrek, nu hoog bejaart,
 Hoe meerder geld hy heeft te tellen:
 Wat hy by een schraapt of vergaart,
 Hoe meer hem booze zorgen quellen.
 Zoo snood een ziekte trest hem niet,
 Die, van begeerten nooit bestreden,
 Zich, in zyn vergenoeging, ziet
 Met luttel onderwind te vreedden.

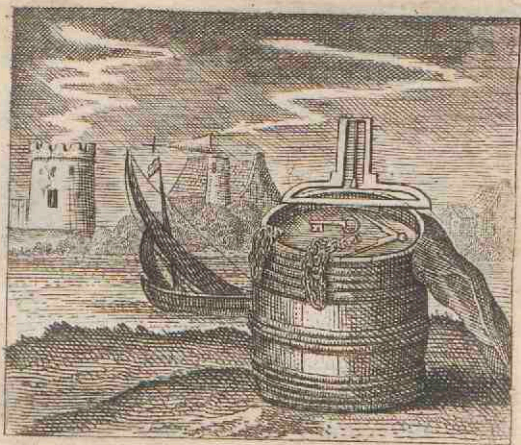
43. *De grootste staat is van geen zorgen vry.*

EEN Koning, met de kroon op 't hoofd,
 Omringt van duizent hovelingen,
 Zit van veel zorgen afgeslooft,
 Die door de mynen heene dringen.
 Wat voordeel geeft nu staat en pracht?
 Zy kan 't geweten niet geneezen
 Van knaging, daar het aan verfmacht.
 Hy leeft; maar leeft om steeds te vreezen.

44. *Zorg is niet te ontloopen.*

VAAr, vry van storm, voor wind en ty,
 Of ga te Paarde vluchtig rekken,
 De zorgen zyn 'er altyd by.
 Geen plaats of tyd kan die bedekken.
 De voetknecht drave op 't effen pad;
 De zorgen, sneller dan de winden,
 Vervolgen hem van stad tot stad;
 Zy weeten haren slaaf te vinden.

*Die zich de waare rust wil geeven
Kieze een vergeeten burgers leeven.*

45. *Maat hout staat.*

't **O**Nrustig hof, voorzien van staat,
De hut, niet veilig voor den regen;
Behooren tot geen middelmaat;
De welstant streeft hun beide teegen;
De blixem treft een hoog kasteel;
Verachting schuilt by lage daken;
Niet in te weinig of te veel,
Maar in de maat is rust te smaaken.

46. *Nydigheid is een groot quaad.*

DE nydige eet zyn eigen hert,
 Hy knaagt zyn spieren met zyn tanden,
 En lyd, door afgunst, grooter smert
 Als in een koop're Stier te branden.
 Wanneer de voorspoed haar geluk
 Een ander gunstig laat ontfangen,
 Ligt die vervloekte, in angst en druk,
 Te kaauwen groene gal en slangen.

47. *Geldzucht ontziet geen perykel.*

DE geldzucht zend, op 't herfstzaizoen,
 Wat voor gevaar de kielen loopen,
 Een Bark in zee, om winst te doen,
 En daar meê geld op geld te hoopen.
 't Zy roovers plonderen by nacht,
 Of moorders op de weegen passên,
 Geen nood, zo 't daar toe word gebragt,
 Dat zyne rykdom blyve aan 't wassen.

48. *Rykdom doet doolen.*

DE Kerk der deugd staat hoog geboud;
 Gewis haar spoor valt zwaar te weeten,
 Voor die zich opdraagt aan het goud,
 Daar sterkte en wysheid ligt versmeeten.
 Noch pryzen dwazen dit bestaan
 Om dat de wyste van hen allen,
 Die scherp na reden willen gaan,
 Vermomt in deeze zotheid vallen.

*Hoe maskerd de Ondeugd haar gelaat,
En dekt met schoone glimp het quaad!*

49. *Gierigheid ontbreekt geen schyn.*

DE gierigheid, een schendig dier,
Durft haar gedaante niet ontdekken,
't Zy Landman, Waard of Soudenier,
Elk zal een gryns voor 't aanzicht trekken.
't Vergaären heeft by hen de schyn,
Als of het zag op de oude jaren;
Maar 't is bedrog, 't en kan niet zyn:
't Is gierigheid en drift tot sparen.

50. *Reist, maar met voordeel.*

DE mensch veranderd van klimaat,
 Hy haald de lucht aan *Ganges* stroomen;
 Zo hy zich zelven niet ongaat,
 Hy is geen voetstap ver gekomen,
 Wat helpt het, of hy jaagt en tracht,
 't Zy het van buiten schorte of binnen,
 Hy moet, met al zyn redens macht,
 't Veranderen aan zich zelf beginnen.

51. *Rykdom baart zorg.*

DE rykdom brengt haar zorgen meê:
 't Gewas ligt op het veld verflagen:
 De kielen sneuvelen op zee,
 Of 't geld word heimelyk ontdragen;
 Maar die 't vergank'lyk niet begeert,
 Schoon Leeuws- of Hondsgesternte blaken,
 Of strenge en koude lucht regeert,
 Noch 't een noch 't ander kan hem raken.

52. *Goed stopt geen gierigheid.*

HY, die, met waterzucht belaân,
 Door drinken meend zyn dorst te lessen,
 Kan met geen drinken haar verslaan,
 Al krygt hy volgeschonke flessen.
 Die rykdom heeft by een gehoopt,
 Maar zyn begeerte niet verdreeven,
 Of schoon zyn koffer overloopt,
 Hy zal na meer en meerder streeven.

*Alle overschot kan ons niet geeven,
Dan slechts een ongerustig leeven.*

53. *'t Genoegen is 't al.*

Natuur, met klein beslag gepast,
Laat aan begeerte onrustig ploegen
En slooven, voor natuur een last,
Die haar gerust vind in 't genoeg.
Wat hoeft hy uit een diepe gracht
Te drinken, met gevaar van 't leeven,
Wanneer hy ziet de zelve kracht
Aan eene waterwel gegeven?

54. *Een*

54. *Een gierigaard doet maar goed
na zyn dood*

O Pym, op d' oever van het graf,
Die een geneesdrank dorst ontzeggen,
(Want geenen stuiver mocht 'er af,
Voor zyn gezondheid uit te leggen,)

Betoont ons, dat van Gierige aard
Geen penning voordeel valt te haalen,
Voor dat hy sterft en heenevaart;
Dan moet hy het gelag betalen.

55. *De milddadige maakt vrienden.*

Die geld bezit in overvloed,
En tot zyn vrienden denkt te maken
Die nooit ontvingen eenig goed,
Zal nimmer tot zyn oogwit raken.

Verplichting prikkelt allermeeft;
Zyn moeite is, zonder haar, verlooren:
't Schynt of me een Ezel, 't plompste beeft,
Regeeren wil op toom en spooren.

56. *Ieder helpt den milden.*

Komt een milddadig mensch in nood,
Terwyl hy heeft veel deugds bedreeven
Toont elk zich treurig om zyn dood,
Men wenscht hem een gelukkig leeven.

Maar leid een vuile vrek verdriet,
Geen mensch vertroost hem met zyn zegen,
Daar elk afkeerig van hem vlied.
De gierigaard heeft ieder tegen.

*Wat zotheid ook een Ryke doet,
't Gemeen keurt al zyn doen voor goet.*

57. *Den Ryken staat alles wel.*

ALs *Marsias* slechts op zyn fluit,
Met barsch gezicht, begint te blazen,
Roemt ieder kinkel dat geluid,
Gelyk Vorst *Midas*, 't hoofd der dwazen.
Wat grillen ryke *Plutus* maakt,
Wat zotskap hem word omgehangen,
Geen zoo vrymoedig, die hem laakt;
Hy werd voor wys by elk ontfangen.

58. *Het geld diend, of werd gediend.*

Die zich ontslaat van dienstbaarheid
 En rykdoms slaverny kan vlieden,
 Heeft 't zware juk haar opgeleid,
 En mag die grootvorstin gebieden.
 Maar wie de Koningin, het geld,
 Tot hare boejen zelf komt nooden,
 Houd zy verstrikt in haar geweld.
 Het geld gebied, of word gebooden.

59. *Alles knield voor het geld.*

Wat buigt zich niet eerbiedig neer
 Voor rykdom, blind en uitgelaaten!
 Geleerde en slechte, knecht en heer,
 De Godsdienst, deugd, en hooge Staten,
 Waarom? wat gaven heeft het geld?
 Om dat men vroom acht en rechtvaardig,
 Die *Plutus* goude schyven teld,
 Al was hy zelfs verachtens waardig.

60. *Het goud dringt alles door.*

Die *Danaë* haar kamer floot,
 Om geile liefde te beletten,
 Maakt van het goud haar lustgenoot.
 Het goud kan poorten open zetten.
 Daar hoeft geen blixem noch geweld:
 Men ziet rondas en spieffen vallen,
 Uit schrik, voor het ontsagbaar geld.
 Het werpt om laag de hooge wallen.

*Een Gierigaard heeft Goed verkreegen.
 Waar toe? hy is 'er med verleegeen.*

61. Een ryke gierigaard is arm.

EEn Ezel, die rozynen draagd,
 Eet distels, aan een duin gewassen.
 Zoo word een gierigaard geplaagt:
 Hy sluit zy kleëren in zyn kassen
 En draagt een kale py, uit nood.
 Zyn schuur en kelder legt geladen;
 Noch drinkt hy water uit de floot
 En kan zich met een raap verzaden.

62. Het

62. *Het geld geeft alles.*

DE groote koningin, het goud,
 Had hare gunsten opgedragen
 Aan eenen ryken, vuil en oud;
 Straks kan hy *Venus* ook behagen.
 Zy schenkt hem adeldom, verstand,
 Een schoone vrouw en brave vrienden:
 De Deugden gaan hem aan de hand.
 't Is by een ryken al te vinden.

63. *Een Erfgenaam is als een Gier.*

't GEviel van een *Thebaansche* vrouw,
 En 't moest haar erfgenaam behagen,
 Dat hy haar lyf besmeeren zou,
 Om 't lyk aldus na 't graf te dragen,
 Of ze eens zyn hand ontglippen mogt,
 Die nooit haar los liet in het leeven,
 En steeds was als een roefgedrocht,
 't Welk gaapte, als zy den geest zou geeven.

64. *Armoede is een slechte raadsman.*

WIE, overvliegend van verstand,
 Zich voeld van Armoë streng regeeren,
 Wanneer zy, wreed, met forsse hand,
 Hem tracht van 't deugden pad te weeren;
 Dan werd bedrog zyn toeverlaat:
 't En zy, van hooger geest gedreeven,
 Hy, opgewekt door beter raad,
 Te rug keert tot een eerlyk leeven.

*Laat vry de dwaazen 't goud begeeren,
Die wys is, zal een vriend waardeeren.*

65. *Een goed vriend is de grootste Schat.*

Een vriend acht zynen vriend veel meer
Dan 'saardryks dierbaar goud en schatten;
Hy tracht zyn 's halsvriends nut en eer
In eigen voordeel te bevatten.
De vriendschap kent geen stam nog bloed;
Maar laat alleen vernoegd zig vinden,
Door weldaad, uit een trouw gemoed,
Het zichtbaar teeken tusschen vrenden.

66. *Een vriend verschoont zyn vriend.*

Weg steeds uw vriend op vriendschaps schaal;
 Spreek met beleefdheid van zyn daden;
 Verschoon hem met een zachte taal,
 Zoo gy hem ziet geneigd ten quaden.
 Verminder dus, door vriendschaps plicht,
 Zyn misflag, zoo 't u kan behagen,
 Dat, als gy dwaald in zyn gezicht,
 Hy uwe feilen mag verdragen.

67. *Lief ziet geen leet.*

DE Liefde ziet gebrek voorby;
 Men zal in scheele en kreup'le zoonen,
 In bultenaar, of hoe hy zy,
 De vlek met malscher naam verschoonen,
 Een geldverspiller noemt men mild;
 Een suffer zal na kennis trachten;
 De snoever schynt van 't vrolyk gild;
 Zoo kan men 's vriends gebrek verzachten.

68. *Eensgezindheid maakt vriendschap.*

DAt eensgezindheid liefde baard,
 Laat *Zethus* en *Amphion* blyken;
 Deez' wraakt zyn harp, naar kunst gesnaard,
 Om beeter *Zethus* te gelyken,
 Die tot het jaagen was gezind.
 Dus zal een vriend, uit vriendschap, mede
 Beminnen 't geen zyn vriend bemind,
 Zoo ver 't bestaan kan met de reden.

*Hy zal de Lauwerkrans nooit winnen,
Die alle kunsten wil beginnen.*

69. *Elk in het geen by weet.*

ZY Doctor, Schilder of Poëet,
Dat zy de kunst te boven raken,
Daar elk zyne uren aan besteed,
Kan hen vermaard en achtbaar maken;
Maar die, te grootsch op zyn verstand,
Veel kunsten wil gelyk bevatten,
Blyft hangen aan te lagen trant.
Te veel geperst dreigd uit te spatten.

70. *t' Huus scherper toezien als buiten.*

TRagt naarstig in uw eigen hof
 Het onkruid, 't geen 'er groeit, te wieden;
 't Geen and'ren raakt, 't zy schande of lof,
 Laat zulks door anderen geschieden:
 Doorzie vry scharp op uwe borst,
 Uw eigen zaak, in alle hoeken;
 Maar, die gy op uw schouders torst,
 Laat die, die 't aangaat, onderzoeken.

71. *Niemand is met zyn lot te vreden.*

DE werk-os, die den ploeg veracht,
 Houd toom en zadel van de paarden,
 In zyn gebruik, van meerder pracht.
 Het Paard houd weer den ploeg in waarden.
 Wie leeft te vreden in zyn staat?
 De schipper wil zelf handel dryven.
 De boer ziet weelde in een soldaat.
 Geen mensch, die in zyn stand kan blyven.

72 *Geen staat belet de oeffening der wysheid.*

DE lust tot wysheid heeft, vind stof,
 't Zy met *Diogenes* verschoven,
 Of *Aristip*, in 's Konings hof.
 De wysheid streeft de plaats te boven.
 De kunstenaar, die 't goud begeeft,
 Om zyn figuren te verryken,
 Schoon hy oneed'ler stoffe heeft,
 Laat even schoon zyn kennis blyken.

*Men kan Natuur zoo niet verſteeken,
Of zy koomt ergens door te breeken.*

73. Natuur koomt boven:

FOrtuin kan in het goud gewaad
Met kroon en ſcepter zien braveeren
Een *Sim*, die, in dien hoogen ſtaat,
Geen van haar kuuren zal verleeren,
Al ſlaat en ſtoot gyze op de huid:
Heeft eens Natuur haar plooi genoomen,
Men jaagtze met geen vorken uit:
Die aard wil ſteeds te voorchyn koomen.

74. *Lydzaamheid verwint.*

HEbt gy gekreegen binnen boord
 Een snoode, daar gy meê zult varen,
 Gy zyt in 't Schip: Gy moet nu voort.
 Dus kund ge uw Lydzaamheid bewaaren.
 De wyze *Socrates* verzacht
 De Gramschap, met wat bôt te vieren.
 Het quaad verliest zyn grootste kracht,
 Blyft iemand stil en goedertieren.

75. *Wysheid baart rust.*

DE vrees en rou raakt op de vlucht.
 Daar *Pallas* en *Apol* zich toonen
 By minnaars van verstand en tucht,
 Die by de Zang-godinnen wonen.
 Hier huisvest vrolykheid en vreê.
 Zoo kan hem deugd en wysheid voeren,
 Daar geene droefheid vind haar steê,
 Noch zwarigheên 't gemoed beroeren.

76. *Arbeid, en Rust tusschen beiden.*

DE rust verstrekt een heilzaam goed:
Apol zal wel zyn boog ontsnaaren,
 En by de Harp, met bly gemoed,
 De zang tot een verquikking paaren.
 Fortuyn schynt somwyl wel gezind.
 De Zon straalt schoon na regenvlagen.
 Zoo de arbeid de rust verwint,
 De rust zal de arbeid weer verjagen.

*Dat de Ouden niet zyn beel vergeeten
Is meest de Dichtkunst dank te weeten.*

77. Dichtkunst vereeuwigt.

DE Zang-godinnen en de Tyd
Verheffen, uit gedrang der volken,
Die aan de dichtkunst zyn gewyd,
En voeren hen door lucht en wolken:
Indien hun lof, die nooit verdween,
Wierd aangeranst van lastermonden,
Of van onweetendheid bestreên,
Nog duurd die eeuwig, ongeschonden.

78. *De ouderdom heeft ook voordeel.*

Natuur bezorgt den ouden dag,
 De Tyd, die van hem heeft verdreeven
 Al wat in de eerste jonkheid plag
 Vermaak en oefening te geeven,
 Brengt weder and're gaven meê:
 De wysheid en haar gunstelingen,
 Ryp oordeel, matigheid en vree,
 Die de eerste malligheên bedwingen.

79. *De wyze houd de dood voor oogen.*

Die tusschen zorg en vreeze staat,
 En niet kan weten op wat tyden
 De schikgodinne 's levensdraad
 Geneegen zyn om af te snyden,
 En zyne tyd alzoo besteed,
 Of ieder uur het laatst zou weezen,
 Staat onbekommerder gereed,
 Als die niet anders kan dan vreezen.

80. *Schik u na den tyd.*

DE Tyd brengt schoone Roozen meê.
 Maar als 'er stormen uit het Noorden
 De kielen plonderen in zee,
 Of Vorsten staan gereed tot moorden,
 Ontfang hem dan, gelyk hy koomt;
 Blyft onverschillig en gelaaten.
 Een wyze wandelt onbeschroomt,
 Gelyk van moed, in alle staaten.

*De Wyn zal zulk een nimmer krenken
Die zich van Pallas in laat schenken.*

81. *De Wyn is ook den Wysen dienstig.*

GElyk een damp of dikke lucht,
Des nagts op 't aardryk neêrgestreeken,
Voor 't helder daglicht neemt de vlucht,
Wanneer 't gereed staat door te breeken,
Zoo zal de Wyn, die zorgen flyt
En nimmer aan verdriet kan denken,
De Geest verheugen op zyn tyd,
Indien *Minerve* dien zal schenken.

82. *Herwensch geen welbestede Tyd.*

HY heeft zyn dagen wel besteed,
 Die, als de Tyd hem kooft te vinden,
 Hem mild bedanke, en stâ gereed
 Om zich te zien van 't vleesch ontbinden!
 Schoon *Jupiter* met donders raast,
 Of strooit een maylucht over de aarde,
 Dat maakt hem vrolyk noch verbaast,
 Gerustheid blyft zyn hoogste waerde.

83. *De Dood verwint de Nyd.*

GEEN booze nyd-quetst de eed'le naam
 Der brave Helden, met haar tanden:
 Hun deugd, verheeven door de *Faam*,
 Streeft moedig over zee en landen:
 De dood blyft meester, haar ten spyt:
Alcides kan de monsters dooden:
 Hy sterft, verwonnen van de nyd,
 Maar leeft verwinnaar by de Goden.

84. *Bestaat niet boven uw vermogen.*

HOe waant ge, boos onzinnig rot,
 Op 't Hemel hooge dak te klimmen?
 Straks ziet ge uw stout bestaan geknot,
 Geheel vergaan in rook en schimmen.
 Al wat de maat te buiten gaat,
 Durf niemand dwaas'lyk onderwinden.
 Hy, die geen acht neemt op zyn staat,
 Zal zich in 't eind' bedroogen vinden.

*Niet kan den Hemel meer behagen,
Als voor de Godsdienst zorg te draagen.*

85. Veracht geen Godsdienst.

ZOo gy der Goden kerk herstelt,
Door oud'ren ondeugd neêrgezonden,
Waarom uw welvaart legt gevelt,
Zal Godsdienst 's Hemels gunst ontvonken,
Hy toont rechtschapeu kerkenplicht,
Die, in 't gemoed tot deugd bewoogen,
In 't hert de Godheid Tempels sticht
En houd rechtvaerdigheid voor oogen.

86. De

86. *De Tyd verandert, en wy met de Tyd.*

O Tyden! ô bedorven stand!
 Wat erft men veelerlei gebreeken,
 Die steeds vermeerd'ren, hand voor hand:
 Onze ouders konden daar van spreekken,
 En die ons volgen gaan niet vry.
 Men ziet de hooggereezen wallen
 Verwoest door toorne en hovaardy.
 Waar wil dit eind'lyk toe vervallen?

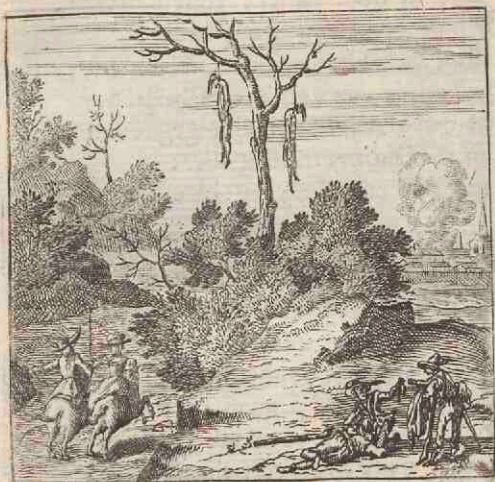
87. *Het Volk boet de ſchuld der Vorſten.*

WAs 't niet een ſnoode Prinçen vond,
 Dat zich gansch *Griekenland* beroerde
 En *Troje* neêrſtorte in den grond,
 Toen *Priaams* zoon *Helene* ontvoerde?
 Die Vorſten toonden eed'ler bloed,
 Die eerst zichzelven wetten ſtelden.
 't Geen 's Konings dart'le lust misdoed,
 Zal 't heele koningryk ontgelden.

88. *Die wel leeft is overal zeeker.*

DE Wyſe ſterft niet onbereid.
Æſchyl, wanneer hy quam te hooren
 't Geen van zyn noodlot wierd gezeid,
 Heeft zedert de open lucht gekooren.
 Nog viel het uit zoo 't was geſpeld.
 Aan plaats of wyz' is niet geleege.
 Het ſterfuur maakt hem niet ontſteld,
 Die steeds de deugd volgt op haar wegen.

*De wraak, hoewel met traage stappen,
Zal eind'lyk eens den scelm betrappen.*

89. *Straf na verdiensten.*

DE tempeldief of moordenaar,
Al word hy niet op 't feit gegreepen,
Nog zweeft de straf niet ver van daar,
Die hem vervolgd met felle zweepen.
Hy menge zich, in schoone schyn,
Voor 't oog der menschen, onder vroomen,
't Mag voor een tyd verborgen zyn,
De wisse straf zal eind'lyk koomen.

90. *Het aanstaande is ons verborgen.*

HY is al te ongerust van geest,
 Die, of door passier, vogelschreiën,
 Of ingewand van eenig beest,
 't Besluit van God zoekt af te leiën.
 De kennis van Gods wys bestier
 Word van den Hemel niet gegeven
 Aan eenig onvernustig dier:
 Die magt is aan *Jupyn* gebleeven.

91. *Niets sneller dan de Tyd.*

BETrouw uw leeven niet te hoog:
 De Tyd zal snel van u verdryven
 De Jeugd en wellust van het oog;
 Geen min nog schoonheid mag 'er blyven.
 De smaak en slaap gaan op de vlucht.
 De Tyd heeft al 't vermaak bestreeden
 En laat niets over van die vrucht,
 Als ouderdom met stramme leeden.

92. *Alles is vergankelyk.*

GEen sterke Stad, hoe hoog bewalt,
 Geen Ryk, beslooten in zyn muuren,
 Of hunne Mogentheid vervalt.
 De strenge Tyd kan 't al verduuren.
 Is 't vreemd, zoo alles smelt tot niet,
 Dat zelfs aan drie bevalligheden
 Het eigen ongeval geschied,
 't Geen ook geleerdheid heeft geleeden?

Geen

*Geen scepzel kan de Dood verduuren,
De mensch moet ook haar kracht bezuuren.*

93. *Leef zo, dat ge niet vreest voor sterfen.*

ALs ge in een spiegel u beschoud,
En ziet uwe eertyds gladde wangen
Gerimpeld, en uw huid veroud,
Dan leert gy hoe de jaaren hangen,
Gewiekt, als schakels aan elkaâr,
Het deugdzaam en Godsdienstig leeven.
Blyft zelfs niet vry van dat gevaar.
Niets kan het noodlot wederstreeven.

94. *Die*

94. *Die oud is denke aan 't graf.*

HOe, wilt gy, dwaas en oude zot,
 De marmerblokken laten klieven,
 En bouwen u een prachtig slot
 Om uwe grootsheid te believen?
 Wat gaart ge een nietig goed by een!
 Bestel uw huis van zeeven voeten,
 Nog veel te groot al schynt het klein,
 Het eind' van al uw ydel wroeten.

95. *Het sterven is gemeen.*

EEn Koning heeft geen meerder recht
 De dood, dien grootvorst, te gebieden
 Als onderdaan of minste knecht,
 Nog ouder *Charons* boot te ontvlieden:
 Wat onderwyst deze overvaart?
 Zy leert rechtvaardigheid betrachten:
 Dewyl de Mensch, hoe wyt vermaart,
 Zyn sterfuur zeker moet verwachten.

96. *Niemand kan de dood ontgaan.*

't **W**Aar iets, indien van eenen kant
 De dood ons kon naar 't graf toedringen!
 Maar ach! ze komt uit zee en land
 Met vuur en oorlog ons bespringen.
 De dapp're sneuvelt door haar schicht,
 Gelyk een bloodaard, onverscheiden:
 Zy blyft van hooger hand verplicht
 Om elk ten grave te geleiden.

*Het waerelds goed is in dit leeven
Den Mensch geleend en niet gegeven.*

97. Die sterft moet alles verlaten.

DE dood heeft in zyn arm gevat
Een, die hy dwingt zyn geld en staten,
Zyn huisvrouw, kinders, land en stad,
En schatten and'ren na te laten.

Hy kan niet meer, na dit bestek,
By wyn en vrienden lustig leeven:
Een linnen kleed, op zyn vertrek,
Word slechts hem tot de reis gegeven.

98. *De dood is zeker.*

DE dood heeft yders naam en daad
 By een gestelt om op te leezen,
 Gelyk een lotery bestaat;
 Doch wie het voor of na zal weezen,
 Is na hy eerst word opgehaalt.
 Hy zy van groot of klein vermoogen,
 Het veege sterflot, vast bepaald;
 Laat niemand los, door kunst nog poogen.

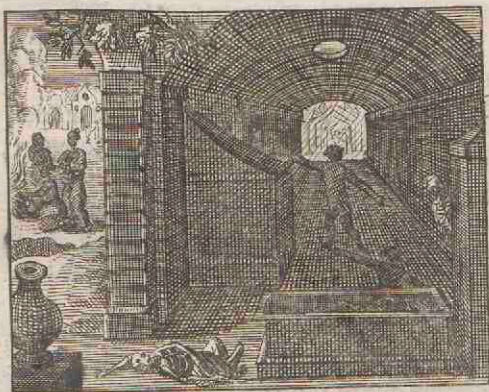
99. *De dood onziet geen staten.*

GY Vorsten van doorluchtig bloed,
 Gy hebt wel reden om te treuren!
 De dood schopt met dezelve voet
 De hooge poort en laage deuren.
 Geen majesteit vind hier ontzag;
 Geen armoë kan den boer beschutten.
 Het noodlot treft, met eenen slag,
 Paleizen en verachte hutten.

100. *De tyd is onberroepelyk.*

Gelyk de Lente gaat vooruit,
 Die straks de Zomer na zal treden,
 't Welk jeugt en manbaarheid beduid,
 Zoo volgt de Herfst, met traager schreeden,
 En lokt de Winter, grys van sneeuw.
 Dus hangt het al aan ronde kringen;
 't Verandert zich van eeuw tot eeuw,
 En sluit in de oorsprong aller dingen.

*Wat houd men zeker en gewis,
Het geene niet dan schaduw is?*

101. *De mensch is maar een schaduw.*

DEr menschen heerlykheid, op 't best
Van ydelheid aan een geweeven,
Wat levertze ons op 't allerlest?
Een bobbel, van den wind gedreeven,
Of schaduw, die geen plaats beslaat,
Een stinkend aas voor mot en wormen.
Wat vordert aardsche toeverlaat,
Wanneer de dood ons komt bestormen?

102. *Het noodlot is onverbiddeijk.*

DEwyl de schaar, in *Clotbó's* hand,
 Den draak des levens af wil kerven,
 (Want de allergrootsten van het land
 Zyn zelfs geboren, om te sterven)
 Gebruikt hier tusschen 's waerelds goed,
 Tot uw vermaak en vreugd', met maaten,
 Eer ge u, vol druks, bereiden moet
 Om 't zelve een quistgoed na te laten.

103. *De dood is het eind.*

O Dood, zoo wel een troost, als schrik,
 Hoe weinig menschen overweegen,
 Dat aan deeze uiterste oogenblik
 Het alle, en eeuwige is geleegen!
 Sta buiten rykdom, eere en staat;
 De dood zal dat gesnor verdryven.
 Wat in de waereld leeft, vergaat;
 Maar deugd alleen zal eeuwig blyven.

ANTHONI JANSZEN
 van Tergoes.

LIERZANGEN

UIT

HORATIUS

En andere Dichters.

LIEBOWITZ

THE
HORATIO

BY

Aan 't SCHIP, dat *Virgilius* overvoerde.

Hy bekelt der Menschen vermetelheid.

Zoo neeme u *Venus* in behoed.
 Zoo moeten u, van reê gescheiden
 En aangerand van wind en vloed,
 De klaare tweelingstarren leiden,
 Eertyds gebroeders van *Heleen*
 Zoo, bid ik, moet de voogd der winden
 (Noordwester uitgezegt alleen)
 Alle and're trachten in te binden;
 Dat gy, ô Scheepje, teder hout
 Gezond, welvarende en behouwen,
Virgilius, u toevertrout,
 Moogt lev'ren d' *Attische* landsdouwen,
 En dat gy doch op hegte kiel
 De droeve zand- en zee-gevaren,
 Myn vriend, de weêrhelst van myn ziel,
 Gelukkiglyk moogt doen ontvaren.
 Hy had voorwaar de borst wel styf
 En met driedubbeld staal beslagen,
 Die eerst met brosse planken 't lyf
 Op felle zee bestond te wagen,
 En zag nog 't bulderen, nog 't slaan
 Van Wester tegen Noorder buijen,
 Nog droeve regensterren aan,
 Nog dollen stormen uit den Zuijen:
 Die op den *Adriaatschen* vloed

Alleen den meester speelen willen,
 't Zy dat het hen zyn gramme moed
 Lust op te ruijen of te stillen.

Wat stervens wyze of slag van dood
 Vermogt dien stoutaard te verbazen,
 Die 't zeegedrocht, zoo wreed, als groot,
 En 't meir, door stormen opgeblazen,
 En steile rotzen onbeducht

En zonder traanen dorst aanschouwen,
 Die langs *Epierschen* boord, berucht
 Door ramp, de kielen staan te schouwen?

Vergeefs, vergeefs heeft God bestaan
 Des aardryks schoot aan alle zyden,
 Te schiften met den Oceaan,

En wysselyk van een te snyden;
 Indien de volken, niet te vreên
 Met eige palen, and're hoeken,
 Als Godverachters, over zeên

En zorgelyke zanden zoeken.

't Stoutmoedig menschelyk gebroed,
 Al wat 'er dreigt, getroost te lyën,
 Streeft staag met reukeloozen moed
 Door dier verbode schelmeryen.

't Geslacht van *Jafet*, stout en fier,
 Ging zweven boven alle wolken

En stal met quaade lusten 't vier,
 En bracht het neder tot de volken.

Als 't vuur des Hemels was ontschaakt,
 Vernam men aanstonds nieuwe elenden.

Straks vielen koortfen, fchraal gekaakt,
 Op 't aardryk neêr met heele benden:
 't Noodwendig fterven, traag van gang,
 En voormaals langzaam in 't vernielen,
 Verfnelde zynen tred eerlang,
 En volgde ons korter op de hielen.

Dedaal heeft wind en lucht doorsneên
 Met vlerken, menschen nooit gegeven,
 Ja door verdoemden hel-stroom heên
 Dorst *Herkles* moed en arbeid streven.

Daar is voor 't sterffelyk geflagt
 Niets hoogs, niets wichtigs afgeschooten.
 Ons stoute dwaasheid droomt en tracht
 Wel zelf den hemel te bestooten:

En onze boosheên, onbesuist,
 Die noch voor heil noch plagen zwichten,
 Gedogen niet dat *Jovis* vuist
 Neêrlegt zyn gramme blixemschichten.

VErbeel uw binnen 't boord, van een geflingerd Schip,
 Door fwaren storm in Zee, op 't tipje van verlinken,
 Of haglyk stranden, of te Stooten op een klip,
 Twee menschen dus gedreigt, een fouten dood te drinken,
 En stel dat de eene zig, in dat gewrigt van tyd,
 Geparst vind Hemelwaarts te heffen stem en handen,
 Als Jonas Schippers déén, en God met groot gekryt,
 Smeekt om zyn hulp, en 't lyf behouden te doen landen;
 Daar d'and're op verfet, in die beroerenis,
 Door d'engte van zyn vlees, herfamelt zyn gedagten,
 En op den vasten gront, dat God zyn erfgoed is,
 Al wat zyn vlees beloopt stouthertig af kan wagten,
 Die by hem zelve zegt: myn God is immers myn,

Geen schefsel, geen geval, kan my dat goet doen derven,
 Myn lichaam mag dan straks een aas der vissen zyn,
 Als 't bloed zyn loop verliest, maar ik, ik zal niet sterven:
 Ik die geworden ben, met Christus eenen geest,
 Ben zeker dat my niets zal van zyn liefde scheiden,
 Dus stygt zyboven 't leed, daar 't stoflyk deel voor vreest.
 De vraag is wie tot God zyn toevlugt neemt van beiden?
 Voorwaar indien men op de schaal van 't Heiligdom
 Die beide wikken zal, hy word te ligt bevonden,
 Wiens ernstigste gesmeek niet verder firekt, alsom
 Te tonen dat zyn geest nog leid in 't vlees bewoorden.
 Hy waasemt door zyn mond zyn hertsbegeerten uit,
 Die niet zoo zeer aan God, als aan het schefsel kleven,
 Vergetend of nog vreemt van dat gerust besluit,
 Dat hem zyn God zyn goed, en beter is als 't leven,
 Daar d'andre Ziel gebragt in d'eigen klem als hy,
 En dus gejaagt, in God haar Schuilplaats weet te vinden:
 Zo stygt zy al 't gevaar, en 't schefsel verr' voorby,
 En laat zig veilig van het eeuwige verslinden.
 Geloofst zy God, die my heeft tot die keur gebragt,
 Ik zeg en meen het, en doet leven door geloven,
 Om als 't op nypen gaat, te staan door zyne kragt,
 En 't knorren van myn vlees, door stilte te verdoven.
 't Zy verr', 't zy verr' van ons te roemen dat men staa,
 Niet wetend' op wat Proef, hoefcherp ons God zal stellen;
 Maar 't blyft een waarheid, dat een Ziel die Gods genaa
 Aldus beschout, verwint, al wat haar poogt te kwellen.

Aan L I C I U S S E X T I U S.

*Hy beschryft den ingang der Lente,
 en 's levens broosheid.*

DE felle vorst is door de lente ontdooit,
 Die aangenaam de velden weêr voltooit,
 En

En los kooft meuken.

Men wind het fchip alreë den golve toe;

Het blaaf'rend veë is zyne ftallen moe:

De boer de keuken.

Geen ryp zal nu de weiden meer beftaan.

Vrouw *Venus* heeft weer met de nieuwe maan

De maagdereijen.

Bevalligheên, ontfteeken door dien brand,

Rinkinken met de Nymphen hand aan hand

Om groene meijen:

Terwyl *Vulkaan* zyn winkel gloeiend maakt.

Welaan, nu is de blyde tyd genaakt,

Om 't hooft te cieren

Met eene kroon van groene mirtheblaên,

Of bloemen, die alreë nu open gaan,

Of met laurieren.

Nu is het tyd om in het lomm'rig woud

Aan *Pan*, daar hy de Nymphen onderhoud,

Een bok te geven.

De bleeke dood, daar elk is voor begaan,

Spreekt alzoö wel de Koningshoven aan,

Hoe hoog verheven,

Als 't boeren huis, hoe flecht gebouwt op flik.

O *Sextius*! het levens oogenblik

Leert ons miftrouwen

Dien langen tyd, die men te leeven acht.

'Terftont zult ge u beftulpt zien van de nacht

Met ziels benouwen;

Gy zult dan nooit, wanneer ge in 't nare huis

Van

Van *Pluto* zyt, by 't onderaards gespuis,
 Met lekk're dronken
 Meer drinken op de welvaard van uw' vriend,
 Geen Jong'ling, die der maagden gunst verdiend,
 Ooit meer belonken.

Aan CRISPUS SALUSTIUS.

*Hy pryst die bunne begeerlykheid
 en goutzucht intoomen.*

SALUST, die schatten haat,
 Van Gierigaards begraven onder d'aarde,
 Het zilver heeft geen waarde,
 Indien 't geen gloet ontfangt door een gebruik naar maat.
 De roem zal altyd staan
 Van *Prokule*, bekend om 't eerlyk harte,
 In zyner Broederen smarte
 Bewezen: zulk een Faam zal om den aardkloot gaan.
 Die gierigheid verwint,
 Heerscht verder als die *Lybiaansche* stranden
 Hecht aan de *Spaansche* landen,
 En bei de Leenen aan zyn dwinglandy verbint.
 Vervloekte waterzucht
 Vleid zich vergeefs, verstaat geen dorst door drinken,
 Voor 't quaad begint te zinken,
 En de onlust tevens uit het bolle lichaam vlucht.
 De deugd erkend geen druk
 Van 't graauw, en sluit *Fraaat* ten troon verheven,
 Na Koning *Cyrus* leven
 Uit de adelyke sleep der Vorsten, vol geluk.

Zy leert het volk zyn waan,
 Dat kroon en staf hem opdraagt en laurieren;
 Die, zonder 't oog te zwieren,
 Met onverdraait gezicht de schatten kan zien slaan.

Aan D E L I U S.

*Hy vermaant hem tot gelykmoedigheid
 in voor- en tegenspoet.*

D E W Y L ge, ó DELIUS! doch eenmaal sterven zult,
 Verwin nooit onheil uw gedult
 Geen maateloze vreugd' doe u in voorspoed zwellen.
 Het zy 't u luste u zelven meest te quellen:
 Het zy gy feestdaags, in het riekend lentegroen,
 U zelven goet wil doen
 Met frische *Vernen* Wyn, daar witte Popelboomen,
 Op 't ruischen van de stroomen,
 Haar bruine schaduwen vermengelen althans,
 Met takken breet van trans.
 Koom breng ons bloemen aan, en specery en Wynen,
 En frische rozen, die te dra verdwynen.
 Terwyl de jeugd ons nood, en uwe staat het lyd,
 En zusters, die den tyd
 Des levens spinnen. het is eenmaal afgesponnen.
 Gy zult doch eens uw aangename bronnen,
 En Vorst'lyk huis en hof, waar langs den *Tiber* glyd,
 Verlaten op zyn tyd.
 Uw Erfgenaam zal doch uw schat, zoo hoog gestegen,
 Bezitten, en braveeren in zyn zegen.
 Het helpt niet, of gy zyt van ouden *Inachs* bloed,
 Voorzien met Vorst'lyk goed:
 Of dat gy, naakt en bloot, van ongeachte volken,
 Sterft onder 't dak der ongestuime wolken,

Een

Een offerhande van het nooit verzade graf,
 Een algemeene straf;
 Hier worden we altemaal geroepen, en gedreven,
 Het zy wy kort of langer willen leven,
 De doot gaat haren gang. Ons noodlot heeft eens uit,
 Wy zullen *Charons* schuit
 Betreden, en, niet vry met eenewerf te sterven,
 Als ballingen in eeuwigheid gaan zwerven.

Aan S E P T I M U S.

*Hy pryst de vermakelyke Gewesten
 van Tibur en Tarente*

S E P T I M U S, gy die op mynen eisch
 U troosten zoud een *Gaditaansche* reis
 Met my te waagen,
 Die, zoo de nood my na de grenzen trok
 Des *Kantabers*, wiens styve nek ons jok
 Ontzegt te draagen;
 Getrouwelyk en nimmer dolens moe
 Met my tot daar, ja tot de *Syrtes* toe
 Zoud durven varen,
 Dat wild *Gewest*, daar d'*Africaansche* vloed
 Gedurig bruist en tegen de oevers woed
 Met felle baren:
 't Zoet *Tibur*, van 't *Argivisch* volk gebouwt,
 Och, of wy daar ten lesten mat en oud
 Eens smaken mochten

Gewenschte rust, en volle stillestand
 Van kryggsgewoel, van zoo veel zware land-
 En watertochten.
 Zoo evenwel der *Parken* bitterheid
 Myn ouden dag dat lustig oord ontzeid,
 De versche randen,
 Waar langs de stroom *Galofus* speelt en zwiert,
 Vermakelyk om 't sneeuwit wolgediert',
 En de akkerlanden,
 Waar van *Phalant* wel eer is Heer geweest,
 Zal ik gerust en wel getroost van geest
 Dan gaan bezoeken:
 Dat hoeksken lands licht my nog vrolyk an,
 Dat lokt, dat trekt, dat dunkt my 't zoetste van
 Al 's waerelds hoeken;
 Daar groeit en vloeit de honig overal,
 Een zonnedauw, die geen *Hymetische* zal,
 Hoe lekker, wyken:
 Daar durft d'olyf, zoo frisch en groen als gras,
 In goedheid by 't *Venafersche* gewas
 Zich vergelyken:
 Daar stort de lucht schier staage lentens neêr,
 En levert laauw en maatig winterweêr;
 Daar ziet men snyden
 Op *Aulons* kruin en wyngaardryken top
 De Wynen, die het mild *Falernsche* sop
 Geenzins benyden.
 Die plaatze, vriend, dat zalige Gewest
 Roept ons tot zich: daar zult gy voor het lest

Na 't bitter scheiden,
 Op d'affehe van uw eertyds heve vriend,
 Gelyk zyn trouw en vriendschap heeft verdient,
 Uw tranen spreiden.

Aan L I C I N I U S.

*Hy verheft de middelmaat en bezadigtheid
 des gemoeds.*

L I C Y N, gy zult gelukkig leven,
 Met niet te reukeloos in bare zee te streven,
 Of, al te bang voor ongeval,
 Te zwerven om den wal:
 Hy smoort niet onder vuile daken,
 Nog kan zich met de pracht van 't darterl hof vermaken,
 Die lust heeft in de middelmaat,
 Te vreden met zyn staat.
 Het groote schip heeft meest op zee te dragen.
 Een hooge tooren stort met zware nederlagen.
 Het Blixem treft meest de kruin
 Van een verheven duin.
 Een ziel, gebart aan alle zyden,
 Vreest onspoet in geluk, hoopt beter staat in lyden;
Jupyn, die 't onweer op doet staan,
 Doet 't zelve ook overgaan.
 De druk is morgen licht verbannen.
Apollo's taaye hoog is niet altyd gespannen.
 Hy haalt zomwyl de zanglust op
 Aan *Pindus* hoogen top.
 Zyt fier wanneer u rampen quellen,
 En bind voorzichtiglyk, wanneer uw zeilen zwellen
 In voordewinden van gewin;
 Zomtyds een reeffjen in.

Aan

Dat 'er niet zekerder is dan de dood.

A Ch! *Posthumus*, wy zien de jaren,
 Ons met gezwinder vaart ontvaren,
 En schoon men tot den altaar vlied,
 De rimpelen en zilvere hairen
 En komen dies te spader niet.

De ouderdom, vol smert en quaalen,
 Zal u niet trager achterhaalen,
 Ook zal de onmydelyke slag
 Der ongetemde dood niet dralen,
 O vriend, al ging gy dag aan dag

Drie honderd offerstieren flachten,
 En mengelde gebeên met klachten
 Zoo vierig als ooit iemand kon,
 Om *Pluto's* strengheid te verzachten;
 Die den drielyfden *Gerion*

En *Titius*, hoe grof zy waaren,
 Omcingelt met de droeve baaren;
 Die 't al, wat zich op aardryk voed,
 Die Koningen, die bedelaaren,
 Elk hoofd voor hoofd bevaaren moet.

't Is al om niet, dat wy voor 't woeden
 Van den bloeddronken *Mars* ons hoeden;
 't Is al om niet, het schor geschal
 Geschuwt der *Adriaatsche* vloeden;
 De dood betrapt ons overal:

E

't Is

't Is al om niet, gevreest de plaagen
 Der ongezonde zuidervlaagen
 By Herrefsttyd: 't is al om niet,
 Voor 't teder lichaam zorg gedraagen.
Cocytus met zyn traagen vliet

Diend eens gezien, gekend, geweeten,
 En al den arbeid ongemeeren
 Der *Belides*, niet waard genoemt,
 En *Sisyfus* tot eeuwig zweeten
 En steen omwentelen gedoemt,

Gy moet, gy moet u eens bereijen
 Van aarde en huis en hof te scheijen,
 Ja van uw Egâ, frisch van leên,
 En van die lommermilde meijen,
 Die gy hier viert, en zal 'er geen

Zyns Heeren treuriglyk geleijen,
 En hem de laatste schaduw spreijen,
 Behalven 't droef *Cyprussen* groen.
 Dan zal uw erfgenaam gaan weijen
 Op 't breedste, en ruiteryk verdoen

De Wyn, bewaard met honderd slooten:
 Dan word het vloeralbast begooten,
 En met veel betren drank besmet,
 Als ooit van monden wierd genooten
 Op prachtig Priesterlyk banket.

Aan TORQUATUS.

*Hy vermaant hem alle onnutte zorgen
te bannen.*

DE gryze sneeuw heeft nu de wyk genomen,
 Het zachter lenteweêr
 Kleed al het veld in 't groen, geeft alle boomen
 Hun bladervlechten weêr.
 Het land vernieuwd, de ontzwolle beeken
 stroomen
 Weer tusschen de oevers heen.
 Geen *Charites*, geen teêre Nymphen schroomen
 Nu naakt ten rei te treên.
 De dag, die flux in uren is verstoven,
 De snelle jaarloop zaid,
 Zich onder maan iets eeuwigs te beloven
 Is wind en ydelheid.
Zephyr temt eerst de koude noordervlagen:
 Dan komt de zomergloed
 Vermeesteren de laauwe lente dagen,
 Tot dat hy wyken moet.
 Den appelryken herrefst met zyn vruchten,
 Die ook ten lesten zal
 Voor 't snuiven van de traage winter vluchten:
 Dus ryst, dus daalt het al.
 Doch 't Maanerond, met rollen op en neder
 Door 's Hemels Teekenry,

Vergoed die schade en roept die tyden weder :

Maar wy, och arme! wy,

Wy, als wy eens gaan glippen naar beneden,

Waar *Tullus*, groot en ryk,

Waar *Ancus*, waar *Aeneas* is gegleden,

Straks smelten wy tot slyk :

Men word 'er nooit in 's waerelds licht her-
roopen.

En, ach! wat weten wy,

Of 's Hemels Goôn den morgen zullen knooopen

Aan onzer dagen ry.

Al wat gy dan genut hebt na betamen,

Of met een milden zin

Hebt uitgedeeld, daar slaan geen erfgenamen

Hun graage klaauwen in.

Wanneer gy ligt, van 's levens licht verfsteken

En van de dood verkracht,

En *Minos* eens het vonnis heeft gestreeken,

Zal u nog hoog geflacht,

Nog milde tong, nog deugd in 't licht her-
stellen,

Torquatus; want gewis

Diane kan van onder uit der hellen,

Bedroefde duisternis,

Dien *Hippolyt*, hoe kuifch en vry van schanden,

Niet weder op doen staan:

En *Thezeus* is niet machtig van doodsbanden

Pirithous t'ontslaan.

F I A T
J U S T I T I A
N E P E R E A T M U N D U S .

*De Gerechtigheid moet gehandhaaft worden,
op dat de waereld niet vergaa.*

Gelukkig Land, daar 't Regt gaat regt,
Geen oog en slaat op Heer of knecht,
Nog agt en geeft op groote Staten,
Of armen van 't geluk verlaten.

Daar nagt en dag een wakker Oor
Aan twee partijen geeft gehoor:
Niet past op klagen, kermen, smeeken,
Maar d'een en d'ander 't zyn laat spreken.

Daar geen vervloekte gierigheid
De gronden van de Wetten leid,
Nog om het Regt wat krom te draayen,
Den Regter zig met gout laat paayen.

Daar eige zugt van Eer of Staat,
Geen waarheid drukt, nog daar den haat,
Of liefde spreekt, of voor of tegen,
Maar 't Regt passeert zyn regte wegen.

Daar bloeit en groeit de waare deugt
God leeft daar zelfs als in zyn vreugt,

En zegent met zyn zegen-kroonen,
Die in dat Land als Rechters wonen.

Daar zugt nog weeuw, nog wees, nog kind,
Door die men in die Regters vind,
En Man, en Vader, als herbooren,
Dikmaal te vroeg voor haar verlooren:

Daar klaagt en weent geen armen bloet,
Verdrukt te zyn om 't sober goet,
In 't suire sweet van hem bekomen,
En naderhand weer afgenomen.

Een dief houd daar uyt vrees van straf,
Van 't geld en goed zyn klauwen af;
Een yder leeft daar even veilig,
Daar 't Regt gehouden werd voor heilig.

Gelukkig driemaal is dat Land,
Geen onheil staat daar voor de hand,
Men hoort de minste daar niet klagen:
Gun Heer ons altyd zulke dagen.

Aan de O U D E R S.

WY vormen vruchteloos de vroege en teed're jaren,
En maken hen in konst en wetenschap ervaren,
Indien wy hen niet voorgaan zelfs met vlyt,
En naau ontzien den kinderlyken tyd,

Indien de Vader leeft by 't klappen van de schyven,
 't Is 't middel om het ook zyn Kinders aan te wryven,
 De kleene knaap zal 't ook in 't kort beftaan;
 Hy groeit in 't spel, en vat die wapens aan.

Een dochter zal gewis geheele fchatten hangen
 Aan haaren hals, en meê blanketten haare wangen,
 Zo moeder zelfs haar voorgaat op dien voet
 En tot haar lyf zoo groote kosten doet.

Gemeenlyk volgt een Kind de Vaderlyke wegen,
 Het zy het ftarooft op het voorgaan van *Cethegen*.
 't Zy 't *Curien* of *Catoos* voor ziet gaan,
 Het voorbeeld kleeft zyn zinnen fchielyk aan.

De wreede gier gaat uit op vuile galgenazen,
 Door 't veld verftrooit; waar naar zyn broedzel ook zal razen,
 Zo 'dra het kan, op eene zelve wyz',
 En togt doen op dezelve foort van fpy's.

Ook zal de fperwer nooit een and're roof bejagen,
 Dan die voorheenen ook zyn Vader kon behagen:
 En de Arend ziet met onverdraait gezicht,
 Nog in zyn nest, het Hemels zonnelyk,

De ondeugd knaagt zich zelve.

Die eenig dieftuk onderftaan,
 Zyn fchouw voor fterreglans en maan.
 De moorder haat het fakkellyk,
 Als 't welk hem al te naakt en digt
 Zyn razerny voor de oogen leid:
 Om weinig alffem bitterheid
 Verfpuwt de kinderlyke mond

Geneesdrank, hert en maag gezond.
 Een zweer, een wonde of open huid
 Is bang voor zalve en heilzaam kruid:
 Die in zyn borst verborgen draagt
 Een hert van schelmery geknaagt,
 Die is de waarheid enkel smert,
 Als die hem dat verettert hert
 Ontdekt en bloot leid met haar kaars.
 Maar gy, schynstatige huichelaars,
 Die van geveinsde yver brand,
 Die uit des volks verblind verstand
 Uw schandelyke winsten trekt,
 Hoe naauw gy uwe lemten dekt,
 Hoe laag en diep de vuiligheid
 Van uw gemoed gedoken leid,
 Nog ziet nog boort tot op dien grond,
 (Al loochenen 't gelaat en mond)
 Uw altyd knagende gewifs',
 Die u en beul en rechter is,
 Die u, met heimelyken tand,
 Dooreet gebeente en ingewand,
 Die met haar roede, taai gepeest,
 Staag slaat en geesselt uwen geest,
 Ô Drie en viermaal zalig hy,
 Wiens ziele, rein van schelmery,
 Nooit voor de rechtbank van zyn hert
 Betrokken nog verwezen werd
 Nooit beul, die eeuwig pynt en plaagt,
 In 't ingewand verborgen draagt!

LIEFDE, kenmerk van een Christen,
 Band der Vriendschap, grond der Rust,
 Vyandin van 't schaadlyk twisten,
 Aller braaven vreugd en lust.
 Gy leert ons den naasten minnen,
 Nooit vergelden kwaad voor kwaad,
 Helpt ons monst'ers overwinnen,
 Daar ge Wraakzugt, Nyd en Haat,
 Dwinglandy en andere plaagen,
 Boeidt aan uwen Zegewagen.

*Die wel leeft behoeft de dood niet
 te vreezen.*

O Wat verschilt een hart, bewust van quaad,
 Van een gemoed, dat regt gaat in zyn we-
 gen!

Die, schuldeloos, de dood ontmoeten gaat,
 Treed haar gerust en onverschrokken tegen:

Maar zoo de dood den schuldigen ontmoet
 Slechts met de klank en schaduw harer slagen,

Straks zal ze van zyn kaken blos en bloed
 En koude schrik door al zyn leden jagen.

De boosheid draagt, voor doods gevaar be-
 vrees,

Een ziel vol angst door bergen, vuur en baren:

Maar deugd streeft met een onvervaarde
 geest,

De dood getroost, door allerlei gevaren:

Want sterven is van geen gewin ontbloot,
't Welk het vernuft der boozen, hoe bedreven,

Geenzints begrypt, en aller voomen dood
Verzelt en volgt een altyd zalig leven.

Doods felle klaauw vernielt ons niet geheel;
Het gierig vuur, de nimmer zatte graven

Ontgaat en smaadt ons allerbeste deel,
Regt gaande na den hoogen Hemel draven:

Daar recht men voor d'oprechte ziel een stoel
Op vasten voet en eeuwige pilaren,

In 't midden van het vrolyke gewoel
Der lichaamlooze en vierige Hemelscharen:

Maar anders is, heel anders is voorwaar
Der boozen lot, wier zielen al verbolgen

Met fakkelen en grouwzaam slangen hair
Door helschen poel de *Eumenides* vervolgen:

Alwaar ze voorts verbeter en verbast
Van *Cerberus*, in onderaardschen keuken

By *Tantalus* elendig gaan te gast
Op bloot gezicht en ydelheid van reuken.

Dit maakt het hert der boozen moedeloos,
Dit kan met hoop der vroomen borst vermaken,

En doetze voor dit wankelbaar en broos
Na duriger en vaster leven haken.

O leven! vlug en vluchtig in uw treên,
Te vieriglyk verliest op snoode goeden,

Zieltooveres, zintrekkende Sireên,
Die krachtig kond bekooren de gemoeden,

Gy zyt het, gy, die onzen geest belet,
 Verlekkert op uw troetelen en vleijen,
 Het quaad t'ontvliên, gy houd den weg bezet,
 Die ons vermag in 't eeuwig heil te leijen,
 In 't vreedeland, daar nimmer oorlogswée,
 Nog bulderen van heefche moordtrompetten
 Door de ooren ruischt, daar rooverende Zee,
 Nog strooperen het stille woud bezetten:
 Daar dwaaze Vorst om spottelyke staf
 Nooit degen trekt, door staatzucht dol en dronken:
 Nooit volkeren verftrooit als ydel kaf,
 Om met een kroon belachelyk te pronken:
 Nooit op het zweet en afgedrongen bloed
 Der schamelen, die voor hem nederknielen,
 Pracht, ledigheid of snoode lusten voed:
 Nooit om den prys van onvermaarde zielen
 (Ach ydelheid!) vermaarde titels koopt,
 Slechts titelen en fchaduwen van troonen:
 Maar daar men rust, en niet meer ducht nog
 hoopt,
 Daar voedzaam heil en ziel-oprechtheid wonen;
 Daar reine ziel geniet een held're dag,
 Die nimmer duikt voor nevelen nog nachten;
 Een leven, daar geen fterven op vermag;
 Een vreugde, nooit gevolgt van droeve klachten.
 O lichaam! ons een herberg al te zoet,
 Gevangenis, den waereldsche verftanden
 Al te aangenaam, ontsla dog ons gemoed,
 Dat hemelfch deel, eens van uw tooverbanden,
 Het

Het welk, helaas! niet meer zyn vaderstad
 Gedenkende, nog iemand van de zynen,
 In uwen schoot smoor dronken ligt, en mat
 Van *Lethes* stramme en doovende fenynen,
 Te blyde met zoo snood een houwelyk,
 Te zot op uw omhelzen, kussen, vleijen:
 O leeme kleed! schoon overschilderd slyk,
 Stuif weg tot stof, verdwyn, en laat u scheijen,
 Op dat de ziel, gevlogen op waart aan,
 Oprechte lust mag trekken uit de stralen
 Van 't zuiver licht, waar uit zy is ontstaan:
 Ach! poog u eens van doodelyke quaalen,
 En onzen geest van droeven angst t'ontslaan.

Nuttige Bezigheid.

V^{er}deel myn stil vermaak, in 't lezen der bedryven,
 Die in het weereldrond zyn, voor myn' tyd, geschied:
 Ik neem, wanneer 't my lust, de pen om iets te schryven;
 'k Verheug my, als een vriend daar van zyn deel geniet.
 Een' onverdiende lof, door vleiery, te slyven;
 Een Schimp-dicht, schoon vol kunst en klem, behaagt
 my niet.
 Ik prys myn vrienden graag, als 'k mag by waarheid blyven,
 En schuw wat anderen kan strekken tot verdriet.
 'k Leef in een' vryen staat, gerust en wel te vreden,
 'k Ben arm. noch ryk, maar heb tot overvloed genoeg,
 Wanneer ik, naar myn' staat, my, zonder afgunst, voeg.
 Ik zoek, en min de deugd, ontdaan van straffe zeden,
 'k Bemin plezier en vreugd, van laffe lust ontbloot;
 Ik acht het leven hoog; doch vrees geenzins den doot.
 Zoekt

Zoekt hier, ô Christen Mensch, geen werelt-
wyze Digten,
Verfiert met woorden-pronk, 't zyn zuiv're He-
mels-ligten.

Den Maker stigt zig zelfs alleen met zaak en zin:
Leest gy met zulk een hert, zoo doet gy ziels
gewin.

Den schyn van weldoen is niet veel;
Maar weldoen zonder schyn is eël.
Doet wel in stilte zonder roemen,
Een ander moet het weldoen noemen;
Regt wel doen kan een yder zien,
Het toont hem zelfs voor al de liên.
Of vroeg, of laat, nu, of naar dezen,
Zal 't van een yder zyn geprezen.
't Is even als de zonne-schyn,
Die als 'er duist're wolken zyn
Niet veel en ligt, maar als die dalen
Bespeurt men weer haar klaare Stralen.
Een Schaapje zegt niet wat het eet,
't Zoekt in de wey den besten beet,
't Verteert in stilte al zyn spyze,
't Welk ons daar na de vrugten wyze.
't Geeft melk en wolle tot ons nut,
Dies wert 't gehoet en wel beschut;
Zoo zal men ook u goede werken,
Altyt wel aan de vrugten merken.

En zegt niet wat gy doet of laat;
 Want uit de vrugt blykt goet en quaat.
 Roept zelfs niet luit van u goet leven,
 De vrugt zal u beloning geven.

Staatzucht en Schyndeugd.

GEveinsde schaamt' dekt 't onbeschaamd ge-
 broed,
 Schyngodvrucht weet het goddeloos gemoed,
 Met stil gelaat, heel listig en verwoed,
 Een glimp te geven.

O Staatzucht! moeder aller schelmery,
 Die binnen krielt van yd'le hovaardy,
 Maar aardig tooit met schoone buitenzy
 Uw godd'loos leven:

Zoo ras gy eens in onze zielen boort,
 Straks zyn ze door uw zoet vergift bekoort,
 De reden wykt, de zielrust leid gestoort
 En gansch geschonden.

De waarheid, schaamte en godvrucht kent gyniet,
 Nog trouw, nog haar, die wachtende 't geniet
 Van betere eeuw, de laatste 't aardryk liet,
 Vervuult van zonden.

O! konde een kloek en geestig konstenaar,
 De dekfelen aflichtende, vertoonen

De quellingen, die 't hertenhol bewoonen,
 Ontblootende zoo grondelyk als klaar
 Het blind vertrek der heimelyke tochten,
 Wat zoud gy zien van allerlei gedochten
 In kleenen stal een overgroote schaar!

Men zoude aldaar zien onder een vergaart
 Een razerny van Tygers en Leeuwinnen,
 En heet op roof, en nimmer zat van zinnen:
 Geen Bazilisk, wiens adem, waar hy treed,
 Beek, beem en lucht met pestgift kan ont-
 steeken,

Geene Aspissen, wier doodelyke beet
 Den doodslaap baart, en zouden 'er ontbreeken:

Geen Scorpioen, met yffelyken staart,
 Geen Krokodil, die met bedrieg'lyk weenen
 Op moorden loert, geen loozer Vossen aard,
 Geen listig spel, geen brakingen of steenen
 Van wreede Hyënen.

De schyndeugd dekt veelmaal den wreeden,
 En 't zedig kleed onzuiv're zeden:
 De naakte deugd eischt geen cieraad,
 Haar kleeding is gering gewaad,
 Haar wooning schaâuw van riette daken,
 Gene tytelpraal kan haar vermaaken,
 Zy staat niet veil: al stil, al koel,
 Belachtze 't hittig pleitgewoel:

's Volks handgeklap en straatgeruchten
 Veracht ze als zotte kinderkluchten:
 Geen voorspraak smeekt ze om spoedig end:
 Maar slyt, zich zelve slechts bekend,
 Te velde in lommermilde blaâren.
 Verr' buiten stads en staats gevaaren,
 Haar stille jaaren.

De zonde straft zich zelven.

DE valsheid maakt den dwazen vroet,
 Dat zonde doen geen schade doet;
 Dat boosheid vreugd' en heil kan geeven:
 Zoo styft ze 't ongeregeld leven.
 Maar maakt haar blydschap geen verdriet?
 Wat zeg ik? blydschap gaf ze niet.
 Geen ware blydschap kon het zyn.
 't Was droom, 't was waan, 't was yd'le schyn.

't Was smert en onheil, dat ze gaf;
 Zy baart altyd haar eigen straf.
 Haar grootste weelden worden plagen.
 De straf, die elke daad moet dragen,
 Vertoef niet tot de aanstaande hel.
 Wat volgt ze ras, wat loopt ze snel!
 Zy laat zich voelen, hooren, zien.
 Daar 't quaad zich zelfs niet kan ontvliên.

Indien ge dat ten dienst wilt staan,
Het zal u met den angel slaan,
De nyd doet al haar dienaars steenen:
Zy eet het vleesch, en knaagt de beenen:
Wat koomt van grootsheid, trots van moed?
De schande volgt haar op den voet.
De Logenaar verliest geloof,
Voor hem word alle vriendschap doof.

Waar Achterklap zich aast met quaad,
Is 't loon eerlang een yders haat:
Die aardsche schat vooral beminnen,
Ontmoet de plaag der vrekke zinnen;
Hen quelt een onvernoegde zin,
Die armer word door veel gewin.
d'Oplooopenheid verwekt gekyf:
Den wreeker wil de wraak te lyf.

De dolle Dronkenschap vermoord.
De gulzigheid brengt ziekte voort:
Onkuisheid krenkt de sterkste Londen,
De schoonste schepsels kan ze schenden:
De trage jammert van gebrek:
De dart'le valt, en breekt den nek:
De wryter sneuvelt in 't gevecht:
Zoo loont het quaad zyn' eigen knecht.

L I E R Z A N G E N
N Y D I G H E I D.

O Nyd! gy plaagster van 't gemoed,
Door lust der oude slang gebooren,
Die tegen alle deugden woed,
Hoe durft ge u laten zien of hooren?

Hoe neemt ge zoo veel harten in,
Om tegen God en 't goed te kanten?
Gy gaaft de zonden haar begin,
Nu dienen ze u voor lyftrauwanten.

De gierigheid, de hovaardy
En wreedheid volgen uw beveelen:
De boosheid voegt zich aan uw zy;
De dievery wil voor u steelen.

Uw trotsheid lastert allen lof,
Aan groote deugden toegeschreven:
Gy levert, roemt ge, beter stof:
't Was 't uw', dat and'ren word gegeven.

Die waan baart haat, de haat straks moord:
Uw wreedheid kan de dagen korten:
Gy bragt den eersten doodslag voort:
Gy leerde *Kain* bloed verftorten.

Of vind ge u met geen kracht gesterkt,
Om uwen haat te doen gevoelen:
Nog rust geniet, maar woelt en werkt,
Om uwen helschen moed te koelen.

Gy floort de broederlyke yreë:
De trouw verjaagt ge in ballingschappen:
Een anders welstand doet u wee:
Gy zoekt zyn heil voorby te stappen.

Maar kan uw voet hem niet begaan,
Dan quest u de eerezucht met haar spooren,
Die in uw bangen boezem slaan:
En echter gaat uw gang verlooren,

Want altyd is 'er iemand voor;
Gy kunt de verfte nooit genaken;
Zoo dwaalt ge van het regte spoor:
Gy moet in 't eind' die reis nog staken.

En groeit dan dat benyd geluk,
Uw snoode droefheid groeit met eenen;
Zoo voed ge, eilaas! uw eigen druk,
En valt om elks gejuich aan 't weenen.

Ach! zoo verteerd ge merg en been,
Gy zuigt het bloed uit al uwe aären;
De groene gal breekt door de leên,
En 't zweet met drupp'len uit de hairen.

't Gezicht ziet doodsch en overdwers,
Met mist en duisterheid betogen,
Van lucht, van licht, van blydschap wars;
De vaak kooft nimmer in uwe oogen.

Geen rust kooft in uw nagtvertrek;
 Gy knaagt, gy eet uw eigen harte;
 Uw broeders winst is uw gebrek;
 Nooit lacht ge, als om een anders smarte.

Fel fteekt uw tong, gelyk een fchicht:
 Uw boosheid knerst op hare tanden,
 Zy past op reden, noch gericht;
 Zy wapent uw verwoede handen.

Maar, fchoon gy and'ren fel beftryd,
 Gy flaat u zelf de grootfte builen.
 Wat menfch het zy, dien gy benyd,
 Hy kan uw razerny ontfchuilten.

Als gy hem volgt, hy wykt en vlied:
 Maar gy, wien anderen ontfvluchten,
 Ontvluht nogtans u zelven niet.
 Uw eigen byzyn baart u zuchten.

Hier helpt geen vlucht: de vyand blyft
 In 's menfchen bange borst befloten:
 Hier word hy door uw kracht geflyft:
 Gy wilt hem nooit na buiten ftoten.

Hier fluit ge uw eigen kerker toe;
 Hier hebt ge u zelven vast gebonden:
 Gy zyt de pynbank, beul, en roé,
 De halsftraf van uw eigen zonden.

DOLLE TOORNE.

Verwoede mensch, betem de oplopendheden;
 Uw toornigheid verduistert alle reden,
 Ontstelt de ziel, verwekt een storm in 't hert,
 Daar 't bloed door zied, als 't Lichaam gaande werd,
 Uw voorhoofd fronst, en beid' uwe oogen branden.
 Hoe schud uw lip, hoe knerssen al uw tanden!

Uw hairen zelfs, als borstels, opwaarts stygen;
 Uw schorre keel kan naauw'lyks aamtocht krygen.
 Hoe klopt het hart in uw ontruste borst,
 Dat vast na wraak, na bloed van menschen dorst.
 Wat durst de tong voor klank slaan in uwe ooren?
 De laster laat zich door uw lippen hooren.

Wat dreigd uw mond verwaarelyke rampen!
 Hoe schermt uw hand, terwyl uw voeten stampen!
 Hoe bleek, hoe doodsch vertoont zich uw gelaat!
 De schrik van 't quaad, daar 't hart van zwanger gaat,
 Drijft al het bloed vast in na de ingewanden,
 Maar ach! hoe raakt gy na die koud' aan 't branden!

Als koortsen, die met bange kou beginnen,
 En doorgaans met een grooter vuur van binnen
 't Geschonden vleesch verteeren tot het been,
 Zo schiet het vuur der toorne door de leên,
 En niet een lid, of 't raakt 'er door aan 't beven;
 Dan slaat het voort, dan dringt het na het leven.

Wat baart het dan al gruwelyke zonden!
 Wat baart het twist, en vyandschap, en wonden
 En menschen moord! geen onschuld vind hier plaats.
 De gramschap groeit door 't groeijen van veel haats.
 Haar ouderdom zal in een wrok verkeeren.
 Van menschen maakt zy barelyke beeren.

Een dolle Stier, een Tyger zonder reden
 Woed door haar kracht in menschelyke leden;
 De toorne is zelfs een korte razerny,
 Een dronkenschap der ziele, een tyranny,
 Die 't al vernielt, en schend te vuur, te zwaarde;
 Die boven God hier heerschen wil op aarde.

Al wat 'er goeds van God quam, word verdreven,
 Dus poogt dit quaad den Satan plaats te geven,
 Die hitst ons op, die blaast in 't heilloos vuur.
 Maar ach! wat staat ons zulk een boosheid duur!
 O God! geest kracht om dezen brand te blussen
 En uwe roé in 's haters hand te kussen.

O N K U I S H E I D.

WAt mag het vleesch, door 't oog verleid,
 Zich went'len in onreinigheid?
 Hoe durft het zich verloopen?
 De Schepper word dan niet gevreesd:
 De mensch, een tempel van zyn geest,
 Staat voor den vyand open.
 Dees' smet en smoort het godd'lyk beeld,
 Terwyl de wellust zonden teelt,
 Die met haar angel steeken.
 Lang is de smert, de blydschap kort;
 Wanneer 't geweeten gaande word,
 Begint zich God te wreken.

Dan knaagt de hartworm vleesch en been,
 Men zoek' vry rust, men vind 'er geen.

Dan

Dan zal men eens bevroeden,
 Hoe wyd men van zyn heil verviel,
 Toen zulk een pest van lyf en ziel
 In 't dert'le vleesch dorst woeden.
 De geile min belooft het zoet:
 Maar 't word veel bitterder dan roet.
 Haar lust is razernye:
 Haar snoode daad schend eer en trouw.
 't Gevolg brengt schaamte en naberouw.
 Hoe nypt haar tyrannye!

Hoe stinkt de rook van haren brand!
 De goede naam, dat kost'lyk pand,
 Beneemt ze glans en luister:
 Zy put der oud'ren erfdeel uit:
 De geilheid aast zich aan dien buit:
 Zy maakt onze oogen duister:
 Zy trekt de haren uit het hoofd:
 Krenkt lyf en ziel, van zin berooft:
 Veroorzaakt vuile qualen:
 Ontciert den bloess'em van de jeugd:
 Die gist'ren zangen zong van vreugd',
 Kan nu pas adem halen.

Zy brengt een vroegen ouderdom:
 De wakk're zinnen maakt ze dom:
 Zy kan 't verstand bederven:
 Zy stort ons, door haar' dwaze zin,
 Veel beestelyke driften in,

Daar deugd en reën van sterven.
 Met godsdienst dryft zy stout de spot:
 Zy kiest den buik tot haren God:
 Maar die verkort haar dagen:
 Die snyd den draad des levens af:
 Die werpt het vleesch in 't heilloos graf:
 Die baart de grootste plagen.

Dus teelt ze de eindelooze dood
 Uit haar bedriegelyke schoot:
 Vervloekt zyn al haar lagen.
 Zy is haar minnaars veel te loos:
 Wie haar bemind is dwaas, of boos,
 En zal zyn doodstraf dragen.
 Maar gy, die om dees' misdaad zucht,
 Verjaag dees' pest, of kies de vlucht,
 Schuw alle onmatigheden,
 De brassery, de sterke drank,
 De dert'le dans, de geile zangk,
 En pracht der wulpsche kleden.

DRONKENSCHAP.

DEn mensch, Gods evenbeeld, te maaken tot een beest
 Zyn wysheid, eer en goed al teffens te doen dalen;
 Zyn lyf te pynigen, met smertelyke qualen;
 Ten spot voor elk te gaan, berooft van zin en geest;
 Door knagend naberouw in eeuwigheid te zuchten,
 Dit zyn, ó Dronkenschap! uw' schadelyke vruchten,

BRASSERY en DRONKENSCHAP.

O Dank're mensch, dien God zyn gaven geeft,
 Gy, die alleen om te eten meent te leven,
 Versta uw plicht en eer', op dat gy leeft:
 Al wat gy kreeg, is op beding gegeven.

Het misbruik maakt die giften boos vergift:
 De gulligheid veroorzaakt veel elende:
 Zy dryft zich zelf met eindelooze drift:
 Nooit neemt ze rust, maar woelt zich zelf aan 't ende.

Het lichaam word door brassery verteert:
 Het hart bezwaart met vuile vadzigheden:
 Men proeft geen zoet dat niet ten lesten deert:
 Haar overdaad verdrukt verstand en reden.

De Dronkenschap verzelt de Brassery;
 En daar die twee in 't vleesch den meester maken,
 Ontstaat eerlang een boze razerny:
 Daar durft de mensch zyn waardigheid verzaken.

De Christelykheid word in den drank versmoort:
 De zuipery verdelgt de beste zeden:
 Zy brengt het vuur der dolle gramschap voort:
 Zy jaagt den brand der geilheid door de leden.

Het dronken oog ziet vreemde vrouwen aan:
 De dronken hand slaat onbedachte wonden:
 Al dreigt de nood, de voet wil 't niet ontgaan:
 De dronkenschap vergeet zich in de zonden.

Eerts lacht ze ons toe, maar quest nog eer ze scheid,
 Gelyk een slang, die toelei om te steken;
 Wie by haar blyft word ras en ver misleid:
 Die voelt de kracht van hare tovertreken.

Den eenen stort ze een beestig leven in:
 Een ander kan ze als in een steen verkeeren;
 Verkeert hem in een stokbeeld zonder zin,
 Een afgodsbeeld, niet machtig zich te weeren;

Hy heeft een keel, die geen geluit kan slaan;
 Twee oogencleén, maar die geen licht zien stralen;
 Twee ooren, dog die geene spraak verstaan;
 Een neus, waar door de reuk geen aâm kan halen;

Twee voeten, maar te zwak om voort te treén;
 Twee handen, maar niet machtig toe te tasten.
 Zoo dringt dat quaad door vleesch, door merg, door been:
 Dees' *Circe* maakt ook Zwynen van haar gasten.

Zoo wast die zonde, en steigt van trap tot trap:
 Maar, roept een vraat, ik zal my zelf bewaren:
 Ik ben vernoegt met mind're dronkenschap:
 Verrukt ze my, ze zal wel haast bedaren.

Zie toe, zie toe, gy vleid uw vyandin;
 Haar snoode list heeft duizenden bedrogen:
 't Veel drinken drinkt allengskens dieper in.
 Met elken dronk vergroot de dronk zyn toogen.

En eveneens gelyk een groene beemd,
 Geheel doorweekt door al te grooten regen,
 In slyk verkeert, van zynen aard vervreemt,
 En quynen moet, ontbloot van vrucht en zegen;

Zoo is 't hier met ons lichaam ook gestelt;
 Want word het eens met drank te veel gedronken,
 Geen ploeg der deugd kan gaan in zulk een veld;
 Het goede zaad verslikt, in 't nat verzonken.

Hier groeit een poel, die brengt het booze voort.
 Een vuil moerasch kan nooit iets reins ontfangen:
 Daar groeit geen goed, of 't smoort in zyn geboort':
 Daar krielt een nest van padden, en van slangen.

Maar ach! in u woont boozer ongediert,
 Als de overdaad zich huisvest in uw leden;
 De pest, die by de volle tafels zwiert,
 Die Godt versmaat in duizent dertelheden.

Hier zuipt en zwelgt dat ondiert, zonder maat,
 't Vergift van 't vleesch, die schender onzer dagen,
 Die altyd zat, en altyd onverzaad,
 Gods zegen durft door keel en kaken jagen.

Wat is 'er, dat de slemper niet verslindt?
 Hy hoort den buik van hongerige armoë kermen;
 En, schoon haar nood tot noodhulp hem verbind,
 Hy eet en drinkt, en weet van geen erbermen.

Hy eet en drinkt, als de eerste waereld deé:
 Maar dees' verdronk in 's hemels waterplaffen:
 Hem dreigt Gods' wraak met gruwelyker wee.
 De trage straf zal 't zorg'loos quaad verraffen.

E I G E N B A A T.

DE heele Waereld poogt te rapen en te schrapen;
 Elk zoekt zyn eigen nut te schudden uit de wan;

De

De mag're gierigheid zit na het goud te gapen,
 Gelyk een dronkaard na het staartjen uit de kan.
 Maar voor 't gemeenebest schynt niet een mensch gebooren.
 Waar Eigenbaat regeert , daar gaat de trouw verlooren.

Hier weet een slimme vos zich zoo in 't spel te draaijen,
 Dat hy zyn holle maag, met hoend'ren, vullen mag:
 Al hoort hy buurmans haan ter middernacht eenskraaijen,
 Hy paait het arme dier met een gemaakte lach:
 Gints koomt de kuikendief het duivekot bespringen.
 De loosheid gaat vermomt het bedelliedje zingen.

Nu koomt 'er de Alchimist van Koningryken boogen,
 En kruipt in Rykaards kas, eer het de bloed eens gist,
 Dan vind zich lichtgeloof, door moolenwerk, bedroogen,
 Want wind en water jaagt de schyven uit de kist.
 Daar heeft men Oost en West, tot op een hair, gevonden.
 Was malligheid een zeer, zoo diende al 't lyf verbonden.

Yder heeft zyn Pop.

't IS de mensch als aangeboren,
 Dat hy iets heeft uitverkoren:
 De een kiest dat, en de ander dit:
 Elk kiest zyn byzonder wit:
 Yder heeft zyn afgod binnen,
 Die hy dient met hart en zinnen:
 Niemand is ter waereld vry
 Van deez' zoete afgodery:
 Elk word van zyn lust getrokken,
 Die hem schoonst dunkt, en kan lokken:
 Niemant zyn natuur verliest:
 Elk heeft iets dat hy verkiest:

De

De een zyn vreugd schept uit vergâren
Van de schelpen, die de baren
Stroijen langs het dorre strand:
De ander heeft geen beter pand
Als de rykdom van zyn bloemen,
Van haar reuk en verw te roemen:
De een geen tydverdryf begeert
Voor het draven van zyn peert:
Door het springen, keeren, rennen,
En den breidel braaf te mennen:
De ander alle ding belacht,
Om tydkorting van de jacht,
Om in struiken en in hagen
't Schuwe boschzwyn te bejagen,
En in de eenzaam' wildernis
't Wild steeds op zyn hakken is,
Met zyn honden en molossen,
Die gaan snufflen in de bossen:
De een trekt met een angelhoek
Nu een baars op, dan een snoek,
Dan een spiering, dan een vooren:
De ander acht dit tyd verlooren,
En beloert de vogels schalk,
Nu in 't net, dan met de Valk:
De een verdient de lauwerbladen,
Om dat hy der Helden daden
In der *Musen* tempel zong,
En te pronk in schilden hong,
Is onledig met het lymen,

En het schaak'len van zyn rymen :
 De ander slaat de sterren gâ,
 's Morgens vroeg, en 's avonds spâ,
 Word door ondervinding ryker,
 Wenscht steeds om een verder kyker,
 Huilt vaak een, om dat hy niet
 In den raad der Goden ziet:
 De eene zal zyn neiging strekken
 Om met *Mars* te veld te trekken,
 En treed, als een Leeuw verwoed,
 Zynen vyand te gemoed,
 Daar de barffe wapens klinken,
 Daar de blanke zwaarden blinken:
 De ander, vliedend' dit geluit,
 Is een Munnik in zyn huilt,
 Past op zyn gezette stonden,
 Is aan 't klokzeel vast gebonden,
 Acht elk minder als zich zelf,
 Hangt steeds boven aan 't gewelf,
 En 't gewyde heeft uitverkooren,
 En draait om de kerke-tooren,
 Als de kraaijen, 't wuft gespuis
 Om de weërhaan en het kruis,
 En gaat schuw, gelyk als de uilen
 In de gaten zich verschuilen,
 Om het kerkhof daar het Spenst;
 't Is al heilig, wat hy wenst;
 Wat hy spreekt, bedenkt, beluistert,
 Alle menschen zyn verduistert,

Blind en dom, en zonder reên,

Soxes is verlicht alleen.

Aldus gaat het in dit leven,

Elk word van zyn geest gedreven:

Elk omhelst zyns harten lust,

Die hy als zyn bruidje kust.

VROLYK LEVEN.

Waar is myn Cither toe bereid?

Wat klanken wil zy geven?

Wat zing ik daar een ander schreit?

De vrolyke blygeestigheid

Is 't leven van het leven.

Wat laat zich 't volk door yd'le schrik

En mymerende zorgen

Beknellen? Vrienden doet als ik,

Gebruikt dog 's levens oogenblik

Zoo lang de dood wil borgen.

Al schokte zelf de Hemelspil

Uit haar metaale pannen,

Weest gy te vreên, gerust en stil:

Een die gelukkig leven wil,

Moet alle vreez' verbannen,

Zoud gy gestaâg bekommert zyn?
 Zou druk uw vreugd' besnoeijen?
 Neen, neen, verdryf die boezem-pyn,
 Gy woond zoo ver niet van den *Rbyn*,
 Daar muskadellen groeijen,

Hoest gy geen kleeren nogte kost
 Van goede liên te pragchen;
 Wat scheelt u hoe de waereld host:
 Daar *Heraclyt* om schreijen môst
 Môst *Democryt* om lagchen.

Maar zegt gy, ach! het wêer word zwaar,
 Ons dreigd een felle donder.
 Geen nood, ai toef een luttel maar,
 De nevel scheurt, de lucht word klaar,
 Het onweer is al onder.

Dan, 't licht is ook aan 't ondergaan;
 De nagt zal u benarren.
 My niet, nu kooft de blanke maan
 Met haar vergulde hoorens aan,
 En honderd duizend starren.

*Ydelheid der Wetenschappen
 en Geleerdheid.*

DE Weetzucht, ieder aangebooren,
 Ontsteekt de menschen van der jeugd:
 Het

Het oog en 't oor wil zien en hooren:
Maar wat is kennis zonder deugd?
Een boom vol bladen, hoog aan 't groeijen,
Die nimmer bloem nog vruchten heeft,
Die nimmer draagt, al raaktze aan 't bloeijen,
Die veel belooft, maar weinig geeft.

Wie zal om waereldwysheid wenschen,
Of om den naam van hooggeleert?
Een van de nederigste menschen,
Een landman, die zyn Schepper eert,
Die meer niet weet dan God te vrezen,
Die werken voegt by zyn geloof,
Zal zynen Heer veel waarder wezen
Dan de allergrootste Filosoofh.

De dwaze minnaar van 't veel weten,
Die, fier op zyne wetenschap
Zyn eige kennis heeft vergeten,
Al zet hy al zyn zinnen schrap,
Om steil ten Hemel op te vliegen,
Word echter van zich zelf misleid:
Zyn bezigheid zal hem bedriegen,
Hy smoort in zyn nieuwsgierigheid.

Wat helpt weetgierig te onderzoeken,
Al wat natuur verborgen houdt,
En 't merg der allerbeste boeken,
Wanneer men aan oud *Babel* bouwt?

't Laatdunkend hart denkt groote dingen:
 De hooge wetenschap blaast op:
 Wil de aarde tot den Hemel springen,
 Dan krygt ootmoedigheid de schop.

Denk, om u zelven in te binden,
 Dat veele zaken zyn bekend,
 Die ge in uw' brein niet uit kunt vinden:
 Haast raakt uw kennis aan haar end'.
 Ach mensch! zal 't groote kennis heten,
 Waar op uw geest zoo moedig treed?
 Gelyk dan, bid ik, al uw weten
 Eens by al 't geen gy nog niet weet:

Dan zult ge in 't eind' beschaamt belyden,
 Dat yd'le roem op wetenheid
 Een dwaasheid is der leste tyden,
 Van meenig mensch te spâ beschreid.
 Want hoe men meer en beter zaken
 Geweten en begrepen heeft,
 Hoe ons ook zwaarder straf zal naken,
 Word al die kennis niet beleeft.

Op den KOOPMAN.

DE Landman word, op hoop van winst. ter ploeg gedreven.

De Zeeman, klieft om geld, den hollen Oceaen.

De Krygsman ziet, om loon, geen duizend dooden aan,

De Rentenier verkort, uit vrees van schaa, zyn leven.

Wat

Wat is den Koopman dan een beter lot gegeven!
 Hy, die alle anderen doet bloeijen en bestaan,
 Weet zich, door schranderheid, van al dien last te
 ontslaan,
 En doet zyn naam alom op witte vlerken zweven.

Zich vindende op de Beurs of 't stille Schryf Comptoir;
 Ryst hy al 't aardryk, met zyn kloeke zinnen, door,
 En keert eerlang te rug met goud of dierb're waaren:

Dus leeft hy Winkelier en Arbeidsman ten nut,
 Queekt zelfs aan 's waerelds eind' de vriendschap aan,
 en stut
 's Lands welvaart, en zyn huis, met zilvere Pylaaren.

Gevaaren op Zee.

HOe kommerlyk zwerft steeds een zeeman met zyn schip,
 Op 's waerelds ongestuime baaren!
 Dewyl hem, onvoorziens, elk oogenblik,
 Bevangt een doodelyke vreez' en schrik:
 Hoe zukkelt hy in die gevaaren!
 Dan schroomt hy jammerlyk te stooten op een klip,
 Of, in de nare nacht, te landen
 Op onbekende stranden.

't Zy hem een Zee orkaan dreigt met een wisse dood,
 Wanneer hem 't onweër koomt beloopn:
 De waterbergen steig'ren in de lucht,
 Die starr'loos treurt, en om dat schouwspel zucht;
 En tracht het zee-kasteel te sloopen:
 Hy steekt het noodvuur aan in dezen hogen nood,
 En poegt op ankers en op touwen,
 Een poos nog zee te bouwen.

Maar, groote God! wat baat een zeeman 't zeebeleid,
 Als uwe sterke hand de winden,
 Wanneer zy, los gebrooken, zonder toom
 Rammeijen op den grooten waterfroom,
 Niet teug'len wil, en wederbinden;
 Zyn oordeel baat hem niet, 't gewoel is ydelheid,
 Geen sterveling vermag te toomen
 De dollen waterfroomen.

Gy zyt, die hemel, aarde, en wateren gebied,
 Dies valt de zeeman voor uw voeten,
 En vleid zyn hoofd in uw heilryke schoot;
 Hy smeekt, in 't zien der schaduw van de dood,
 Dat gy zyn hartzeer wilt verzoeten,
 Uw hand ontslaat alleen de sterv'ling van verdriet:
 Men mag den mensch somtyds geloven,
 Maar bystand koomt van boven.

De Gulde Middelmaat.

DRaag u altyd stil en vrédig,
 Onder God en de Overheid:
 Niet te bezig: nog te lédig:
 Spreek niet, dan met onderscheid:
 Wil de waereld vry gebruiken,
 Maar misbruik ze nimmermeer:
 Wil vry voor uw meerder duiken,
 Dog, behoudens plicht en eer:
 Wees oprecht in woord en wandel:
 Laat uw vroomheid kenbaar zyn:
 Wees voorzichtig in uw handel:
 Schuuw de Pleitzak als fenyn;
 Houd u uit des Pachtters klaauwen:

Neem

Neem den Arts, door hooge nood,
 Want dat volk zoekt goud te kaauwen,
 Schoon al had je geld nog brood.
 Myd vooral de Priesterkleden,
 Steek u nimmer in hun haat:
 Wie dus wys'lyk weet te treden,
 Houd de gulde middelmaat.

Een gelukkig Mensch.

Die in stilheid leid zyn leven,
 Met een eerlyk kleed bedekt,
 Meer vergeeten als verheven,
 Door geen quade lust gedreven,
 Niet benyd nog niet begekt;
 Die geen Heer en heeft te vieren,
 Dan alleen den grooten God,
 En zyn wezen en manieren
 Weet te leiden en te stieren
 Naar het vallen van zyn lot;
 Die, van Staatzucht afgezondert,
 Geenerhande boosheid voed;
 Niet verslagen nog verwondert,
 Of het blixemt of het dondert,
 Maar eenparig van gemoed,
 En met zyn beroep te vreden,
 Kan betoomen zyne wensch,
 En zyn tochten heeft besneden,
 Niet na lusten, maar na reden;
 Dat is een gelukkig Mensch.

Zielsgedachten over de Waereld.

Als ik, in myn vertrek gezeten,
 Ontsluit het groote waereldboek,
 Om, na naauwkeurig onderzoek,
 Der menschen leven af te meeten,
 Bevind ik dat schier ieder blad
 Met bloed of tranen is bespat.
 Hier oogst de pest ontelb're lyken:
 Daar 't oorlog, landen steden, ryken:
 De Staatsharpy kreukt 't groot gezâch;
 Zy rukt de moordpriem voor den dag
 En drukt ze in 't hart van vroomen mannen,
 Daar toe genoopt door eedgespannen.

'k Lees hoe godd'loosheid, aan het woeden,
 Verdrukt de wysheid, deugd en trouw:
 De vroomheid kleed zich in den rouw,
 Uit 't land gejaagt met geesfelroeden.
 Myn oog straalt naauw'lyks op een woord,
 Of 't meld van armoed', kommer, moord,
 Vernielen, wreken, branden, sloopen,
 Ontzielen, week'ren, rooven, stroopen.
 Dies weend myn oog, met *Heraclet*,
 Om 's waerelds schouwspel, vol verdriet.
 Ik susse en mymer in de bladen,
 Vervult met zoo veel gruweldaden.

Daar ik het lot der stervelingen
 Bespiegel in dat tafereel,
 Zoude ik dan nog myn sterfelyk deel,
 Dat bloot staat voor verwisselingen,
 Niet ruimen uit een heil'ge lust,
 En zoeken een volmaakter rust,
 Die in den Hemel is te vinden?
 Ach! had ik vleugels van de winden,
 'k Zou vliegen, met een snelle vaart,
 Den hoogen Hemel in van de aard',
 Om van myn lot te zegenpralen;
 Geen Adelaar zou me achterhalen.

Op de WAERELDKLOOT.

DE Waereldkloot, van lucht en wolken
 Beschaduw't, dryvende op zyn as,
 Met bosschen, bergen, waterkolken,
 En vruchtbarre beemden, juist van pas
 Gevormt, geschikt in alle deelen,
 Die, van verscheiden aard en tocht,
 De stand der waereld zamenstreelen,
 Zoo wys, zoo wonderbaar verknocht,
 Beschaamt den ongodist in 't schennen,
 Om hare schepping los te ontkennen.

Op de S O N.

DEs waerelds helder oog, de wyzer van de tyden,
 De Son, wier zuiv're glans ons harte kan verblyden,
 G 4 Moet,

Moet, als zy haare loop des daags heeft afgedaan,
 Wel van ons *ondergaan*, maar echter niet *vergaan*:
 Zoo gaat het met den mensch, 't voornaamste dier in
 waarde,

Het proeffstuk van Gods hand en 't edelste der aarde:

Wanneer hy zynen loop hier afgeloopen heeft,

Zyn taak heeft afgedaan, zyn tyd heeft uitgeleefd,

Dan moet hy *ondergaan*, ten grave nederdalen,

Verliezen al zyn licht en aangename stralen;

Maar nog vergaat hy niet, hy ryst in grooter eer,

En na zyn *ondergang* vind hy zyn *opgang* weer:

Wat vreest men dan de dood? ze is tot onze schaa niet.

Men zegge met de Son: 'k ga *onder* maar 'k *verga* niet.

De S O N.

STaat gy, ó Waereldling! met zwakke en pinkende
 oogen,

Op 't zien der goude Son verrukt en opgetogen,

Door haar bekoorend schoon, het zy ge gade slaat

Hoe zy des morgens ryst, en 's avonds ondergaat,

Of, door een Doolhof van ontelb're rekeningen,

Haar langs het blaauwe spoor der wyde starre-kringen

In haren loopbaan volgt, en twyffeld of ze zwaait,

Dan of de grove kloot der aarde keert en draait,

Of naspeurt op wat tyd zy haar alvoende stralen

Door 't rond der Maan bedekt, niet kan doen nederdalen,

En door wat teekens zy, met min of meerder spoed

Voortsbellende, elk seizoen de menschen kennen doet,

Wat landstreek zy nu minst en dan het meeste rooste,

En wat ze in 't gansche jaar gevorderd zy na 't Oosten.

Staat gy, ó Mensch! in die bespieg'ling, door de
 pracht,

En majesteit, en glansch, en heerlykheid, en kracht

Der schoone Son verrukt, zoo slyg, door de ed'le schachten

Van 't ware heilgeloof, vry op in die gedachten,

Ver boven Son en Maan, en denk: straalt ons het licht
 Der sterffelyke Son, zoo heerlyk in 't gezigt;
 Hoe heerlyk moeten dan, hoe groot en nooit volprezen,
 De glanschen, pracht en kracht der Sonnemakers wezen.

De M A A N.

Indien ge, & Mensch! 't nieuwsgierig oog wilt staan
 Op 't blinkend' schoon der wisselzieke Maan,
 Die ebb' en vloed en duizend aardfche dingen
 Regeert, en stuurt door haar verwisselingen,
 't Zy zy gebuld, gehoornd, of half, of ganzsch
 Te voorschyn kooft, of, tragende, al haar glansch
 Als voor een poos schynt van ons af te keeren:
 Wil dan met een' uit haar verwiss'ling leeren,
 Dat onder haar bestuur niets leeft of zweeft,
 't Geen iets gewis of zekers in zich heeft,
 En dat zy ons die wustheid doet beschouwen,
 Op dat men op haar Schepper zoud' betrouwen;
 Die, schoon hy haar zoo wust schiep van natuur,
 Onwankelbaar en eeuwig is van duur.

Op de S T A R R E N.

Is elke Star zoo groot als de aardkloot in haar ryzen,
 Of grooter, na 't besluit van alle StarreWyzen,
 En schynen ze evenwel, hoe wyd zy staan van een,
 Dus klein voor ons gezicht? wie kan van hier beneen
 Met zyn gedachtenis het Hemelsch rond bepalen,
 Daar zoo veel duizenden van diamanten pralen
 Aan dien doorluchte ring, gepast als aan de hand
 Van Gods onmeetbaarheid, die Oost en West bespant?
 Heeft deeze grootheid nog haar eind' en zeeke palen,
 Wie kan de oneindigheid van God dan achterhalen?
 En wat is dit Heelal, indien men God beschouw
 In grootheid, meerder dan een druppel morgendonw.

Op A D A M.

DEr Vad'ren Vader, door geen Moeder voortgeteelt,
 Die van geen kindsheid wist, nog kinderlyke dingen,
 Maar, door de wysheid van den Vorst der Hemellingen,
 Volmaakt uit enk'le klei gevormt was na Gods beeld:

Aardsvader ADAM, door des Hemels gunst, bedeeft
 Met meerder rykdom, dan ooit schepselen ontvingen,
 Genoot een overvloed van dierb're zegeningen:
 Ja alles, wat op aard' der menschen zinnen streelt.

Dit heil verdubbelde de Godheid met genade,
 Met schatten van vernuft, en quam hem voorts te stade,
 Met bovenmaansch beleid, in 't ondermaansch gebiedt:

Maar, ach! één misbedryf, geteelt uit wuft begeeren,
 Doet hem van aard'ch Monarch in eenen slaaf verkeeren.
 Dus brengt de zonde, ó Mensch! het hoogste heil te niet.

Op E V A.

O Moeder EVA! die uw' man en bedgenoot,
 Zoo wel uw' vader kôst als uwe moeder heeten,
 Hoe heilryk was uw' staat! hoe blonk Gods liefde keeten
 Om uwe zuiv're hals! wat was uw' wellust groot!

Had uw' begeerlykheid, zoo goddeloos, zoo sneed
 Gods wet niet overtreên, toen gy uw' dorst vermeeten
 Om van des Hemels boom, de boom der kennisf', te eeten;
 Gy derfde uw' Lusthof niet, gy kende smert, nog dood.

Maar, ach! wat hebt gy door die daad al quaads gebrouwen;
 Wat tong, wat pen kan al het rampzalig leed ontvouwen,

Dat gy al 't menschedom, en u zelfs haalde op den hals!
 Zoo

Zoo streng straft God den mensch, de schenders zyner
Wetten;
Wil des op Gods geboon altyd eerbiedig letten,
En denk: één Appelbeet baart zoo veel ongevals.

De Vroomen ombelzen de dood.

Is sterven weenens waard? laat weenen 's waerelds
flaven,
Wier hoope met het lyf versmoort leid en begraven,
Wier monden loochenen, dat die verdeelde leen
Na eenen korten slaap weer zullen worden een:
Laat weenen, jammeren, laat om hun dooden schreijen,
Die, stervende, na dit geen leeven meer verbeijen:
De razerny der dood heeft op de deugd geen macht.
Het uiterlyk geval, hoe schandig hoe veracht,
Bezwalkt haar glory niet, staat haar ook niet te schromen:
Of schoon de levens loop der schuldigen en vromen
Hier menigmaal, helaas! gelyken uitgang heeft,
Nooit sterft hy schandelyk, die eerlyk heeft geleefd
Indien de elende recht naar 't einde word gemeten,
Men zal veel heiligen elendig moeten heeten,
Die door verachte dood, door vuur, en vloed, en zwaard,
Door strik en stroppen zyn gevlogen Hemelwaart.
Die voor de waarheid kaupt, getroost den hals te zetten
Voor God, voor tempeldienst en vaderlyke wetten,
Heeft boven al wat leeft, den hoogsten lof begaan,
En al wat leeft behoort na zulk een dood te staan.
Die redenen zyn waar, en vast, en niet gelogen;
Maar wy, van losse waan en dwalingen getogen,
Wy, dwazen, vlieden ze, dog loopen in ons' dood:
Wy springen uit den brand in erger waternood,
Uit waternood in pest en doodelyke luchten:
En deert ons't oorlog niet, dood ziekens doen ons zuchten;
God geeft van stervens dag wel uitsfel, geen ontvlien:
En ach! de woekerwinst, die wy van 't uitsfel zien r

Zyn

Zyn qualen, quellingen zyn zorgen en gevaren.
 't Lang leven, uitgerek't tot menigte van jaren,
 Is maar een ketenkoord van langen angst en nood,
 Met jammerfchakelen gefchakeld aan de dood:
 En wy, elendigen! wy, vast aan dezen keten,
 Zyn flaven voor altyd, en willen 't niet eens weten,
 En voelen 't nimmermeer, deshalven fchromen wy
 De flaverny veel min als 't eind' der flaverny.

IK weet, ô Heer: hoe kort, hoe ongewis
 Myn ligt vergangbaar leven is,
 Myn levenstyd dien gy een handbreed ftelt,
 Is niets, by d'eeuwigheid geteld:
 Gezondheid, kragt of wat het menschdom vleyt,
 Ja ieder mensch is ydelheid.

De mensch vlugt als een ydle Schaduw heen.
 Hy woelt, hy flaaft, hy brengt by een;
 Hoopt fchat op fchat, en yvert zonder rust,
 In al zyn woeling onbewust
 Voor wien hy zorgt, of wie in 't aardfche dal
 Na hem zyn goed bezitten zal.

Ik wacht voortaan myn heil van d'aard niet meer.
 Ik hoop op U alleen. ô Heer!
 Vergeef myn fchuld! Vergeet myn euveldaad:
 Stel my niet tot der dwaazen fmaad!
 Ik zal myn mond niet opdoen in 't verdriet:
 Ik twist met U myn Rechter niet.

Op het zien van een DOOTSHOOFD.

O God wat 's toch die heerlykheit
 Daar zich den mensch meê streelt en vleit?
 Hoe los en wagtent staat ons leven!
 Hoe dikwils zien wy in een nacht
 Het schoonste beelt tot niet gebracht,
 En aan 't gewormt ten buit gegeven!

*Op de V Y F Z I N N E N.**Het Gezicht*

GEzicht, ô wondergaaf! door de Almacht ons gegeven,
 Wagthouster, die een Gids voor ziel en lichaam
 strekt,

Die al de wonders van Gods hand aan 't hart ontdekt.
 Wie u ontbeeren moet ontbeert het halve leeven:

Door u word 's menschen geest ter kennisse gedreven,
 Van al wat wetenschap, verstant en deugd verwekt.
 Wie uit uw nut gebruik het regte voordeel trekt,
 Word uit dit woelend stof in 't hof der rust verheven.

Maar ach! wie zyn gezicht te dartzel weiden laat,
 En al te welig op verboden vruchten slaat,
 Stort zich in eenen poel van eeuwig naberonwen.

Dat elk dan zyn gezicht afwende van het quaad,
 Om pamaals eeuwig in de Hemelhof gebouwen,
 Met een verlicht gezicht de Bron des Lichts te aan-
 schouwen.

Het Geboor.

GEhoor, o eel gehoor! tot 's menschen heil geboren,
 Wat viel ons, zonder u, het korte leven lang?
 Wat zou gezelligheid of minzaame ommevang
 Van vrienden, buiten u, ons baten of bekoren?

Gy freekt, als 't u gelieft, de ziel en 't hart door de ooren,
 By vrolyk snarenspel of lieflyk konstgevang,
 En maakt, als 't u gelieft, de ziel en 't hart weer bang
 Wanneer wy bange, of droeve, of vreemde klanken
 hooren.

Gy maakt de blindheid wys, en vaak de wysheid stom,
 Liefst woont gy by de jeugd, noó by den ouderdom.
 Gy kunt den mensch zo wel verleiden, als geleiden.

Men vangt in uwen suik zo wel een slang, als vis.
 Wel hem, wien 't oordeel van de Macht gegeven is,
 Om de aardsehe vleitaal van Gods heil stem te onder-
 scheiden!

Het Gevoel.

ONse ooren strekken slegts de woonplaats van 't ge-
 hoor,
 De reuk bewoont de neus, 't gezicht huist in onze oogen,
 De smaak heeft op de tong een kort bepaalt vermogen,
 Maar 't wonderbaar gevoel heerfcht al ons lichaam door.

Men eert en zoekt het aan, of yst en schrikt 'er voor.
 Het peingt, vleit en freekt, voed haat en mededogen,
 Ontsteekt het liefdevuur, weerhout of strekt ons pogen,
 Slaat hitte en koude gaá, en wyst den blinden 't spoor.

't Gevoel weet zelfs de ziel van de aarde om hoog te heffen,
 Of doet haar hier beneên de vreugd' of rouw beseffen,
 Wanneer Gods liefde, of haat haar koestert, of kastyd,

Gelukkig hy, die in bespiegeling opgetogen,
 't Gevoel heeft van Gods gunst en vriend'lyk alvermogen,
 En door 't gevoel dus word gezaligt en verblydt!

De Smaak.

't **W**As dan, ô mensch! de gunst der hoogste Majesteit
 Geensints genoeg, om u, tot onderhoud van 't
 leven

De Spraakkunst, in de mond een ed'le tong te weven?
 Neen: verder zag het oog van haar Voorzienigheid.

Zy schonk u 't spraaklid ook, op dat het kies beleid
 Des luisternaauwen smaaks u mogt te kennen geven,
 Wat voedzel 't oorbaarst zy, eer 't na de maag gedreven,
 En door de maag uw bloed en lyf wierd door verspreid.

Voorts doet ze u, door de smaak, zoo vaak haar liefde
 smaaken,

Als zy uw tong vergunt aan drank of spys te raaken.
 Dus strekt ons wat zy schiep ten nutte, en tot ver-
 maak.

Wel hem, die 't zielenbrood der opperste genade,
 Met eene dank're tong, mag smaaken vroeg en spade!
 ô God! gun ons dat heil wy hong'ren na dien smaak!

De Reuk.

ØKiesche, ò ed'le Reuk! die 's menschen hart verquikt,
 En uit benaauwtheên, pyn en smert weet op te beuren,
 Door geest versterkend kruid, en bloem- en bloesem geuren,
 U, tot elks heul en heil, van boven toegeschikt,

O zuiv're! die voor alle onreinheid vliet en schrikt,
 Keurmeesteres der tonge om spys en drank te keuren,
 Jagtleidster, die den Brak het Wilt kunt op doen speuren.
 Onzigtb're werkster, die onvatb're dingen wikt:

Gy maakt en lyf en ziel bedrukt of opgetoogen,
 Ja dient ons menigmaal voor ooren en voor oogen,
 En kreunt u aan geen licht of dikke duisternis.

Dus doet ge ons niet alleen der dingen aard bemerken,
 Maar toond ons, door de kracht van uwe wonderwerken
 Hoe konstig, hoe alwys de Waereldschepper is.

L O F
 VAN 'T
 L A N D L E V E N .

M O R G E N S T O N D .

DE Sonne, wederom verscheenen,
 Dryft nagt en naarheid voor zig heenen
 En roept, met haar gediensig licht,
 Elk weder tot zyn ampt en plicht.

De Landman gaat zich weder voegen,
 Tot spitten, pooten, planten, ploegen;
 Zyn Ega, meê niet lui nog loom,
 Ontlast de Koe van haren room.

De Maaijer maakt zich weder reede,
 Om met zyn zeissen, scherp van sneede,
 Door 't gras te gaan, 't welk, versch gevelt,
 Een roozegeur verspreid langs 't veld.

De Koopman zet zich weêr tot schryven;
 De Woekeraar wroet in zyn schyven,
 Alreê zoo bezig als hy mag.

't Gewoel vermeerdert met den dag.
 Ik hoore diffel, byl en hamer
 Alrede galmen door myn kamer:

Ik hoor de maat op 't aambeeld slaan;
 Ik hoor de zaag door de eike gaan.

't Is al wat lag weêr op de beenen;
 't Poogt al zyn dagwerk, als voorhenen,
 Op hoop van lof of luttel loon,
 Te spoeden by een lamp zoo schoon;
 En zal ze my vergeeffsch staan blaken?
 Zal ik, gedoken onder 't laken,
 Alleen verzuimen mynen plicht
 En dutten by zoo nutten licht?
 Neen, neen, ô Voerman van de dagen!
 Gy zult, met uwen gouden wagen,
 Van daag niet aan den middaglyn,
 Of immer niet daar over zyn,
 Of ik zal by uw' held're stralen,
 Die 't al vergulden, al doen pralen,
 Ook ietwes hebben uitgewracht
 Tot nut van 't sterffelyk geslacht:
 En daar op vlieg ik uit de veeren,
 Of uit het plimnest in de kleeren:
 Uw zoon, de kostelyke tyd,
 Die ons zoo spoediglyk ontryd,
 Dient niet verlegen nog verzetten,
 Dient niet al slapende versletten,
 Maar wakker, vlytig nagespoort:
 Want, schoon wy stil staan, hy rukt voort,
 En rukt, met nimmer staande treden,
 Ons nimmer staande jaren mede,
 Die henen schieten als een vliet,
 Ja waar van 't best ons eerst ontschiet:
 En 't geen ons eenmaal is ontschoten,

Word nimmer weer van ons genoten,
Dat blyven wy voor eeuwig quyt;
Ach! onherroep'lyk is de tyd:
De tyd, eens vruchteloos verloopen,
Word wel beklaagt, maar nooit herroepen.
Verspilling of verlies van geld
Word noch van hier of daar hersteld,
Of 't vald ten minsten, als ik 't quiste,
In mynes evennaasten kiste:
Maar quisting of verlies van tyd
En strekt nooit iemand tot profyt,
Ja geldverlies doet onze zinnen
Aan deugd en tucht niet zelden winnen;
Daar reuk'loos tydverlies altyd,
Ons tot schande en schade dyd.
En ziet wat kinders dat wy blyven!
Vermiffen wy een handvol schyven,
't Gaat ons wel diep aan vleesch en bloed,
Terwyl wy, met gerust gemoed
In slaap, in ledigheid, in grillen
Een goed deel van den dag verspillen;
Daar nochtans ieder dag ('t gaat wis)
Een goed deel onzes leven is.
Zoo wie den werktyd, hem geschonken,
Verspeelt, verflaapt, of blyft verronken,
Verspilt zyn leven: en wat schat
Is ons zo kostelyk als dat?
Want leven eigentlyk is waken,
Is iets wat heilzaams doen of maken.

Om dan zo kostelyk een goed
 Niet meer te treden met den voet,
 Wil ik aan nutte bezigheden
 Voortaan myn korte tyd besteden,
 En boven al, met alle vlyt,
 Waarnemen mynen ochtentyd,
 En, met herstelde kracht en zinnen,
 Myn dagwerk tydelyk beginnen.
 't Verzuim, dat iemand 's morgens doet,
 Word zelden op den dag vergoed:
 'k Zal tyd en werk alzo verdeelen,
 Dat, met de perle der pinceelen,
 Geen dag, geen oogenblik voortaan
 My kome zonder trek te ontgaan.
 „ O Vader van der tyden Vaders,
 „ Van Zon en Maan, gy, die de raders
 „ Van 's Hemels uurwerk hebt gewragt
 „ En ons den tyd hebt voortgebragt
 „ Uit de Eeuwigheid, ô wil my sterken,
 „ Om inder tyd alzo te werken,
 „ Dat ik, myn tydwerk afgeleid,
 „ Rust vinden mag in de Eeuwigheid.

M O R G E N S T O N D.

Het dun gezaaid gestarnt' verschiet
 Haar glansch en gloeit zoo vierig niet.
 De schaduwe is aan 't overleenen.
 De morgenstar dryft voor zich heenen

De benden van het Hemels heir.
De voerman van den grooten Beir,
Op dat hy zynen beurt verwissel,
Vlucht heên met omgekeerde diffel,
De goude *Titan* ryst alreê
Met blaauwe paarden uit de zee:
En schittert over bosch en duinen,
En *Ida's* bladerryke kruinen.
O! aangename Morgenstond,
Gy voert hem speelen in de mond
Van eindelooze zaligheden,
Die, lustig, rustig, wel te vreden,
Beschouwt al wat natuur ons geeft,
Wat schoonheid in haar aanschyn zweeft,
Wat Godd'lyk word, door al haar leden,
Van 't diep verwond'ren aangebeden:
Die in een lieffelyke streek,
By 't ruischen van een klare beek,
Zyn landhuis sticht, en akkerwoning,
Wat is dat een gezeegend Koning!
Die nimmer vlamt op yd'le lof,
En zyne lusten met zyn hof
Bepaalt, en indrinkt met zyne ooren
Der vog'len zang, die zich laat hooren,
Daar morgendauw, als perlen, leit
By druppels hier en daar gespreit,
Op roozeblaaden, versch ontlooken:
Wanneer zich opdoen duizend rooken,
En duizend kleuren, voor het oog,

Van bloemen, als een regenboog,
Als *Iris* bruiloftskleed geweven,
Een schildery, vol geest en leven.
Hy plant, hy poot, of hy verzet;
Belaagt de vog'len met zyn net;
Of, overleenende met yver,
Trekt spartelvisfchen uit den vyver,
Met zyn gebogen angelroe:
Of is hy zulke spelen moê,
Hy spant zyn paarden in, voor 't dagen,
En gaat met honden 't wilt belagen:
Of ryd, by klaare zonnefchyn,
Door wegen, die gestrengeld zyn
Als voormaals der *Cretensen* doolhof;
Hier bloeit een afgetuinde koolhof;
Daar licht een beemd, een klaverwei,
Omcingeld met een boomenrei;
Men melkt der koeijen uyers wakker;
Hier zwoegt en ploegt men op den akker,
En ginder hoopt men op 't gewas:
Daar zaait men boekweit; ginder vlas:
Hier groeit en bloeit het weelig koren,
Omheint met steekelige doren:
Daar spoeit een speeljacht over 't meir:
Hier rookt een dorp: en ginder veer
Wil in 't verschiet een slot verflaauwen,
En hooger op 't gebergte blaauwen.
Verr' dwaalt hy van dit leven af
Dien de onrust nagaat tot in 't graf,

En tot den avond, van den morgen,
Geknaagt, geplaagt word van de zorgen;
De zorg, die nimmer rusten laat
Den slaaf van eenen vryën staat,
Die tot gemeene best zal ramen,
Verbinden zo veel hoofden saamen;
Hy word gebeten van de nyd,
Hoe vroom en eerlyk hy zich quyt'.
De tabbert, ik beken 't, is eerlyk,
En 't kuffen deftig en raadsheerlyk.
Maar ach! wat is 't een lastig pak!
Wat moeite nestelt onder 't dak,
Daar ieder vlamt op hooger stoelen,
En allerlei gebreken woelen!
Die ramp vermyd myn burgerboer.
Hy drinkt uit goud nog parlemoer
Geen aconit, nog spog van Draken,
't Welk 't hart de ziel doet quynend braken.
Ook schuilt hy voor de ponjaards vry,
Die, achter een tapiffery,
Den man van staat het lyf ontseggen,
En zyne voorspoed laagen leggen.
Geen vreeze maakt hem 't leven zuur,
De gunst des volks, dat wispeltuur
En wuft, nu streelt, nu steekt haar Heeren,
Hy, zonder hartzeer, mag ontbeeren;
En lacht met staatzucht, hy beschouw
Gerust een veilige landsdouw'.

L A N D L E V E N S L O F.

Horatius nagevolgt.

Gelukkig is die man te achten,
 Die zich op 't land in stilheid houd
 En daar zyn eigen akker bouwt,
 Gelyk ze in oude tyden plachten.

Die, buiten het gewoel der vesten,
 Leeft zonder ampten of bewind,
 En zich daar onbeslommert vind
 Van schulden en van interesten.

Die, als de trommel word geslagen,
 Op 't kalfsvel niet te passen heeft
 En voor geen zee noch stroomen beeft,
 Nog daar zyn lyf behoeft te wagen.

Die schuw is van het procedeeren,
 Nog loopt den pleitvos achter aan,
 Nog, om in hare gunst te staan,
 Bedraaft het huis van groote Heeren.

Nu is hy in zyn tuin aan 't pooten:
 Nu slaat hy zyne wyngaard gâ,
 En snyd en snoeit: verwerpt de quâ
 En houd en zoekt de beste looten.

Of ziet in wegen en in dalen
 Van verr' zyn Koeijen grazen gaan:
 Of gaat, daar zyne korven staan,
 De rentjes van zyn Byën halen,

En

En breekt het werk der kleine knaapjes,
 En perst 'er uit het zoete nat,

En vult 'er uit zyn kruik of vat:

Of scheert de wol van zyne Schaapjes:

Of, als de Herfst nu is gekomen

En toont zyn cierelyke hooft,

Rondom gelaân met lekker ooft,

Plukt peer en appel van zyn boomen.

Of snyd de druiven van de ranken,

Die 't purper verr' te boven gaan,

Om u, *Priaap*, en u, *Sylwaan*,

Voor tuin- en hofzorg te bedanken.

Nu lust het hem ter neêr te leggen

In 't lieffelyke klavergras,

Nu onder 't hooge boomgewas,

Of onder koele dichte heggen.

De beekjes vallen ondertusschen

Ter bergen af: en 't pluimgediert',

't Welk kwinkeleert en tiereliert,

Zoekt zyne vlammetjes te blusschen.

De bronnen met chrystalle stroomen

Neêrvallend' met een klein gedruis,

Doen door een dun en zagt geruis,

De vaak hem in de oogen komen.

Maar als nu in de winterdagen

De lucht ons regen geeft en sneê,

Maakt hy zyn tuig en gaarens reê,

Om 't wilde Zwyn daar in te jagen.

Of stelt zyn boogjes en zyn strikken,

Wanneer de 'graage Lyster vliegt,
 Die hy met kwaalfter - aas bedriegt
 En doetze in haire stropjes stikken.

Of tyd te veld met Wind' en Brakken,
 Om in 't gebergte, in 't grient, in hei,
 In riet en ruigt, in braak en wei,
 Het bloode Haasje te verlakken,

Wie is 'er, die niet onderwylen,
 Vergeeten zou al 't moeij'lyk quaad,
 Waar meê de liefde zwanger gaat,
 En 't smerten van de minnepylen?

Heeft hy daar by een vrouw met eeren,
 Die zorge draagt voor huis en kind,
 En dat hy 't vuur aan 't branden vind,
 Wanneer hy moê te huis zal keeren:

Die in het bocht, van rys gevlochten,
 De dik geweide Koeijen sluit,
 En trekt de melk ter speunen uit,
 Die zy met styve elders brochten.

En tapt hem uit het beste vaatje,
 En kookt zyn pot van 't geen hy heeft,
 Daar men geen gelt om uit en geeft,
 Van vruchten van zyn eigen laadje.

Zo vond ik smaak nog lekkernyën
 In bisques nog fricasseën,
 Loopt vry met alle schilpvifsch heên:
 De Oester kon my niet verblyën.

Patrys, nog Korhoen, nog Fazanten,
 Hoe kort van vleesch, hoe muf, hoe mals,

En smaakte niet zo lieff'lyk, als
Zaalaad' of kool van eigen planten.

Als peeren die ik zelf mogt schudden,
Als vleesch en spek uit myne schouw,
Als 't kalfje, dat ik snyden zou,
Als Schaap of Geit van eigen kudden.

Wat is 't een vreugd' te zien zyn Schapen,
Terwyl men dus vast banketteert,
Hoe al het goed na huis toe keert,
Om in haer hok te komen slapen!

Te zien zyn Paarden, uitgeslagen,
Des avonds moede komen aan
Van uit de ploeg of eg van daan,
En het gareel na huis toe dragen!

Te zien een zwarm van graage booden
Aan tafel of omtrent de haart,
Die voor de wormen 't spek bewaart,
En 't schimmel houd uit uwe brooden!

Dus heb ik onlangs hooren spreken
Hier in de stad een woekenaar,
Die zich tot bouwen maakte klaar,
En dacht zyn huis daar op te breken.

Des deê hy al zyn geld opzeggen
Op half September, zonder fout,
Nu heeft hy roukoop en hy zou 't
Weêr tegen *Baafmis* gaarn beleggen.

HET GERURSTE
LANDLEVEN.

De Heer VAN BARTAS nagevolgt.

δ Hoe gelukkig is die man, (kan by 't slechts weten)
 Die stad en bosgewoel om de akkers heeft vergeeten,
 Die op geen Koning past, die zich na 't kleine voegt,
 Die 't vaderlyke veld met eigen Ossen ploegt!
 Hem byt geen bleke nyd met haar vergifte tanden.
 Geen zorg vol gierigheid scheurt hem zyn ingewanden.
 De palen, daar zyn land door afgescheiden werd,
 Bepalen zyn begeerte in 't wel te vreden Hert.
 Geen zilv're schaal schenkt hem de dolle minnewynen:
 Geen goude schotel schaft hem dood'tyke fenynen.
 Zyn band is zyne schaal; de frissche water vloed
 Zyn allerzoetste wyn; de spyze, die hem voed,
 Is kaas en melk; het ooft, dat zyne handen enten,
 Betaalt voor zyne moeit' veel zegenryke renten;
 Dit maal is te aller uur ook zonder toefsel reed.
 De pleiters vol bedrog, die rovers, boos en wreed,
 Bloedzuigers van het volk, zyn hoest nog zinnen breken;
 Hy hoort de vogeltjes een and're tale spreken;
 Haar heuchelyke zang verdryft zyn zwaarste weê;
 Zyn scheep volk bobt nog tobt in de ongestuime zee,
 Zyn schip word door de wind niet heen en weêr gedreven;
 Hy zoekt in 't woeste nat geen einde van zyn leven,
 Geen schrikkelijke dood: maar stytende zyn tyd
 In zachte ruste, leid zyn wege hem niet te wyd;
 Hy zal zyn dorp nog buurt nooit uit het oog verliezen.
 Hy kent geen and're zee dan tusschen zyne biesen.
 De zuiv're waterbeek, die tegen de akkers spoelt,
 Die met zyn vochtigheid de groene beemt verkoelt.

En

En zelfs de aarde, die hem eerst heeft opgetogen.
En opnam van zyn wieg, begraaft hem met medogen.
Om vaak te wekken maakt by geenen slaapdrank reë
Hy koopt geen snarenspeel gelyk Mecenas deë,
Toen deze, in 't zieke lys met zicker ziel verlegen,
Geen vree nog ruste vond by al zyn aerdsche zegen:
Toen by geen rust van slaap in jaar en dag genoot:
Toen koorts en ongeduld hem knaagde totter dood.
Maar onze landman, die zich neerstrekt onder bomen,
Op groentapyt van mosch, raakt door 't geruis der stromen
In eenen vasten slaap. Geen trom, geen krygsbazuin
Ontwekt hem onvoorziens in 't leger van zyn tuyn,
Nog gesft hem 't barnas aan, en wapent zyne leden:
Geen boog bevel verbint hem na het beir te treden,
En dryft hem blind van drift van 't bedde naar zyn graf.
De vederryke Haan, de wekker, die God gaf,
Slaat hem den morgenlag en stelt der ruste palen:
Zyn kraayen nood hem naar 't gezicht der ochtentstralen
Van zo veel bloemen, door de schoone morgenstond
Bewaassent met een geur van haar reukryke mond.
Wie zag, dat, vuil van stank, een straatlucht met haar hette,
Die 't al verderven kan, zyn bloed met pest besmette?
Maar de open Hemel, daar by daag'lyks onder leeft.
Hem stadg gezondheid, en weer nieuwe graagheid geeft:
Ja zelf de dood, by elk gevreest, zal zyne daken,
Zyn afgescheiden hut, niet, dan wel spa, genaken.
Zyn jaren slyt by in geen hoven met verdriet:
Zyn wil hangt aan de wil van groote meesters niet;
Hy blyft zyn eigen man: verand'rende van Heeren,
Zal by zyn godsdienst niet verand'ren nog verkeerren.
Zyn pen gaat niet te buur op 't liegende papier:
Hy maakt geen Olyphant van eenen kleinen Meir.
Hy wil Sardanapaal met Herc'les lof niet kroonen;
Hy pryst geen boer als kuis, Therziten als Adoonen;
Maar by, die voor zich zelf en God ten dienste leeft,
Zingt, met vrymoedigheid, 't geen by op 't harte heeft.

*Bleekmakende argwaan zal hem nagt en dag niet knagen;
 Hy denkt hier nimmer op bedriegelyke lagen;
 Of denkt by op bedrog, 't is, als by strikken zet,
 En lokt een Haas, Konyl, of vogels in zyn net,
 Of visschen in zyn fuik. Zyn in zyn klederkassen
 Geen purp're tabberden, die groote Vorsten passen,
 Of schoon zyn koffers met geen goud zyn overlaân,
 Hy kleed zich met zyn wol: zyn zolders zyn vol graân:
 Een ongekochte wyn vloeit in zyn diepe kelder,
 't Genoegen doet hier winst: een beek gesont en belder,
 Stort van zyn rots, gelyk een ryke waterval.
 Zyn bergen zyn vol boois, en 't vee groeit op zyn stal.*

A K K E R L E V E N .

HOe genoeg'lyk rold het leven,
 Des gerusten Landmans heên,
 Diè zyn zalig lot, hoe klein,
 Voor geen Konings kroon zou geven!
 Laage rust braveert de lof
 Van het grootste Konings hof.
 Als een boer zyn hygende Ossen
 't Glimpend kouter door de klont
 Van zyn' erfelyke grond,
 In de lieuwt' der hooge bosschen,
 Voort ziet trekken, of zyn graan
 't Vet der klaay met goud belaân;
 Of zyn gladde mellekkoejen
 Even lustig, even bly
 Onder 't grazen, van ter zy,
 In een bochtig dal hoort loeijen;

Toen

Toon my dan, ô arme stad,
Zulk een welluft, zulk een fchat.
Welige akkers, groene boomen,
Malsche weiden, dartel vee,
Nieuwe booter, zoete meê,
Klaare bronnen, koele ftoomen,
Friffche luchten, overvloet
Maakt het buiten leven zoet.
Laat een koopman koopmans waaren,
Huis, en hof, en kas, en goud
Waagen op het fchuimend zout
Daar de witte zeilen vaaren,
Vaaren, maar met groot gevaar,
Veemans rykdom blyft van daar,
Laat de drokke pleitzaal woelen,
Meenig vreeze dat de fchaal
Van de vierschaar ryze of daal'
Voor de ftrengre rechter ftoelen;
Veeman houd zich by zyn veê,
En daar blyft zyn zorge meê.
Zaajen, planten, en verzetten
Geeft hem werk: hy vift en jaagt.
Dikwils valt hem, eer het daagt
Vliegend wilt in looze netten:
Dikwils voert hy met zyn raân
Graazig zuivel fteêwaarts aan.
Appels enten, peeren plukken,
Maaijen, hooijen, fchuur en tas
Stapelen vol veldgewas,

Schaa-

Schaapen scheeren, uyers drukken;
 Zeven kinders en een wyf
 Zyn zyn daag'lyks tydverdryf.
 Vork, en riek: en schup en spade
 Zetten zyne lusten pal,
 't Zy de welgemeste stal,
 't Zy de boomgaard hem verzade,
 't Zy de kruitben, niet te loom,
 Op zyn laage tafel koom'.
 Als de Lente 't land beschildder;
 Als de Zomer zweet en gloeit
 Ploegt en spit hy onvermoeit;
 Als de Winter 't woud verwildert
 Houd hy de berookten haard
 Met zyn vrienden, rond van aard.
 't Herfst faizoen, voor al te danken,
 Snyder hem druiven, perst hem most,
 Most, die flegts wat moeite kost;
 Hemelwaarde wyngaart-ranken
 Vullen dan met wyn zyn ton,
 Onlangs schutten ze ook de zon:
 Want des Zomers, na veel zwieren,
 Neemt hy, om zich goed te doen
 Onder 't loof een slaapje in 't groen,
 Daar de vogels tierelieren,
 Daar een levendige vliet
 Van de steile rotfen schiet.
 Els, zyn lieffte door het trouwen,
 Wiegt met zang hem daar hy slaapt,

Schoon

Schoon ze vry al wyder gaapt
 Dan de hooffsche staatjonkvrouwen;
 En hy kust 'er *Elsje* voor.
 Dus brengt *Melker* 't leven door.

M U I D E R B E R G.

AL quellen my veel bezigheeden,
 Roemwaarde *Henrik*, Hollands eer,
 Geen zorgen zullen immermeer
 Uw naam beletten, nog de reden:
 Geen water van vergetelheid,
 Dat niet alleenlyk daar beneden,
 Maar ook op 't aardryk is verspreit:
 En loopt door veel ondankb're steden;
 Geen vlerken van de snelle tyd;
 Geen tanden van de vuile nyd.

Wat oorzaak zoud' ons noodlot scheiden?
 Treed gy, met prys'lyk doen, my voor,
 Ik zal u op dat zelve spoor,
 Met welverdiende lof, geleiden.
 Zo by geval dit iemand leest,
 Die zich van vriendschap mag beroemen,
 My zal hy achten in zyn geest;
 U zal hy welgelukkig noemen,
 Die koning zyt door uw gemoed,
 Veel meer, dan edel door uw bloed.

't Geliev' u heusheid nu te aanvaarden,
 Doorluchte *Hoofst*, een klein geschenk
 Met vriendelyk gelaat, en denk;
 De gaaf ontfangt van 't hart haar waarde.
 Tot dat men eens *Laërtes* zoon
 Voor u zie wyken door gezangen:
 Nu zy uw goede gunst myn loon.
 Gelyk uw byzyn myn verlangen;
 En 't zy uw zoetste tydverdryf
 Te denken wat ik ben en blyf.

Wie rust en vryheid wil genieten
 En vrede van 't gemoed, een staat;
 Die alle zoet te boven gaat,
 Laat dit gedicht hem niet verdrieten:
 Hy ga met my ter zyden af
 Op *Muyderberg* zyn oog vermaaken,
 En zie wat daar Natuur al gaf,
 En overweeg' in ernst de zaken,
 Terwyl een dwaaze slaaft en wroet
 Om meer, en stikt in overvloet.

De zee toonde ebb' en vloed der staten;
 't Zant, door de losse wind verwaeit,
 Die als gemeene vriendschap draait,
 Leert op geen menschen zich verlaten:
 De voetstap, die men vind op 't strand,
 Word uitgewischt eer dat wy keren;
 De domme Snip, de Meeuw aan land
 Zal ons des tyds verwis'ling leren:

Al wat men ziet, bewyst en zeid:

Niets zeker als de onzekerheid.

Een geestig hof verschynt hier onder
 In 't ned'rig kruit en buigent riet,
 By 't beekje, dat de heuv'len vliet;
 Nooit aangetast van storm of donder;
 Gevestigt op geen yd'le waan
 Van staatzucht, maar doorzochte gronden;
 Met geen cieraden overlaân;
 Nog van verloop des tyds geschonden;
 Met lieff'lyk ooft rondom bevrucht;
 Begunstigt met een held're lucht.

By scherpe doornen ziet men rozen;
 Dit leert: *men kooft door ongemak*
Tot deugd; op 't eind' aan lager tak
 Groeit ogentrooft, geen tydelozen.
 Hier reikt schier ieder telg een kroon;
 Laurier of Palm, voor die niet loopen
 Nog trachten na bederff'lyk schoon,
 Maar 's Hemels schoon voor ieder oopen;
 De Palm, voor die volstandig lyd;
 Laurier, voor die zich zelfs bestryd.

Nooit kooft hier eigenliefde binnen,
 Die, op haar voordeel 't oog gehegt,
 Alleen haar willen houd voor regt,
 En niemant nevens zich kan minnen:

Men bergt zich hier voor yd'le schrik :
 Hier woond een Vryheer, vry van tochten,
 In stil geboomte digt en dik :
 Zy gaan vernoegd, die hem bezochten :
 De plaats is klein ; zyn naam is groot ;
 Hy doet ons leven na de dood.

Hy ligt de vliezen af, door woorden,
 Van de oogen, die het flechte loon
 Niet merken van 't gewaande schoon
 Der geener, die door schyn bekoorden ;
 Hy diend zich van de zon en maan,
 En van 't gesternte, en van de winde ;
 Ja, doet de vorst zelfs buiten staan,
 Wiens ryk in te noorden is te vinden :
 Hy heft het geen verflagen leid :
 Keert vyandschap in vriend'lykheid.

Volgd 't oordeel van bedaarde reden,
 Dus spreekt hy, kiest gy rust voor lust :
 Waardeert gy meer de lust dan rust,
 Zo volgt de driften van uw leden :
 Verkies dan zotheid voor verstant ;
 Verkies dan duisternis voor klaarheid ;
 Bemis, voor achtbaarheid, de schand' ;
 En itel de logen boven waarheid ;
 Verwerp dan vreugd' voor treurens nood,
 Verwerp het leven voor de dood,

Wat brengt de drift der aardfche menfchen
 Bekommering en hartzeer aan,
 Wanneer zy, door een lonk, een traan
 Vervoert, haar' eigen fchade wenfchen!
 Gelyk een moeder paait haar kind,
 Al zou het fchoon zyn pyn vermeêren,
 Zo paait men ook, door lust verblint,
 't Hart, dat nooit aflaaf van begeeren.
 Wat baat verwacht men? ach! wat baat?
 Daar zelf de hoop te vreezen ftaat.

Die welvaart zoekt zal zich betomen
 En toezien: fchyngoed is geen goed;
 (Wat heeft men aan gezuikert roet?)
 Elendig zyn zy, die zulks dromen;
 Gelukkig, die fteeds vaardig ftaat
 Zyn wil den Hemel op te dragen:
 Wie zulks behartigt met 'er daad,
 Die zal, vrymoedig, al zyn dagen,
 In kommerlooze vreugd' en rust,
 Besteden, en in ware lust.

Geen wederwaardigheid bejegend
 Dien gunstgenoot in zulk een ftant;
 Die lieveling heeft beter pand;
 Gewis, zyn voorspoed zal gezegend
 En, fchoon het voert een and're fchyn,
 Zyn tegenspoed geheiligt werden;
 Zyn Schepper moet regeerder zyn,
 Hy, onder dat gelei, volherden:

Zend die hem alles wat hy krygt,
Hy neemt het van zyn hand en zwygt,

Wat ongeval kan hem dog krenken,
Wien alles tot zyn voordeel strekt:
Hy zal door aanstoot opgewekt,
Des Albestierders macht gedenken:
Hy weet; het land word aangetast,
Het graan gedorst, de rank gesneden,
De druif geparst; groeid palm in last
De kamomil ruikt best vertreden.
Al 't aardfch daar 't Hemelfch hem verschynt
Verschiet alleen niet, maar verdwynt.

Geen voorfpoed zal zyn hart verheffen,
Nog ooit verdrukt hem tegenspoed.
Waarom? hy klimt na hoger goed,
Daar hem geen aardfch belang kan treffen.
Het vogelken, zo lang als 't vliegt
Om hoog, blyft aan geen strikken hangen,
Vry van al 't geen op de aard' bedriegt,
Laat zich door 't loot; nog lokäas vangen.
Wie vryheid wenscht, keer' hart en oog,
Verr' van de waereld af, om hoog.

De Nachtegaal roept tot getuigen
De wolken, en het starrelicht,
En telgen, daar zy onder zwicht;
En hoopt haar ongeluk te buigen:

Wat doet dit diertje treuren? niet,
 Dan dat het onvoorzichtig bouwde;
 Dies de Akkerman het nest verftiet
 Dat zy zo flecht op de aard' vertrouwde.
 Als 't hart ryst boven Son en Maan,
 Wat gaan ons 's waerelds dampen aan?

De waereld speelt zyn rol: een Koning
 Treed van zyn thron af op 't fchavot;
 Daar speelt de wyste man voor zot,
 En kiest voor 't hof een boere-woning;
 Die kruipt al levend' in de kist,
 En ziet hoe veel 'er zyn bedrogen;
 Dees' rooft een ryk door minnelist;
 Maar als 't gordyn word toegetogen,
 Is 't uit: elk legt zyn toefstel neêr;
 Wat later deeze, die wat eer.

Nu gaa vry opgeblazen treden;
 Bezie niet eens, gelyk 't behoort,
 Den worm die al het aardsch doorboord;
 Bedenk niet eens het vluchtig heden;
 Uw wensch besta in 't sterff'lyk lot;
 Doe ieder knielen voor uw throonen;
 Die toeverlaat (ô Mensch!) verrot:
 Hoe groot gy waart zal 't graf betonen;
 Schoon in uw vuist de fcepter was,
 Gy word de zelve stof en as.

Hier boven is een eed'ler wezen,
 Genoegzaam en oneindig goed,
 Dat alles schenkt in overvloed,
 En niemand heeft verwyte te vrezen:
 Dan vliegt de vreugd' verheugt en bly
 En wifcht de tranen van hunn' oogen,
 Die, schuw van 's waerelds slaverny,
 Na 't nodigst' waren opgetoogen,
 En nu voldoen haar graag gezicht
 Met glans van 't ontoegank'lyk licht.

Dus eindigt hy, en ik het schryven,
 Verrukt uit dit gewest, waar van
 Men zeven Steden tellen kan
 En echter afgezondert blyven.
 Een kers hier, die als purper blaakt,
 In stilheid met een vriend genoten,
 Veel beter dan het wiltbraat smaakt,
 Met schrik voor ongenâ der groten.
 Zoekt gy gerust te zyn van geest:
 De stylste takken schudden meest.

J. S I X.

H E T

HET LUSTHOF

DOORNBURG,

Van den HEERE

WILLEM VAN ZON,

DOMHEER VAN OUD-MUNSTER.

OP welk een aangenaame wyz'
 En toon zal u myn zangster looven,
 Nu ge alle glory streeft te boven,
 ô Neêrlands Tempe! ô Paradys
 Der vruchtb're Vecht! die, opgetoogen
 Uw glans ziet met verwond'rende oogen?

Ik voel dat gy myn poëzy,
 Als ge u gewaardigt haar te hooren,
 Door uwe heusheid, noopt met spooen,
 En zet haar kracht en leven by;
 Daar uw geluk, in top verheven,
 Doet alles onbekommert leeven.

Want nooit was in uw bloozend ooft
 Een dood'lyk aconit te vinden,
 O neen! uw hart legt bloot voor vrienden,
 Uw naam, die quietst, nog vreugd' beroofd,
 Hebt gy alleen maar aangenomen
 Om de ongebonde lust te tomen.

Als ik in uw vermaak'lykheên,
 En goddelyke lekkernyën
 Myn geest laat in verbeelding glyën,
 Zo word myn hart het lyf te klein,
 Het kan zyn driften niet beteug'len,
 En myn gedachten krygen vleug'len.

Hier zet ik my dan veilig neêr,
 In schaduw van uw groene boomen,
 Daar ik geen *Saters* heb te schromen,
 Die Maagdenzangen gaan te keer:
 Hier kan ik ruim myn adem haalen,
 Om uwe gaaven af te maalen.

Uw borst is my een Hengstebron,
 En streeft de *Hipocreen* te boven,
 Gy myn *Parnas*, ô eer der Hoven!
 Daar uwe Voedsterheer, uw ZON,
 Zal, als *Apoll'*, myn dichtkonst wekken,
 En voor *Mecenas* my verstrekken.

Hoe schoon heft gy uw hoofd in 't licht,
 Uit uwe Hemelhoge Dennen,
 En Eiken, van alom te kennen,
 Terwyl uw aangenaam gezicht
 Alle and're weelde kan verwinnen,
 Bekoor'lyk smeltende de zinnen.

Hier zit ge, als een Vorstin, en prykt,
 En spiegeld u aan alle zijën,

In uwe Hofwaranderijën,
 Daar gy *Pomone* zelf gelykt,
 En boschgod *Pan* u streeld de zinnen,
 Met al de Veldgoën en Godinnen.

Gy houd uwe armen uitgebreid,
 Ter wederzy langs groene paden:
 De reiziger kan pas verzaden
 Zy lust in uwe heerlykheid,
 En, waar niet elders zyn verlangen,
 Hy bleef in uwe wellust hangen.

Hy ziet met veel verwond'ring aan,
 U naauw'lyks kennende als te voren,
 Uw oude in nieuwe glans herboren,
 Die, met uitheemsche hofcieraân,
 Gedrongen uit zyn eerste palen,
 Verspreid veel schooner haare stralen.

De schoonste Vechtstroom in die stant,
 Met uwe luister ingenomen,
 Kust in het gints en herwaarts stromen,
 Eerbiedig uwe rechterhand.
 Gy kund hem maar van verr' belonken,
 En echter in zyn kil ontvonken.

Zo gy in 't blinkend christalyn
 Van zyne vloed uw deftig wezen
 Bespieg'len kôst, wie zou niet vreezen,
 Dat gy van eige minnepyn,

Gelyk *Narcissus*, zoud' verteeren,
En in een enk'le bloem verkeeren.

In uw bekoorelyke schoot,
Die lang, zo schoon, zo vruchtbaar, teelde,
Daar groeit, daar bloeit, daar blaakt de weelde,
Wanneer het bloozend morgenroot,
Doorbreekende aan des Hemels kimmen,
Verjaagd de schaduwen en schimmen.

Dan scheidt ge in alles nieuwe vreugd,
Uw frisheid, met haar geurige aassem,
Verspreid een hartverquikb're waassem,
Die al wat leven heeft verheugd.
Het Weste winddetje aan 't beweegen,
Koomt u, koomt u al lachend tegen.

Ik hoor, hoe 't vruchtbaar ruischt, en speelt
Een vrolyk lied, op blaân en telgen,
Het kan zyn blydschap niet verzwelgen,
Zo dat ge alom een schets verbeeld
Der eindelooze zaligheden,
Voorheen bekend in 't Lusthof *Eden*.

Hoe lief'lyk klinkt by u 't geluit
Der voog'len, die, in 't kwinkeleeren,
De beurtzang aan hun Gaadjens leeren,
Zo dat de klank der weërgalm stuit,
Langs boomen, bloemen, weiden, daalen,
Op uw gewelf en schoone zaalen.

Natuur schynt hier de maat te slaan,
Op 't allerkrachtigste in 't bekooren;
De geest, verquikt, op nieuw herbooren;
Laat het gehoor ten reije gaan,
Dat, om de levendige pluimen,
Met blydschap, kan de dooden ruimen.

Bedrieg ik my, of droom ik? neen!
Ik zie, in schyn van Nachtegaalen,
De Goden in uw Boomgaard daalen,
Gelokt door uw bekoorlykheên,
'k Hoor hen, met duizend orgelkeelen,
Uw lof in veldgezangen speelen.

Wie hoort en kent uw waarde niet,
Veel heerelyker als voorheenen,
Nu gy word van een ZON bescheenen,
Die dag en nagt zyn stralen schiet?
En waar hy schynt, daar ziet men zwellen
Uw kerffen, krieken en moerellen.

Hoe zwanger zyt gy van geluk!
En uwe vruchtb're wyngaard-ranken.
Van ambrozyen en nectar dranken,
De medicyn van zorg en druk!
Uw perziken en abrikoozen
Veel vroeger bloeijen, rypen, bloozen.

Uwe appels, vol van lekkerny,
Zo mild van geur als levenslappen,

Elk na zyn aard en eigenschappen,
 Gaan 't gulde boomgaart-ooft voorby,
 Waar op *Hippomenes* mogt hoopen,
 En *Atalante* ontfonkte in 't loopen.

Hy zegend uw gewyden grond,
 De Lent' schynt eeuwig hier te groenen,
 Bekleedende u met bloemfestoenen,
 Zo schoon, gelyk de morgenstond'
 Treen prachtig, op zyn goude wagen,
 Om 't oog der waereld te behaagen.

ô DOORNENBURG! ô Landkleinnood!
 Vermakelykst' van al uw buuren,
 Uw glans zal nyd en tyd verduuren,
 Uw roem, zo schoon, zo goed en groot,
 Gezegend zyn en nooit verdwynen,
 Zo lang VAN Z O N u zal beſchynen.

Dus zult ge in ſchaduw' van zyn Naam,
 Die eeuwig blinke, en blyv' verheven,
 Langs Nederlandsche dalen zweeven,
 Zoo verr', zo wyd de vlugge *Faam*
 Zyne eed'le deugden zal trompetten,
 En u in hooger daglicht zetten.

KATARYNE LESCAILJE.

'T GERUSTE LEVEN,

aangewezen in den

L A N D M A N.

L Aat ieder vry den Akkerman verachten,
 En spotten met zyn nederige staat.
 Hy doel', verblind door waereldsche gedachten;
 Op aardsch geluk, dat op- en ondergaat.
 De stormwind zal het meeste treffen
 De bomen, die zich 't hoogst verheffen.

Wat is myn lof voor zulk een te waardeeren,
 Van die zich zelve aan Staatsbestier vergaapt
 De straat betreed in staatelyke kleëren,
 En niet één uur gerust op 't bedde slaapt!
 Wie zich met weinig houd te vreden,
 Is 't naast aan rust, en 't naast aan reden.

Wie rust zoekt, verkies' met my de daalen,
 En zie van verr' de staat-son in 't verschiep
 Zyn glansryk hoofd met de avond onderhaalen;
 Dat droevig lot tref de Akkerlieden niet,
 Die, in hun stulp gerust gezeten;
 Nooit worden van de nyd gebeten.

'k Zal U, ô God! die my dus zegend, loven
 En dankbaar zyn, zo lang ik leven zal.
 Ik ben te vreên met akkers, veld en hoven,
 En kies, voor het paleis, myn stulp en stal.
 'k Zal altoos op uw goedheid roemen,
 Vernoegd met kooren, ooft en bloemen.

DE VERONEESCHE

G R Y S A A R D.

Gelukkig is hy die op eigen land, en akker
 Zyn leven heeft voleind! wiens huis hem, kloek en
 wakker,
 Weleer een kind, nu zat van jaaren, heeft gezien.
 Wiens stoksken, om te gaan, den gryzaard hulp moet
 biên
 Op vloeren, die hy in zyn kindsheid heeft bekropen:
 Hy rekend van zyn hut veele eeuwen, lang verlopen,
 Daar nooit hem 't los geval, door rampen, heeft verrukt;
 Nooit woedend water, aan een vreemden oord, verdrukt,
 Die nooit, als koopman, vreest het woên der wreede
 baren;
 Als krygsman, nooit zich liet door trommelklank ver-
 varen;
 Nooit, als een schuldenaar, voor 't hofgericht bleef staan:
 Maar, onervaaren in belangens, mogt hy gaan
 Ook van de naaste stad onkundig, en genieten
 Des Hemels vry gezicht, 't geen nimmer kan verdrieten.
 Hy rekend, by den oogst en ryp gewas, zyn jaar.
 Der burgermeest'ren rang, en grootsheid laat hy daar.
 Hy weet by de eerste bloem zyn voortyd aan te merken,
 Zyn Herfst by druif en ooft, bequaam om 't hart te sterken.

Een

Een akker maakt zyn dag en nagt, niet al te breed,
 Terwyl hy deze na zyn omring deelt en meet.
 't Heugd hem zyn hoogen Eik een spruitje plag te wezen;
 Hy ziet het bosch met zich veroud'ren jong voor dezen:
 Het naast *Verone* is hem een *Indiën* in schyn,
 En *Benacus* meend hy de *Roode Zee* te zyn.
 Maar hebbende echter nog zyn krachten allegader,
 Ziet hem de derde neef een vaste bestevader.
 Men zwerv', na 't uiterste eind' van *Spanjen*, met vlyt;
 De een fleet meer wegs, en de aâr fleet meerder levenstyt.

A A N D E

D A N K B A A R H E I D .

ô Dankbaarheid, ô schoone Maagd!
 Die lauwrn op uw' schedel draagt,
 Hebt gy den Mensch begeeven?
 Wie is 'er die beziel'd door deugd,
 Beschouw vry Ouderdom en Jeugd,
 Naar uwe wet wil leven?

Doe vry met een verheugd gemoed,
 ô Mensch uw' medestervling goed
 Hy is het ras vergeeten.
 Ziet ge u gedrukt door tegenheên,
 Hy wykt, en laat u 't eerst alleen,
 Die 't meeste u dank moest weeten.

Wie is 'er die de Algoedheid pryst?
 Haar voor heur weldaan dank bewyst?
 Ondankb're stervelingen!
 Verban de snoode ondankbaarheid,
 Die niets dan stank alöm verspreid.
 Erken Gods zegeningen.

ô Dankbaarheid woon in ons hart,
 Zoo baar' geen naberouw ons smart!
 Doe ons Gods lof verbreyen.
 Laat altoos van ons Hartaltaar,
 Tot Eer van d' Opperzeegenaar,
 Uw Reukwerk geuren spreijen.

De W A A R H E I D.

Wie zal, ô hoogste Majesteit!
 Wie zal in uwe Tent verkeerem?
 Wie is 't, dien gy den troost bereid
 Van op den berg der Heiligheid
 Uw' Naam met lofgezangen te eeren?
 't Is hy, dien gy oprecht bevind;
 Die 't recht betracht naar zyn vermogen,
 Wiens hart de zuivcre waarheid mint;
 Zich aan de onkreukbre trouw verbind,
 En schuldloos blyft van snoode logen.

E E N

C H R I S T E N

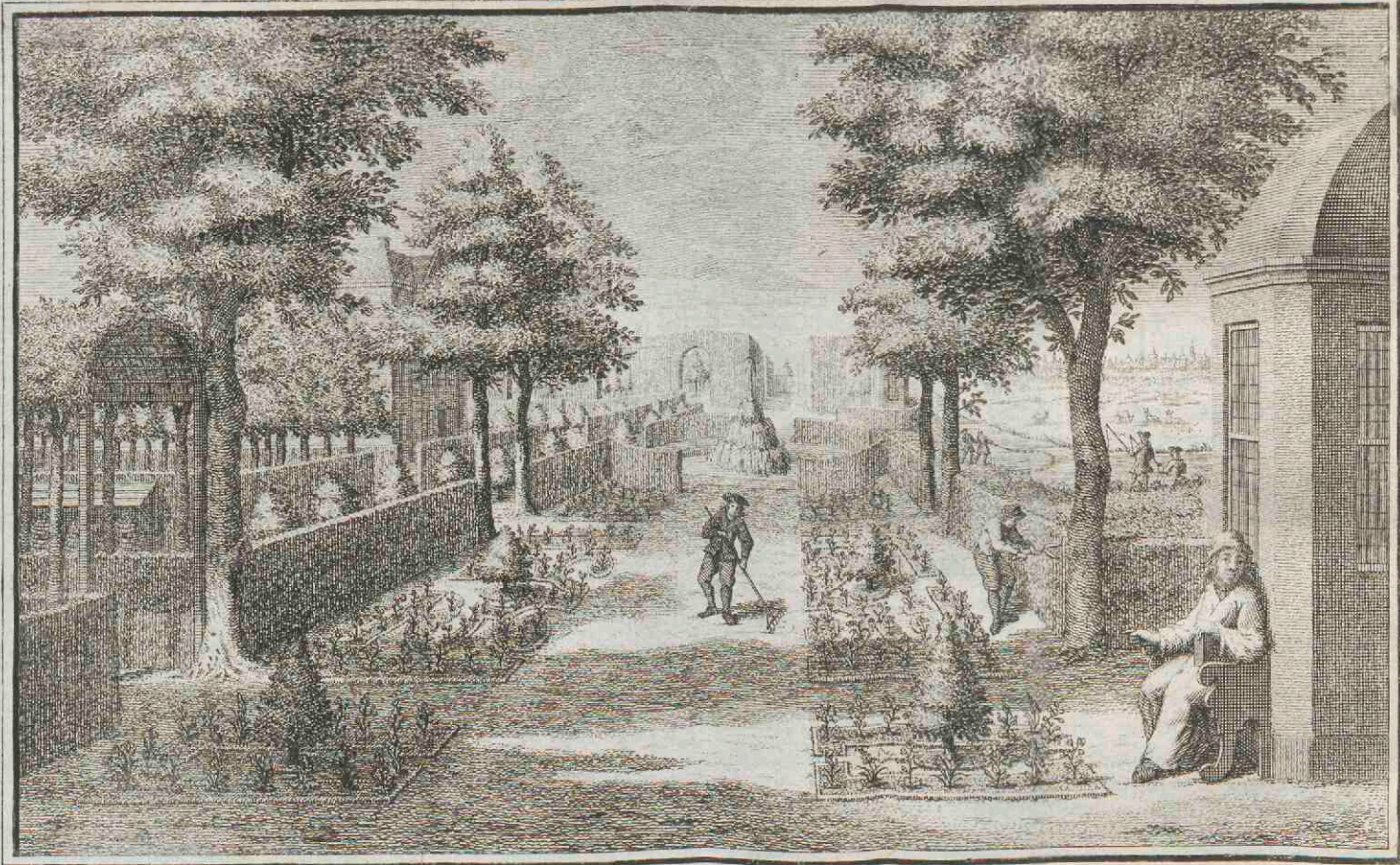
O P Z Y N

L A N D H O E V E .

Hier, van all' 't stadgewoel ontflagen,
 Verslyt ik veele zomerdagen,
 En nagten met hun schemerlicht,
 Daar niets 't genoeg kan verstoren;
 Deeze eenzaamheid kan my bekoren,
 Nadien ze my verheugd en sticht.

Hier laat ik zorg en kommer achter:
 Ik rust op 't waaken van dien Wachter,
 Die nimmer slaapt, en 't al' beschouwt,
 ô Eenzaamheid! die my Gods wond'ren,
 Vertoont van boven en van ond'ren,
 'k Verwensch u om geen kroonegoud.

Wanneer de dageraad door 't bloozen,
 De lucht herschept in purp're roozen
 En kruid en bloem met dauw doordrenkt,
 Dan denkt myn ziel' gansch opgetogen:
 Wat is den mensch, ô Alvermogen!
 Dat gy zo gunstig hem gedenkt.

Wanneer de Son uit de oosterklimmen
 Verryst om hoger op te klimmen,
 En 't zuiver licht alom verspreid,
 Dan spreekt myn' geest : ô flikkerstraalen,
 Die 't gantsch Heelal doen adem haalen!
 Zyt gy zo vol van heerlykheid,

Dat elk aan u zich moet vergaapen?
 Hoe moet Hy die u heeft geschaapen,
 Dan blinken op zyn' Hemelthron
 Met onverbeeldelyke luister,
 Waar by uw licht als damp en duister
 Verdwynen moet in 't schoonste schoon!

De leevendige waterstralen,
 Die uit fonteinen, ryzen, dalen,
 En vloejen langs elk wandelpad,
 Doen my na 's Hemels Heilbron streeven,
 Die springt tot in het eeuwig leven,
 Der vroomen hoop; en wensch en schat.

Hier leert my 't smoejen van de boomen,
 Hoe ik myn driften moet betomen.

Het zuiv'ren van den grond verstrekt
 Me een spiegel, hoe de minste zonden
 De ziel op 't dood'lykst' kunnen wonden,
 Als men hun 't voedsel niet onttrekt,

Waar door ze in 't hart steeds blyven leven.
 De vruchtboom leert my vruchten geven

Van heiligheid en waare deugd.
 Hier onderwyzen my de bloemen,
 Op schat nog schoonheid ooit te roemen,
 Nog op de slibberige jeugd;

't Zyn all' verwelkelyke roozen,
 Die 's morgens dikwils gierlyk bloozen,
 En voor den avondstond vergaan.
 De Wyngaard met zyn eed'le sappen,
 Doet my naar wysheids eigenschappen,
 En wyn van heilgenade staan.

De schaduw van de breede linden,
 Leert me een verquikb're schuilplaats vinden
 In 's Almachts vleug'len, door 't geloof,
 't Geen all' myn smarten kan geneezen,
 En my doet rusten zonder vreezen
 Voor onweêr, list, geweld en roof.

Om hier myn' wandel te bestieren,
 Verstrekken my de schrand're Mieren
 En nyy're Byën tot een baak,
 Om voor den nood myn schat te spaaren,
 En wasch en honing te vergaëren.
 Wanneer ik 't moesgerecht met smaak

Gebruik, dat dezen hof kan geven,
 Dan moet myn geest na boven zweven,
 Met offergeur van dankbaarheid
 Aan de Algenoegzaamheid, wiens goedheid

My zulk een weêrgaloze zoetheid
 Uit enk'le liefde en gunst bereid.

Wanneer de Leeuwrijk zich laat horen,
 Dan kan zyn wildzang my bekoren,
 Verr' boven 't klinkende geluid
 Des Nagtegaals, hoe hy mag toov'ren,
 In 't midden van de digte loov'ren,
 En lokken stedelingen uit.

Wil ik de vlugge Vink verrassen,
 Ik moet op zulke winden passen,
 Die hem doen vliegen op myn touw,
 Of anders is de vangst verloren:
 Die noopt my aan met scherpe sporen,
 Om op zyn' tyd myn plicht getrouw

Met lust en yver te betrachten;
 'k Moet geen gelegenheid verachten,
 Die my kan dienen in dat stuk,
 Om wacht te houden voor de boosheid:
 Die zulks verzuimt, door reukloosheid:
 Is oorzaak van zyn ongeluk.

Wil ik, ter zyde van myn hagen,
 Het stomme vischje gaan belagen,
 Met angelroë en schakelnet;
 Het leert my steeds voorzichtig waken,
 Om aan den hoek niet vast te raken
 Van all' 't geen stryd met 's Heilands wet.

Dus

Dus strekt myn hof my tot een schoole,
(Op dat de geest van 't pad niet doole)
Van leering, stichting, vreugd' en rust.
Laat anderen, in hunne hoven,
Het licht van eer en deugd verdoven
Door speelzucht en verboden lust,

Door wyn en dertele banketten,
Om dus 't geweten te besmetten,
'k Beny hen die verheuging niet,
Door raad nog onderwys te temmen,
Daar zy met *Belfazar* in zwemmen,
Terwyl de dood staat in 't verschiet.

Myn hof doet my, door vergenoeging,
Myn lust genieten zonder wroeging;
Dus stap ik over kroonen heen,
Door schat en weelde te verzaaken;
Ik ben, schoon elk myn stand mogt laaken,
In de eenzaamheid dus nooit alleen.

Hier kan ik met de Heer der heeren
Gemeenzaam omgaan en verkeeren,
Dien ik bespeur aan telg en blad,
In boomen, planten, kruiden, bloemen,
En wat onmoog'lyk is te noemen,
Dus is myn hart steeds by myn schat.

Hier zal geen vleiërs tong my streelen:
Hier zullen kerk- nog staat-krakkeelen

My wikkelen in hun belang:
 Hier kan ik, schoon van elk verschoven,
 In vryheid steeds myn Schepper loven,
 Met hart en tong, door maatgezag:

Hier zullen staatsverwisselingen,
 Nog waereldsche veranderingen
 My doen verschrikken: want deez' hof
 Verstreckt me een spiegel om te leeren
 Hoe 't ondermaansch eens zal verkeeren,
 Ja zelfs den mensch tot damp en stof:

Dit alles trekt myn hart van de aarde
 Na eenen hof van hooger waarde,
 Die, als de waereld is verbrand,
 Dan eerst zal onverwelkbaar bloejen;
 En vol gewenschte vruchten groejen,
 In 't eeuwigdurend Vaderland.

C. BRUIN.

DE

KLEINE WAERELD,

OF

Ontleding des Menschelyken Lichaams.

*W*ie uiterlyk den mensch van top tot teén beziet,
 Wat lid ontbeert zyn ampt, hewaert zyn hoefslag niet,
 Daar' tpast? en wie het minst aan 't lichaam wou hervormen,
 Herstellen, zou by niet de voeglykheid bestormen,
 De Godheid in haar beeld onteeren, daar geen man,
 Akbaar 't Prometheus zelf, iets in berispen kan?
 Der leén gedaante en stand de domsten leert opmerken;
 De voeten, reed ten gang, de handen om te werken,
 Het hoofst, gelyk een bos, voor 't ryk verstand gebouwt,
 Dat, uit dien hoogen trans, door de oogen schiltwacht houd,
 Door de ooren hoort al wat zich openbaart van buiten,
 De mond ontfangt de spys, der tongen klank kan witen
 Wat in den boezem schuilt, naar eisch van elke zaak,
 Terwyl geen ander dier begaaft is met de spraak.
 Hoe blinkt het aangezicht, vol goddelyke zwieren,
 Ten Hemel opgebeurt, terwyl alle and're dieren
 Ter aarde gaan gebukt! wat al verscheidenbeén
 Van troniën bestaan in zulk een eng en klein
 Begrip als 't aanschyn is, om menschen t' onderscheiden!
 Hoe welig gaat de neus door alle geuren weiden!
 Hoe dertel krult het loof van 't blonde haïr om 't hoofst,
 Natuurlyk als een kroon, die 't kroonegout verdooft!
 En wat gestaltenis kan de oogen meer gevallen
 Dan 't hoofst, zyn rondheid is de uinemenste van allen,
 Gelyk een hemelwelf, dat, konstig rond gebouwd,
 De krachten van de ziel in zich besloten houd,
 Waar onder de and're leén zich onderlinge roeren,
 Om, 't hoofstgezagh ten dienst, hun plichten uit te voeren!
 Stond eerbaarheid het toe: men kon niet ryk genoeg
 Uitdrukken welk een zorg de akwyze Vader droeg,

Om menschen door den mensch te planten, en te ontfangen,
 Te koesteren, te voên: maar schaamte verwt de wangen,
 Dies wy bequaamheid, form, en stof, en stant van elk
 Byzonder teellid nu bedekken, en de melk
 Zien springen uit de borst, de bronaar van de moeder.
 Waar toonde zich natuur voorzichtiger en vroeder,
 In't queeken van de vrucht, die, na de baarens smart,
 Het bloed der kraamvrouw zuigt, en afrekt van het hart:
 Terwyl de liefde schynt de moeder te verrukken,
 En zy niet laten kan het kind aan 't hart te drukken,
 Te kussen, reis op reis, als of zy 't moorden wou,
 Van vriendschap, zonder maat, vervoert van gunst en trouw!
 Wat wist Gods wysheid niet al vonden uit te vinden
 Om 't menschelyk geslacht met banden vast te binden!
 Hy heeft ze, knoop op knoop, verzekert, en bewaart,
 Ook tegens snede en staal van Alexanders zwaart.
 Laat gift, laat moordgeweer zich matten, en vermoijen,
 Het menschelyk geslacht vereeuwigt zich in 't groeijen,
 Tot dat de jongste mensch den draaiboom sluiten zal
 Van zulk een eindeloos aanwassende getal.

Indien we man en vrouw, zo schoon als ergens blaakten
 Van onbesprooken min, aanschouwden, deze naakten
 Beschamen 't schoonst van vee en vogel, dat op 't ruim
 Der aarde en lucht braveert, gekleed in vel en pluim.
 Hier zwicht Apelles konst, al heeft by al zyn leven
 Get kent, en de verw' op 't levenste verdreven,
 En licht, en schaduw, en hoog en diep gezocht;
 Nog staan de beelden stom, en doofsch, en onvolkrocht,
 Praxiteles besterft, en geeft den moed verlooren,
 Schoon by gelukkig leeft in 'z snyden van yvoiren:
 En Fidias, die tyd en marmersteen verklinkt,
 Verdriet het, dat geen straal uit Venus oogen blinkt,
 Terwyl by om de konst zyn' yver poogt te koelen;
 'z Verdriet hem dat zyn hand geen aderflag kan voelen,
 Geen lid zich rept, en roert: wat oog zyn werk beviel,
 Het leefde alleen in schyn, en zonder geest en ziel.
 Hoe zou Gods werkstuk dan voorzienigheid ontbeeren,
 Die alle kunst verdooft, hoe kloek de meesters leeren!

GEDACHTEN op de Beschouwing der
Geschapene ZICHTBAARHEDEN.

O Groote Schepper! O Beleider aller dingen!
 Al wat de lucht omvāngt, al wat het aardryk voed
 Erkent uw Godheid, voelt uw Vaderlyk gemoed,
 Ook alles wat de Zee doet ademen en leven;
 't Volgt al de groote wet, zich eenmaal voorgeschreven,
 Met vasten tred, van zelfs, en vol eerbiedigheid,
 't Knielt al, al buigt het zich voor zulk een Majesteit.
 Op uw bevel borduurt de Lente, zoet van luchten,
 Met bloemen 't beemdengroen; discht ons de Zomervruchten
 En fruiten allerhand': de Herfst-tyd wynen op;
 Bekleed het Winterweer en berg en heuveltop
 Met sneeuw en gryzen rym; gaan alle watervlieten,
 En vlooden krom van loop met vollen ren zich gieten
 En wentelen in Zee; bevlœid den Oceaan
 Zyn oeveren by beurt, en loopt nu af, nu aan;
 Ontsteekt de Maan den nacht; de Vorst der Hemellichten,
 De goude Son, den dag voor zo veel aangezichten,
 En dryvende te rug bei duisterniss' en damp,
 Verguld den aardbol met de Goddelyke lamp,
 En nimmer stille trots: 't gaat al (om kort te maken)
 't Zy dat men 't oog zend naar 's Hemels hooge daken,
 't Zy dat men onderzoekt Lucht, Aarde, Water, Vuur,
 Ja heel dat groote Rond, die machtige Natuur,
 't Gaat al gewilliglyk voor zynen Koning buigen,
 En, zulk een Vader recht beminnde, betuigen
 Zyn' liefvelyke zucht den Schepper, lief en waard,
 Elk in zyn' eigen taal, elk na zyn eigen aard.
 Maar ach! alleen de Mensch, de Mensch, die meest van allen
 Gods Wet te omhelzen hoord, met lust en welgevallen,
 En zyn' geboôn te ontzien, vertreed van allen meest
 Al wat 'er is geboôn: wil wilder als een Beest
 Zich na geen' teugelen, geen wetten leeren vlyën:
 Vervalt met vollen wil tot alle schelmeryën:
 Acht redelyk al 't geen, waar na zyn vleeslust helt:
 Waardeerd en weegt zyn recht na 't wicht van zyn geweld.

GELDZUCHT voed ONKUNDE.

*Wie, aardfche Schepfelen, wie van u allen, zend
 Ooit een aandachtig oog na 's Hemels blaauwe tent,
 Tent, die des Scheppers hand zo prachtig ging borduuren,
 Met zo veel vuurig goude, met zo veel goude vuuren,
 En zo grootdadelyk doorwrocht aan alle kant
 Met 't vlammeende robyn, en gloejend diamant?
 Zo gy niet zyt geneigt, als om naar goud te trachten;
 Zend na het Hemels goud uwe oogen en gedachten:
 Maar ach! tot iets wat hoogs, hebt gy nog hart nog trek:
 Wat goude uit fym gegroeit, wat glinfterende drek
 Verheft, verwondert gy, (ó spottelyke dingen!)
 Veel hoger als al 't goud van 's Hemels zolderingen.
 En is 't niet fchandig, vuil en fondig, dat een dier,
 Van binnen, als een God, bezielt met Hemels vier,
 Van buiten met het hoofd regt Hemelwaarts gefchapen,
 Zo flechtelyk zich gaat aan fym en flyk vergapen!
 En, als vergetende zyn Vaderlant en lot,
 In plaatze van zyn hart na zynen oirfpronk, God,
 In plaatze van zyn oog geduriglyk te richten
 Nu na de opgaande, nu na de ondergaande lichten,
 En uit der zelve macht, volmaaktbeid, majesteit,
 De majesteit, de magt en het volmaakt beleid
 Des Werkmans duidelyk te leeren zien en merken,
 En hem eerbiediglyk te erkennen in zyn werken;
 Zo plat op de aarde valt met zinnen en gemoed,
 Ja, onder de aarde ligt, als Mier en Mol, en wroet:
 Nooit lustig. nooit gezint om ook de minste zwieren
 Van een verwonderd oog na 't ftarrendak te ftieren;
 Nooit eenmaal zeggende, ten minsten in zyn geest;
 Wat geest, wat hoog vernuft, wat hand is dat geweest
 Die tot dat beertyk werk het ftof en form verleende,
 En form en ftof daar in zo meesterlyk vereende,
 Nooit, nooit eens denkende, wat wyze kracht is dat,
 Die dat onmetelyk, dat machtig Hemelrad*

Met zyne raderen en zilv're starrebollen
 Rondom den aardbol doet gedurig beenen vollen?
 Die met de Zonkaros staag gins en weder streeft,
 Nu na den Zuiderbok, nu na den Noorderkreeft,
 En ons uit dat gestreef, dat gins en weder ryden,
 De nutte beurten haart der twee paar jaargetyden?
 Die langs den dwerschriems vloer, met beeldwerk geplaveit,
 Den onverdwaalden dans der dwaleren beleid?
 Die 't aangezicht der Maan tooit met geleende stralen,
 En maandelyk verbult? die de oeveren tot palen
 Der woeste wateren voorzichtig heeft gesticht?
 Die 't wichtig Aardryk heeft gehangen in 't gewicht,
 En Aard en Hemelryk, hoe wyt van een gezeten,
 Aan een geketend houd, ook zonder koord en keten?
 ô Schande! dat een dier, tot een onsterff'lyk lot
 Gevordert, en gevormt, dus afwykt van zyn God.
 Foei Gieren! Mieren foei! foei goud en zilver Mollen!
 Die nooit een hoog gepeins laat door uw herssens rollen,
 En 't Hemelsche paleis, dat ongemeten schoon,
 't Welk de eer des Eeuwigen zo prachtig stelt ten toon,
 En door zyn klaar gewelf zo klaar doet benen schynen,
 Met zo veel zuchts beschouwt als Ezels, Buffels, Zwynen?
 Waarom gy waarlyk ook welwaard zyt oogen, mond
 En kop, gelyk als zy, te dragen na den grond,
 Ja zelfs van top tot teen in Buffelen, In Beeren,
 In Bokken, Ezelen, en Verkens te verkeerren.
 Gy hebt niet meer begrijs van al wat gy aanschouwt,
 Dan of gy maar de ziele in 't lichaam droegt voor zout:
 Hoewel u dag voor dag in 's waerelds ruime ronde,
 Waar in de Godheid zelf u als ter schoole zonde,
 Zo menig leerstuk word, als Schepzel, voorgestelt:
 Wat baat, wet heplt het dog? de snoode zucht tot geld
 Houd in die hooge school uwe oogen vast geslooten,
 Uwe ooren digt gestopt, en houd u aan u koten,
 Dat 's aan uw schrapery: kortom, en voor besluit,
 Gy koomt 'er kind'ren in, gy gaat 'er kind'ren uit.

CHRISTELYK

A. B. C.

AL wat gy aanvangt denkt dat Godt het alles ziet.
 Bewaard uw Hert dat't quaat daar in geen wortel schiet.
 Com dagelyks in Gods Huis en valt voor hem te voet.
 Daar leerd men wat men doen en wat men laten moet.
 Elendig is de mensch die 'op Gods woord niet bouwdt.
 Fyn is des Heeren woord gelyk gelouert goud.
 Gelukkig is hy die met David hier op let;
 Hy vindt volmaakte vreugd in Gods volmaakte wet.
 Ja midden in het kruis is Godt zyn toeverlaat.
 Kan 't imand qualyk gaan die in Gods gunste staat?
 Laat Hemel, Aard, en Zee omkomen met 'er vaart;
 Met Godt vernoegt, vraagt hy na Hemel nog naar aard,
 Nog tegenwoordig goedr, nog eer nog majesteyd,
 Onzeten nooit het pand dat hem is weggeleyd.
 Pest, Honger, dieren tyd, en Oorlog staat hy door,
 Quelt hem de helsche Draak, hy geeft hem geen gehoor,
 Randt hem de wereld aan, hy heeft met Job geduld.
 Slaat hem Gods hand, hy denkt het is myn zonden schuld,
 Tergt hem zyn vleesch, hy doot het zelve door den geest.
 Voeld hy Gods toorn, hy beeft, hy sidderd, en hy vreest.
 Wroegt hem zyn geweeten, hy sineekt om Ziels genaâ.
 Xenefons wysheid hy maar dwaasheid acht en schaa.
 Yskoud is hy in 't quaade en arm, in 't goede Ryk,
 Zoo gaat het hem hier wel, en namaals Eeuwiglyk.

Middelen om God te genaken.

Wilt gy het eeuwige betrachten,
 Verban het aardſche uit uw gedagten.

De R E G E N.

IS Godt wiens hand de bergen water schenkt,
 Den droogen grond uit zynen Hemel drenkt,
 Den Regen geeft uit zyne hooge Zaalén,
 En Vruchtbaarheid doet zweeven in de Dalen.
 Dan schiet voor 't Vee de teedre Grascheit uit.
 Tot's menschen dienst ontluikt dan't geurig kruit.

Pfalm. CIV.

Gy Wateren, die uit de Lucht
 Uw druppelen stort op Velt en Vrucht,
 Gy Bergen, Heuvels, Landen, Stroomen;
 Gy dierb're Vrucht en Cederboomen,
 Looft, looft des Scheppers oppermagt,
 Die u uit niet heeft voortgebracht,
 Looft kruipend Wild en tam Gedierr;
 Looft Vogels Hem, die 't al bestiert;
 Gy Koningen, en Richters, 't saam;
 Gy Vorsten, Volken, roemt Gods Naam;
 Gy Maagden, en gy Jongelingen,
 Laat nimmer af zyn Lof te zingen:
 Eerwaarde Grysheid, frische Jeugd,
 Weest in den God uws heils verheugd!

Op het beschouwen van den REGENBOOG.

DIt doet ons denken aan 't geheiligd Vreë-Verbond,
 Dat GOD met Noach maakte, als Hy, aan 's Hemels bogen,
 Met eeuwige armen van zyn wonder Alvermogen,
 Den Regenboog (zoo schoon geschilderd door zyn hand)
 Hem tot een teeken, voor de Waterwolken spand,
 En vast belooft by 't zien dier mengeling van Verven,
 Het Menschdom nimmer weêr door 't Water te bederven.

VER-

VERGENOEGZAAMHEID.

ZE is der Deugd' een sterke Wal:
 't Zout des Levens, 't heil der Aarde.
 Zy braveerd al 't ongeval,
 Buiten haar is niets van waarde.
 Vergenoegzaamheid is 't al.

VREEZE GODS.

Wilt gy, ô Mensch, den heilweg in:
 Gods Vrees is wysheids aanbegin;
 Gods Vrees, een recht vernuftig wezen;
 Gods Vrees, een vloeyend deugden stof;
 Gods Vrees een bron van eeuwig lof,
 Niet beter dan, als God te vreezen.

Welzalig zy, die 's levens kronkelpaên,
 Voor 't alziend' oog, oprechtelyk betreedén;
 En dus in 't spoor van 's Heeren Wetten gaan,
 Welzalig zy, die, waakzaam op hun schreden,
 Zyn wys bevel wilvaardig gade slaan;
 Met al hun Hart zich aan zyn' dienst besteden.

Want al Gods doen is goed en wys en heilig,
 Den Sterveling tot nut, waar door hy veilig
 En zeker is, wat hen ook op deeze Aard,
 In tegenspoed of voorspoed, wederverd.

g

BESPIEGELINGEN ¹⁶¹

OP

'S MENSCHEN LEVEN.

DE LENTE,

By de aankomende JEUGD vergeleken.

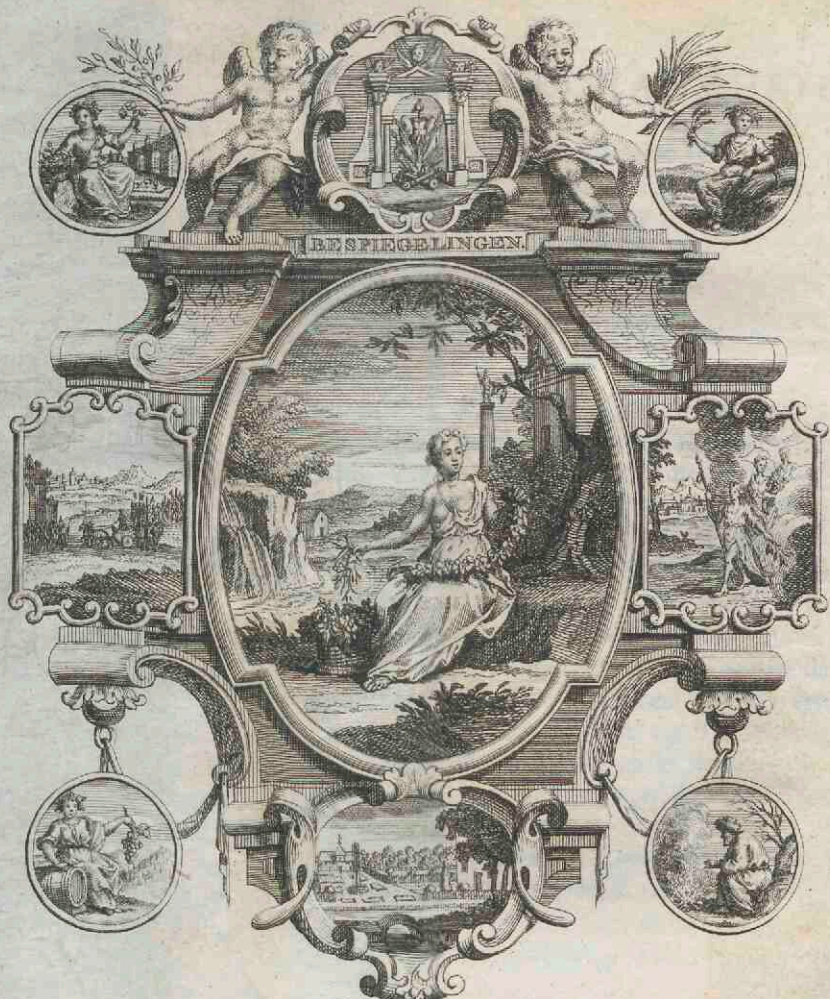
IK, Lente, koom de beemd met myne bloemen dekken,
En kleede weér in 't groen, bei veld en dorre stam:
Dies **Stier* en †*Tweelingbroërs* den dag van vreugde rek-
ken,
Die onlangs met de nagt gelyk stond in den, **Ram*.

* *April.* † *May.*

* 21 *Muurt* begint de *Lente*.

L

DE

I. C. Philips 1827.

D E L E N T E.

DE lieve Lente lacht den Landman vrolyk toe,
Die schynt haar ook het eerst den welkomst kus te
geven,

Daar hy zyn wollig Vee, de vunsche stallen moê,
De nieuwe weyde ontsluit, met nieuwe lust en leven.

Zy steekt na haren aard al 't aardryk in een kleed
Van lachend klavergroen, en schynt zich staåg te spoeden,
Om met haar schoon gebloemt' de schade wyd en breed
Door 't strenge Winterweêr geleden, te vergoeden.

Wil met de Lente dan van uw vernieuwd gemoed,
ô Mensch, 't gebloemt' der deugd! den hoogsten Land-
man schenken,

Op dat de schade van zyn glory word' geboet,
Zyn milde goedheid u ten goede moog' gedenken,

En eens herleven doen in eenen Lentetyd
Wiens eeuwigdurend groen Gods Eng'len zelfs verblyd.

's Waerelds geboortestond.

DE Waereld, versch gebaart, vond als veele ouden
zeiden,

Zich of in Lente of Herfst: maar waarom niet in beiden?
Want als haar noorder bloeit, dan draagt haar zuider end;
En der *Cbineesen* herfst is der *Chilezen* lent.

Der Sonne opgang.

ZO ras de Sonne rees, en dag gaf aan de Waereld,
Rees met de schoone Son des Waerelds schoonheid meê:
't Bedauwt gewaad des velds wierd staandevôets bepaerelt,
De gansche lucht vergult, verzilvert al de zee.

Aan

Aangenaamheid der LENTE.

MEt de aankomst van de Lent' begint al't Land van groen
 De knop te zwellen: dan verlangt dit lief seizoen
 Alom na groeizaamheid, en sap, en vruchtb're zaden:
 Dan daald de Almogende, de Vader vol genaden
 En blydschap, met een plas, en zegenryke douw,
 Van boven, in den schoot der aarde, zyne vrouw,
 En blyde Gemaalin, en de allergrooſt' van allen,
 In 't groote lichaam met een minnegloed gevallen,
 En zich vermengende, teelt allerhande vrucht:
 Dan kwinkleert het bosch van vogelen uit de lucht:
 Het vee groet Venus weér, op zyn gezette tyën:
 De voedzaame akker teelt: men ziet het veld gedyën,
 De boezem openen voor al wat leven aast,
 En levenswekkers aëm, die laauw van 't westen blaast:
 Het versche vocht doordringt alle aders, en landsdouwen;
 Dan durft zich 't nieuwe groen den sonneschyn betrouwen:
 De jonge wynrank is in lieve lentelucht
 Voor geene zuider bui, nog regenvlaag beducht,
 Nog noorder stormen; maar zy schynt verliest te minnen,
 En hot, en bloett, en past nu loof en blad te winnen:
 'k Geloof ook nimmer, dat de waereld, blyde en groen,
 In ander jaargety geboren wierd', als toen,
 Of in haar aanvang hebbe een and're toon gebouden.
 Het was toen Lentetyd, en de oppermachten bouwden
 De groote waereld, die haar eersten oorsprong nam
 In 't harte van de Lent', en bly te voorschyn quam.

Dauw of Regen.

Ik klim om hoog in damp, en val in water neér:
 Nu baart myn Moeder my, dan ik myn Moeder weér.

MORGEN-ZEGEN.

ô **L**icht! daar 't licht van nederdaalt,
 Dat op den laagen aardboôm straalt,
 Dat oog en hart kan lichten,
 Uw glans, die met uwe gunste daagt,
 Heeft nagt en duisternis verjaagt,
 Om dezen dag te stichten.
 Gy stelt nu dit Heelal zo schoon
 In al uw' Schepselen ten toon:
 Wy zien uw wonderwerken:
 Men kan nu die verscheidenheid,
 Die zo veel zaden onderscheid,
 Beschouwen en bemerken.

Gy laat, ô God! van 's Hemels trans
 De klaarheid van uw gulden glans
 Weêr schynen over de aarde.
 Laat dan de dag van uwen geest,
 Die voor alle eeuwen is geweest,
 Die 't duistere verklaarde,
 Ook weder lichten in myn ziel,
 Die zo veel goeds te beurte viel,
 Door deze Morgen-zegen,
 Zo zal het lichaam en 't gemoed,
 Voor 't geen gy deed, voor 't geen gy doet,
 Getrouwe plichten plegen.

Gelyk myn leden, naar hun plicht,
Vast werken by uw helder licht,
Ten goeden van dit leven;
Laat desgelyks de kracht van 't hart,
(Een offer dat alle offers tart)
Zich tot haar arbeid geven
Het lichaam werke om aardfche spys;
De ziel om brood van 't Paradyf.
De ziel werk' met gedachten;
Die bidde U om uw genaâ:
Dees sterk' my waar ik ga of fta,
Met geestelyke krachten.

Ach! zo hier 's aardryks lieff'lykheid,
Die met haar aas den Mensch verleid,
Zich voordoet voor myn zinnen,
Om myne wil door haare list,
Die in de zee der waereld vift,
Te trekken, te overwinnen;
Weerhoud ze; Heer! in hare loop,
Door beter goed, door groter hoop
Van Goddelyke dingen,
Door affchrik van het grootfte quaad,
Dat treffen zal, die u verlaat,
En uit uw band durft fpringen.

De loop der Sonne in haar baan
Leert tyd en ftonden gade ftaan,
Om in uw dienst en leven:
Haar glans verbeeld de Majefteit

Der allerzaligste Eeuwigheid.

Ai! laat ons hooger zweeven
Dan zulk een Son, dan zulk een Maan,
Die met de waereld moet vergaan.

Zyn we uit den slaap verrezen,
Geen zondeflap schen deze dag.
Gelukkig, die eens waaken mag,
Daar 't altyd dag zal wezen.

*Boetvaardige Erkenenis, voor Gods
Alziende Oog.*

GEduchte Majesteit, aanbidlyk, eeuwig Oog,
Genoegzaam voor 't Heelal, volmaakt in zuiverheden,
Die de onbestendigheid van 't waggelend rond beneden,
Verwaerdigt met uw gunst, en gaê slaat van omhoog;

Beschouw my, Aardworm, niet, wiens smetten u mishagen,
Daar ik, in 't nietig stof, gewenteld in myn bloed,
In ydelheid geteeld, met zog van waan, gevoed,
Vermeesterd van 't geweld der zonde, lig verflagen.

Maar zie my, als ik ben, voor duren prys gekocht,
En dus, in 't Godlyk recht, des Heilands, uitverkoren.
Gewasfchen in zyn Bloed, en in zyn Beeld, herboren,
Gedekt met zyn Genadé, en door zyn' Geest gewrocht.

Dan zal het wangeftel van 't zondig vlees verdwynen.
De vrygemaakte ziel, ontbonden, door den dood,
Zal met vrymoedigheid, als erf- en deel-genoot
Van haars Verlosfers heil, voor uw gericht verschynen.

V E R N U F T,

Gevolg van Verloren Onnoozelheid.

DE reine onnoozelheid, geveiligd voor de zonden,
 Had by zich, tot behulp, al wat zy noodig had;
 Maar, toen zy, door bedrog en boosheit, was geschonden,
 En dus gansch arm en naakt, als op een' mesthoop, zat,
 Zogt nooddwang list, en heeft de konsten uytgevonden.

Behoeftē bragt de mensch tot vroeten in den grond;
 De kruiden gaven wel het voedsel allerwegen,
 Maar vieze keur bedorf den smaak, en gaf den mond
 Een walg, door 't lang gebruik; dus stond hem alles tegen,
 Tot dat de schrandere zorg een ander middel vond.

De tyd gaf aan 't vernuft gedurig stof tot zoeken,
 Het vinden van het eene ontdekte 't and're Spoor.
 De mensch begon den mensch, in 't speuren, te verkloeken;
 De Schrandereheid won veld; de wetenschap drong door,
 En kroop tot diep in de aarde, in onbekende hoeken.

't Geluk ontstak den moed; om alles te bestaan:
 De roekeloosheid, stont in 't tarten der gevaren,
 Bestond zelfs van haar' grond, en over zee, te gaan.
 Dreef op een vlotten hout, door ongestuime baren,
 Kloekmoedig en gerust, ais op een effe baen.

De preutsche Hoovaardy weet uit gekeurde steenen,
 Uit schulp, uit visch en worm, voor zich, een weit-
 sche praal
 Die zin en oog voldoet, met aartigheid te ontleenen,
 Dat zy zich zelf niet kent, en schittert menigmaal,
 In die geleende pronk, als, met een licht, omschenen.

De ontuchtige Overvloed teeld weelde en overdaad,
 En walgend van 't vermaak, dat ligtlyk is te krygen,
 Ontziet geen dartle moeite, in wellust onverzaad,
 Die zyn begeerlykheid, naar vreemd genot, doet hygen,
 Verteert zich zelv', en houd, in 't wenschen, paalnoch
 maat.

De Heerschezucht, uit begeerte, om alles te overheeren,
 Gebruikt geweld en magt, en forsse dwinglandy,
 Om haren evenmensch gehoorzaamheid te leeren,
 Op dat hy, dus geboeid, in strakke slaverny,
 Hare overmagt, gelyk een' God, op aard' zou eeren.

Maar 't snoodst van allen is de dwaze Gierigheid,
 Die laat haar land en erf, en gaat vrywillig dolen,
 Die speurt de Starren naar, met schander onbescheid,
 Die dringt ten afgronde in, door ongerepte holen,
 En zoekt, met vlyt en list, wat daar verborgen leid.

Zy duikt tot op den grond, in 't diep der holle baren,
 En worstelt met de zee, om den gesloopten buit;
 Het droevig schouwtoonnel van duizende gevaren
 Verschrikt haar schraaplust niet, maar lokt de heblust uit,
 En streelt de grage hoop van schatten te vergaeren.

En wat toch is het eind van dit gewoel? de Dood,
 Een welgepast beloop van noodlooze ydelheden,
 Die al de vrucht daar van verzamelt, in zyn' schoot,
 Den zoeker overvalt, of, door zyn traage schreden,
 Het sloopend leven rekt, en 't naberouw vergroot.

Alles verandert.

't **V**Erandert steeds al wat 'er wezen mag.
 Wat duister is kooft eind'lyk voor den dag.
 Be-

Begin met God.

DE mensch behoord niets aan te raken,
Eer hy den Stuurman aller zaaken.
Om raad vraagt, ned'rig van gemoed.
Wie al zyn werk op dezen voet
Beleid, bevind dat veele stukken,
Hem beter, dan hy wenscht, gelukken;
't Zy hy, gelyk een *Cato*, 't hof,
Vol last, veracht, om akkerstof
Als een vergeten boer te ploegen,
Met duizendmaal zo veel genoeg.
Of 't zy hy kies *Columbus* staat,
Die voor *Madrid* de goude plaat,
Als *Jäson Colchos* vlies opjaagde,
En 't uiterst' van zyn leven waagde:
Of koopman, die matrozen vind,
Die, op zyn beurs, hun ziel den wind
Betrouwen, om de twee paar-hoeken,
Zo als men kruislings 't rond gaat zoeken;
Of 't zy hy mind de melody,
Van onvervalschte Poëzy,
Voor my, naast neeringe in de droogen.
't Vermaak'lykste, dat ik kan beöogen.
De Afschepper, die de waereldkloot
Regeert, en onderhoud in nood,
Wil dat we in ernst hem daag'lyks smeken.
Een goed begin kan 't quaad verbreken.

Godsdienst.

WAar 't lichaam is, daar volgt de Godheid meê:
Zo hangt die dienst verknocht aan tyd nog steê.

De Zonden brengen in Nood.

MYn zonden, groote God, zyn boven maten groot,
En overstelpen my, in ongestuime baren,
Ik dobber op en neêr, in duizende gevaren,
En ben, met lyf en ziel, gelykelyk, in nood.

Ik ben omringd van schrik en angst, de nare dood
Schynt zich, als tegen my, in opstand, te verklaren,
't Kompas van rede en wet verstrekt my tot beswaren,
En toont my klip op klip, daar myne kiel op stoot.

De wolken schynen my den Hemel af te sluiten,
En Gods getergde wraak houd my, zoo 't schynt daar buiten,
'k Zie naauw myn Noordstar, zelf, door al die nevels heên.

'k Laat alles varen, en behoud 't Geloof alleen,
Dat Jezus, door zyn magt, en onophoud'lyk smeeken,
My, Zondaar, voor den troon zyns Vaders, vry zal spreken.

*Hy is gelukkig, die de dingen kent,
als ze zyn.*

Gelukkig is hy, die 't begin
En de oorzaak kent van alle zaken,
En wat voor krachten dat 'er in
De tweepaar Elementen staken.

Zulk eene kent den grooten God,
Mint deugd, haat ondeugd, en gaat streven
Voorby het wederwaardig lot,
En vordert zich, en menigs leven.

De Menschen met Dieren vergeleken.

Al't geen men vreeslyk noemt van kwaadaart en manieren,
 In zulk een meenigte van ongetemde dieren,
 Wier leven en bejag, in bosch en wildernis,
 Van alle Maatschappy gansch uitgesloten is;
 Wier ysfelyk geweld zelfs de eenzaamheid doet gruwen,
 Terwyl het minder vee hen, van natuur, leert schuwen,
 Is juistelyk verdeeld in soort en eigenschap,
 De mensch alleen heeft 't al, en in den hoogsten trap.
 De Leeuw is fel en wreed. Des Tygers klaauw en tanden
 Zyn steeds ten roof gescherpt om alles aan te randen.
 De Wolf dorst steeds naar bloed. De Vos arglistig, loos,
 Loert daaglyks tot bederf. De Stier is stuursch en boos.
 De Bok is geil. De Hond is gulzig; 't Zwyn vuilaardig;
 De Havik plukgezind; de Raef tot spelen vaardig.
 Dus heeft elk dier zyn quaad, maar 't blyft by zynen aardt.
 Dog in den Mensch alleen is 't al by een gepaard.
 Noch durft dit schepzel zich van deugd en eer beroemen,
 En van al 't ondermaansch zich 't redelykste noemen.
 Schoon 't anders niet beoogt dan dwang; en houd niet af,
 Zelfs van zyn eigen soort, dan door geweld en straf.
 Is 't schyn? Is 't redelyk, dat zulke wrevelheden
 Geen snoed gebreken zyn, maar 't voorrecht van de reden?

De luiaard is den doode gelyk.

DE jeugd mag wel geloven dat de tyd,
 Die zonder 't nut der konsten henen glyd,
 Verloren gaat, het leven is maar waken.
 Een mensch, gewoon den arbeid steeds te staken,
 En lui en traag te leven, zonder vlyt,
 Is al zo goed als dood, en uit de tyd.

Tegen Traagheid.

Wie in zyn akker ploegt en zaait,
 In 't eind' gewenschte vruchten maait,
 Door vlyt word graan uit stof vergaart,
 Die 't Zomers voor den Winter baart;
 Zo moet men om zyn voedzel zweeten:
 Want die niet werkt, zal ook niet eeten.

Om arbeid is het al te koop,
 Die sterkt de welgegronde hoop,
 Die spant de boog, die treft het wit;
 Maar als de traagheid ledig zit,
 Zy schroomt haar handen uit te steken:
 Dies zal 't haar haast aan brood ontbreken.

Dus baart zy eigen tegenspoed,
 Dus volgt haar de armoë voet voor voet:
 Een armoë, die in onrust zwerft,
 Die, deugdeloos, genoegten derft,
 Die hopeloos haar pak moet dragen.
 Zo slyt een ledig mensch zyn dagen.

Hy zoekt in 't slapen wat vermaaks;
 Want altyd is zyn hart vol vaaks.
 Maar t leven word allengs verkort,
 Terwyl de slaap hem meester word,
 Die maakt een dood van 't beste leven.
 Zo word, helaas! zyn tyd verdreven.

De slaap die uit zyn palen gaat,
 Berooft hem van den dageraad:
 Het kost'lykst' van den dierb're tyd,
 De jeugd der dagen, raakt hy quyt:
 Den tyd, die 't nutst' is om te leeren,
 Verslaapt de luiaard in de veëren.

Ja 't is geen leven, dat hy leeft;
 Wanneer hem zelf de slaap begeeft:
 't Is zeker 't rechte leven niet,
 Dat dromende geen vreugd geniet,
 Die naarstigheid en deugd kan geeven,
 Hoe langer droom, hoe korter leven.

En ach! indien 't slechts droomen waar
 Dan liep de ziel geen doods gevaar.
 Nu is 't een droom, die quaad verwekt,
 Die 't niet doen straks tot quaad doen trekt.
 De ledigheid loopt ongebonden.
 Wat teelt haar sluimering al zonden?

De lucht, die geen beweging heeft,
 Bederft, ontsteent, besmet, vergeeft.
 Word de aarde van geen ploeg doorboord,
 Zy brengt ons niet dan onkruid voort.
 Het stilstaand' water zal haast stinken,
 De zwemmer, legt hy stil, verzinken.

De traagheid, die voor arbeid vlucht,
 Die om haar schandige armoë zucht,

Die alle wakk're deugden mist,
 Vervalt tot averegtsche list:
 Zy durft haar naastens goed begeeren,
 Om op zyn zweet en bloed te teeren.

De bedelzucht en dievery
 Onthouden zich aan hare zy'.
 Maar vind of erst ze een groote schat,
 Dan mest haar overvloed zich zat,
 Het zatte vleesch schend alle zeden.
 De Ledigheid misbruikt de leden.

Wakkerheid.

ZOekt gy het noodlot te verachten?
 Een zuiver leven te betrachten?
 Zoekt gy geleerdheid te behalen,
 En u met deugden te bestralen?
 Zo waak, om nergens in te dwalen.

Voor arbeid is alles te koop.

DE wetenschap steekt in geen bed met pluimen;
 Wie leeren wil moet vroeg de veeren ruimen:
 Wie aert nog egt, heeft geene kans van graan:
 Wie dorfschen wil moet eerst de ploeg doen gaan:
 Wie nimmer turft, kan zich daar na niet warmen:
 Wie winst wil doen, die reppe hand' en armen:
 Wie prys begeert, die stelle zich ter loop:
 Voor arbeid heeft God alle ding te koop.

Wetten en Zeden moeten samen gaan.

WAt helpen Wetten zonder Zeden?
Het zyn maar enkele ydelheden.

Kuisheid.

HOe dierbaar *Joseph*, van Godvruchtigheid gedreven,
Zyn zuiverheid waardeerde, ook boven staat en leven,
Toen Konings gemalin, bekoorlyk met haar tong
En schoonheid, na de bloem van zyne jaren dong,
Meld de uitkomst, waard doorgaans op heilige toneelen,
Ten spiegel van de jeugd, die kuische rol te speelen,
Op dat men, langs dees' baan, na eer en kuisheid streev',
En liever 't kleed dan 't lyf en ziel ten besten geev'.

Aan de Jongkheid.

o **J**ongkheid, laat u raën: bedwing uw' losfen handel.
Hoe zelden word uw staat met wysheid ondersteunt!
't Herdenken aan haar deugt en eerlyken wandel
Is de allerbeste staf, waar op de grysheid leunt.
Te sterk gevierde lust kan 't lichaam nimmer baten;
Maar rykste wellust woont in 't hoge hemelflot;
Zoek deeze, door de zonde en al haar vuil te haten,
Op dat ge eens deelen moogt in 't heilzaam weeldeiot.

Schuif, schuif door wysheids overleg,
De nevel van 't vooroordeel weg.
Want zy bedekt de klaarheid
Der zon van deugd en waarheid.

De Wyn maakt Wanschepsels.

*W*anneer de geesten van den Wyn zyn opgeslegen
 Tot in het brein, is 't lyf bezwaart, vermast, verlegen;
 De beenen wankelen; de tong verstomt; 't verstand
 Verdwynt; het oog verblint; de twist neemt de overhand.

Lof.

Verheft Gods heereyke naam;
 Al 't aardryk knield voor zyne faam;
 Dewyl hy groot is, zwakken sterkt,
 Als de eenige, die wond'ren werkt.

De dalende Son, op het sterven toegepast.

Verliezen de Ouders 't Kind, de Bruidegom een Bruid,
 't Verlies is hare winst. De uur, die haar leven sluit,
 Ontsluit haar 't eeuwig licht. Dit Zinnebeeld zal 't wyzen.
 De schoone Son daalt schoon, maar schooner zal ze ryzen.

Tydmeeting.

Laat het kostelykfl' van al
 U niet reukeloos ontslippen:
 Dat 's de tyd, die snel gaat glippen,
 Nimmer zy weërkeeren zal.
 Ach! hoe weinig is 't getal.
 Dat zyn' nuren meet by slippen,
 Eer de dood den draad kooft knippen
 Van uw leven, onverwacht;
 Meest verlooren, Minst geacht.

DE ZOMER

By de JONGELINGSCHAP vergeleken.

DE Zomer heeft den schoft verlaan met korenschoven:
 Hy maait; hy hooit, en oogst, dat hem den sârn begeeft.
 En schoon hem * *Leeuw* en † *Maagd* wat ruimer nâgt beloven,
 Zy doen hem niettemin meer zweeten dan de * *Kreeft*.

* *July.* † *Augusty.* * *Juny begint de Zomer.*

DE ZOMER.

DE ryke Zomer aan het bruin van zyne leden.
 Bevallige inborst en een reeks gultardigheden,
 Te kennen, word met reên van mensch en dier geâcht.
 Hy stelt de schoonheid van natuur in volle kracht

M

Voor

Voor ons gezicht ten toon, daar hy zyn vollen hoorn,
 Zyn koesterende lucht- en vrucht- en bloem-trezooren
 Zo mild'lyk uitstort en aan elk ten besten geeft,
 Dat zelfs de schoone Son, die 't al te boven streeft,
 Van liefde blaakt, en, door de kracht van zyne lonken,
 Elk jaar haar zuiv're borst in weérmin doet ontvonken.
 Poogt dan, ó Menschen! die in 't eelfte van uw tyd,
 Den schoonen Zomer van uw levens jaaren zyt,
 Het schoone voorbeeld van de Zomer na te streven
 En zulk een zoete lucht van vrucht en deugd' te geven,
 Dat aller zielen Son, u, in het rein gemoed
 Gestaaëg bestraalen moog', met haaren liefde gloed.

Der Sonne opgang.

DE Vorst der lichten ryst, en met zyn gulde stralen
 Verguld, verlicht hy 't al, lucht, Hemel, veld en vloed:
 Hy doet den hooge moed der mind're starren dalen,
 En dooft haar zilv're glans in zyne goude gloed.

Beschouwing over 's Aardryks geschapenbeden.

God houd hier boven hof met zyn verstandelingen,
 En zuiver geestendom; de Vader aller dingen
 Schonk 't menschedom het paleis der aarde tot een leen,
 Daar hem het schoon gewelf des Hemels overscheen,
 Bezaait met Son en Maan, en minder stonkervieren;
 Hy de aarde leven ziet van boomen, kruiden, dieren,
 En glins'ren van metaal, en kostelyk gesceent';
 Terwyl het water slechts met visschen is beleent,
 Het element van lucht en vuur schier ledig bleven,
 Als armer uit hun aart, ten diens' van 's menschen leven.
 Het aardryk steunt op God, en op zyn tegenwicht,
 Omvangen van de lucht, terwyl zo menig licht
 Rondom den aardkloot draait, voltrekkende zyn ronden
 En schildwacht; de Oceaan, met de aarde in vree' verbonden,
 Maar

Haar in zyne armen vat, de lippen kust van 't strand.
 Door deze vastigheid der aarde, in baren stand,
 Betreed den mensch den grond, en arbeid op zyne uren,
 Of slaapt en rust, gelyk alle andere natuuren,
 Die met vyf zinnen, als de menschen, zyn begaast,
 En 't leven, dat op de aarde in 's levensrenbaan draaft,
 Die bunne voedster is, en kruiden teeld, en airen,
 En vruchten, om het al wat ademt te bewaren,
 Zy levert stoffen uit, tot allerley gebruik,
 Op dat de mensch in hutte en huizen schuile en duik',
 Zich van metalen diene, en reedschap om te bouwen
 Den akker van de zee, en steden, en landsdourwen.
 Nu ren den aardboom door, en hoor en zie u moé,
 En tast, en riek, en smaak, de Godheid straalt u toe,
 Bejegt u alsints in baar geschapenbeden;
 Al God wat gy verneemt van boven tot beneden,
 Waar vind men nu een mensch, die elks vernuft verkloekt,
 En God niet vinden kan, indien hy 't onderzoekt?

*Herdenking aan onze eerste Voorouderen,
 Adam en Eva, in Edens Lustbos.*

(Herdenk) hoe 't eerste Paar, eer nog de dootsche vrees,
 Met bleeke kommer, uyt den schoot der Zonde rees,
 In Edens Lusthof leefde, en gaf 't gedierte namen;
 Hoe Leeuw en Tyger uit zyn handen eeten kwamen,
 Wanneer het 's middags in de Levenslommer zat,
 En 't recht van heerschappy op al 't gedierte had,
 En hoe de Wolf en 't Schnap te samen vreedzaam graasden;
 En Duif en Havik op een zelfde voedzel aasden.
 Want toen, ('t is HOOGVLIETS taal) was nog de lieve vreed
 De wellust van den Mensch en d'eigenschap van 't vee.
 De vyantschap was niet gevaten in de dieren,
 Geen hoogmoed in den Leeuw, of norsheid in de Stieren;
 De Wolf wist van geen roof, nog viel op 't weerloos Lam;
 De Haas was onbevreesd, en 't Bos-gedierte tam.

Toen was uit de aarde nog geen onkruid opgeschoten,
 Of heillooze Akonyt, men wist van zaaien, poten,
 Noch planten, niemand brak des aardryks harden klont
 Met egge of kouter, of bereidde een' barren gront;
 Men kende d' arbeid niet, noch leet, noch ongenuchten,
 Noch hartzeer, bleeke kwaal, noch derelyke zuchten;
 Ô Gouteenw, zaal'ge tyd, ô heerlyk Paradys!
 Wat waartge een hemel hier op aarde, GODT ten prys!
 Ô Rechtgeschapen Mensch! die in u kon ontdekken
 Het wonder Godsbeelt, all' die geestlyke ommerrekken
 Van zyn volmaakte deugd; de schets van heiligheid,
 Den zwier van 't eeuwige vernuft, u ingeleid,
 Het Godlyk zweemzel van gerechtigheid, en waarheid:
 Wat waart ge een Heer! met hoe veel hemellicht en klaarheid
 Hebt ge uwen OPPERHEER gekent! hoe diep beschouwt
 De kunstgewrochten, van dien kunstenaar gebouwt!
 Hoe waart g' ô Adam! niet verrukt, u zelfs onttoogen,
 Toen g' uit de handen van 't oneindig Alvermogen,
 Met zoo veel gaven van vernuft, en geest en kracht,
 Op eenen oogenblik ten Lushove ingebracht,
 Het Licht, het Leven, en, van boven en van onderen,
 Al d' Aarde en Hemel zaagt vol eindeloze wonderen!
 't Is wel te denken dat uw hoog verheven ziel,
 In diepen eerbied, voor GODS wysheid nederviel:
 Of, in verwondering, ten Hemel opgerezen,
 Smolt in de Liefde van 't oneindig Opperweezen.

Gods gestadige onderhoudinge aller dingen.

GY laat, ô God! de bronâar uit het dal,
 En berg en rots, zo helder als chrystal,
 Ontspringen, om het dorstig vee te drenken,
 En in het woud den Ezel versch te schenken,
 Wanneer hy raast en gigaagt, schier versmacht
 Van fetie dorst, na koele bron en gracht,
 In wildernis'. Hier nestelen de vogels,
 In tak, en haage, of dryven op hun vlogels;

En zingen uit de rotsen, dat het klinkt.
 De steile top van berg en steenrots drinkt
 Den regen, en den dauw, die uit de wolken
 Het aardryk laaft. Uw schoot verzaad de volken
 Met ooft, en vrucht, en voedzaam veldgewas,
 Gy weid het vee met voeder, loof en gras,
 En voed den mensch, terwyl hy slaaft, met kruiden:
 Teelt terwe, en zaad, tot voesfel voor de luiden.
 De wyn verheugt den geest. De olyf verquikt
 De smart. Het graan het hart versterkt, eer 't stikt.
 Het groene woud, en *Libans* Cederboomen,
 Van God gezaait, bevochtigt hy met stroomen
 Van regen, en met versche morgendouw.
 Hier bouwd de Musch haar nest uit zorg, om trouw
 Haar teer gebroed en jongen te bewaren,
 Hier nestelen en broeden de Ojevaren,
 Aanleiders van 't gevogelte op nunn' tyd.
 De Harten gaan op bergen hoog en wyd
 Ter weide in 't wild. Hier bergt in rots en klippen
 De Haas zyn lyf, en weet den Hond te onghippen.

De Vader van het licht ontsteekt de Maan
 Op haren tyd. De Son weet op te staan:
 En zinkt in 't Weste, op 't uurwerk, hare luister,
 Dan valt de nagt op 't aardryk zwart, en duister:
 Dan slaakt het bosch, wat in zyn schaduw schuilt:
 't Gedierte, op roof verhit, valt uit, en huilt:
 Het Leeuwshol brult om roof met al zyn jongen,
 Eist aas van God, doór hongersnood gedrongen,
 Tot dat, de Son aan 't ryzen, zy hun best
 Vergaderen, en weder gaan te nest.

Nu gaat de mensch naar akker, vee, en stallen
 Zyn dagwerk spoên, tot dat de Son, aan 't vallen,
 Den avond roept. ó Hoogste Majesteit!
 Hoe straalt uw macht, en wysheid, en beleid
 Uit al uw werk, volwrocht in drie paar dagen!
 Uw wysheid nam haar opperste behagen
 In dezen bouw. Uw wyze macht bezit
 Dit groot Heelal, en waard van lid tot lid.

Gy overspant den Oceaan, de stranden,
 De ruime zee, en wa'ren met uw handen,
 Daar 't element van visschen, zonder tal,
 Gedurig krielt, daar grooten overal
 De vlechten van de groene baren kemmen
 Met vinne, en staart, de kleinen welig zwemmen
 By duizenden, tot 's visschers onderhoud.
 Hier durft by storm de zeeman, al te stout,
 Zich, op een balk, en 's waters ongenade,
 Betrouwen dag en nacht, en 's avonds spade.
 Hier speelt en dryft de Walvisch, als een klip
 En eiland, tot een schrik van menig schip.
 Al wat 'er dryft en tuimelt in de vloedden
 Ziet na uw hand, die al wat leeft kan voeden,
 Te zyner tyd. Gy opent en ontsluit
 Uw hand, en deelt elk een zyn nooddrift uit:
 Zy nemen 't aan: maar keert gy uwen zegen
 En aanschyn van hen af, zy staan verlegen.
 Onttrekt gy hen uw kracht, zy keeren ras
 Tot stof, vergaan, en worden stof en asch.
 Indien het u beliest hun kracht te geven,
 En ziel en geest, men ziet ze weder leven,
 En de aarde trekt een ander aanzicht aan.
 De Godheid zy, eeuw in, eeuw uit, voortaan
 Geheiligt, en ten Hemel toe geprezen:
 Die prys gedy' tot blydschap van Gods wezen:
 Terwyl zyn werk elks mond tot lof verplicht:
 Het aardryk beeft alleen voor zyn gezicht.

Hoogmoed.

Indien gy opzwelt door de wind
 Van hoogmoed, word gy aangedreven,
 Door dwaasheid: maar zo gy bemindt
 De stille zedigheit van 't leven,
 U nooit verheffende om uw lot,
 Geniet gy een geschenk van God.

Nyd volgt de Deugd.

DE nyd volgt steeds de deugden agter aan,
 Gelyk de rook de vlam, de schaduw 't licht.
 Die langen tyd heeft in de Son gegaan,
 Misverwt in 't eind' zyn eigen aangezicht.
 Zo word een mensch, door 't licht der deugd
 bestraalt,
 Met vuile verw' door de afgunst afgemaalt.

Begeerte.

SLUIT voor begeerte uw graag gezicht;
 Zy loert, zy loert om in te varen.
 Sluit de oogen, vensters van het licht,
 Indien gy wilt uw hart bewaren:
 Want zo begeerte eens binnen sluypt,
 Zy zal bederf en jammer baren,
 Dat eeuwig smart, en eeuwig druipt.
 De dingen zyn niet als zy schynen:
 De Worm zit binnen lekker ooft,
 En levend kleur bedekt venynen.
 Hy doolt zeer licht, die licht gelooft:
 In paradyzen nest'len Slangen:
 De Slangen hangen boven 't hooft,
 Daar goude en blozende appels hangen:
 Dies wacht uw vingers, wacht uw hand,
 Nog vat de Dood niet met uw tand.

*Rykdom zoeken, doet het genoeg
vluchten.*

Het alziende oog ziet neêr door alle starren,
 En nevels, hoe wy hier beneden warren
 In schaduwen, verbystert en verblind
 Van aardseheid, daar men troost nog heil by vind;
 De waereld kan den ryksten mensch niets geven
 Dan aardsch genot, een kort onzeker leven,
 Vol zwarigheên: men plukt geen roos, of voelt
 Den doorne, die de hand quetst, hoe men woelt
 Om rykdom: hoe men zweet om ecre en staten;
 't Genoegen vlucht, al lagen al de straten
 Met kroone-goud en scepteren bezait
 En diamant, en paerlen: schyngoed paait
 Geen gierigaard, geen wellust, wulpsche zinnen,
 In God is 't al, niets buiten Hem te winnen.

Aan de Krekel.

ô **K**Rekel die van zomerdauw gevoed,
 En zittende in den top van groene popel bladen,
 U zelf vermaakt, van zorgen onbeladen,
 En 't bosch verquikt, en na uw toonen luis'tren doet:

Wel aan, bestraf, bestraf vry met uw zang
 De snelle Sonnen, die zo schielyk ons begeven,
 En 't Sonneweêr, op vleugels weggedreven,
 Daar ons de winter valt zo lastig, en zo lang.

Gelyk de dag aan ons op 't schoonst' verschynt,
 Zo zien we dien weêrom op 't schielykst' weggevlogen,
 Wy vinden ons in ons vermaak bedroogen.
 Maar 't is de droefheid, die zo schielyk niet verdwynt.

Op het zien van een breed Dokkeblad.

GAat vry de bosschen op en neder,
 Geen loof van eenig boomgewas
 Koomt by dit breede blad te pas;
 Geen blad van Wynstok, Eike of Ceder,
 Maar echter moogt ge van dit kruid
 De vrucht niet na de bladen gissen:
 Men wacht hier slechts onnutte kliffen,
 Die steek'lig vallen aan de huid.
 Dit doet my denken aan den genen,
 Die, schoon zyn hart in ondeugd weid,
 Nog echter in godvruchtigheid
 Te wand'len schynt op sterke beenen;
 En, door wiens ongematigt brein
 En drift, de kerke koomt te lyden,
 Als waren 't nog de bange tyden,
 Toen yders schuilhoek viel te klein.
 't Waar nutter geene vrucht te dragen,
 Dan zulke, die tot hinder zyn;
 Geen slimmer pest, dan slechts met schyn
 Van deugd de oogen te behagen.

*'t Quaad der Menschen, vertoont
in de Dieren.*

GEen feil, die in de menschen woont,
 Of zy word levendig vertoont
 In dieren, niet begaast met reën,
 Als wy, zy zyn dan groot of kleen.

Gelyk by ons de plonderaars
 De boffchen maken vol gevaars,
 Gelyk op zee de kaper zweeft,
 En daar op 's anders schade leeft;
 Zo is 'er by 't gediert' geen foort,
 Die onderling niet rooft en moord;
 De Havik houd om hoog zyn zwier,
 De Snoek in 't diep van een rivier,
 De Walvisch in de ruime golf,
 De Leeuw, de Tyger, en de Wolf
 Bewoonen woud en woesteny,
 De Wesp valt lastig aan de By',
 En slaat ge in 't oog ter venster op,
 Daar ziet ge in 't webb' de Spinnekop,
 Hoe loos hy toeleid op den buit!
 Zo graag is elk om 't quaaddoen uit.

Huisvesting.

♂ SChepper! die met heerlijkheid gekroont,
 STerwyl wy hier in 't stof en aarde wroeten,
 In 't allerhoogste uw Hemelthron bewoont,
 En de aarde maakt ten voetbank uwer voeten,
 Gy hebt my om gerustelyk te leven,
 Dit eenzaam huis tot myn vertrek gegeven.

Hier wyk ik voor het onweér van de lucht,
 Voor hitte en koude, en 't woeden van de winden,
 Voor 't dwaas gewoel der waereld, voor 't gerucht
 Van 't razend volk, dat nergens rust kan vinden:
 Hier zoekt ge my veel ydelheids te onttrekken,
 Als 't oproer dreigt, laat dan dit dak my dekken.

Hier stuurt Ge my, als aan een stille reë,
 Daar zich geen storm by disch of haart laat hooren:
 Hier vind het lyf een zachte legersteë.
 Laat doch 't gemoed dat rustvertrek niet stooren:
 Het wederstreev' u, Heer! met geen gedachten;
 Maar 't wille uw wil, zyn wet, met lust betrachten.

Uw vreë verblyv' dan binnen deze muur:
 Vreë, die 't verstand in alles gaat te boven:
 Vreë, die ons hart vernoeft in zoet en zuur:
 Zo zal dit huis uw goedheid altyd looven
 Ach! maak hier dan dees' woning (dit 's myn bede)
 Vol vreugd, vol heils, vol hoops door deze vrede!

Avondoeffening.

DE Son, die onzen dag verklaarde,
 Verklaart nu, Heer, dit deel der aarde;
 Zy, die in onze kimmén zinkt;
 By beurt' in and're landen blinkt.
 De nagt die zwart van schaduw is,
 Brengt schrik aan, door haar duisternisf.

Dat duister brengt my in gedachten
 Den schrikkelyksten aller nagten,
 Den nagt der helsche duisterheid,
 Die voor de boozen is bereid,
 Daar weent het oog, daar knerst de tand
 In 't vuur, dat zonder lichten brand.

Wat

Wat dreigt die nagt met hare elenden,
 De schepfels die zich van u wenden,
 Die op hun eigen wysheid staan,
 Die averechtse wegen gaan?
 Al leeft de zondaar hier in vreê;
 Zyn dood is de ingang van dat wee.

Wee hen dan, die den dag misbruiken.
 En 's nachts verrast, hunne oogen luiken,
 Hen word het heil een heilloos graf:
 Hen overvalt uw zware straf.
 Ach! leer me in tyds doch voor my zien,
 En uw gestrenge gramschap vliên.

De Maneschyn en Nagtgezicht.

*B*eschouw het nagtgezicht, en wil nu by de Maan
 En Maneschyn, u op een heuvel zetten gaan,
 Of op een berg, in 't groen, daar duizend schelle keelen
 Van Nagtegalen vroeg uw oor met wildzang streelen,
 De levenwekker vast in Eike en Beuke ruischt,
 De zuider zee op strand met zachte baren bruischt,
 Gezang van jofferen, en blyde muzikanten,
 En sluitgalm opwaarts ryt, uit telge, en teêre planten:
 Hier vangt men te gelyk gezicht en zoet gerucht
 Van verw', en klank, en glans, in eene zelve lucht:
 Terwyl het morgenrood u toebloost uit den oosten,
 Een morgenzon belooft, die 't slaauwste hart zal troosten,
 En schynen in den dauw op 's aardryks ronde ring,
 Zo levendig en schoon, als zy te water ging.

*Medicynen door bloemen, loof, kruiden
en dieren.*

DE Roos, de koningin der bloemen, sterkt het hart
In slaauwte, en koelt den brand, in 's kranken koortse,
en smart,
Narciss', die bronnen mint, verdoogt en vaagt de wonden.
Het brein, de lever, 't hart, van zwarigheden ontbonden,
Bedanken voor haar deugd de troustende Melis.
Het hoofd, zo dra de damp in 't brein verdreven is,
Dat eerst benevelt was van koude vochtigheden,
Bekent 's Lavenders trouw, betoont aan de eer der leden.
Saffraan verheugt den geest. De Rosmaryn versterkt
Geheugenis, en brein, dat als voorheene werkt.
De heilige Laurier verdubbelt onze krachten,
Verwarmt het ingewand, scheidt vrolyke gedachten,
De Hyzop ruimt de borst van kille vochtigheden,
En als de ruime lucht den adem valt te kleen,
Ontsluit ze fluks de long, en al wat lag geslooten.
Met Mankop word de slaap in 't bekkeneel gegoten.
Peoni helpt de nier, en toomt de razerny.
Rabarbar vaagt de gal. De Wynruit, altyd bly
Van verwe, rekt den tyd des levens, jaagt de pesten,
En bluscht het vuur der lucht in brandende Gewesten.
Sint Jans kruid heelt en streelt de zenuw, die, verwermt
En opgedroogt, de kracht gevoelt, die haar beschermt.
Verstramde zenuwen, van koude doodgevroren,
Genezen van den Vos, verquikken, als herboren.
De Beveroli sterkt de zenuw, die verdryft
Den stormwind, die in oor, vol onweers, ruischen blyft.
De Pietworm sust de leen, die van beröerte beven.
Hartshoorne wekt het lyk, dat dood lag, en vergeven.
Het Scorpioen verwarmt, en dryft het water nêr.
De slinken Elandsklaauw, een dier, van geest zo teer,

Bied *Herc'les* knods het hoofd, en heelt en helpt het evel
 In 't hoofd, wanneer het, dol van pyne, raze en revel;
 Dus heeft Voorzienigheid een tegenmacht gestelt,
 Die 's menschen jammeren met heelzaamheên vergeld.

Leering uit de Schepselen.

BEhalven dat ons plant, en kruid, en dier genezen,
 Kan elk uit haren aart en eigenschappen fezen
 Een leering voor 't gemoed. De brave Dadeltak,
 By *Duitschen* Palm genaamt, bezwykt niet onder 't pak,
 Maar heft het hoofd om hoog, en leert in tegenspoeden
 Volharden, en getroost de schâ met baat vergoeden.
 De kuisheid wederstreeft, gelyk de Lauwerier,
 De vlamme, en slaat geluit in 't heiloos minnevier.
 De Wyngaard, om den Olm gevlochten met zyn ermen,
 Leert man en vrouw uit liefde elkand're trouw beschermen.
 De zwang're Korenair, die, zegenrykst van zaad,
 En allervolst, haar hoofd ter aarde hangen laat,
 Leert ootmoed aan den ryke, en adel, en geleerde.
 De Sonnebloem, die nooit zich van de Sonne keerde,
 Vermant ons 't oog te slaan na aller Lichten bron,
 En 't aangezicht van God te kennen in de Son.
 De Boomen leeren God te zoeken in den wortel.
 De kuische Weduw' volge in eenzaamheid de Tortel,
 Op haren dorren tak. De Spinne leerd al stil
 De Huisvrouw hare hand te slaan aan wol en spil,
 De Zyworm desgelyks. De stomme en stille Kranen,
 Met kaien in den bek, tot zwygen ons vermanen,
 En waken op de wacht. De Zwaluw, de Ojevaar,
 Elk roept: *Een ieder neem' saizoen en tyden waar.*
 De wakk're Veldmier leerd by tyds den nooddrift sparen;
 En de arbeidzaame By' leerd winnen, en vergaren,

Ook onderdanigheid aan 's Konings Majesteit.
 De fiere Leeuw genâ. De Hond getrouwigheid.
 De Slang voorzichtigheid. De Schildpad leert de Vrouwen.
 Als Huisvrouw, onder 't dak, haar huis en drempel trouwen.
 En de Arend, die zyn nest leert vliegen in de lucht,
 Den Oud'ren wyst het spoor van strenge kindertucht.

L O F Z A N G

A A N D E

EEUWIGE VOORZIENIGHEID.

ALwyze Vader van het menschelyk geslacht!
 Onsterffelyke Geest, die 't licht hebt voortgebracht;
 Het groot Heelal bezielt, door alles heen kunt dringen;
 Wiens nimmer sluimerent oog Natuur geheel doorziet,
 Daar gy de ruimte meet van aarde en Hemelkringen,
 En weet dat de Eeuwigheid u zelfs haar wierook bied!
 Ik hef, met diep ontzag, tot u myn stem naar boven.
 Vergun my dat ik trachte uw Majesteit te looven;

Al valt het leven kort, het welk uw liefde ons gaf,
 Al daalt, na weinig tyds, de mensch in 't aaklig graf;
 Het denkend wezen, dat uw grootheid kan bezeffen,
 Dat uwe wysheid ziet, daar ze uit uw werken straalt;
 De geest, die eindloos hoog tot u zich op kan heffen,
 Is echter van uw gunst en goedheid afgedaald.
 Ik hef, met diep ontzag, tot u myn stem naar boven,
 Vergun my dat ik trachte uw Majesteit te looven!

De mensch, wy weeten 't, is een wezen, welks bestaan:
 Niet meer is dan een span: naauw is 't, of 't moet vergaan.
 Doch 't mogt nochtans 't bestaan van u, ó God! ontleenen,
 En 't word, ó Bron, waaruit het all' is afgevloeid!
 Niet minder van uw gunst dan van de Zon bescheenen,
 Die 't zy ze daale of ryz', door u vol luister gloeit.
 ó Eeuwige oorsprong! 'k hef tot u myn stem naar boven,
 Vergun my dat ik trachte uw Majesteit te looven,

My stell' de dwaaling vry haar' doolhof Lustryk voor!
 Gy schenkt my 't Redenlicht, dat leid my op 't veilig spoor,
 Hoe zou de duistre nacht der dwaasheid me verblinden,
 Daar ik op uw hulp vertrouwd in bangen tegenspoed?
 Het onheil drukk' Natuur, en dreig' haar wet te ontbinden:
 Ik vind dan zelfs by u nog rust voor myn gemoed;
 En hef, met diep ontzag, tot u myn stem naar boven;
 Vergun my dat ik trachte uw Majesteit te looven!

De rampspoed neem' de vlugt, met angst en boezempyn,
 De hoop, op dat ze ons hart op nieuw met troost beschyn',
 Vertoont haar heldre lamp, en treede ons juichend tegen.
 Deliefde lagche ons aan, met kuischheid, vrede en vreugd,
 En al haar' blyden stoet. Dit, weet ik, is uw zegen.
 Ik heb op u betrouwd, en levee op 't hoogst verheugd,
 Ja hef met diep ontzag, tot u myn stem naar boven.
 Vergun my dat ik trachte uw Majesteit te looven!

Och! dat my voorts uw gunst van dag tot dag bescheen!
 Geef dat zich Liefde, in my, met dankbaarheid verëen!
 Laat Deugd en Waarheid steeds myn buigzaam hart bestieren
 Dat hart blyv' Vrede, en Hoop, en blydschap toegewyd:
 Dan zal ik, wat me ontmoet, gelukkig zegevieren,
 En in uw' wyzen wil berusten 't allen tyd.
 Ik hef met diep ontzag, tot u myn stem naar boven.
 Vergun my dat ik trachte uw Majesteit te looven!

DE HERFST,

By den VOLWASSENEN vergeleken.

IK, Herfsttyd, dek den disch met misp'len, druiven,
noten,

En zie, terwyl ik vast den hoorn der volheid draag,
De *Schutter vlug te voet, en 't †Schorpioen vergrooten
Den nagt, die met den dag eenswichts was in de *Waag.

* November. † Oktober * 23. September begint de Herfst.

DE HERFST.

DE Herfst, die 't vrucht geboomt, dat in de zomerdagen
Zo moedig praalt in 't groen op haar volwassen ooft,
Op zyne komst wel haast vind afgemat van 't dragen,
En door den noorden wind van blad en vrucht berooft,

Leer' u, ô Menschen! in de Zomer van uw leven,
 Een Zomer die zo vlug en schichtig heenen vaart,
 Aan God de vruchten van goê zeên en deugd' te geven,
 Die hem behaag'lyk zyn, en uw' bekeering waard,
 Op dat de guure Herfst des ouderdoms in 't ende
 U niet verrasschen moog', waar in gy afgemat
 Door stormen van verdriet, en ziekten, en elende,
 Ja van den arbeid en des levens zorgen zat,
 Geen' lust gevoelen zult om aan Gods Wet te denken:
 Veel min om vruchten van de deugd aan Hem te schenken.

Starren.

God heeft aan 't Hemeldak, dat overgroot gesticht,
 Het vlammeende gestern' gestelt als in slagorde;
 En ons voor 't gantsche jaar voorzien van menig licht
 Waar by wy zien wat nu, wat morgen dient verricht,
 Op dat het all', alhier by beurt geboren worde.

Lofzang.

God flaats zyn oog op elks gebrek,
 Bezichtigt de aarde, schenkt ze zegen
 Vol op, dat ze ons een volle tafel dekk'
 Met vee, en vruchten na de regen.
 Zyn voorzorg giet de killen vol,
 En discht ons spys op, dat elk huppelt,
 Zo dikwyl daar op de akkers zwol,
 Daar 't honing dauwt, en zuivel druppelt.

Hy drenkt de voore op 't dorre veld.
 De kruiden groeijen dat ze piepen.

Geen akker word met dorst gequelt,
 Zo dik de greppels overliefen

Van versche regen uit de lucht:
 Hy kroont het jaar met zyn genade,
 Al 't land verquikt; en vee, en vrucht
 Gedyd, en toeneemt vroeg en spade.

De wildernissen worden vet
 Van vrucht. De heuvels gaan ten reië.
 De Ram en kudde, niet besmet
 Van evel, scheeren klip, en heië,
 Gedijen by het geurig kruid,
 De dalen staan gedost met Koren,
 En loven God met zoet geluit,
 Zo word Gods lof alom geboren.

't Koomt ail' by beurte.

MEn krygt by beurte zon en regen,
 Dan sonneshyn, dan regenvlaag.
 De Sonne schynt niet alle daag,
 Nog juist wanneer 't ons valt gelegen,
 Het water leid niet eeuwig vlak,
 Het onweër weet zyn tyd, en stonden,
 't Staat al aan tyd, en macht gebonden,
 Wat voorvalt onder 's Hemels dak.

Op de verandering van een *quaad*
 en *goed* Jaar.

*Aanschouwer, sta uw oog en hart op dit tafreel.
 Zie, met verwondering, dit weinig, en dit veel.
 Wat koomt u in 't begrip van deze lyst te voren?
 Het eene jaar bewyst Gods welverdiende toren:*

Het

*Het and're toont ons blyk van zyn menschlieventheid.
 Hier is de duure tyd, die om zyn kommer schreit,
 En't geld naauw vinden kan om graan tot brood te kopen;
 Daar doet de Schepper straks zyn milde band weêr open,
 En schenkt ons overvloed uit loutere gend.*

*Al ging de vloek voor uit, de zegen volgt wel dra,
 Als God die zenden wil: God zend ze ons uit den bogen:
 God voed en dekt de mensch uit vaderlyk meêdogen.*

*Betrouw uw Vader dan in uwen hoogsten nood
 Hy trekt door zyne macht het leven uit de dood:
 Maar vrees en dien hem ook, want vromen wil hy lonen;
 Volhard in't goede, en't kruis zal u in't einde kronen.*

Vleesch-eters.

Wie is voor zulk een niet vervaart,
 Die, om den honger te verzachten,
 Zo wredelyk het vee durft slachten:

Die maaltyd past den heiden-aart,
 En and're volken, woest van zeden,
 Die onbeschoft, en zonder vreez',
 Zich vullen met het dieren vleesch,
 Zo verr' ontbloot van alle reden.

Laat ons den honger met groen kruid,
 En and're aardgewassen stillen,
 Op zo veel wyzen, als wy willen.
 Zo jaagt men alle woestheid uit.

Op de Lente en Oogst.

DE heve Lente wil ons schoone bloemen geven,
 Maar de Oogst schenkt nutter vrucht, men kan van
 reuk niet leven.

Kloek-

Kloekmoedigheid.

't IS Vorstelyk, een kloek gemoed
Te toonen in de tegenspoed.

Die dan ten trots der nyd kan leven,
Wanneer 't geluk hem heeft begeven,

En onderdrukt met hand en voet,

Die is eerst dapper van gemoed:

Kloekmoedigheid blyft onbewogen.

En ziet het onheil onder de oogen,

Hoe yfs'lyk dat het woed en barnt,

Al rolde de aardkloot om 't gestarnt',

Al viel de Hemel uit zyn haken,

Al kriede 't rond van Slang' en Draken,

Nog buigt de dapperheid voor 't wee,

Gelyk een steenklip voor de zee.

Jaarmarkt van Pythagoras.

VAN bloote kykeren, van koopers en verkoopers,

Zeide eer *Pythagoras*, de Jaarmarkt te bestaan,

Hoe? wist de Jaarmarkt toen van stekers nog van stropers?

't Schynt neen: want anderzints hy had ze 'er by gedaan.

Op den Tyd.

MET moeite en verdrier, met blyd'schap, overdaad,

En nodeloos gewoel, de'vlugge tyd vergaat.

Voorzichtigheid.

*Elk zoek en ziel en lyf op 't naauwste te bewaren.
 De Slang schuilt onder 't gras, haar loosheid is beel groot:
 Men struikelt eer men 't waant. Ons schip dryft op de baren
 Van een heroerde zee, niet wyd van bel en dood.
 Hier is voorzichtigheid, en naarstigheit van noden.
 Wie 't beste bergen wil, die houde Gods geboden.*

De Wyn.

DE Wyn verheugd het hart, en maakt den mensch gezond,
 Maar die te veel hem drinkt, hy ziel en lichaam wond.

Niets bestendig.

DE hoogste wysheid God
 Heeft geen bestendig lot
 Hier beneên, in 't gemeen, ons beschooren.
 In 't purper zit de mot.
 De roest verteert het staal
 En glans van schoon metaal.
 Als een klank, van gezang, in de ooren,
 Verdwynt all' 's waerelds praal.

De Mensch is gelyk een Vrucht.

WY menschen storten neêr gelyk de vruchten doen:
 De een meuevt ryp en grys, en de ander wrang en
 goen.

DE KORENAIR,

door lyden verheerlykt.

't GEzaaide graan lyd onder de aarde last,
 En boven de aarde, en worstelt, daar het wast,
 Met regen, son en vorst, en schrale vlagen:
 't Word dikwils van een hagelbui geslagen,
 Terwyl het bloeit, of in zyn airen schiet
 En zwelt: het lyd van mist en lucht verdriet:
 En schoon de seys het maaide op 't veld ter neder,
 Nog worstelt het met wisseling van weder
 En winden, eer het op den dorschvloer raakt:
 Daar gaat het op een beuken, dat het kraakt:
 Den vlegel spaart den halm, nog kaf, nog koren:
 De korenair word tot verdriet geboren.

Vier tyden gaan in arbeid van dees' vrucht:
 De Herfst ontfangt het zaad; de Winterlucht
 De teere spruit; de Lent de groene steelen:
 De Zomer son begint den halm te geelen,
 En kroont de vrucht, die 't leven onderhoud,
 Om 't blonde hoofd, met eene kroon van goud,
 Met straal op straal; nog moet ze in 't einde lyden,
 Dat 's maajers vuist haar koom' met seyffens snyden;
 Dat de akkerman haar binde en sleepe en torst',
 De vlegel haar op 's huismans dorschvloer dorsch';
 De wan haar want'; de molensteen haar breke;
 De voet haar knede; en 's ovens gloed haar steke,
 Op 't hoofd, en sluit de kruim in eene korst:
 Zo dekt ze op 't laast' de tafel van den Vorst,
 En spyst en voed de koninglyke monden:
 Zy stond op 't veld; nu wordze op 't hof gevonden:
 Flus dekte haar de schuur en grove zak,
 Nu dekt haar 't hofgewelf en 't goude dak.
 O Edele airt laat treffen, wat kan treffen,
 Gy neigt uw hoofd, om 't hoofd om hoog te heffen:

Laat hagelen, laat maaijen, dorschen, slaan,
 Gy valt om eens op 's Konings disch te staan:
 't Vernederen schynt vruchteloos en deerlyk,
 Doch geeft in 't eind' meer luisters aan het heerlyk.

Vergodinge van Bacchus.

DE wyn brengt waarheid voort, doorbreekt den mist
 van 't veinzen;
 De borst die nuchter sloot, weet dronken van geen slot.
 De Rhynsche druif doorgrond bei nieren en gepeinzen,
 Legt hart en hartlens bloot: is *Bacchus* dan geen God?

Zoon der Aarde.

't **V**Oegt wel, dat ons gezicht op 's Hemels aanzicht speelt,
 Ily is 'er om verciert met lichten, wy met oogen,
 Die van den Hemel ruim de een' helst bereiken mogen,
 Maar van den aardbol naauw een duizenste gedeelt':
 En bangen wy dan noch (niet een van onze zinnen
 Ten Hemel zendende) zo zot het Aardryk aan?
 Helaastons kindsch verstand word klaar hier uit verstaar,
 Die Moeder schoot veel meer als Vaders aanzicht minnen.

Op het Water.

HET water lescht den dorst, bestelt den menschen drank.
 Het springt ter bronaeër uit, en gaat gezwind zyn' gangk,
 Schept ademocht, en loopt door de aders van de beeken,
 Tot dat het stromen baare, en kome in zee gestreeken,
 En bruisch', van zee in zee, tot in den Oceaan,
 Waar uit het wierd geschept, en opsteeg na de Maan,
 Van waar het, door de Son geloutert, neêrgestegen
 In 's aardryks open schoot, gelaast met dauw en regen,
 Ver.

Verschiet van vruchten teelde, en baarde jaar op jaar.
 Het water levert visch uit stroom, en zee, van waar
 De vlooten 's waerelds oogst in alle havens sleepen,
 Zo lang als de Oceaan op zyne rug de scheepen
 By heele bosschen draagt, de menschen tot geryf.
 Dus dienen alle leeu der waereld 't gansche lyf
 Tot 's levens onderhoud, en wyzen ons in 't zingen,
 Op Gods Voorzienigheid, de voedstervrouw der dingen.

De Waereld by een deftig Huisgezin vergeleken.

*DE Waereld word een groot en beertlyk Huisgeleeken,
 Waar in men God in macht en wysheid uit ziet seeken,
 Als Vader, Huisvoogt, Heer en Hooft van 't Huisgezin.
 Het ampt des Huisvoogds is te letten op 't gewin
 En voordeel van het huis, en alle huisgenooten
 Te houden in hunn' plicht, de kleinen, en de grooten,
 De kinders, meesterknecht, en knaapen, de oppermaagd,
 Slavinnen, en gezin, gelyk het bem bebaagt,
 Te leiden na zyn band, op dat het alles drave
 Na eenig heilzaam eind'; de middelen en have
 Verryke in zegeninge, en aanwas, vee, en vrucht
 Gedyë, en al wat dient, geboorzaame aan de tucht.*

Vertrouwt op geen belofte.

*DE dwaze mensch, die onder menschen leeft,
 Beloost wel veel, hoewel by 't zelden geeft,
 Of geven kan, of wil: het onvermogen
 Heeft menigmaal zyn eigen wil bedrogen,
 Het naberouw zyn eigen zin verleid.
 Ei! stå dan niet op ongestadigheid.*

't Beeld eens vroomen Mans;

Aufonius uit het Latyn gevolgt

DOOR

J. D E D E K K E R.

EEN vroom, een wys, een eerlyk man,
 Hoedanig, naauw de Sonne kan
 Aanschouwen onder duizend één',
 Een rechter van zyn eige zeën,
 Doorgrond en peilt zyn hart heel naauw,
 Past op geen' klap van 't lichte graauw,
 Trekt zich der grooten weinig aan,
 Of wat zy laten of bestaan.
 Bezit een harte, rond en glad,
 Waar op geen buiten-vuil en vat,
 Gedenk wat dagen ons de *Kreeft*,
 Wat nagten ons de *Steenbok* geeft.
 Wend roer en zeil na weër en wind:
 Wikt eer hy waagt, kent eer hy mint,
 Doet alles wat hy doet en laat
 Door pasloot gaan en winkelmaat.
 Draagt op den hals geen hollen kop,
 Geen vat dat klank geeft op den klop,
 En laat nooit woord ten tanden uit
 Dat meer niet in heeft als geluid.
 Aler de slaap zyn' oogen raakt,
 Bedenkt hy hoe hy heeft gewaakt:
 En toetst zyn voorig dag bedryf,
 Eer hem de nagtrust valt op 't lyf.

Laat

Laat (zegt hy) zien, hoe droeg ik my?
 Wat deed ik te onty? wat te ty?
 Wat zaaken liet ik onverrecht?
 Ach! dit bedryf en kon met recht,
 Dat werk met reden niet bestaan:
 Niet meer alzo, 't zal anders gaan.
 Waarom doch heb ik waan gevoed,
 Die best waar tydig uitgeroed?
 Waarom der armen droeve stand
 Bejammert met geslooten' hand?
 Waarom iet schandelyks begeert?
 Foei my! waarom de deugd bezeert
 Slechts om een hand vol vuil gewin?
 Hoe blyf ik nog zo zot, zo kindsch?
 Heb ik ook iemands smatt' of smaad
 Met tong gevordert of met daad?
 Hoe lange zal dat woeste beest,
 Gewoonte, myn' verleiden geest
 Meer trekken als vernuft of leer?
 Myn' ziele, zyt zo dom niet meer.
 Dus wandelt hy met stoute treên
 Door all' zyn doen en zeggen heên,
 En rolt elk weer door zyn gemoed,
 En hoont het quaad', en kroont het goed'.

't Beeld van een recht heilryk Man.

*G*Elooft my, en 't is wis, dat heil, geluk en zegen,
 Dat rykdom niet is in de macht van goud gelegen:
 Niet by, die veel bezit, maar by, die met zyn deel
 Zich vergenoegt, is ryk. Genoeg is meer als veel.

*Zo gy u zelven wenscht ten vollen te verryken,
Ja zo gy eenigfins de Godheid wilt gelyken,
Roeit hebzucht, dat quaad kruid, met ernst uit uwten geest:
Want die min beziekt is, gelykt God allermeest.*

Het gulde A. B. C.

A Anbid uw' Schepper in den geest;
Belyd uw' zonden, duikt en vreest;
Can 't zyn houd vreë met yder een;
Draagt nimmer haat, hoe fel bestreën;
Eert steeds naast God, uw' overheid,
Fraay, zedig stil, en vol beleid;
Gedenkt den dienst, aan u gedaan;
Hegt nooit uw hart aan yd'le waan;
Jaagt na de trotsche hoogmoed niet;
Klaagt nooit aan menschen uw verdriet;
Leert lydzaam zyn in druk en stryd;
Myd wraakzucht, gierigheid, en nyd;
Naemt eer ge iets doet een wis beraad;
Onthoud u van den schyn van 't quaad;
Pryst niemant, dan om zyne deugd;
Quyt u met yver; werkt met vreugd';
Rechtvaerdigheid bestaure uw' staat;
Stelt nooit op 't goud uw toeverlaat;
Troost u door 't welbewust gemoed;
Uw geld der armen nood verzoet;
Vergaapt u aan geen aardsche praal;
Wagt u voor list, en logentaal;
Ylt na geen dronkenschap in wyn;
Zo zult ge steeds gelukkig zyn.

DE WINTER,

By den afgaaanden OUDERDOM vergeleken.

DE Winter zou zomtyds zo lief zyn tafel missen,
 Als zynen warmen haard, of zynen bonten rok.
 Hy wint weër aan den dag in *Waterman en †Visschen.
 Die hem ten snelsten was onthuppelt met den *Bok.

* Zodiacs teken in January.

† February.

* 20 December begint de Winter.

DE WINTER.

DE dorre Winter, die natuur van haare gaven,
 Haar geest-verquikkend groen en levend schoon ont-
 bloot,

En voor een ruime tyd houd in zyn barre schoot,
 Als in een aak'lig graf, bedolven en begraven.

Leer'

Leer' u, ó Menschen! dat u eens te wagten staat
 Een barre Wintertyd, waar in u 't groen van 't leven,
 En al het levend schoone der zinnen zal begeven,
 Een tyd, waar in de ziel haar leeme hut verlaat;
 Die, door een' yz're slaap, een reeks van Winternagten
 Verslyten moet in 't graf, om 't onverwelkbaar groen
 Van 's Hemels Lente vreugd', of 't eeuwig bar Saizoen
 Des Heilschen Winteryds, vol smerten af te wagten,
 Vreest dan de Godheid in de lente van uw jeugd,
 Op dat gy deelen moogt in 's Hemels lente vreugd'.

's Menschen Ouderdom.

*M*En ziet door ouderdom des menschen kracht bezwyken,
 De zinnen traag en slomp, de jonkheid minst gelyken,
 In werkingen, en kracht. 't Gehoor, het snel gezicht,
 De reuk, 't gevoel, de sijnak ontbreken in bunn plicht,
 Als de oude ryst in top, bezaait met gryze hairen,
 En de afgeleefde steent, om 't overwigt der jaren,
 Terwyl by reeds al gaat met de eene voet in 't graf:
 Dat melt den ondergang des slevvers, door den staf
 En krukken ondersteut, en hoe die krachten hangen
 Aan elementen, daar zy leven van ontfangen;
 Doch zo het oordeel en verstand, ons ingestort,
 Door 't wassen van den tyd geenzints vermindert word,
 Maar aangroeit, dat 's een merk, en een onseilbaar teken;
 Hoe 's menschen ziel, wanneer het lichaam is bezweken,
 Niet afneemt, als die niet aan 't lichaam hangt gebecht,
 En buiten 't lyf bestaat, door een onsterf'lyk recht.
 Het driemaal * groot vernuft in alle Egyptens Steden,
 Om zyn hoogdravenheid en wysheid, aangebeden,
 Betuigt hoe God den mensch uit twee natuuren mengt,
 En teffens sterfelyk en nimmer sterf'lyk brengt
 In 's waerelds ronden ring, als tusschen twee natuuren.
 De onsterf'lykheid van God, en 't geen veraard in 't duuren,
 Verandert en versterft; op dat de mensch getrouw,
 Hier alle wonderen in 't licht bespieg'len zou.

* Trismegietus.

De vier Evangelisten.

DE Schilders in 't gemeen die malen of verzinnen
 Een Engel by Matthys of Serafynsche Man,
 By Markus eenen Leeuw, verhit op overwinnen,
 By Lucas eenen Os, een Arend by Sint Jan
 En 't is niet vreemd gemaakt, 't is (dunkt my) wel verzonnen,
 Want Jezus, 't Opperhoofd der Serafynsche Schaar,
 Wierd als een Os geslagt, heeft als een Leeuw verwonnen,
 En voer ten Hemel op gelyk een Adelaar.

Den Heiland alleen beboud den Zondaar.

Die Noordstar van myn heil blinkt door, in groote kracht,
 En heldert voor my op de duistre nevelkringen,
 Die myn benaauwde ziel, van allen kant, omringen,
 Nu raakt de kiel weer vlot, en 't roer weer in myn macht,

'k Zal nu voorzichtig zyn, en houden naauwer wacht,
 Dat my, op deze Zee, geen buien weer bespringen,
 Die my weer, op den grond en scherpe rotzen, dringen;
 Die 'k, op myn reden stout, te dwaaslyk had veracht.

De trouwe Liefde zal den sterken kabel hechten
 Aan 't anker van myn Hoop, gegrond in 't vast Geloof.
 Zoo blyf ik voor 't gedruis der hartstogtstormen doof;

Tot dat Gods geest voor my den hollen vloed zal flechten,
 En wyzen my een baak, die uit dees woeste zee,
 Ons eens doen Landen zal, aan 's Hemels blyde ree.

Verlaat u zelven om God te vinden.

MEn kan de vryheid niet verwerven,
Die menschen Hemelburgers maakt,
Ten zy men 't quaad eerst af leer' sterven.
Gelukkig die zich zelfs verzaakt.

All' die haar hart aan 't waereldsch hangen,
Zyn zoekers van verkeerde rust,
En met haar eigen wil gevangen,
Gebreidelt door haar dwaze lust.

Ach! laat die ketens ras ontbinden:
Ach! druk deez' les my in 't gemoed:
Die 't all' verlaat, zal 't alles vinden,
Zelf groote vreugd' in tegenspoed.

Verlaat dan uw begeerlykheden:
Zo vind gy een geruster lot,
Zo stelt de rust u recht te vreden,
Verlaat u zelf; zo vind gy God.

Levenslust.

ELk wenscht, hoe arm of krank, hier lang te mogen leven,
Dat is, na myn begrip, elk wenscht de lange dood.
Noode en ongaarne laat de elendige Irus 't leven;
Dat's, by verlaat ongaarne en noode zyne nood.

Democryt en Heraclyt.

ONDank're waereld, die genoten dienst vergeet,
 Die de onbevleete deugd verstoort, verjaagt, vertreed,
 Wy zien uw valschen schyn, en vleierende ydelheid,
 Van *Democryt* belacht, van *Heraclyt* beschreid.

Gedachten.

INDien de tyd geen droefheid sleet,
 'k Verging in 't leet;
 Maar wyl de tyd de droefheid slyt,
 Raak ik ze quyt:
 En tyd en droefheid gaat al heen,
 Gelyk 't verscheen:
 Als 't eind' maar vrolyk wezen zal,
 Dan heb ik 't al.

De Tyd.

DE gryze tyd, die schielyk henen glyd,
 Die stammen kapt, die ted're telgen snyd,
 Vernieuwt het jaar met maanden, weken, dagen,
 Met harde kouw en zachte zomervlagen.
 De droefheid word getempert door de vreugd';
 De Winter schaft ook zomers voor de jeugd.

Een ongelyke Staat.

DE een vloeit van wellust in het hof, vol overdaad,
 En de ander lyd gebrek, en geeft den geest op straat.

O

Men

Men zal niets in 't graf dragen.

Vergader vry, en spaar vry al uw dagen,
Cy zult het goed niet in uw grafsteê dragen.

Tyds geweld.

DE tyd versind het all', all' kan 't die gryzaart breken,
All' velt, all' wroet by 't om, niets is 'er dat by myd.
Jeugd, vreugde, blos en blond, 't vervalt all' door den tyd.
Wat mag ik van zo kleine en teêre dingen spreken?
All' wat 'er machtigs word beschenen van de Maan,
Moet alles met 'er tyd voor tyds geweld bezwyken.
Hecht staal en steen aan een, bouwyt Staten, Steden Ryken;
Daar ryst, daar slaat hier niets, om eeuwig te bestaan.

Eindelooze Jaren.

Gods jaren doen hun ronden
Geslachten uit en in;
Hy grondveste in 't begin
Den aardboôm zonder gronden;
Den boog des Hemels spant
Hy met zyn sterke hand.

't Gewelf, met licht geladen,
En Starren, Son en Maan,
Zal flyten, en vergaan,
Verouden, als gewâden:
Hy, ryk van macht en eer,
Verandert nimmermeer.

Wat

Wat kreitsen om ons dryven,
 Hy wisselt t' zyner tyd
 Hen, als een kleed verslyt:
 Maar zyne jaren blyven:
 Zyn wezen blyft alleen,
 Gelyk het was voorheen.

All' zyner knechten zoonen,
 En hun onsterf'lyk zaad,
 Die zullen eens, van quaad
 Bevryd, Gods Stad bewonen,
 Bestendig, en altoos,
 In 't eeuwig eindeloos.

Bede tot God.

't Oprecht berouw vervult myn herte,
 Neem my dog in genaê weer aan,
 ô God! 't is my een zielesmerte
 Dat 'k zo dikwils U heb misdaan:
 Vergeef my, wilt geheel vergeten,
 ô Heer! het geene is voorby,
 Doe my de gunst, dat myn geweten
 Geheel daar overtuigt van zy.
 Op dat ik my (door deze zegen
 In 't binnenst van myn hart verheugd)
 Versterken moog' op Uwe wegen,
 Standvastig' zyn op 't spoor der Deugd,
 Myn Ziele dorst na U, ô Heere!
 In heil'ge Liefd' is 't dat ze blaakt,
 U zy de Lof, U zy de Eere!
 Roept zy in 't binnenste geraakt.

Reisbede.

DIt leven zwerft gelyk een reis' op aard',
 Een wandeling, een gang, een verre vaart.
 ó Vader! 't is een weg, zo steil, zo kort:
 Hier is 't, daar pad en spoor verlooren word:
 Hier is 't, daar 't hart zich zelven vaak verleid:
 Hier zoekt men 't aardfch': hier doolt de zorg'loosheid:
 Hier treed men mis, hier struikelen de voeten:
 Wat kan ons leeds op de aardfche reis' ontmoeten?

Waar dat men gaat, of ryd, of draaft, of vaart,
 Een quaade treë, het hollen van een paard,
 Een gypend zeil, een wind, een bange lucht,
 Bezeert, verdelgt, trest menschen in de vlucht:
 Een snelle dood trapt menig op de hiel:
 Maar wat gevaars loopt de afgedwalde ziel,
 Die 't lichaam voert langs zorgelyke wegen?
 Hoe word ze in 't eind' nog met zich zelf verlegen?

De booze Geest, die de Ouders eerst bedroog,
 Vertoont een weg voor ons geblindhokt' oog,
 Die zich in 't eerst breed opdoet, maar in 't end'
 Een afgrond word van eindelooze elend'.
 Hier woond de dood, die nimmer sterven zal,
 Die 's 't eind' der reis', 't begin van ongeval:
 Waar zal hier 't hart in 't vuur zyn adem halen?
 Ach! laat my met de dwalende niet dwalen!

ó God! die my op deze wegen ziet,
 Gy hoort myn stem, verlaat uw dienaar niet:
 Aanschouw myn nood; reik my uw trouwe hand,
 Zyt my gelei te water en te land,
 Uw voorzorg zend' doch de Eng'len uwer kracht,
 Ten hoede en dienst' van 't menschelyk geslacht,
 Zo zal men hier in uwe vreze reizen,
 En opwaarts gaan na de eeuwige paleizen.

E E N
C H R I S T E N

I N Z Y N K A M E R.

MYn ziel, gewoon in 't wild te rennen,
 Zygt hier in eenzaamheid ter neêr,
 Althans belust zich zelv' te kennen,
 Te kennen haren Opperheer.
 Getroost hier onbekent te leven
 Om de eer van in Gods gunst te staan,
 Op wiens gezicht zelfs Vorsten beven,
 En trotsse Ryken ondergaan.
 Myn God! myn toevlucht en betrouwen!
 Al is myn kamers omtrek kleen,
 Hier wil ik u een Tempel bouwen,
 Die Tempels tart, van marmersteen,
 Van zilv're stof of goud gegoten.
 Uw Godheid, in geen huis bepaalt,
 In geen kapel, hoe ruim, besloten,
 Word allerliefst in 't hart onthaalt,
 In 't buigzaam hart, dat, neêrgezonden
 Door ootmoed, 's waerelds roem en pracht
 Versmaadende, uwe liefdevonken,
 Uw' onverdiende gunst verwacht.
 Myn Godvrucht, met geen glimp bepaerelt,
 Zoekt telkens nieuwe deugdenstof;
 Verwacht haar loon niet van de waereld,
 Maar al haar prys, haar eer en lof

Van U alleen, den Heer der Heeren,
 Die 't hart bespiegelt in zyn grond.
 't Geloof, gevoert op Eng'len vèren,
 Verlaat hier 't wyde waereldrond,
 En streeft met Cherubyne pennen,
 Naar 't ongenaakbaar Hemellicht,
 Om 't nooit begrepen goed te kennen.
 Hoe word myn duister zielgezicht
 Hier opgeheldert door uw waarheid,
 Die, uit onfeilb're blaèn gehaalt,
 't Verstand verlicht door haare klaarheid,
 En, in den grond van 't hart gedaalt,
 Een zedespiegel kan verstrekken!
 Een spiegel, die my nimmer vleit,
 Vertooner van de boezem vlekken
 En 't quaad, dat noch verborgen leid.
 De waereldkunde, vol verkeertheid,
 Die 't hart voorhenen hield verblind,
 Zwicht voor ootmoedige geleertheid,
 Die haren oorspronk eert en mint.
 Hier hoor ik Gods gezanten preken,
 Propheten en Aposteldom
 De boet- en vrêbazuinen steken.
 De Leeraars zyn hier doof en stom,
 En kunnen echter antwoord geven,
 Naar raad gevraagd my altoos raên.
 My wyzen 't enge pad ten leven,
 Om 't eindeloos bederf te ontgaan.
 Met dit gezelschap, wys en heilig,
 Al schyn ik eenzaam en alleen,

Verkeer en leef ik bly en veilig,
En stap naar 't eeuwig Kanan heen,
Hier ben ik best bevryd van doolen
Ter rechter of ter flinkerhand,
Myn eigen Biegtvaêr in 't verholen,
Myn Rechter en myn Predikant.
Myn vierschaar span ik hier gestadig,
Myn Koning val ik stil te voet,
My zelven allerminst genadig;
Of poog' door beê en zuiv're boet,
Myn rode bloedsmet in de plassen.
Van geen Tyber of Jordaen.
Maar Jezus kruisbloed af te wasschen,
En 't droevig hart van angst te ontslaan.
't Gebed kan hier naar boven dringen,
Als wierook van myn hartaltaar:
Of wil ik vreugdetoonen zingen,
Dan volg ik Sions Harpenaar
En trek aan Davids schelle snaren,
Waar op zyn ongeveinsde ziel
Zoo vlug ten hemel plag te vaaren,
En 't anker van haar hoop behiel,
Dus smaak ik, 's morgens vroeg en spade,
In 's levens voor- en tegenspoed,
De vrucht der Hemelsche Genade;
En smelt, al biddende, in een gloed,
Van onverbeeldelyke weelde.
De waereld, die, met schyn vernist,
My 't hart doorstak en teffens streelde,
Verdwynt dan als een rook en mist.

ô Waereld, die my had betovert!
 ô Zielverleidende Sireen,
 Die menig hart zoo licht veroveret
 Door drek en draf, door kalk en steen!
 Al stormt ge stadig op de zinnen,
 Myn ziel staat pal in dit gevaar,
 Zy wil haar vyandin niet minnen;
 De Godheid blyft haar beukelaar.
 Of zet de staatzucht Koningryken
 Het bloedig krygsgeweer ten doel,
 Hier kan ik al 't gedruis ontwyken;
 Hier plant ik zelf een oorlogsstoel
 Op 's harten grond, om onbezweken,
 Gelyk een Christen oorlogsheld,
 Myn zielbedervende gebreken
 Vol moeds te dryven uit het veld.
 Dus kan ik meer, dan *Cæsar*, pralen,
 Dus voel ik vreê in 't rein gemoed,
 Waar by geen aardsche vreê mag halen.
 Een ander haak' naar overvloed,
 Of ding' naar wisselbare staten,
 Of wroet' hier als een mol in 't slyk
 Of schyngoed, al te vroeg verlaten,
 Of neem' uit Stadsgewoel zyn wyk
 Naar schaduwryke landpriëelen,
 (Terwyl hy 't onkruid in zyn hart
 Laat wort'len om zyn rust te stelen)
 Of poog' het zielkruis, dat hem smart,
 Met weeldefeesten en zaletten,
 (Die oog alleen en vleesch verzaên)

Te blind en zorg'loos te verzetten;
Ik volg der wyfen heldenbaan.
Geen waereldzorg benaauwt myn woning,
Nog schoon vergulde slaverny;
Hier heersch ik als de grootste Koning,
Braveer de trotste heerschappy.
Geen goutdorst, door geen goud te laven,
Dringt door myn huis of hartdeur heen;
Geen rykdom kan de ziel verslaven,
In alle staaten wel te vreên;
Geen onkruid laat ik welig groeijen;
Myn besten akker wiedz ik schoon,
Gestadig bezig in 't besnoeijen
Van vuile lusten, streng verboôn.
Zoo hou ik wacht, daar and'ren slapen,
Zo leef ik recht, daar aardsche draf,
Waar aan veel dwazen zich vergapen,
Haar moordkuil word, en donker graf.
Laat dan het waereldrot my hoonen,
Myn rykste schat, myn erf blyft God,
Myn hoop op onbeweegb're troonen:
Myn ziel, vernoegt in 't beste lot,
Viert feest op feest in 't vroom geweten,
En, los van 't zichtbaar element,
Kan 't kinderspelspel haast vergeten:
Myn eerkroon schittert aan het end'.
Dus heb ik 't nutste werk verkoren.
ô Mensch! vergaap u aan geen schyn,
En leer van my (wil 't oor slechts hooren)
In ledigheid minst ledig zyn.

Broosheid des levens.

HOe slepen ons de woeste baren
 En buld'rende onweêrs winden meê,
 Wy dobberen in veel gevaren
 Op 's waerelds ongetrouwe zee.
 Het leven is, gelyk de vloed
 Van 't altyd opgezwollen meir,
 Door haat en ongerust vermoeden
 En hoop gedreven op en neêr.
 Hoe krielt het van onnutte zorgen,
 Die ons bestormen dag en nagt!
 Wat klippen zyn daar niet verborgen!
 Hoe toont begeerlykheid haar kracht!
 Hoe voert zy ons door barreningen!
 Hoe quelt de vreeze ons nu en dan!
 Wat hopen wy veranderingen
 In iets, dat niet gebeuren kan!
 Het geen ons kon tot nut verstreken
 Verdoemen wy, als waar 't ons quaad,
 En voelen onze zinnen strekken
 Tot iets, het welk ons zeker schaad.
 Geen holle zee is zo verbolgen
 Als 't holle leven van den mensch,
 Om de ongelukkige gevolgen
 Van zynen ongegronden wensch.
 Wat monsters zyn daar al te vinden!
 Wat storm beroert het woedend nat,
 Dat, opgedreven door de winden,
 De hooge starren zelfs bespat!

Het leven kend geen vrede op aarde.
't Is alles ongerust en broos.
En vind men ergens iets van waarde,
't Houd stand voor eene korte poos.
Dan valt het onverwacht ter neder,
En jaagt ons naare vreeze aan,
En 't keerd in eeuwigheid niet weder,
Wat is 'er, dat hier vast kan staan?
Ach! mochten wy, op deze baren
Zo lang geflingert heen en weêr,
De ware haven eens bevaren,
Wy wenschten na die zee niet meer.
Aldaar is geen gevaar te vreezen,
Daar alles is vol rust en vree.
Wie zou niet trachten daar te wezen,
Bevryd van zwaarigheid en wee?
ô God! zo hoog in 't licht gezeten,
Die 't alles hier om laag beschouwt,
En al de waereld af kunt meten,
Gy ziet op 't ongetrouwe zout
Ons zwerven, missende de haven,
Waarom wy wenschen dag op dag,
Ai! wil ons met die hope laven
Dat haast die tyd genaken mag.
ô Haven! eind' van alle elenden!
Verlangen van een moede ziel!
Wy wenden dagelyks, wy wenden,
En naderen met onze kiel
Na 't Vaderland, vol zaligheden.
ô Vaderland! ô Godd'lyk huis!

Dat onze rampen zal vertreden,
 En ons benemen alle kruis!
 Wy wachten daag'lyks met verlangen.
 Dat gy ons eenmaal zult ontfangen.

Een Mensch een Bloem.

MEt goede reden en met recht word 's Menschen leven
 By eene teêre Bloem geleken en geacht,
 Die 's morgens moedig pralt en dikmaal voor de nacht,
 Door een gemeenen wind ter neder ligt gedreven.

Hoe vaak zal 's avonds zich een mensch ter rust' begeven,
 Terwyl hy 't allerminst zyn sterfuur nog verwacht,
 Ea, eer het morgenrood aan de oosterkimme lacht,
 Is meenigmaal het web zyns levens afgeweven.

Dus zyn de Bloemen, dus de menschen zwak en teêr;
 Een schim, een enkle schaâuw, vol ydelheid, niet meer.
 Dwaas zyn ze des die 't hart aan ydle bloemen hangen;

Maar nog veel dwazer, die hier onbezonne leeft,
 En zich intyds niet in des Heeren dienst begeeft,
 Om 't Hemelsch leven eens voor 't weereldsche te ontfangen.

Zyworm.

*k **V**Erga door myne konst, en bouw my zelf een graf.
 Ik trek de lyn myns doods, en spin myn leven af.

Aardworm.

STaag willen Aarde en Mensch als door den Hemel dringen,
 Zy met haar steil geberg', by met zyn boogen moed:
 En wat is de Aarde doch? het grondfop aller dingen;
 En wat de Mensch? de Worm, die daar in leid en wrot.

Nagt-

Nagt-gedagten.

Ô HEERE! welk een Hemel gloed
 Ontvonkt myn loom en traag gemoed,
 En stoort zyn slaaplust, om myn leven
 Te siften, in het dwaas bestaan,
 Lang in myn tydrol aangeschreven,
 Met overdenking na te slaan,
 Wat deugd kooft op my nederdaalen,
 Myn ziele lichtend' met haar stralen!

Myn ziel, die uit het bedde vliegt,
 Door aardfche drift in slaap gewiegt,
 Ziet nu die heil-zon lieff'lyk schynen,
 Die haar met een geheiligt licht,
 Gebroken door de nagtgordynen,
 Straalt in het vadzig aangezicht,
 Dus kan zy 't in haar voordeel trekken,
 Dat zelfs Gods hand haar op kooft wekken.

Maar zal ik in myn levensblaên
 Herlezen al myn euveldaên
 Is dit het goddelyk behaagen?
 Daar God myn weezen grondig weet,
 Van toen ik onder 't hart gedragen,
 Uit zondig zaad te saam gekneed,
 Den Hemel zag met zondige oogen,
 En 's Moeders borsten heb gezoogen.

Ô! Neen

ô Neen! dat wil de Godheid niet,
De straal die in myn boezem schiet,
Wekt my alleen tot vromer leven.

ô Deugd! Gods heilige afgezant,
Ik zal me op reis' met u begeeven,
Geley myn ziel slegts by der hand,
Zo zal ik langs den weg der reden,
Na 't sterfuur, in den Hemel treden.

Troost in Ouderdom.

EEn ander treure om de ouderdom,
En het vervallen van zyn krachten.
Hy suffe en mymer' stil en stom,
En slyt', met smart, zyn winternagten;
Voor my, ik weet op aard' geen staat,
Die de ouderdom te boven gaat:
Want, nu ik haast in 't graf zal dalen,
Begint myn ziel eerst door te stralen.

'k Word in myn blindheid nu verlicht,
En, door de nevel van myne oogen,
Beschouw ik, met een klaar gezicht,
Hoe my de waereld heeft bedrogen.
'k Zie nu, door 't priesterlyk gewaad,
En tabbaard van een man van staat;
Want, schoon ik het gezicht moet missen,
Doorgrond ik die geheimenissen.

'k Veracht het waereldlyk onthaal.
'k Ben nu niet meêr belust myne ooren
Te leenen aan een dert'le taal,
Of *Delilaas* gevlei te hooren.
't Ontroert me niet, of iemand schreid.
'k Lach met des waerelds ydelheid.
't Is beter het gehoor verlooren,
Als 's waerelds lachheid aan te hooren.

Weg, dwaaze, die myn lot beklaagt,
't Geluk bestraalt myn gryze hairen.
'k Word van de Godheid onderschraagt,
In de ouderdom en hooge jaren:
Want, hoe 't gebeent' meer lilt en beeft,
Hoe meêr om my de Godheid zweeft,
Die my, door 't sterven, zal bevryden,
Van 't wissellot en bitter lyden.

Een ander wacht' de dood met schrik,
En zoek' zyn leven uit te rekken,
'k Verwacht, met vreugd', na 't oogenblik,
Dat my de grafnaald zal bedekken.
Men ziet geen doodzweet op de wang,
En 't sterven valt hem zuur nog bang,
Die, door een Godd'lyk vuur bewoogen,
De dood treed moedig onder de oogen.

L O F - Z A N G,

Op de wyze van den 100 Psalm.

MYn Heer, myn God, die my altydt
 Zoo gunstig en genadig zyt:
 Ik zeg U dank en grooten lof,
 Waar toe ik reden vind' en stof.

Gy doet my goed by nacht, by daag;
 Gy helpt en troest my, Heer, gestaag;
 Gy maakt dat ik in blydschap leef,
 En 't leed my aangedaan vergeef.

Waardoor gerustheid in 't gemoet,
 En vrolykheid op volgen moet:
 Gy doet my, Heer, zoo veel genaë,
 Dat ik geen leed meer gade slaë.

My, wien zoo veel vergeven wert,
 Past wel een oprecht dankbaar hert,
 Gy weet wat hert een ieder heeft,
 En hoe hy met zyn naasten leeft.

Op U al myn vertrouwen staat,
 Die my nooit zonder troosten laat;
 Maar daar op myn bedenken leid,
 Hoe 'k toonen zal myn dankbaarheid.

Werkt in my Liefd', en neemt die aan,
 Voor al het heil aan my gedaan:
 Want al de deugd en al het goed
 Tot U, en van U, komen moet.

E E N

C H R I S T E N

O P Z Y N

S T E R F B E D D E .

Myn ziel, gellingert op de baren,
 Van 's waerelds ongestuime zee,
 Staat nu, na zo veel ach en wee,
 Gereet, de haven in te varen:

Zy ziet dien langgewenschten dag:
 Waar in de dood, die 't al doet bukken,
 Haar eens van 't lichaam af zal rukken:
 't Zy verr' dan, dat ik met geklach
 Het voorwerp van myn wensch zou groeten.

o Neen! de blydschap, nooit gestuit,
 Wil nu met kracht ten boezem uit,
 Om haar als een vriendin te ontmoeten.

Nu zal, nu zal myn tegenspoed
 Al teffens met het leven enden:

Vaart wel dan rampen en elenden:

Ik vlieg na God, het hoogste goed.
 Myn ziel, die onder 't pak moest zuchten
 Van 't logge vleesch, dat bot of boos,
 Meest een verkeerden zy-weg koos,
 Zal nu haar kerker haast ontvluchten.

ô Zalig sterfuur! welk een fchat
 Van heerlykheid, en fchoone ftraalen,
 Doet gy in 't rein geweeten daalen,
 Nooit van het fterf'lyk hart bevat!
 Myn geest, verrukt om hoog gevloogen,
 Ziet nu het aardfch maar van ter zy',
 En ftreeft het fterf'lyk reeds verby
 Door fterk verlangen opgetoogen:
 Gewillig loffe ik nu den last
 Van 't leven, dat my lang verveelde,
 Om al de zaligheid en weelde,
 De vroome zielen toegepast,
 In God, myn Heilbron, te genieten:
 Nu voel ik, hoe de zuiv're deugd
 Zich zelf beloont met Hemelvreugd.

ô Nooden, zorgen, en verdrieten,
 Verdrukking, hoon en tegenspoed,
 Die my ooit ramp en onheil brouwden,
 Wat ben ik niet in u gehouden!
 Hoe zalig zyt gy voor 't gemoed!
 Myn waarde Vrienden, lieve maagen
 Wat fchreit gy om myn Ledekant?
 Wat droefheid heeft u overmant?
 Houd op 't is nu geen tyd van klagen.
 't Is waar myn fterf'lyk aangezicht
 Zal u voortaan niet meer gebeuren;
 Maar matigt uw' geklag, en treuren,
 Een Christen leeft in 't geest'lyk licht,
 En bouwt zyn hoop op vaste gronden:
 Staak dan uw wanhoop en verdriet,

Misgunt myn ziel den Hemel niet,
Daar druk en droefheid word verslonden.

Ik weet dat myn Verlosser leeft,
Die zal, ten trots van dood en plagen,
Myn ziel en lichaam overdragen,

Daar 't al van blydschap juicht en zweeft.
Wat zal, wat kan my dan ontroeren?

Ik wacht maar na den laatsten snik,
Die zal my in een oogenblik
Na 's Hemels Voorhof overvoeren.

ô Spoorelooze Waereldling!
Ach! zaagt gy nu eens uit myn oogen,
Gy wierd haast uit uw stand bewoogen:

Hoe nietig zou dan alle ding
Voor 't stervende oog als rook vervliegen?
De zorgelooze dertelheid

Die u zo deerlyk heeft verleid,
Zou u zo vast in slaap niet wiegen;
Geld, aanzien, wellust, en gemak,

Het voorwerp van uw droevig slaaven
Zo diep in 't zondig hart begraven,

Zou dan, gelyk een lastig pak,
De ziel van naberouw doen zuchten:

't Is tyd dan, dat gy 't woelen staakt:
Waak op, eer u de dood ontwaakt,
Zo kunt gy nog 't gevaar onvluchten,

En gy, ô Jeugd! die zonder toom,
Het hart aan vuile lust laat kleeven,

Wat is uw tyd, wat is uw leeven?

Een damp, een schaduw van een droom.

Ik zie den tweeden dood al gaapen,
 En 't eind', dat eeuwig zonder end',
 Uw' ziel na de afgrond heenen zend:
 En kunt gy nog uw heil verflaapen?
 Ach! had ik nu in dezen nood
 Geen schat van waare deugd voor handen,
 Helaas! waar zou myn ziel belanden,
 Op de oever van de nare dood?
 Had ik de Waereld niet verlaten,
 En door haar wellust heen gestreên,
 Toen zy my nog bekoorlyk scheen:
 Wat zou de dood my kunnen baaten?
 Moest ik in wanhoop bang, en naar,
 In 't midden van dit angstig woelen,
 De helsche zielstraf niet gevoelen?
 Maar nu, nu vrees' ik geen gevaar,
 Nu smelt ik in een zee van weelde:
 Nu word het welbewust gemoed,
 Met keur van Hemelspys gevoed,
 Dat geen vernuft zich ooit verbeelde;
 Oprechte Deugd, wat zyt gy schoon!
 Wat schiet gy levendige straalen!
 Myn geest zal door u adem haalen
 In 't voorgenot van 't eeuwig loon.
 Wat heilzon koomt myn ziel beschynen!
 Ik zink in Gods genadengloed.
 Ô Waereld met uw overvloed!
 Hier moet gy in 't verschiet verdwynen,
 Weg scepterstaff, en kroone goud:
 Weg schatjuweelen, ryk van straalen,

Ik vlieg na *Sions* goude zaalen,
 Op diamantsteen vast gebouwt.
 Ik voel, ik voel den dood vast nad'ren:
 De leeden worden uitgerekt:
 De tong' bezwykt: 't gezicht vertrekt.
 Nu vaar' ik na de vroomme vad'ren;
 't Propheten- en Aposteldom,
 Wel eer de wellust van myn leven,
 Door lessen van Gods Geest beschreven,
 Door boet-orakels nimmer stom,
 Hier is het eind' van al myn zwerven.
 ô Menschen! wie, en waar gy zyt,
 Ach! weest doch gierig op uw tyd,
 En leert de konst van wel te sterven,
 Dat dierbaar pand van zaligheid,
 Gebooren uit een heilig leven:
 Zo zult gy vrolyk opwaarts streven
 Als al de waereld zucht, en schreit:
 Zo zult gy rustig kunnen derven
 Een aarde, meer vol last dan lust:
 Zo leeft de blyde ziel gerust.
 ô Zalig sterven, voor het sterven!
 Myn werk is af, ik zie den prys.
 Vaart eeuwig wel, myn waarde Vrinden;
 Eerlang zult gy my wedervinden,
 'k Verwagt u in het Paradys.
 Myn God, myn Noodhulp in myn lyden,
 Gy kooft, ik voel het aan myn hart:
 Ach! help my in dees' laatste smart,
 Waar in ik met den dood moet stryden:

De schaduw sluit myn oog voor 't licht!
 Nu smelt ik in de levende ader,
 Van 's Levens Heilbron; Heer en Vader,
 Myn last, myn arbeid is verricht.
 Ik zink in lieffelyke droomen.
 Ach! 't is gedaan, het aardsch' verdwynt,
 Nu my de Hemelzon beschynt.
 Alweetend God! ô wyk der Vroomen!
 Gy weet hoe ik u heb gevreesd,
 Dat doet... maar ach! myn tong bezweeken,
 Verstyft, en kan niet langer spreken.
 Myn God ik sterf, ontfang myn geest.

C. B R U I N.

G O E D H E I D.

ô **Z**Alig hy! die vry van haat,
 Geen boosheid smeed in zyn gedachten,
 Maar altyd zal naar weldoen trachten,
 Blymoedig naar zyn macht en staat:
 Zyn goedheid schiet alom' haar straalen,
 Gelyk 't verkwikkend' zonne-licht,
 En maakt door ongeveinst onthaalen,
 De waereld aan zyn gunst verplicht:
 ô Edele aard, gedaalt van booven!
 Geen laster kan uw glans verdooven.

De vyf Wonden Christi.

DE Wonden Christi zyn eer plaesteren als wonden:
 Zyn' Wonden meesteren de seeren onzer Zonden.

Voor-

Voorsmaak van het Zalig Leven.

ALs ziel en lichaam, door een vasten band verbonden,
 Wilvaardig zyn, om in den sryd van lust en last,
 Gods wet te volgen, en elk op zyn plichten past,
 En zich naauwkeurig wagt voor struikelen en zonden,

Aanleggende tot winst haar' toevertrouwde ponden,
 Op dat het vleesch zich nooit te reukeloos vertast,
 Maar dat het buigzaam volg' den geest, dien waarden gast,
 Dan word het voorgenot van 't eeuwig heil gevonden :

Dat is die schat, die door geen roest nog mot verderft,
 Dat is die vreugd', die door geen hoon nog rampen sterft,
 Laat vry de waereld hier haar minnaars veel beloven,

Al wat zy geeft is vol van walging en verdriet,
 Maar 't vree'banket, dat hier een vroomme ziel geniet,
 Gaat (zelf in 't zwaarste kruis) al 't aardfch vermaak te boven.

Onderscheid tusschen Tyd en Eeuwigheid.

DE Tyd en de Eeuwigheid in duurzaamheid verscheelen,
 Als takken uit een stam, doch ongelyke deelen,
 En tegens een gekant, want wie den duur beziet
 Het eene kent zyn eind' en oorsprong, 't ander niet.
 Het eene zweeft recht door, op voortgang, en bewegen;
 Het ander rust in stilte, en staat het schokken tegen.
 Het eene word gestuit, en neemt in 't einde een keer:
 Het andere staat pal, en wankelt nimmermeer.
 Het eene ontfangt zyn maat van uurwerk, klok; en starren,
 Van Sonne, en Maan, om niet in 't voortgaante te verwarren.
 Het ander meet gestarnte, en Son. en Maan, en all'
 Wat uit zyn' ring alleen een duimbreei' deelen zal,
 In 't duuren, afgemerkt door eeuwen, jaren, dagen,
 En uur en oogenblik, saizoenen, zomervlagen,
 Den winter. lente, en berfst, gebruikt, of snood misbruikt,
 Tot dat Gods eeuwigheid den tyd de vleugels snuikt.

Beschouwing van den Dood.

Bedrieg ik my? of baart de Dood in my geen' schrik,
 Dat monster der natuur', 't geen elk op't zeerst doet beven;
 Terwyl zyn wisse komst my, ieder oogenblik,
 Als op de hielen zit, en dreigt den slag te geven?

Wat is doch van 't gewoel en al het aardfch beschik?
 't Is onbestendig goed, als van den wind gedreven,
 Waar van geen voordeel is, hoe zeer men 't wege of wikk',
 Geen troost, geen andre hoop, dan, door den dood, te leven.

Schoon ik my niet beroem op kracht, of stouten moed:
 En uw geweld, ô Dood! de menschen yzen doet,
 Uw uitsfel geeft my niet dan kwellende verdrieten.

Of schoon, in 's weerelds oog, myn lot gezegend is,
 De Dood moet echter my geleiden, daar ik wis,
 Voor eeuwig, ongestoort, Gods byzyn zal genieten.

HOe ydel is 't genot van 't ondermaansche leven?
 Welks wisselvalligheid, by dag en uur, verdraait,
 Welks loop is, in een perk van moeilykheid, beschreven,
 Welks hoop, op 't onverzienst, word vruchtloos afgemaaid?

Is dan 't gezegend licht den mensch' tot straf gegeven,
 En word zyn wensch alleen met ydelheid gepaaid?
 Neen: 't is de geest die leeft, en, hemelwaard geheven,
 Zyn hoop in beter grond, van Gods beloften, zaait.

Het aardfch verblyf is kort, by 't eeuwige geleken;
 Een kerker voor de ziel, vol zwakheid en gebreken;
 Maar, in Gods troost beproefd, een weg tot heil bereid.

De Dood, wal eer de schrik en veege vloek der Zonden;
 Doch, door des Heilands magt en helden bloed, verslonden,
 Verstrekt den vroomen nu een pad naar de eeuwigheid.

B E P E I N Z I N G

V A N

GODS OORDEEL EN EEUWIGHEID.

HOe klopt myn bange hart! hoe trillen my de leden!
 Het speekfel kleeft, als leem, aan myn gehemelt' styf;
 Myn tanden zyn geklemd; myn tong heeft spraak, noch reden;
 Myn kniën slaan tot een; het bloet stolt my in 't lyf;
 Myn oogen staan in 't hoofd, als vlamvend vuur, te blikken;
 Benauwtheid doet myn geest, in 't klamme doodsweet stikken;

Op 't zien van zulk een' glans, in ongenaakbaar licht,
 't Welk, alles buiten zich, vernietigt, door zyn' luitter;
 Van een rechtvaardig God, voor wiens volstrekt gezicht,
 Geen zaak verborgen word, in 't akeligste duister;
 Wiens strenge Majesteit alleen, geschil beslecht,
 En alles loont, of straft, naar onverzeibaar recht!

Zal ik, met myne schult, vol wroegende gebreken,
 Voor dien geduchte troon, ter vierschaar, moeten staan;
 En hooren, tot myn' last 't rechtvaardig vonnis spreken,
 Om van dat helder licht, voor eeuwig, weg te gaan;
 Dat licht, dat zelfs de hel en afgrond op doet dagen,
 Om 't naberouw, door leed van dit verlies, te piagen?

Waar heen benauwde ziel? wat middel uitgedacht,
 Om u, voor dit gericht ten oordeel, niet te stellen,
 Daar wanhoop, ongenade en wroeging op u wacht,
 Om, in vertwyfeling, u, door u zelf, te kwellen?
 Rampzalige eeuwigheid! gy overweegt in straf
 En strengheid, 't strengste op aard, het onverbidbaar graf,

Maar zacht: terwyl Gods wraak dus schittert in myne oogen,
 En gloeit in 't krimpand hart, en lillend ingewand,
 Vertoont zich in dat licht, een straal van mededoogen,
 Die een' bebloeden held beschynt, van laten kant;
 Dees wenkt my vriend'lyk toe, en bied my, met vertrouwen,
 Zyn rechterhand, tot hulp in 't klemmende benouwen.

Een kruis, waar op hy zelf den dood heeft ondergaan,
 Om voor de schuld eens volk, 't welk Hy verkist, te boeten,
 Reikt Hy my toe, om kloek de hand daar aan te slaan,
 En daar mede, in zyn' naam, den Opperheer, te ontmoeten.
 Dit schynfel van Gods beeld stelt zyn barmhertigheid,
 In tegenwicht van 't recht, 't geen my Gods gunst ontzeit.

Dus hulploos by my zelf', en heilloos, door myn zonden,
 Te midden, uit verderf, geroepen door dien Zoon,
 Word ik in hoop gesterkt, en, door zyn dierbre wonden,
 't Vertrouwende geloof verzekerd, voor Gods troon,
 Dus levende op genade, en buiten myn vermogen,
 Word ik, uit liefde alleen, langs 't kruishout, opgetogen.

'k Ben van den zwaren boei, die myn' bedorven wil
 Nog aan de Weereld kramt, wel niet geheel ontslagen;
 Maar 'k worstel onvermoeid, myn geest is nimmer stil,
 Om, op dit lichtend spoor, dat doelwit te bejagen.
 Zoo word my de eeuwigheid, die eerst zoo grouwzaam
 scheen,
 Eene onuitputbre bron van lout're Zaligheên.

*Godde zy dank, die my de overwinning geeft
 door J. C.*

Triomf? God' lof! Triomf! De stryd is afgestreden!
 De dood ligt neêr in 't zand. De hel word tot haar straf,
 Haar eige beul, en legt haar woedend dreigen af.
 'k Streed zonder macht, alleen door zuchten en gebeden.

Gods Zoon kwam my te hulp, in menschenstaet, beneden.
 Een slang schoot uit de hel, die hem een moordbeet gaf,
 De dood greep hem de hiel, en wierp hem neer in 't graf,
 Maar hy vertrappelde hun zelfs den kop en leden.

Myn' zwak geloof bleef hem, in zielenangst, slechts by,
 Terwyl die held zich kloek, voor my, in 't srydperk stelde.
 En, door zyn bloed en zweet, die helgedrogt en velde.

Den sryd won Hy alleen, de zege gaf Hy my.
 Die zal my van den vloek, voor Gods gericht, verschoonen,
 En als zyn' deelgenoot, met zyn genade, kroonen.

JONGSTE DAG.

De Wereld staat in vuur, de beide polen roken,
 De Hemel zweet van angst, de woeste golven koken,
 De stroomen droogen uyt, het aardryk al verschrikt,
 Berst bevende van een, de Sterren, moê geblikt,
 Staan doof en zonder glans, de Rechter in de wolken
 Roept all' de wereld 't zaam, daagt allerhande volken,
 Slaat Wet. en Weet. boek op, wyst streng den Zondaar aan,
 Daar wat hem stond te doen, hier wat hy heeft gedaan,
 Laat zig van genen schyn verblinden nog verdooven,
 Ziet Scepter aan nog Schop, ziet Hutten aan nog Hoven,
 Maar keurende naar 't hert elks uiterlyke daad,
 Zeg tot de Schapen, komt; en tot de Bocken gaat.

AL woed de blixem, wind en donder,
 Al is natuur in baarensnood,
 Al keert de waereld bovenst onder,
 Die wel doet, vreest voor ramp noch dood.

BESPIEGELING

VAN HET

LAATSTE OORDEEL.

Ontmenschte menschen, die, by hopen,
 Als wilde dieren zonder toom,
 In 's waerelds yd'le drom en droom
 Te blind en zorg'loos ligt verzopen;
 In uwen wrevelmoed te trots,
 Te trots in zo veel oordeeldagen,
 Te doof voor 't klaat'ren van Gods slagen:
 Is 't hart niet harder dan een rots?
 Begint, begint dan eens te beven
 Voor strenger Rechtdag, u gestelt,
 In Gods orakelblad voorspelt,
 In 't hard van *Neroos* zelfs geschreven.
 Hoe levend toont u deze prent
 Den Opperrechter in de wolken,
 't Krioelen der gedaagde volken!
 De waereld loopt hier op een end'.

't Gebergte loeit en huilt van onder,
 De Son bezwymt, het Starrendak
 Verbreekt en voelt vast krak op krak;
 De blixem worstelt met den donder.

De lucht betreft in zwarte rouw;
 Ik hoor de donderkloten rollen:
 De Hemellichten suizebollen
 En rukken 't cierelek gebouw
 Van 't ongemeten rond ter neder;
 Terwyl het bruiffend element
 Geen oevers meer of palen kent,
 En 't onweer Eike spaart nog Ceder.
 't Heelal verwrikt zich, de aarde splyt
 En scheurt van een tot aan den navel,
 Gezonken in een gloed van zwavel;
 Al de elementen zyn in stryd.

De dag is eindelyk geboren,
 Van 't ongeloof te laat geloof,
 Die aller dagen glans verdooft:
 De Rechter laat zich zien en horen:
 Hoe klinkt de aardfch - Engelsche trompet
 Door berg en dal, door veld en akker!
Staat op, ó Dooden! en word wakker,
Aanhoort het vonnis, u gezet,
De plaats, daar ge eeuwig zult belanden.
 Al 't aardryk lost in barenfnood,
 Op dezen donderflem, haar fchoot
 En baart haar toebetrouwde panden.
 't Verftorven gruis krygt vleefch en been.
 Hier ryst het menfchdom uit zyne affchen
 Uit graf gewelf en waterplaffen.
 Hoe woelt en zwiert het onder een,

Om ylinx weêr van een te scheuren!
 De Aardsch-rechter, voor wien *Cæsars* staan,
 Ziet scepterstaf nog ploegstaaf aan;
 De stoutste dwingelanden treuren:
 Hun moed verzinkt met 's waerelds grond.
 Geen *Marius*, geen *Alexander*
 Steunt op zyn Arend meer of stander.
 De * geëffel van den *Hellepont*
 Kan desen Zeevoogt niet ontwyken:
 Waar vind zyn vlucht hier schip of boot
 In 't nypen van den jongsten nood?
 Hier stranden alle Koningryken.
 Geen titulheer, hoe groot van staat,
 Tot hooger adeldom geschapen,
 Vind heul aan 't vaderlyke wapen;
 De Rykdom mist zyn toeverlaat.

De sterkste legd hier neêrgeflagen;
 De boosheid krimpt van angst: dit licht
 Straalt al te sterk haar in 't gezicht;
 De onsterfb're Worm begint te knagen.
 Waar blyft het heidensch Christendom?
 Waar druipt ge, die u hoop en kennis
 Begroeft in 't graf van snoode wennis?
 Uw groote Voorspraak is nu stom.
 Of hebt ge hem getergt tot spreken,
 Hy spreekt niet langer van genâ;
 Uw naberouw koemt veel te spâ:
 Zyn Godheid wil zich eenmaal wreken.

* *Xerxes*.

Rampzaligen! die uwen tyd,
Uw dierb're levens ogenblikken
Tot 's levens eind' en laatste snikken
Den Waereldvorst had toegewyd,

Helaas! uw tyd is lang verloopen,
De fakkel, van Gods eigen hand
Ontstoken, lang al uit gebrand,
Geen nieuwe heilzon meer te hoopen.

Al kryt ge schoon uwe oogen uit,
ô Reukelooze Maagdenreyen!
Om uwe dwaasheid te beschryën,
't Is vruchteloos: uw lamp ging uit,
Te vroeg door 's waerelds rook betogen;
De Bruigom riep u luid genoeg,
Maar, ach! uw blindheid overwoeg
Zyn taay gedult en word bedrogen.

ô Weergaloze vierschaardag!
Bespot van waereldwyze dwazen,
Hoe yff'lyk zult ge hen verbazen,
Hoe overromp'len met den slag!

't Zy dat ze in vuile slemperyen,
Daar 't welig vleesch vermaak in vind,
Of, door het blinkend goud verblind,
In ryke winsten zich verblyën.

Wat staat een korte lust hen duur,
Nu ziel en lichaam gaan verloren!
De Koopheer vlied uit zyn comptoiren:
Waar hoed hy zynen schat voor 't vuur!

Waar

Waar blyven nu de dert'le geesten,
 Verloochenaars van 't Kruisgeloof?
 Ach! bleef hun oor oneindig doof
 Voor 't naar muzyk der helsche feesten!
 De hoogmoed valt: de bruiloftstoon
 Verandert plotzelyk in karmen,
 De Bruid besterft in Bruigoms armen;
 De Vader mist zyn lieven zoon.

Hier helpt geen handgewrigt der bozen;
 De doodharpy neemt zelf de vlucht:
 Zy stopt haare ooren voor 't gezocht
 En hol geschreeuw der hopelozen.
 't Onkreukbaar Recht gaat zynen gang,
 Waar bergt men zich in rotspelonken?
 Wie blust de nimmer lesb're vonken?
 Dit eind'loos eind' valt veel te bang.
 De deugd alleen, wel eer verschoven,
 Beschimpt als dwaze suffery,
 Beschouwt haar hoogtyd van naby,
 En steekt, vernoegt, het hoeft na boven.
 Haar lastig renperk is volend;
 Haar liefdewerken zyn de pennen
 Om vlug door 't blaauw lazuur te rennen
 Na 't Eng'lenhof, haar toegekent.

Ô Wensch'lyk, ô beklag'lyk scheiden,
 Daar 't menschedom, flus zo na gepaart,
 Ten Hemel of ten afgrond vaart,
 Hoe gaapt de kloof hier tusschen beiden!

Genâ, ô God! genâ, genâ!
 Bestuur myn afgedwaalde zinnen
 Om u met diep ontzag te minnen,
 Eer wet- en weetboek openga.
 Leer my 't vergankb're vroeg verlaten,
 De vierschaar spannen in 't gemoed,
 De zonden, bitterer dan roet,
 En eigen wil gestadig haten:
 Bewaar my staag voor zielverraat:
 Laat altoos hier myn Lampe branden,
 Om in dien schipbreuk nooit te stranden:
 Zo blyv' ik staan, als 't all' vergaat.

CASP. BRANDT.

Op het Heilig Bybel Blad.

ô **O**Nuitputbre wysheids bron!
 ô Goudmyn! keten van miraak'len,
 Onpeilbare oceaen, wie kon
 Dit konststuk aan malkander schaaklen?
 Geen aardsch vernuft reikte ooit zoo hoog,
 In God is d' oorsprong zelf te zoeken;
 Erken myn ziel dan 't eeuwig oog,
 Steeds zorgend voor het best der boeken,
 Waardeer het als uw diersten schat,
 En lees eerbiedig 't Heilig Blad.

Het volmaakt Gebedt onzes Heeren.

O **G**Y die zyt in 't Ryk der Heem'len, onze Vader!
 Geheiligd worde uw Naam? uw Koningryke nader!
 Dat hier op Aarde uw wil, gelyk om hoog geschied!
 Geef ons ons daag'lyks Brood! doe onze schuld te niet,
 Gelyk wy doen de schuld van onze schuldenaaren!
 Wil onze Ziele voor verfoeking bewaaren!
 Verlos ons van het Booze! u is de Majesteit,
 Het Ryk, de Magt, en Kracht, nu, en in Eeuwigheid.

P. LANGENDYK.

Het Gebedt van Salomon.

GEef my geen overvloed, en laat my niets ontbreeken,
 Maar voed my, Heer'! met 't brood van myn bescheiden
 deel.

De Mensch houd 't leeven niet by 't geen hy heeft te veel,
 Maar by 't geen nodig is, om 't leeven aan te queeken,

Ligt zoude ik, zadt van spys, deez' lastertaale spreken:
 Wat heb ik Godt van doen? myn Godt is buik en keel.
 Weer van my het gebrek, op dat ik niet en steel?
 Die noodt door diefftal keert blyft van uw gunst versteeken,

Dies, Heer'! zo lang ik in het kommerdal zal leven,
 Zo wil my matiglyk myn levens nooddrufst geven.

Gy weet wie dat ik ben; gy kent myn brot gemoet.

De Rykdom maakt den Mensch verwaand en opgeblazen.
 De schraale armoed' kan de kloekste ziel verbazen:
 't Genoegen is op aard het wenschelykst aardfche goed.

Op de voorstaande Prent.

AY! steur 's mans diepen aandagt niet,
Dien gy hier neergeboogen ziet.
Hy spreekt met Godt, en keert zyn rug
Der werelt toe, die los en vlug,
Als een gezwolle waterbel,
En louter kindervreugd en spel,
Verdreven wert door 't Englepaar
Van zyn geheiligt zielaltaar.
Waar yint men God? best in een hoek
Van stilte, en een aandachtig boek.

C. de WIT Iz

Jacob. VI. 16. Een kragtig gebed des Regtvaardigen vermag veel.

Matth. VI. 6. Wanneer gy bid, gaat in uwe binnenkamer, en uwe deur gesloten hebbende, bid uwen Vader, die in het verborgen is, en uw Vader die in het verborgen ziet, zal 't u in 't openbaar vergelden.

*Een Krachtig Gebedt der Regnvaardige.
Vermag Veel.*

Sleutel des Hemels.

VErdruchte ziel, hou op van droeve zuchten:

Al word ge alom beneepen en bezet,

Schep moed: gy kunt hier 't groot gevaar ont-
vlugten,

Door middel van een yverig gebedt;

Dat klimt voor Godt, en daalt met troost en ze-
gen,

Terwyl de geest buigt onder 's Hemels hand,
Hoe zeer vervolgt, beslooten en verieegen,

Geen wreedheid houd de vrye ziel aan band;

Wat ramp u dreigt, wat stormen u beloopn;

De Hemel springt op vuurig bidden open.

G E B E D E N.

♫ **G**Rooten Heer en Godt! ♫ volheit van genade!

Weest my gestadig by, verlost my van het quade:

Ik weet niet wel te regt uw noit volprezen wil,

Tusschen het goet en quaad staat myn verstand nog stil:

Ik kan het niet te regt met oordeel onderscheiden,

Myn oordeel is te zwak, ♫ Heer! gy moet my leiden.

Behoed myn Hert, en Ziel, en Zinnen van het quaad,

En geeft dat ik 't altyt en heel gewillig laat.

Geeft voorts dat al myn doen U altyt mag behagen;

Laat zyn tot uwen dienst myn gantsche levens dagen,

Die gy my hier om laag genadig geven zult.

Ik bidt dat gy myn hert met uwen geest vervult,

Die my in al myn doen bestier in uwe wegen,

Geeft my die groote gunst en vaderlyken Zegen,

Dat ik na uwen wil U dienen mag voortaan,
 En altyd, Heer, met U in uwen paden gaan.
 Zo zal ik zeeker zyn van Zaliglyk te sterven,
 En na een zoeten slaap U Ryke te verwerven;
 't Welk my door uwen Zoon genadig is bereidt,
 En waar na toe zyn gunst my zoo genadig leydt.

ô **H**Eer! ô grooten Godt! wie zal zig ooit betoonen,
 Dankbaar genoeg te zyn? wie zal ooit kunnen loonen
 Dat overgroote goed, die liefde die wy zien,
 Aan ons, door uwe gunst, zoo wonderlyk geschien?
 Gy hebt ons uit de doot en 't eeuwige verderven
 Gegeven 't leven weer, 't leven dat noit zal sterven,
 En dat door 't dierbaar Bloet van uwen lieven Zoon,
 Die voor ons aan het Kruys leed schande pyn en boon;
 Die daar door heeft voldaan al wat wy schuldig waren,
 En is daar na by U ten Hemel opgevaren,
 Zulks Hy voor onze schult de straf heeft afgeleit,
 En heeft also voor ons d' eeuwige vreugd bereit.
 Wie heeft ooit zoo veel liefd' aan imand ooit bewezen?
 Waar heeft men ooit of ooit van zulken gunst gelezen,
 Dat voor een ander Mensch ymandt zyn leven geeft,
 En voor den genen zelfs die hem beledigt heeft!
 Wy lagen in den zond' en in den doot verfonken,
 Doe God heeft zynen Zoon voor ons ter doot geschonken,
 Die Heilig en opregt, ter helle is gedaalt,
 Weer opgestaan, en voor ons schulden heeft betaalt,
 Op dat wy na de doot, voor Eeuwig met Hem leven,
 En nooit voor zyn gezigt met vreeze zoude beven:
 De straf die op ons lag is door Hem afgedaan;
 Wy zullen dan door Hem in 't eeuwig leven gaan.

Op de voorstaande Prent.

Als 't hert, geraakt door 's naastens nood,
Haar hulp aan hem, van hulp ontbloot,
Bewyst door bystand van gebeên,
Daalt God, de Liefde, straks beneên.
Zoo noopt der deugden Koningin,
Des opperkonings hert en min.

C. de WIT Iz.

Jac. V. 16. Bidt voor malkanderen.

— 19, 20. Broeders, indien iemand onder u van de waarheid is afgedwaald, en hem iemand bekeert; die weete, dat de geen, die eenen zondaer van de dwalinge zynswegs bekeert, eene ziel zal behouden van den dood, en zal menigte der zonden bedekken.

Gal VI. 1. Broeders, indien een mensch overvallen ware door eenige misdaad; gy die geestlyk zyt, brengt den zodanigen te regt met den Geest der Zagtmoedigheid.

WY moeten altyd loven
Den Heer en Godt hier boven,
Die 't al zoo wel regeert;
Die ons straft zo genadig,
En is ook zoo weldadig,
Dat zynen wil ons leert.

Hy straft ons 't onzen beste,
En zegent weer ten lesten,
Heel buiten ons verwacht:
Wie kan zoo dankbaar wezen,
Die zyn goedheit geprezen,
Te regt begrypt en agt?

Wie kan zyn daden melden?
En eenigzints vergelden,
Het goed dat hy ons doet?
Wy hebben ondervonden,
Als wy vallen in zonden,
Dat Hy ons dan behoed.

Wy zyn, in al ons werken,
Heel los en domme klerken;
Hy geeft alleen 't verstandt,
Om 't geen Hem kan behagen,
En naam van goet kan dragen,
Te nemen by de handt.

Hy wyst ons al de wegen,
Ter zaligheid gelegen,
En leidt ons op het padt,

Dat ons tot hem kan leiden,
 En gaat voor ons beryden,
 Zoo kostelyken schat.

Hoe zal ik, Heer, geprezen,
 U dankbaar genoeg wezen,
 Voor al dat grooten goet
 Dat gy my heden doet;
 Dat gy my, Heer, weldadig,
 Geweest hebt zoo genadig.

Ik heb U heil gesmaakt,
 Gy hebt my vry gemaakt
 Van duivel dood en zonden,
 Die my tot allen stonden
 Bevogten, en met vlydt
 Aandeden grooten slydt.

Gy hebt my, Heer, verheven,
 Verwinninge gegeven,
 En zekerheid bereid
 Van myne Zaligheid;
 Ik kan niet als U pryzen,
 En eer en lof bewyzen.

Waar toe ik nog de kragt
 Van U alleen verwacht;
 Geeft dat ik U mag eeren,
 En uwen lof vermeeren,
 Met hert en met gemoet,
 Voor 't goed dat gy my doet.

Op de voorstaande Prent.

Hier leert het krankebed zyn plicht,
Zoo God dien donk'ren dag verlicht.
„ Het sterven is gewichtig,
„ Men sterft gelyk men leeft,
„ Sterf dan, ô, dat 's voorzichtig!
„ Eer 't leven u begeeft.
Maar is hy, die op 't ledekant
Vast sterft, geheel aan God verpant,
Dan oversproeit hem 't edel nat
Van 't troostryk Euangeliblad.
„ Ô wel hem, die in smarten,
„ Als 't vleesch ons nu begeeft,
„ De naare dood durft tarten,
„ En God ten trooster heeft.
Wie wysheid, daar men niet in dool,
Wil leeren, koom in krankheids school.

C. de WIT Iz.

2. Theff. II. 14. vertroost de kleinmoedigen
ondersteunt de zwakken, zyt langmoedig tegen
allen.
1. Cor. IX. 22. Ik ben den zwakken geworden
als een zwakke, opdat ik de zwakken winne
zoude.
- Rom. XIV. 1. Den geenen, die zwak is in he
geloove, neemt aan.

Vertrouft de Kleynmoedige.

O Heer! uit uwen Throon ziet gy ons arme menschen,
 En gy bestiert ons doen, onstragten en ons wenschen;
 Zulks dat wy van U hand verwagten moeten al,
 Wat ons, of tot een straf, of weldaat, dienen zal:
 Het is ons byde goed; de straf hersteld ons leven,
 De weldaad aan U lof, die prys en eere geven:
 Zoo dat wat hier om laag door U beleit geschied,
 Is dienstig voor den mensch, en goet, al weet hy 't niet.
 Gy weet het alles wel, te schikken en te voegen,
 Dat al die dankbaar zyn, moet nemen goet genoeg; en;
 Want alles wat gebeurt, en door U hand geschied,
 Den mensch daar door altyd voordeel en gunst geniet.
 Ons oordeel is verkeerd, in 't kiezen wat wy willen,
 Naar U bestier alleen kan 't quaad van 't goed verschillen.
 Het hangt niet aan ons doen, maar hoe gy 't dirigeert:
 Het diendt ons dikwils niet dat ons verstand begeerd.
 Als 't al gaat na ons wensch en na ons eigen oordeel,
 Valt 't dikmaals qualyk uit, tot schade in plaats van voordeel.
 Het allerbest is dan te leven wel en stil,
 En in al ons bedryf te willen dat God wil.

GY die de deugd bemind, betrouwd op Gods
 beleid,
 Die alles tot u lof, en tot u eer bereid:
 Die 't alles schikt, wilt niet schroomen,
 Tot voordeel van de vroomen.

Myn ziele, looft den Heer, en bid zyn Godtheit
 aan,
 Die u dit groote goed, dees weldaad heeft gedaan;
 Maakt dat zyn Heilig wezen
 Door u mag zyn geprezen.

Eeuwig zy lofen dank dien grooten God en Heer ;
 Hy is ons heil en hulp , Hem komt toe prys en eer ;
 Hy is altyd weldadig ,
 En blyft by ons gefteadig.

Hy is 't die ons altydt omzingelt dag en nagt ,
 Uit zyn Hemels palys door Engelen met kragt ;
 Die tegen 't vinnig woeden
 Der bozen , ons behoeden.

Hy staat ons altyd by , en trooft ons door dien
 geest ,
 Die van 't verderf verlost , van qualen ons geneeft ;
 Die los maakt onze banden ,
 En zegent onze landen.

Dewyl dan dat zyn gunft , en zyn genaad' altydt ,
 Ons hert en ons gemoet volkomentlyk verblydt ,
 Zoo laat ons eeuwig loven ,
 Dien grooten God hier boven.

HOe zal ik u , myn Godt , myn Heer ,
 Voor al die gunft , voor al die eer ,
 Die gy my nu en ook voor dezen ,
 Zoo overvloedig hebt bewezen :
 Die my verlost van fchand' en pyn ,
 Genoegzaam dankbaar kunnen zyn ?

Hoe zal ik u genade goedig,
En u weldaden overvloedig,
Die gy my dagelyks betoond,
En zoo gestadig mede kroond,
Die ik ten volle niet kan melden,
U dankbaarlyk kunnen vergelden?
O Heer! ik zal u roepen aan,
En bidden dat werd' aangedaan
Met uwen geest en uwe gaven,
Die hooger als de wolken draven:
Om zoo door uwe magt alleen
Te krygen magt, om in 't gemeen
Ook uwen Naam, zo hoog van waarden,
Te roemen, hier om laag op aarden;
Tot welken einde wy ook al
Gesteld zyn in dit aardfche dal;
Dit is het wit, dit is de reden
Waarom wy leven hier beneden;
Maar al het goed dat men betragt,
Geschied alleen door uwe magt,
Zoo dat wy u niet kunnen pryzen,
Of gy moed ons u hulp bewyzen.
Daar is niet goeds in ons verstandt;
Daar is niet goeds als van u handt.
Wy kunnen u te regt niet loven;
't En zy gy zent u hulp van boven.

Weeft by my Heer , en leidt my in u wegen,
 Tot al myn doen , verleen my uwen zegen.
 Wilt my doch in 't verstand , ô Heer ! verligten ,
 Maakt my altyd bequaam tot myne pligten ,
 Geeft , Heer , dat ik u wil wel weet , en wel betragt ,
 En dat ik uwe wet voldoe na myne kragt.

Werkt , Heer , in my opregt berouw van zonden ,
 Waar door 'k voor u , zoo schuldig was be-
 vonden.

Door 't lyden , Heer , en 't bloed van uwen Zoon ,
 Maakt my van al myn zonden rein en schoon.
 Geeft my , ô Heer ! dat aan myn even mensche
 Zoo veel goeds doe , als voor myn zelve wensche.

Wel zalig , Heer , is die op uw betrouwd ,
 Geef dat myn ziel op u haar hope bouwd.
 Myn Heer , myn God , schikt alles voor my
 wel ,
 'k Betrouw op u , op u myn hoope stel.
 'k Hebbe zoo veel goeds , ô Heer , van u ontfangen ,
 Zal nu het Zalig deel verwagten met verlangen.

't Is zeker dat wanneer het Harte is vol Deugd ;
 Dan is de Ziel vernoegd ! dan is de Geest verheugd !
 Ja , dan gaat niets op aard , dat zoet vermaak te boven
 Dat onze Ziele vind , in haaren GOD te loven.

*Bidt dat ghy niet in Verfoekingē
en Komt.*

Op de voorstaande Prent.

IK zink in ootmoed voor u neêr,
Bely myn schuld, myn God, myn Heer!
En vloek de looze slangetong,
Die graag zich in myn boezem drong.
Bedauw dan, ô oneindig goed!
Myn eerlyk hert; geef dat myn voet,
Gezet op 's werelds ydelheên,
Door rein geloof mag dieper treên;
En Kelk en Kruys van bitter leed
Nooit quetzen myn oprecht geweet.
Geef, dat al 't aardsche eens mag vergaan,
En deugd alleen myn grond beslaan.

C. de WIT Iz.

Matth. XXVI. 14. Waakt en bidt, opdat gy niet in verzoekingē komt; de geest is wel gewillig, maar het vleesch is zwak.

Luc. XI. 4. Leid ons niet in verzoekingē.

— XXII. 31, 32. Simon, de Satan heeft u zeer begeerd, om te ziften als de tarwe; maar ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude.

'S MENSCHEN LEVEN

Van de WIEG tot het GRAF:

Afgeschaduwt door korte

S P R E U K E N,

Verdeeld in de

XII. MAANDEN DES JAARS.

Met Geschied- en Zede-kundige

AANMERKINGEN,

Zo over ieder Opschrift, als ook ARISTOTELES
en CATOOS Zedelessen, verrykt.

THE NEW YORK

LIBRARY

OF THE

CITY OF NEW YORK

ASTOR LENOX TILDEN

LIBRARY

OF THE

CITY OF NEW YORK

ASTOR LENOX TILDEN

L E E Z E R.

DE Romeinen, als ze schreeven, bezielde hunne letteren met zin en verstand. Men telde hunne bladeren niet, maar men woeg de liniën, die geheel geest en zenuwen waren, zonder mengeling van drabbig vet of overvloed van welig vleesch. Nu vind men schryvers, die een zee van woorden op 't papier storten, waar in de zin te zoeken is. Zo word alles na den tyd gewent. 't Is een groot deel der wysheid, tyd en stond wel te beraamen en in acht te nemen. Dit dan ons oogmerk zynde, wetende dat de kortspreketheid een majesteit in zich vertoond, en deze heerschende kortheid de mond van alle bevelhebbers zeer wel past, nadien een mannelyke tale kort en geschorst moet wezen, met woorden die klem en nadruk hebben, en dat de woorden zelfs vrouwen worden genaamt, maar de daaden mannen, zo hebben wy den loop des levens bepaalt, en afgeschaduwet door korte Rymspreuken, toonende dat dezelve de wettige kinderen van de wysheid zyn, onderwyzende ons dingen, die onze Voorvaderen hebben onderzonden. En, gelyk de Son met een klein
 straa-

straaltje, dikwils een duister hol verlicht, schoon het zelve verre afgelegen is, zo konnen ook de Spreuken uit het verstand de duisternisse der onwetenheid verdryven, en de ware deugd daar in vesten: dringende alzo, door de spitse van haar schertheid, in de gemoederen der menschen, latende in dezelve, als zekere weerhaken, 't nut tot opwekking van dieper bedenking. Hier vind gy alles dat dienstig en ondienstig zy; wat 'er gebeurt onder de menschen; wat 'er betracht en nagelaten moet worden. In 't kort, 't zyn zaken die zo zedig, geestig, als boertig zyn: want

*Hy schiet het doelwit niet voorby,
Die 't nut vermengt met boertery.*

Dus worden u de menschelyke woeleryen, van de Wieg tot het Graf, vertoont, in twaalf Maanden; dat een eeuwigdurende Almanach uitmaakt. Doch alzo kleine huizen geen groote deuren van noden hebben, is hier al genoeg gezegt. Gebruik dan deze bytende waarheid tot verwakking des levens, en bespiegelingen der jeugd, die ze zo in 't spreken als schryven, op verscheide gelegtheden kan toepassen.

*Zo raakt men 't jaar en levenstyd,
Bepaalt in vier getyden, quyt,*

'S MENSCHEN LEVEN,
Van de WIEG tot het GRAF.

DE VIER JAARTYDEN.

DE *Lente* toont ons klaar 't begin van 's Menschens
leven,
De *Zomer* 't lachend groen van 's levens lieff'lyk dal,
De *Herfst* hoe ons de blaên van 's lichaams kracht be-
geven,
De *Winter* hoe de sneeuw des doods ons dekken zal.

Janua-

Januarius of Louwmaand.

DE Louwmaand, onvoorzien van kruiden en gebloemt,
 Die by de *Romers* na hun *Janus* word genoemd;
 Wiens komst het Jaar vernieuwt, het oude doet vergeeten:
 Leer' ons den Ouden mensch afleggen en versmaên,
 Den Nieuwen aandoen en op 't pad der deugden gaan,
 Op dat ons 't oude quaad niet worde toegemeeten.

Februarius of Sprokkelmaand.

DE Sprokkelmaand, die by de *Heidenen* al vroeg,
 Den Naam der zuivering of reiniginge droeg,
 Om dat zy Jaarlyks op haar zespaar eerste dagen
 De Dooden reinigden op 't zuivermakend Feest,
 Leer' ons van jongs af aan, de zuiv'ring van den geest
 Om dien den zuiv'ren God met eerbied op te dragen.

Martius of Lentemaand.

DE Lentemaand, die 't hoofd, verheugd, na boven steekt,
 De hartbevrozen korst des aardryks openbreekt,
 Op dat het gras, en kruid en vrugten breng te vooren,
 Leer' ieder de oogen des geloofs na boven slaan,
 't Gesloten hart der zonde in Godvrucht opengaan,
 Op dat het vruchten teel', die Gode en mensch bekooren.

April of Grasmaand.

ZO dra de Grasmaand op de schraale Weiden treed,
 En 't pas ontdooide Land met welig groen bekleed,
 Verlaat het vee de stal om blyde in 't veld te blaten:
 Zo moet de mensch, als hy de Grasmaand van zyn jeugd
 Ziet naderen, zich ook op 't pad der waare deugd,
 Begeeven, en de schoot der ydelheid verlaten.

Mai

Mai of Bloemaand.

HOe fris de bloem van 't Jaar, de Bloemaand zich vertoon',
 En 't Hoofd met eene krans van kleur en geur bekroon',
 Nogtans verdwynt zy als een ted're bloem voor de oogen:
 Men sla dan vry de Bloem van zynen leeftyd gâ,
 Op dat men zynen plicht volbreng' eer 't word te spâ.
 Want wie op schoonte en kracht betrouwt word ligt be-
 drogen.

Junius of Zomermaand.

AL praalt de Zomermaand in 't luchtige gewaad
 Zy wekt onze aandagt door den ernst van haar gelaat,
 En schynt door haare vlyt de traagen op te beuren;
 Als of ze zei: 't is tyd, dat ge op uw' plichten past,
 Eer gy door guuren Herfst of Winter word verrast,
 Indien ge uw dwaasheid niet te spade wilt betreuren.

Julius of Hooymaand.

HOe yvert Bouwman met zyn knapen al den dag
 Als hem de Hooimaand groet met eene blyde lach,
 Om leeftyd aan zyn vee in 't bar saizoen te geven.
 Maar hoe gelukkig is hy niet, die al zyn tyd
 Met zo veel iever in zyns Heeren dienst verslyt,
 Om 't Hemelsch manna, dat hem eeuwig zal doen leven.

Augustus of Oogstmaand.

ELk zorgt en slaaft, en draaft, vol noefte bezigheên,
 Als of 'er eeuwig heil door te overwinnen scheên,
 Zo dra ons de Oogstmaand wenkt met haare volle hooren:
 Maar, ach! zo ieder een, met zo veel naarftigheid,
 Zich altyd queet tot eer' der hoogste Majesteit,
 Wat waar het Menschdom dan al zaligheid beschooren.

September of Herfstmaand;

DE Herfstmaand moog' den d'isch, op veelderhande wyz',
 Vercrieren, naar elks lust en smaak, met keur van spys,
 Om Aardsch-gezinden slegts een poos' wat vreugd' te geven:
 Maar, ach! zy wekt al vaak een stormbuy of orkaan,
 Wilt gy in 's levens Herfst, ó Mensch! dan niet vergaan,
 Verzeeker uw in tyds van 't onvergangaar leven.

October of Wynmaand.

DE Wynmaand, die haar roem op rype druiven draagt,
 Schenkt ons de zoete most, die de eélste tong behaagt,
 En onze doffe geest verquikt en kan bekooren;
 Maar die, integendeel, veel rouws verwekt en leet,
 Wanneer de gulzigheid de middelmaat vergeet;
 Want die de Wyn misbruikt, gaat reukeloos verloren.

November of Slagtmaand.

HOe doet de Slagtmaand, elk met vlyt en yver spoên,
 Om voor het lichaam slegts wat voorraad op te doen,
 Eer hem het winterweér en felle koude prangen:
 Maar, ach! dat ieder zo veel vlyt besteeden wou,
 Om voor de ziel in tyds te zorgen; ach! wat zou,
 Wat zou den mensch daar door al Eeuwig heil ontfangen.

December of Wintermaand.

DE gryze Wintermaand, geprangt van kille kou,
 Vertoont een droef gelaat, gelyk een Weduwwrouw,
 Als of zy ons en elk deez' nutte les wou geeven:
 Ó Jeugd! ó Mannekragt! ó krukkende Ouderdom!
 Ik breng het Jaar ten eind': zo gaat uw leeftyd om,
 Denk steeds dan aan de dood, zo ge Eeuwig tracht te leven.

De Grootvaer Louwmaand duikt en krimpt in bonte vellen ;
 Zyn rug bevriest tot ys: van vooren brand zyn scheen.
 De handen schynen loot. Hoe zidderen zyn leen!
 Terwyl de Noordvorst weet de wat'ren te beknellen.
 Wien 't lust, dat die ten ys met sleen of schaatzten vaar ;
 't Is best dat Grootvaer 't huis den disch en haart bewaar'.

Opvoeding der Kinderen.

1.
EEn ton, of fles, of ander vat,
 Smaakt veelyds na zyn eersten nat.

2.
 Hoed u voor 't gladde Pad: die dwaasheid kent,
 is wys.

De wysen gaan op 't land, de narren op het ys.

3.
 Kinderen wel op te trekken,
 Zyn geen zaken voor de gekken.

4.

Geloofst vry dat in teêre zinnen
De opvoeding kan den aart verwinnen.

5.

Die in de wieg quâ parten heeft,
Behoud ze meest, zo lang hy leeft.

6.

De Tucht, Baart vrucht.

7.

Die wel bemind, Kastyt zyn kind.

8.

Konde een Vrouw te eener dragt eens hondert
kind'ren winnen,
Zy scheelden een voor een, van hoofden en van
zinnen.

9.

De slimste moeder die men vind,
Wenscht nog al om een eerlyk kind.

10.

Zo gy uw kind geeft goed voor quaad,
Denkt dat het na het tuchthuis gaat.

11.

Men ziet aan 't kalf, al is het klein,
Wat dat het voor een os zal zyn.

12.

Vermaant uw vriend met stillen moede,
En straft uw kind met koelen bloede,
Want doet gy dit met gramme zucht,
Zo dient gy eerst te zyn getucht.

13.

Het is van ouden tyd bevonden;
Van zachte meesters vuile wonden.

11.

De roede is niet dan berkenrys,
Maar 't maakt de kinders goed en wys:
Wie al te veel dit tuigje spaart,
Die maakt, of laat een boozen aart.

15.

Ach! de ouders teelen 't kind, en maken 't
groot met smart';
Het kleine treed op 't kleed, de groote treed op
't hart.

16.

Een kind verstandig voor de jaren,
Ziet men zeer dikwils qualyk varen.

17.

Vroeg ryp, vroeg rot, Vroeg wys, vroeg zot.

18.

Een Aap, uit al te grooten min,
Perst hare jong de lenden in.

19.

Een kind geneigt tot snoeperyën.
Bestaat de vader niet te lyën;
Want als de lust daar toe gewent,
Zo is een aardig kint geschent.

20.

Ligt korzal zyn, en ligt te pronken
Zyn in de jonkheid quade vonken;
Gy, die het in uw kinders ziet,
Zoekt gy haar voordeel, lyd het niet.

21.

Kinders, in veel overvloed,
Zyn der armen lieden goed.

R 3

Over

22.

Overvloed van kinders doet,
Dat men spaarzaam leven moet.

23.

Die op geen raad der oud'ren past,
Stelt zyne gangen na den bast.

24.

Wie is 'er, die in zyn geflacht.
Geen hoer of dief heeft voortgebracht?

25.

Men moet een goede jongen queken,
Eer 't hair begint door 't vel te breken,

26.

Slaat 'er acht op, jonge lieden:
Zo gy doet, zal u geschieden.

27.

Het fchip, dat na zyn roer niet hoort,
Word eind'lyk in de zee verfmoot.

28.

't Kan niet fchaden letter eeten,
Om ten laatften veel te weeten,
Maar wysgierig na den fchyn,
Kan niet meer als fchande zyn.

29.

Niet dat zo wel gedyt, als ryp ter regtertyd.

30.

De menfchen aarden elk na een byzonder dier,
Wie op de trony merkt, bekent het aan de zwier.

31.

Zo veel ftielfmoêrs zyn 'er goed,
Als men roode Gansen voed.

A A N M E R K I N G

Over de opvoeding der Kinderen.

A Angaande de opvoeding zeggen wy, 't is des moeders plicht, de kinderen te voeden, maar des vaders, dezelve te onderwyzen, of het zelve door andere, op het vlytigste te laten geschieden. Wat de moeder aangaat, zo eischt het de behoorlykheid, dat zy haar kinderen, die zy met smart gebaart heeft, zorgvuldig opvoed, ja zelf, indien het mogelyk is, aan haar eigen borsten zoogt; want wat voor een kracht en werking de moedermelk, niet alleen in de lichamen, maar ook in de gemoederen der kinderen heeft, is niet wél uit te spreken, 't geen by veele geleerden genoeg beschreven staat: en in tegenstelling, dat ze gemoedshalven niet wel kan verantwoorden, wanneer zy haar kinderen van andere, voornamentlyk van ondeugende minnen laat zogen, als zy zelfs nog aan borsten nog aan melk gebrek heeft. Wat de vader belangt, hy moet zich bevllytigen, de al te zachte troetelingen te verhinderen, want dat is niet alleen in alle de boeken der genen, welke iets nuttelyks van de opvoeding der kinderen hebben geschreven, gegrondvest, maar word ook, van alle verstandige menschen, voor goed gekeurt, en geprezen. De ondervinding bewyst het, dat de kinderen, die zo week en zacht gebakert worden, in haar mannelyke staat zulk een Jufferlyke natuur hebben, dat zy tot geen moeijelyke en achtbare bedryven bequaam zyn: daar tegen ziet men, dat de zodanige, die in haar jeugd ruw gehandeld zyn, tot dappere Mannen en Helden opwassen, gelyk met het voorbeeld van *Hercules*, *Julius Cesar*, *Alexander de Groot*, en in onzer Voorvaderen tyden met *Henrik de IV.* Koning van Frankryk klaarlyk word bewezen: want deze *Groote Henrik*, door zyn Grootvader, *Henrik van Albret*, toen Koning van Navarre. uit de zorg zyner ouderen gerukt zynde, wierd zo ruw opgevoed,

voed, dat hy dikwils barrevoets en blootshoofds, even als een boeren zoon, moest te velden gaan, allerlei bezwaarlyken arbeid doen, koude en hitte, honger en dorst, verscheide jaren met gedult uitslaan.

By dit zal ik alleenlyk voegen: *Liurgus*, de Wetgever van *Lacedaemonien*, nam twee Honden, welke hy opvoede, wennende de eene tot gulzigheid, en oeffenende de andere tot de jacht. 't Geviel dat de Burgers op de markt verzamelt zynde, hy haar dus aansprak: Gy mannen van *Lacedaemonien*, om de deugd in der menschen gemoederen te drukken, zo weet, dat de opvoeding, gewoonte en tucht van een groote aangelegenheid zyn, gelyk ik u aanstonds zal vertoonen. Hy bragt haastelyk deze twee Honden, haar voorstellende een pot met eeten, en een levendigen Haas: de eene liep fluks na den Haas, en de andere aan de Pot. Toen zeide hy, deze twee Honden zyn van één moeder geteelt, maar, verscheidentlyk opgevoed, is de eene een vraat, en de andere een wakere Jachthond geworden: waar mede hy haar betoonde, dat de opvoeding dikwils de natuur te boven gaat, en dat veel menschen meerder door de opvoeding, als door de natuur, goet worden.

Te recht mogt de Wysgeer *Crates* zuchten, en zeggen: *Indien ik konde, ik zou op den hoogsten top der stad klimmen, en uitroepen: O elendige Ouders! wat schraapt gy dus geld byeen, en zyt zo weinig bekommert over de goede opvoeding uwer kinderen?*

De Ouders dan, welke goede hoop tot deugd in hare kinderen zien, strekt tot vermaning, dat het noodzakelyk is, dat zy ten eersten tot de deugd geleid, en van de gebreken afgeleid worden; want wy zyn van natuuren zeer vasthoudende aan 't geene wy in onze jonge jaren aangemen hebben; even gelyk de verwe, daar de wol mede geperwt word, niet uit te wassen is. Doch kinderen; welke zonder snoeijen, als wilde boomen, gehouden worden, brengen gemeenlyk bittere vruchten voort.

*De Sprokkelmaand braveert, en sebaft Patryspasteyen,
 En Lam:bout, en Kalkoen, en Runder vleesch, en Spek:
 Deez' wapenen den buik met voorraad voor gebrek,
 Nu vastenavond hem nog gunt zyn volle weyën.
 Al brast en zwelgt den buik, vergeef het hem deez' reis:
 Want veertig dagen visch valt lastig voor zyn vleisch.*

't Bedryf der Jongelingen.

1.

EEn zuinig vaar, een quistig kind,
 Zyn dingen, die men dikwils vind

2.

Den eersten aart, blyft by het paard.

3.

Wat met de mam word ingezogen,
 Word eerst door 't doodkleed afgetogen.

4.

De weidsche pracht, en groot gebied,
Verbeet'ren 's menschen inborst niet.

De waarheyt is een sterken Helt,
Die haast de Leugen neder velt,

5.

Verr' gehaalt, en duur gekocht,
Word by Juffers meest gezocht.

6.

Een oog in 't zeil, Dat geeft uw heil.

7.

De mensch is blind, In 't geen hy mint.
Wie reynheid liefst, en kuysheid mint,
Die is 't dat ed'le vrugten vint.

8.

De boom, daar gy nu vrucht van leest,
Is eertyds maar een rys geweest.

9.

Indien gy vrek en gierig zyt,
Zo weest het dan van uwen tyd.

10.

Wilt ge komen tot de deugd?
Schouw begeerte van de jeugd.

11.

Al te hovaardig, Is onaardig.
De Mensch ziet aan, 't geen is voor oogen,
Maar Godt wort door geen schyn bedrogen.

12.

Volg natuur en hare leer:
Wat voorby schiet, keert nooit weêr.

13.

Men kent den Ezel aan zyn ooren;
De dwaas is aan zyn spraak te hooren.

14.

De zeden van een man, die spreekt,
Die leeren meer, als dat hy preekt.

15.

't Koomt de Windhond uit zyn aart,
Dat hy draagt een lange staart.

16.

Geen beter gewaad, Als zedig gelaat.
Wie dat zyn ouders niet en eert,
Veel schand en smaetheid is hy weert.

17.

Jonge lieden, wie gy zyt,
Quaad gezelschap diend gemyd.

18.

Die hier en daar eens word genepen,
En dikwils by den neus gegrepen,
Al is hy plomp, hy word geslepen.

19.

't Is wel gelukt en na behooren;
Den Ezel viel, en viel in 't kooren.

20.

In twyffelige keur, geschied veel by geval,
Men kiest het slimst' voor 't best': 't bevallen
is het al.

21.

Het wulpsche bloed moet leeren,
Die t' huis niet harden kan, gehoorzaamt vreem-
de heeren.

Die

22.

Die eenzaam is van huis of geest,
Is engel, duivel of een beest.

23.

Het hof zal na geen Ezel vragen,
Dan als 'er zakken zyn te dragen.

24.

Wie schaakt, en niet verstaat wat spel beduit,
Verliest het veld, en raakt het schaakbord uit.

25.

Die met geld jukt of met vrouwen,
't Zal hem vroeg of laat berouwen.

26.

Aan zang, spel, en Paarden mennen,
Kan men ieders zotheid kennen,

27.

De mensch is van een vreemden aard,
Van boven mensch, van onder Paard:
Van onder kooft al 't quaad gerezen.
Zo reden, die den mensch bestiert,
Den toom niet hield van dit gediert',
Wat zou het van den mensche wezen?

28.

Die vreedzaam is, en wel beraden,
Zal minne, en laster ligt versmaden.

29.

De mensch blyft nooit in noot verlegen,
Als hy zich keert van quade wegen.
Waar geen Geloof en is, kleyn of groot,
Daar is de Liefde en trouwe Dood.

A A N M E R K I N G

Op 't Bedryf der Jongelingen.

Drie dingen hebben de ouden in de huisboudinge waargenomen, *Arbeid*, *Onderhouding*, en de *Straf*, door welk middel ieder Heer zyn huisgezin binnen de Paalen van gehoorzaamheid houden kan.

't Was een gewoonte by de ouden, dat wanneer ze des middags de tafel dekten, zy de jonge Leerlingen by elkander vergaderden en riepen, dezelve afvragende, hoe zy dien halven dag hadden doorgebracht? daar op de eene antwoorde, dat hy uit bevel van zyne ouders, voor haar iets bestelt had: een ander antwoorde, dat hy wat nieuws bedacht en uitgevonden had: de derde, dat hy iets hadde van buiten geleert, en diergelyke meer: en zo zy niets bybrengen konden, moesten zy zonder eten weder van tafel gaan. De *Partbers* hadden een gewoonte, dat zy niemand, ook zelfs geen van hare kinderen, hebben laten ontbyten, voor dat zy in het loopen en pylschieten, haar zodanig geoeffent hadden, dat het zweet haar langs de neus nederliep. Daar was een moeder, verhaalt *Alexander ab Alexandro*, in 't eiland *Balearides*, welke haar kinderen van kindsbeen af aangewent had, dat ze geen eten mogteri aantasten, voor en al eer zy het met een pyl van verre hadden getroffen. Dus doende moet men haar, door een goede opvoeding, in tyds vruchtbaar maken, op dat zy nutte vruchten voortbrengen. Men moet zorgdragen, dat alles wat hen voordeelig is, met vermaak van haar word uitgevoert; en eer ze 't eene moede zyn, zal men hen by tyds met eene andere nutte bezigheid verlustigen, want de Verlustiging is zo nodig als arbeid of voedsel.

Zeker Jongeling, na *Æliaans* beschryving, had langter schoole verkeert van den Wysgeer *Zeron*: t'huis komende, vraagde hem de vader, wat wysheid hy geleert had? en antwoordende, dat hy 't nog wel toonen zoude,

de, wierd de vader zodanig gestoort, dat hy hem sloeg, her welk de zoon met zedigheit, en lydzaamheid verdragende, zeide: ik heb geleert, myns vaders gramfchap te verdragen, en die niet qualyk te nemen.

Het betaamt een Jongman, zegt *Plato*, van de ouden geflagen zynde, dat met lydzaamheit, om haar ouderdoms wille, te verdragen. *Pittacus*, een zoon vermanende, om niet met zyn vader te twisten, gebruikte daar toe deze woorden: By aldien gy onrechtvaardiger zaken dan uw vader spreekt, zo zult gy verwezen worden; maar indien billyker, zo zyt gy doch evenwel waardig, daarom verwezen te worden. Deze zagte berisping kan ik een ontwaard kind van zeker huisvader, ons niet onbekent, voorstellen, welke *de eerste wet der natuur, van zyn ouders lief te hebben*, dagelyks overtreed, en uit een gewaand overleg, met een baatzoekend oom, eenig voordeel meent te trekken.

*Maar wee! 't kind dat zyn ouders haat,
Want dezer vloek, den kind'ren fchaad.*

Met dusdanigen gehoorzaamheit aan de Jongelingen te vermanen, dat *wel spreken, doet wel varen*, schiet my te binnen, dat 'er in *Duitschland*, een klappende Exter by een Doctor woonde, die altyd in den bek had: *Beboed u voor quaad gezelschap*. Deze zomtyds op zyn kruk zittende, vloog eens door schrik daar af, om hoog in de lucht en zo in 't wilt, zonder dat men hem weër kon bekomen. Een Vogelaar buiten met zyn netten op de Spreeuwen en Exters passende, vong een goede menigte, en duwde die de kop in: onder dit gezelschap was mede dezen ontvlogen Exter, die, ziende dat men aldus met zyn makkers omsprong, zyn oud deuntje begon te zingen, *Beboed u voor quaad gezelschap*. De Vogelaar dit horende, spaarde dezen zanger; en, op navragen, wier hy zyn meester t'huis bestelt.

De suere Lentemaand betoond het vleesch met visschen,
 En leeft by Schelvisch, Zalm, en Krabbe, en Kabbeljaauw,
 By Zeebaan, Oester, Schol, en Mossel, en word slaauw.
 Nu breng hem wat tabak: by kan dien rook niet missen:
 Hy loost, terwijl het stormt op zee, door deeze pyp
 Zyn slym, en waterzucht. Vergeef hem dit vergryp.

Reislust en Lessen.

1.

't IS goed te zeilen langs het land,
 En wand'len by de zee op strand.

2.

De reis is goed, Voor die 't wel doet.

3.

Haalt uw zeil niet al te hoog,
 Anders raakt gy licht op 't droog.

Tot

4.

Tot werk hoort overslag,
 Of zulks de beurs vermag.
 Geen botter ding, geen zotter klacht,
 Als 't zeggen, 'k had het nooit gedacht.

5.

Voorzichtigheid in nood, Red menig uit de dood.

6.

Hoe dat 'er wind en weêr uitziet,
 Verlaat den weg voor 't bypad niet.

7.

Elk ondertaste dan zich zelve en ook zyn goed,
 En klimm' geen bergen op, waar af men vallen
 moet.

8.

Gelyk den aart is van het land,
 Zo zyn de lieden van verstand.

9.

Zwygen leert. Spreken deert.
 Al te stom, Schynt te dom.

10.

't Gezicht leert, Of verkeert.

11.

Geen vyand is 'er ooit zo groot,
 De tong is oorzaak van de dood.

12.

Stel uw teering, Naar uw neering.

13.

Die reist mag vragen, In schuit of wagen,
 Want die 't ontziet, En leert het niet.

14.

Een weggenoot van zoet behagen,
Dient in de plaats van schuit en wagen.

15.

Alwaar men met 'er woon ter waereld zich be-
geeft.

Is 't even goed, indien men wel en vredig leeft;
Een wys kloekhartig man zal overal vernagten,
Die heel de waereld voor zyn vaderland kan
achten.

16.

De klaarheid van de kaars of dag,
Voor half gezelschap strekken mag.

17.

De een' koolzak maakt den ander zwert:
En elk als zyn gezelschap werd.

18.

De reis is nog niet heel gedaan,
Al ziet gy kerk en toorens staan.
Een uur heeft zomtyds weggenomen,
Wat in veel' jaren is bekomen.

19.

Lange mylen leggen, Tusschen doen en zeggen.

20.

Die 't verdrinken is ontkomen,
Past op 't ondiep van de stroomen.

21.

Gy jaagt, en and're ziet me u jagen,
Gy had in huis veel beter dagen.

22.

Een Vorsch wil altyd na de poel,
Al zat hy op een goude stoel.

S

Een

23.

Een Reiziger, die van zyn vaderland gaat doolen,
Bezoekende oost en west, de noord en zuider
poolen,

Al is 't ook dat hy lang woont in een ander land,
Deez' ingebooren zucht, die hem, als met een band,
Gestadig trekt ter plaats', van daar hy is gebooren,
Blyft steeds in hem, en gaat ook nimmermeer
verlooren.

24.

Die met de Honden slapen gaat,
Niet zonder Vloijen op en staat.

25.

Traag ter beurs, en rasch ter hoed,
Doet de menschen deugd en goed.

26.

Koomt gy van een verre kust,
Liegt en zegt al wat u lust.

27.

Drie dingen kunnen voorspoed geven,
De konst, de zee, en 't hoofsche leven.

28.

De Zee, Maakt twee.

29.

Van waarheid koomt deugd,
Van eer' koomt vreugd',
Van lof koomt lust, Van lust koomt rust.

30.

Een mensch alleen, Die is als geen.

31.

De rook zelfs van ons vaderland,
Is beter als een anders brand.

A A N M E R K I N G

Op de Reislust en lessen.

IK verwonder my, dat 'er zo veele gevonden worden, die het reizen voor onnut, ja wel geheel strafwaardig, uitkryten, en alzo haar levenstyd in den omtrek des vaderlyken erfdeels besluiten. Maar het ryzen is *eerlyk*, *geneuglyk*, en *ooirbaar*. God zelfs geeft ons aanleiding om vreemde landen te bezoeken; de reden bevestigt dit; de geheele natuur pryst ons het zelve door veelvuldige voorbeelden aan: eigen begeerte wil zich niet te rug laten houden, en de welvaart van 't gemeen verbind ons daar toe. En 't is bekend, dat zo wel het gebrek als de overvloed de weg tot het land der nabuuren pleeg te baanen. *Spanjen* kan zich zonder de *Engelsche* laakens niet kleden: *Engeland* kan haar wol in 't land niet vertieren; *Polen* moet in veele zaaken na *Holland* omzien; en wy *Hollanders* hebben een groot verlangen na de *Poolsche* graanen. Wat *Duitschland* uit *Italiën*, ja uit de afgelegenste plaatsen der waereld, zo wel tot vermaak, als tot nooddrust haalt, zal zonder twyffel niemand verborgen zyn. Zo dat God het gansche menschelyk geslacht, gelyk als in een algemeene burgerschap, wil verbinden, en door de nood zelfs een wyd uitgestrekte kennis van 't oosten tot aan 't westen onderhouden. En zeker, indien men de edele verstanden van der jeugd af binnen de enge paalen hunnes Vaderlands wilde besluiten, men zoude dezelve veel eerder uibluffchen, dan opwakkeren, en dus het recht menschelyk geslacht verdooven. Hier word ons dan de *Duitsche* dapperheid vertoont; daar ziet men een scherpzinnigen *Spanjaard*; hier een hoffelyken en vrolyken *Fransman*: daar een afgerechten *Italiaan*; gints een zwervenden *Noorman*; op een ander plaats een gehoorzamen *Turk*. Deze roepen ons met eenen monde toe:

Zie op ons, wy konnen door onze onderscheide verbeeldingen dat volkomen vertoonen, 't geen een tooneelpeelder met beelden en bedriegelyke lichten maar half kan leveren. Ja koop van ons 't geen wy zelfs niet hebben, dat is, leer uit onze verrichtingen wys te zyn, schoon wy dikwils door ydele inbeeldingen bedrogen worden. Zie wat ons niet wel voegt, verban het zelve uit uwe levenswyze: onderzoek wat het is dat ons geluk bestendig maakt, en laat dat het richtsnoer van uwe heilzame raadslagen zyn. De voorzichtigheid is een deugd, welke licht tot de volmaaktheid gebragt word, zo ze niet alleen haar eigen, maar ook de vreemde landaard tot voorwerp heeft. Waar door ze zelfs haar vaderland ten nutte, en in tyd van nood, dienstig kan zyn.

Dus volgt, dat men om diergelyke kennisse te bekomen, dezelve of by den haert vinden; of, wyl zulks onmogelyk is, door de rouwe winden, ongestuime regenbuijen en allerlei onweer, willig op zich nemen moet. By de *Ægyptenaars* wierd een onbereisd mensch met een Ezelskop afgebeeld, onder welk zinnebeeld verborgen lag, dat deze naam zo schandelyk was, dat men alle schade zynner goederen en ook wel des lichaams, liever ondergaan mogte, als dezen naam met recht dragen. Wel dien, welke een menschen hoofd heeft! of, (op dat ik beter spreek) wel dien, die een menschen hoofd in de waereld brengt, en niet als menschelyke en loffelyke gedachten mede na huis voert!

Aristippus schiep vermaak in overal als een vreemdeling te leven: en *Horatius* was begeerig om te zien in welk gewest het vuur woed, van waar de wolken, en van waar de vocht des regens komen.

De blyde Grasmaand voegt een muts met groene pluimen.
 Het vrolyk grasgroen kleet, de bloemkorf, tulp en luit.
 De huisman jaagt de Koe in 't gras ten koestel uit,
 En melkt en karnt: 't is tyd de stad om 't veld te ruimen,
 Om bloembhof en om boom, om lusthof en prieel:
 De Lente nood de jeugd: de Winter beeft zyn deel.

Waereldsche Veranderingen.

I.

DE loop of aardsche wandeling
 Is ongestadig, wispeltuurig:
 Ook niet en is 'er zo geduurig,
 Als waereldsche verandering.

2.

ô Minnaars! zo uw Juffrouw schreit,
 En van uw liefde hoog gaat roemen,
 Gy zult haar niet stantvastig noemen.
 Niets zeker, als de onzekerheid.

3.
Wie lust schept in één eenig ding,
Zyn leven is verandering.

4.
Die jokken wil, moet jok verstaan;
't Is anders beter ongedaan.

5.
Een drooge Maart, een natte April,
Een koele May, is wensch en wil.

6.
De zot bekent men uit zyn woord,
De pot word by de klank gehoord.

7.
Veel sprekers, Windbrekers.

8.
Een zot maakt 't heel gezelschap mal;
En daar een geeuwt, daar geeuwen ze all'.

9.
Als hondert Molenaars by hondert Snyders
quamen,
En hondert Bakkers? 't zyn drie hondert die-
ven zamen.

10.
Honger, dorst, en kou, en kak,
Is twee dubbelt ongemak.

11.
Ziekte drukt ons met verdriet,
Maar gezondheid voelt men niet.

12.
Lust u een boer te zien verlegen en vermant,
Geeft hem een kaers in de eene, een ey in de
and're hand.

13.

Wie zyn eigen zelfs vergeet,
Is een zot die weinig weet.

14.

Een pogcher hoog van praat,
Was nooit een goed soldaat.

15.

't Water doet de paalen rotten,
Die 't dan drinken, zyn maar zotten.

16.

Een dronkaart droomt altyd van kannen.
Een dertel wyf van fraaije mannen.
Een fluitenist denkt op zyn fluiten.
De veerliên op haar vracht en schuiten.

17.

Geen deugd, geen kunst,
Maar 't geld heeft gunst.

18.

De mensch lacht in den morgen,
Die 's avonds weent vol zorgen.

19.

Op krygs- en oorlogs zaken,
Is nimmer staat te maken.

20.

De uitkomst van een slag te veld
Hangt aan 't geval, nog aan 't geweld.

21.

Op vrolykheid, Volgt dat men schreit:
Geen vreugd of lust, Die niet ontrust.

22.

De vrede, zelfs wanneer ze schaad,
Is beter dan het oorlogs quaad.

S 4

Wilt

23.

Wilt om nieuws niet zyn in pyn,
 Want 't zal oud ten eersten zyn,
 En dan zult gy 't zeker weeten,
 Als het valsch is afgesleeten.

24.

Ieder zot, keurt zyn Marot, voor een God.
 Ieder schept een welgevallen
 In de konst, daar zyn verstand meest na brand.
 Elk wil met zyn popje mallen.
 Maar wanneer men 't wel beziet, 't is all' niet:
 't Allerbest word minst verkooren.
 Rook en smook, en yd'le wind elk bemind.
 Dwaasheid kan geen reden hooren.

25.

't Volk, dat tot oorlog is genegen,
 Is met zich zelf in rust verleegen

26.

Liefde jacht, en krygsgerucht,
 Veel verdriers voor één genucht,

27.

Leugen en bedrog en lagen,
 Zyn des waerelds ploeg en plagen.

28.

't Mag vroeg of laat zyn, April wil quaad zyn.

29.

Keert hoog en laag op alle veelen,
 En danst al dat de tyd wil speelen.

30.

De Leenwerk en de Koekkoek bey',
 Verkondigen de aanstaande Mey.

AANMERKING

Op de Waereldsche Veranderingen.

't **I**S een waarheid, dat 'er niets op de waereld zo zeker, als de onzekerheid is: zelfs het onbeweeglykste deel, de aarde, van Gods eigen hand gegrond, is haare bewegingen onderhevig, toonende door der zelve schokken en schuddingen, dat ze moede is de menschen langer te dragen. Daar is hier niets, dat ons lang kan vermaken, veel min vernoegen. De zoerste spys verandert ons, door lang gebruik, in gal. De mensch leeft door verandering, by beurte van gewoel en stilte, by wisseling van goede en quade dagen. Des eenen ondergang is des anders opkomst. Deze verandering des gevals zullen wy, in een zeltzaam staaltje, of twee, uit veete, kunnen afnemen,

De geschiedenissen verhalen, dat zeker aanzienlyk man, van geld en behoefte berooft, mismoedig zich begeeft na een oud vervallen huis, niet verre van de stad, by zich hebbende een touw, waar van een strop gemaakt was, om zich te verhangen, begon een spyker in de muur te dryven, welke door 't gedreun, wegens bouwvalligheid, nederstorte, en te gelyk een verborgen schat, in de neêrgeflorte puin, ontdekte: deze wederom aangemoedigt, afkeerig van zyn voornemen, begaf zich met dezelve blymoedig na huis. Doch, die de schat verborgen had weinig tyds daar na gekomen, zag verbaast dit ongeval, niet vindende 't geen hy verborgen had. Dies de wanhoop in hem volvoerde, 't welk de eerste voorgenomen had.

Lucin Vivalda, Genevois Edelman, verzot op een jonge en arme Dochter, kon, door vleijery en aardigheden, die hy aanleide, dezelve, wiens kuisheid onbeweeglyk was, niet ten val brengen. In 't kort, zy komt aan een gering, en hy aan een ryk en edel persoon, te huwe-

lyken, doch deeze gevoelde de prikkeling niet min, maar meer, dies hy met de man van de kuifche, om tot zyn boos voornemen te komen, groote gemeenſchap hield, maar zyne raadſlagen vruchteloos zynde, verandert hy van voornemen, en betengeld zyn welluſt. Maar merk hoe wonderlyk de verandering der dingen zy: deze de zwakſte is opgeſtaan, en geene de ſterkſte is gevallen. Haar man van de Zeeroovers gevangen zynde, kreeg de armoe- de in haar huis, dat reeds met vier kinderen was vervult, de overhand: en het hartzeer nam in 't moederlyk hart van dag tot dag toe; de wanhoop dryft haar niet tot God, die de jonge Ravens voeder geeft, maar tot hem, die in haar liefde zo lang geblaakt had. Zy veilt, niet uit geilheid of welluſt, maar om brood, aan hem, het geen hy te vooren zo zeer begeerde, en groote moeite om deed. De overtollige liefde tot de kinderen had die van de eer- baarheid overwonnen. Hy ſtaat, ziende haar, in zyn eigen huis in zulk een geſtalte, voor zyn voeten leggen, naby of hy voor het hoofd geſlagen was, niet wetende, by deze gelegenheid, wat hy laten of doen zoude, doch de redelykheid de vleefchelyke bewegingen overhalende, zeide: nu zal ik my zelfs overwinnen, en uw eer, daar ik te vooren door een dard'le drift na getracht heb, onge- ſchonden bewaren; ja een broederlyke liefde aan u en uwe kinderen betoonen. De daad evenaarde terſtond met de woorden. Hy bragt haar by zyn gemalin, en deed haar, na het verhaalen van het geval, van alle nooddruſt ver- zorgen. Deze Edelman is door zyn volſtandigheid te pry- zen: de vrouw, dewelke door een quaade weg behoude- nis zocht, eensdeels te laken; doch nadien de nood en 't moederlyk hart veel doet, willen wy niet al te ſtreng uyt- varen. Wie ſtaat, zie toe dat hy niet valle, en die valt, dat hy, met dezen Edelman, zyn quade begeerten door reden dempe.

De Maimaand doet het bloed in jeugdige ad'ren rennen:
 Zy is de zuster van de Teelzucht, en haar wensch:
 Zy paart de vogelen, de dieren, en den mensch,
 En leert haar 't zoet der liefde in Cyprus boomgaard kennen.
 Ja als vrouw Venus zoon het jeugdig bastje splyt,
 Verwacht men scheuten, die nooit dorren door den tyd.

Liefdenskracht en Vryagien.

1.
 't EERSTE zop, en de eerste min,
 Zyn de besten in myn zin.

2.
 Vuur en liefde trekken sterk,
 En beletten menig werk.

3.
 Geen By maakt honig zonder blom,
 Ik zie waar dat ik ga of kom.

Die

4.
Wel dien, die'n eerlyk leeven leid,
Als Christi Bruid, in reinigheid.

5.
Twee Musschen aan één koorenair,
En maken nimmer vreedzaam paar.
Twee op eenen tyd te vryen,
Ziet men zelden wel bedyen.

6.
Zo my, wat eerbaarheid is, iemand komt te vragen,
Niets anders, als een konst van eerb're schyn te
dragen.

7.
Wacht u doch van zo verre in 't minnen te geraken,
Dat gy de schoonheid tot uw afgodin zoud maken.

8.
Gebruik uw tyd en jaaren;
Die wel na wensch kond paaren.

9.
Gy weet den hovenier meest zulk een boom behaagt,
Die schoon is in het oog, en goede vruchten draagt.

10.
Vuur, geld, hoest, en heete min,
Houd men nooit ter degen in.

11.
Hairlokken schaduwen de kaaken,
Waar op de Roozen schooner blaaken.

12.
't Godsdienstige met ernst bedagt,
't Beroep met vlytigheid betracht,
En minzaam vrolyk met zyn vrienden,
Doet gunst by Godt en menschen vinden.

13.

Vol van bloed, en bol van vleis,
Is een meisje dat ik eis.

14.

Zwart en gebloost staat wel:
Maar 't is verw' van de hel.

15.

Met lang druppen achter een,
Boort de goot wel door een steen.

16.

Gaaven zonder spreken Kunnen rotzen breken

17.

Toont my een klaverblad van vier, ik zal u toonen,
Waar gy een meisje moogt verkiezen uit veel'
schoonen.

18.

't Zoete spel en boerteryen
Helpen licht een mensch aan 't vryen,
Maar het is van binnen met
Taaï en smertend lym bezet.

19.

Een vrouwe liefde is flessewyn,
Die licht verandert in azyn.
De proef gedyd een vrouw tot baat,
Die vry is van 't berigte kwaad.

20.

Vleyers zyn veel boozer dieren,
Als de Ravens, of de Gieren.

21.

Komkommers zyn van maagdenaart,
Zy dienen niet te lang bewaart.

22

Al wat zich opdoet voor het oog,
Dat voert myn zinnen na om hoog.

23

Dekuisheid en de min, twee nimmer eensgezinden,
Zyn 't eens, en worst'len om twee zielen te
verflinden: (vuur,

Want *Fedra* raakt om hals door razend minne-
En de eed'le kuisheid staat *Hippolytus* zo duur.

24.

Elk staat het trouwen even na,
Zeer veel ten nutte, en meer tot schâ.

25.

Liefde is een tocht, Vol achterdogt.

26.

Gelijfjens twist, Is haast geflist.

27.

Een oude gryze vrouw, met het gezicht vol
vlekken, (trekken.

Zal wel de liefde, maar geen minnaar tot zich

28.

Een snelle spoet, Is zelden goet.

29.

Helaas! voor 't minnend hart is rust nog vree
geschapen, (slapen.

Want min houd scherpe wacht, als al de zinnen

30.

Elk heeft zyn Bruidje lief, elk haren Bruidegom,
Al is den eene scheel, en de ander mank en krom.

31.

Ryd recht en krom, Maar ziet vry om.

A A N-

A A N M E R K I N G.

Op de Liefdenskracht en Vryagien.

IK zoude dezen raad geven, dat de Jongmans, zo haar de liefde begint te overheeren, zodanige Dochters zoeken te verkiezen, waar van ze de wyze van omgang des vrouwelyken geslachts, zonder vreeze van in der zelve ongunst te zullen vervallen, mogen leeren: door welker middel zy het ongemakkelyk en gevaarlyk gezelschap, dier vrypostige Juffers, wiens betoverende lonken menigmaal de ongevoeligste veroveren, zullen vermyden; want ik hou staande, dat 'er niets aangenamer, zoeter, nog heilzamer zy, als het gezelschap van een eerlyke Dochter. Zonder liefde is des menschen leven geen leven: en die hartstochten eens in getrouwe harten ingegriefte zynde, zyn zelden, dan met de dood te scheiden, gelyk ons dit voorval doet beschouwen.

Coucy, Edelman van een oude stam en slotvoogt des kasteels, na dezen naam genoemt, 't welk nog in *Vrankryk* berucht staat, op een jonge Dochter verliefte, vryde ze om tot zyn huisvrouw te hebben. Groot was haare wederzydsche liefde, maar haar ouders dit verstaande, koppelden haar, om dit voor te komen, aan een *Faiel*, welke erfgenaam van groot goed was. Hier op verliet hopen *Coucy* *Vrankryk* heel misnoegd, trok na *Hongaryen*, in den oorlog tegen den *Turk*, alwaar hy niet verre van *Buda*, een doodelyke wond ontving, en nog eenige dagen lag te quynen, maar kort voor zyne dood belaste hy zyn dienaar, van wiens getrouwheid en oprechtigheid hy blyk had bevonden, een groote zaak, zonder nalating, uit te voeren, en dat was, zyn lichaam na zyn dood te openen, zyn hart, tot poeder gebrand, in een doosje te doen, met de armband, van juffrouw *Faiels* hairlok gesneden, welke hy lang om zyn linker arm had gedragen, en een met zyn bloed geschrevene briefje, daar by gevoegd,

voegd, en na zyn dood en begravenis, ten spoedigsten na *Vrankryk* zich te begeven, en het zelve aan Juffrouw *Faiel*, over te leveren. De oude dienaar volbragt dit voornemen, tot in 't huis van den heer *Faiel*, die hem zelfs met een zyner knechts, als keubaar zynde, ondervraagde, en op zyn schroomachtige en haperende spraak, ondertaste en 't voorzegde doosje met het briefje uit zyn dyesak afnam, met bevel en dreigingen, nooit weêr aan zyn huis te komen. *Faiel* na binnen gaande, belaste zyn kok een smakelyk gerechtje, zonder een zier van 't zelve te verliezen, te maken, en na 't laatste gerecht, zelfs op te diffchen. 't Wierd gedaan: *Faiel* met zyn huisvrouw alleen zynde, deed deze aanspraak; dat zo lang hy met haar getrouwt was, zy altoos droefgeestig geweest was, en door vreeze van een tering, hy haar deze zeer kostelyke hartsterking had doen bereiden: welk gerecht, door zyn verzekering van haar genezing, geheel wierd opgegeten. Doch, begeerig en aanhoudende om te weten wat het was, openbaarde hy dat ze *Coucys* hart gegeten had, toonende het doosje, en de armband. Zy een schielijke blydschap vertoonende, zeide met een zeer diepe zucht: *Dit is in der daad een kostelyke hartsterking, en 't schoteltje likkende, zeide zy, 't Is zo kostelyk, dat het jammer zoude zyn ooit eenige spys daar op te eten.* Zo ging ze na bed, en wierd 's morgens dood gevonden. Men zegt, dat deze droeve geschiedenis in 't kasteel van *Coucy* uitgeschildert, zich nog hedendaags vertoond.

't Vrouwvolk is een vermogende sexe. Zy zyn te sterk geweest voor den eersten, sterksten, en wysten man, die 'er ooit geweest is: zy moeten noodzakelyk sterk zyn, wanneer één hair van een vrouw meer dan hondert paar Offen kan voorttrekken, nogtans onaangezien alle haare sterkte, kooft haare waardy niet hooger, zo gy den *Italiaan* gelooft, dan dat een man van stroo eene vrouw van goud waard zy.

JUNY,

*Bedaagde Zomermaand laat nu geen Schaap verlegen:
 Dryf, vroeg en spä, de kudde in 't veld, en na het hok.
 Zy loont u met haar melk, en spier, en ruige lok:
 Ga, wasch haar wit als sneeu, dat u den Hemel zegen,
 ó Zinnebeeld der jeugd! dat op geen ontucht past,
 Schoon ze als de Klimop om de grafnaald weeldrig wast.*

't Bedrog der lichte Vrouwen.

1.

WAcht u doch voor quade vrouwen,
 Wilt de goede maar betrouwen.

2.

Mars is wel straf en streng, vrouw *Venus* zacht
 en zoet:

Maar meer schaad *Venus* naakt, als *Mars* gewa-
 pent doet.

T

Schuw

3.
Schuw wellust, vrouwen min; het allergrootst'
verstand,

De wyse *Salomon*, wierd door die twee vermand.

4.
Een Appel in droog weer, een Meisjen in de
kroeg, (vroeg.

Ontluiken elk om 't seerst, doch beide vaak te

5.
Een Herbergs liefde, en anders niet,
Is die te minnen die men ziet.

6.
Het aangezicht, Verraad ons licht.

7.
Hoe meer een Kraay zich wascht, een hoer zich
meer verschoont; (toont.

Hoe de eene vuiler word, en de and're zwarter

8.
Een hoere schoot, Is duivels boot.

9.
Die vry wil zyn van vlasch en vlok,
Ga nimmer tusschen wiel en rok.

10.
— — — De lust gaat boven macht.
Het vrouwvolk ringeloort en knevelt manne-
kracht.

11.
Het schaad of baat, Met wien men gaat.

12.
Het spel, de vrouw, en lekk're wyn,
Maakt zachjes arm, en zonder pyn.

13.

De maagd den vader neefjens baart.
Wat heeft de wellust, vuil van aart,
Bedacht, en teffens ook bedreven!
Wat moet een ouder al beleven!

14.

Een lichte vrouw of dochter is
De sleutel der verdoemenis;
Een open deur tot zondig quaad,
Die niemand deugd omhelzen laat;
Een steek'lig dier; een zondens net,
Dat ieders ziel een kanker zet.

15.

Onder kuive en onder huik,
Is meest eenerhande puik;

16.

Of ze bruin is, of ze blank is,
't Is zo breed schier als het lank is.

17.

In schoon gelaat, Is veel verraad.

18.

Verlooren eer, Keert nimmer weêr.

19.

Wanneer een hoer, of zucht, of schreid,
Denkt vry dat ze u dan lagen leid.

20.

Een oude hoer, een nieuwe waard,
Die snyden meer als eenig swaard.

21.

Men laat zich nimmer van schreijende hoeren,
Of lachende schouten arglistig vervoeren.

22.
De Vrede voegt den Mensch, gramschap wilde
Dieren.

23.
Die zich te schelms vergrypt, door 't overgeile
bloed.

Bevlekt zyn eigen naam, en geeffelt het gemoed.

24.
't Bedryf der mannen heeft zyn oirspronk uit de
wyven schryven.

Ik zal 't gelooven, zoo 't geen mannen zyn die 't

25.
't Zal smetten en branden,
Vriend wacht uw handen.

26.
U goed gerugt niet in den schyn,
Maar in der daat ook goed laat zyn.

27.
Een vrouw word ligt door 't goud verleid,
Maar 't net zy voor zich zelve breid.

28.
Die hoeren leid, of Ezels dryft,
't Is vreemt zo hy in ruste blyft.

29.
Wat is een schoone vrouw? een lieffelyke loogen,
Een hel voor ieder ziel, een hemel in elks oog-
gen,

Der beurzen vagevuur; ja een noodzaak'lyk quaad,
Dat onze drift bemind, maar ons verstand ver-
smaad.

30.
De liefde smeekt, Doch de afgunst steekt.

A A N M E R K I N G

Op 't Bedrog der lichte Vrouwen.

't IS zeker, zo 'er zommige vyanden van 't bedrog en gevele zyn, daar zyn 'er nog meer, die 'er zich van laten betoveren. De volgende voorbeelden zullen deze waarheid betoogen.

Een aanzienlyk jong Raadsheer te *London*, zich van zyn ampt ontslagen hebbende, ten opzichte van des vaders onophoudelyk aanporren om door trouwen, daar hy liefdeloos toe was, erfgenamen van hem te zien, gaf zich geheel aan de boeken, Godsvrucht, en in 't bezorgen des lusthofs tot een afgezonderd leven over. De vader onderwyl met der vrienden overleg bediend zich van eenige Schuitevoorders, welker vracht was een der goelykste lichtekojjen, om by zyn zoon voor een eerlyke vrouw te speelen, ten einde hem van zyn afgetrokkene eu verschillige aart om te zetten. Dit bevallig meisje met alle mogelyke voorzorg onderricht, queet zich zo dapper met de allerneedigste behendigheit dat onze kluzenaar door haar misleid wierd. Hy leunde aan een schutting, ter zyde eener stroom, las in een boek, wiens inhoud *Raad tegen de Liefde* behelsde, toen 't geschreeuw eeniger Schuitevoorders, en jonge Juffer. in levens gevaar, hem het leezen staaken deed, om zich na den oever der stroom te begeben. Zy was 'er even uitgekomen zo als hy aanquam, doch doornat en 't aangezicht door schrik, die ze zeide gehad te hebben, zeer outdaan. Hy bood haar de hand, bracht haar in huis, voorzag haar van kleederen, stak zelfs het vuur aan, terwyl zyn dienaars haare op 't water dobberende goederen opvischten; Zy toonde dankbaarheid, verzocht, onderwyl ze zich ter sluik ontkleede, afgemat van de gewaande schipbreuk, te mogen rusten, gelyk zy deed, maar hy niet, want dit geval stelde hem deze schoone gestadig voor oogen, en zyne ongevoeligheid verhinderde hem te gelooven dat hy verliefd was. 's Morgens stelde hy alles in 't werk om te verhinderen dat zy niet verdrietig wierd. Kort om, de redevoeringen liepen zo

verre, dat ze den dag daar aan de trouwbelofte kreeg, en de huwelyks plechtigheden in de Kerk volvoert wierden. Dus ondervond de vader, met harten leet, dat hy door deze list bedrogen was.

Listiger wierd zeker Timmerman door zyn goelyk wyf bedrogen, wanneer, boven verwitting en onder de bedstede leggende, 't hoorde en ziende, geen argwaan kreeg, Zy, na zyn voorgeven om uit de stad te gaan arbeiden, dit merkende, luisterde haar boel, t' zamen op 't bed leggende, stil in de ooren: Vraag my eens overluit, wie ik van harten liever heb, u, of myn man? Dit wierd van de vryer gedaan. Zy antwoorde: In waarheid, ik weet niet wat gy my al vragen moogt: hebt gy dan zo weinig ondervinding in de waereld, van niet te kunnen zien dat 't onmogelyk is voor een vrouw iemand anders, dan haar Ega te lieven? waarlyk zy zyn de kroone van ons hoofd, en de steunzels onzer zwakheid. t' Zou kunnen zyn, dat 'er zulke schandvlekken van eer onder 't geringste slag der vrouwen waren, welke met hun mans gezach als kinderen met poppen speelen: Doch zonder roem zweer ik u by alles wat leeft, dat ik den mynen liever heb als vader of moeder, ja myn eigen leven. Gy weet wel dat ik u deze kleine vryheid, die gy nu geniet, toelaat, en zeer beangstigt zynde, om leven en dood niet alleen in huis wezen mag. Wilde den Hemel, dat myn mans beroep zodanig was, om hem altyd by my te mogen hebben, niemand als ik zou meer geluk genieten! Doch nu vereifcht onze zoberere gelegenheid, dat hy zyn werk, daar het valt moet waarnemen: en ik, om my zelve levende voor hem te bewaren, heb u uit geen ander inzicht als tot gezelschap by my genoomen. De man, meer op zyn vrouws zeggen als 't geen hy hoorde en zag vertrouwende, bleef stil tot den morgen leggen; ging toen de vryer vertrok, by haar, die zich veinsde te slapen, te bed, omhelzende, betuigde de getrouwheid en verfoeide 't valsche vermoeden zyner vrouw, met beloften om daar na zo veel doenlyk was, zyn werk binnen de stad, om haar niet alleen te laten, te verrichten. Dus kunnen vleijende woorden eigen ondervinding om zetten.

JULIUS,

De Hooymaand voegt het geel, en goudgeel, licht van ployen ;
 Haar hand de bark, waar mee zy 't hooy vast ommewerpt,
 't Geen droogt, terwyl de Son haar straaalen wet en scherpt.
 De zeiffen girst door 't gras: de huisliën naerstig boyen,
 En 's weimans Valk om hoog den Ryger grypt en byt.
 Een yder vlamt om winst: om winst is al de stryt.

Dagelyks Beroep.

I.
Die hooger klimt als hem betaamt,
 Valt lager als hy had geraamt.

2.
 Niet al te traag, nog al te snel,
 Dan gaan de dingen wonder wel.

3.
 Het landgebouw en' spoeit met allen niet,
 Daar me eerst de Son, en dan de landheer ziet.

4.

Die wat vroegjes doet zyn best,
 Vind den vogel in zyn nest;
 Die wat lang wil blyven slapen,
 Zal op 't lege nest staan gapen.

5.

Tast, ô Smit! den blaasbalk aan,
 Indien de neering wel zal gaan.

6.

Waar toe zo ryk gelyk een vorst?
 Een hand vol waters lest den dorst:
 Een weinig spys en luttel brood,
 Kan ons verquikken in den nood.

7.

Zyn winstnet uit te zetten,
 In spyt van recht en wetten,
 In spyt van al wie 't zeid;
 Dat 's onrechtvaardigheid.

8.

De lust tot geld te winnen,
 Doet velen 't quaad beminnen.

9.

De grootste geesten, Zyn dikwils beesten.

10.

Met konst en met bedrog beleeft men 't halve jaar;
 En met bedrog en konst het ander halv' daar naar.

11.

De staage vlyt en naarstigheid,
 Word moeder van 't geluk gezeid.
 Als 't geluk niet mede doet,
 Helpt 'er naarstigheid, nog spoet.

12.

't Verftand waardeerde Salomon,
Het hoogst, daar hy om bidden kon:
Gelukkig! die het ook zoo vat,
En wysheid agt zyn grootfte fchat.

13.

Hy is in een volmaakter ftaat.
Die zich geheel op Godt verlaat,

14.

Mest uw tarw met Duiven mest,
't Land betaalt het al de rest.
Breng mest op aard', gy zult vernemen,
Hoe dat de broodkorf toe zal nemen.

15.

Tot het minnen en het winnen,
Dient geweld en kloeke zinnen.

16.

Het land dat vet en vruchtbaar is,
Zo 't nimmer rust, zo draagt het mis.

17.

Moet gy de konst met fchreijen haalen,
De vreugd' zal 't in de winst betalen.

18.

Op wel geneeren, Past rustig smeeren.

19.

Kryg goed te gaar, Maar let van waar.

20.

't Slegt en vrugteloos gemak,
Vyand van het arbeiden;
Kan nooit zulken rust bereiden,
Daar geen onrust aan ontbrak.

21.

Van kracht wat wacht, Maar geest is 't meest.

22.

't Is een goê les voor groote Heeren,
Na 't schrapen valt 'er niet te scheeren.

23.

De zeilsteen van geheime dingen
Verwekt het hart der leerelingen.

24.

Hy waagt met rede en recht,
Die baas kan zyn voor knecht.

25.

Op rykdom, eêr', of 's waerelds staten,
Mag niemand zich geheel verlaten.

26.

De Mensch gelooft het veelyds niet,
Dat Godt het alles hoort en ziet.

27.

Wat is van groot, of trots, of hoog?
Een Mug steekt wel een Leeuw in 't oog.

28.

Aan kleine beekjes kan men drinken,
Daar is geen vreez' of nood van zinken.

29.

Die niemand wil deeren, Moet nimmer regeeren.

30.

Die zonder werk is of bedryf,
Reed' uit één schip, of neem' een wyf.

31.

Zo gy wilt de keerne smaken,
Moet gy eerst de nooten kraken.

A A N M E R K I N G

Op het Dagelyks Beroep.

Daar is niets zo zwaar, of het kan door 's menschen arbeid en vlyt te weeg gebragt worden: gelyk uit het volgende te zien is.

Zeker boer buiten *Romed*; *Furius Crusinus* genaamt, eenen kleinen akker hebbende, welke hy met zodanigen vlyt bouwde, dat ze meer vruchten, als een van zyne nabuuren, voortbragt, wierd voor den Roomschen Raad beschuldigt, dat hy door eenige tovery zynen buuren vruchten op zyn akker voerde. Wat stond deze nu te doen; hy verschynt gewillig voor 't Recht, met zich brengende zyn dochter, die zeer sterk van lichaam was, desgelyks ook al zyn gereedschap, grote en zware yzere spaden, zware en sterke Ossen, en al 't gene dat tot den landbouw diend; en sprak de Rechters aldus aan: Gy, *Quirites*, nadien ik voor U aangeklaagt ben van wegen myn tovery, zie, daar is een stuk van myn toverwerk, (toonende zyn medegebragte gereedschap) konde ik U nu ook myn naerstigen arbeid, myn zweet, myn waken en zorgen mede voor oogen stellen, dan zoud gy al myn toverwerk zien. Hier op wierd hy terstond vry en los gelaten.

Te *Athenen*, waren twee Jongelingen, *Menedemus* en *Asclepiades*, zeer geneegen tot de Wysgeerte, doch arm. De *Arcopagiten* besloten, tot quyting van het ampt, dat men haar zoudte ontbieden, en onderzoeken waar zy van leefden: want men wist dat ze geen inkomsten hadden; en echter zag men haar dagelyks de wysheids lessen waarnemen. Zy dus gedaagd, en voor de Rechters staande om rekenenschap te geven, baden, dat men te gelyk zekeren bakker, dien ze noemden, wilde doen verschynen, om uit den zelven te vernemen, hoedanig zy zich droegen. 't Wierd gedaan; en deze verklaarde, dat de twee Jongelingen, nacht op nacht, doch nu de een, dan de ander,

by

300 Aanmerking op het Dagelyks Beroep.

by hem quamen, en de molen draaiden. Tegen den aanbreekende dag vertrok hy, die dus gearbeid had, met zyn verdiend loon, na onze munt omtrent een schelling zynde, van welk geld zy zich beide onderhielden. De *Areopagisten*, verwondert over deze zonderlinge naarstigheit, deden haar, uit de gemeene schatkist, tweehondert drachmen, tot een vereering, en erkenning harer arbeidzaamheit en vroomheit geven.

Beter is 't, zegt een geleert man, zich te bukken onder den arbeid, als trots over eind' daar henen te treden in lediggang: 't eene veroorzaakt goede, 't andere booze gedachten, waar door zommige zo los en lichtvaardig haar beroep verlaten: 't geen zelden zo een goeden uitslag neemt, als den boeren jongeling *Forcia*, welke, moede van werken, zyn spade nam, en deze belofte deed: hy zoude die na een boom werpen; indien de spade uit de boom viel, dan zou hy in 't werken volharden, maar indien ze in de boom bleef steeken, als dan zoude hy zich in den oorlog begeven. 't Laatste geschiede; hy ging, en wierd een groot en overwinnend Veldoverste. Het zaad des geluks is dikwils onder 't schynfel van ongeluk verborgen.

't Is meer als eens gezien dat een kajuitwachter, die de stokvisch in de balie weekt, Kapitein, en daar na ook wel Admiraal geworden is. Maar gebeurt u zulks niet, en dat uw fok niet vatten wil, vaart dan mê, daar 't schip vaart, en houd u met gort te vreden. *Beter een luis in de pot, als geen vleesch altoos*: zegt de *Schotsman* in zyne taale. Zo dat die een welgestelde staat beoog, zyn beroep met naarstigheit moeten betrachten: want die der menschen, is der matroozen staat gelyk, alwaar ieder moet en zal hebben te doen 't ampt, daar hy voor 't sloop kooft.

Gy dan, die wel gezegend zyt, houd maat in uwe rykdommen wel te gebruiken; lap ze niet door de bitlen, of verzuinig ze niet, dat gy en uw belang; en het genot uwer arbeid verwaarloost.

*Oogstmaand! 't ga u wel, daar, met gestroopte armen
 En naakt in't bembd gy 't mes gaat dryven in den oogst.
 Zo word de zeissen niet gegeten van den roest.
 Maar om uw ouderdom moet zich myn hart erbarmen.
 Nu bind de schoof, laad op, en voer het na de schuur.
 Hoe zweet gy om den kost! het zober brood valt zuur.*

Huisselyke Zaken.

1.
MEn vind geen koren zonder kaf.
 Niet schoons of daar komt vuilheid af.

2.
 Het huisgezin heeft nimmer tier,
 Is 't Spinrok meester van 't Rapier.

3.
 Vergader graan in uwe schuuren,
 Geen oogsten zullen altyd duuren.

Wie

4.

Wie datje zyt, getrouwe man,
 Weeft t' huis een heer, en geen tyran:
 Doet, als het dient een streng vermaan,
 Maar past uw vrouwe niet te slaan.

5.

Een kuifche vrouwe is goud,
 Een geile wormig hout.

6.

De zorgen, Verworgen.
 Droefheid met brood, Heeft niet veel nood.

7.

Waar is de dankbaarheid te vinden!
 Voed Honden, ja voed Wolven, op,
 Op dat ze op 't laast u zelf verflinden.

8.

Met kinderen na bed te gaan,
 Is om beschetten op te staan.

9.

Het groot beslag is maar een pak,
 Een kleine staat is groot gemak.

10.

Die kinders voed heeft klachten
 Van haar bedryf te wachten.

11.

Hoe hooger van jaren, Hoe trager in 't baren.

12.

Twee Katten aan één Muis,
 Twee Vrouwen in één huis,
 Twee Honden aan één Been,
 Zyn zelden wel te vreên.

13.
Een kleine haart, al is het kout,
Behoeft alleen maar weinig hout.

14.
Veel Koeyen, Veel moeyen.
Groot gezin, Groot gewin.

15.
Groot huis, Groot kruis.

16.
Of lang of kort, Elk een wat schort.

17.
De vrouwen zyn gelyk het weêr der zomerdagen,
En onderhevig meest aan luimen en aan vlagen.

18.
't Huis prachtiger dan 't hoort,
De dieven voor de poort.

19.
Daar teering boven neering gaat,
Weet dat de zaak op 't vallen ftaat.

20.
Wat vrouwen weten, blyft gefloten,
Als water in een zeef gegoten.

21.
Voorziet u eer gy trouwt,
Van huifing wel gebouwt,
Van land daar wat kan groeyen,
En wyngaard om te fnoeyen.

22.
Des fondags ziet de vrouw,
Als 't kooren in den douw.

23.

Zo van uw vrouw, als van uw vrind,
Gelooft al dat gy waer bevind.

24.

De vrouw, die met haar meid dan jokken wil,
dan kyven.

Zal nimmer by die meid met kyven iets bedryven.

25.

Zyt ge ergens met de man oneffen,
Zoek vrede met de vrouw te treffen.

26.

Daar 't nimmer rookt, Werd niet gekookt.

27.

Tot de kerk toe duurt de rouw,
Van een overleden vrouw.

28.

Een huys, dat by den Bakker leeft,
De kost aan Bakkers kinders geeft.

29.

Een Slang heeft de eerste vrouw, de vrouw den
man bedrogen

De man al 't aardryk voort met zich in 't net ge-
toogen.

30.

't Godsdienstige met ernst bedacht,
't Beroep met vlytigheid betracht,
En minzaam vrolyk met zyn vrinden,
Doet gunst by God en Menschen vinden.

31.

De Hemel, 't heerlyk Huis van Godt,
Is aller vroomen eeuwig lot.

A A N M E R K I N G

Op de Huiſſelyke zaaken.

ELke ſtaat heeft zyn moeilykheid : deze wederſtrevig-
heden bevind men ook al te dikwyls in den huwe-
lyken ſtaat, want neemt men een Huiſvrouw, zo vervalt
men in allerhande zorgen en bekommeringen. Daarom
gaf *Socrates* zeker Jongeling, die hem vraagde of hy
trouwen zoude of niet, tot antwoord : *Cy moogt doen
wat gy wilt, maar het zal u doch altyd rouwen.* Doch
die zich, daar ingewikkelt zynde, in tegenſpoeden ma-
tigen, en de lydzaamheid oefſenen kan, is verſtandig,
gelyk tot een bewys dient dezelve *Socrates*, getrouwt
zynde aan *Xantippe*, van welker quaadaardigheid men vee-
le voorbeelden zoude kunnen bybrengen. By deeze *Xan-
tippe* zal ik voegen het wyf van *Strowd* te *Westmunſter*,
dewelke haar man, een braader zynde, eens onder 't be-
dropen van 't gebraden vleefch een les voorlezende, na
dat hy 's avonds uit de herberg gekomen was, hoe lan-
ger hoe meer opſtoof, en de hel en duivel, in haar
mond beſturven zynde, hem telkens toewenſchte, doch
de man, haar een lange poos met ſtilſwygen aangehoort
hebbende, zeide ten laaſten: ei liefſte, praat my niet zo
veel voor van den duivel, want hy zal my geen leet
doen, om dat ik zyne nabeftaande getrouwt heb.

Zie hier van een zekere Juffer van *Valencia*, welke
boven haar wysheid, dit gebrek had, dat ze zomtyds
meer ſprak als 'r noodig was. Op een tyd, in gezel-
ſchap zynde, overquam haar ſchielyk een ſlaauwigheid:
daar quamen eenige geloopten, om tegen haar man te
zeggen, dat zyn vrouw zonder ſpraak was; de man dic
hoorende, zeide, laat dat zo zyn, en zo dat lang duurt,
zal ze de beſte vrouw van de waereld zyn. Of nu dus-
danig een gelyk heeft, welke zeide:

*Zo 'k ooit een martelaar zal fterven, houd voor wis,
Dat het alleen door myn rampzalig huw'lyk is.*

Zulks wil ik aan 't oordeel van zodanige gewillig overlaten. Ik meen dat de man in een lastig gevangenhuis zit, daar 't wyf Cipier is. Die dan de weelde zat is, en geen ambacht kan, vermenege zich met een boos vrouwmensch, hy zal werks en ongemaks genoeg vinden. *Pittacus* zeide, dat ieder zyn gebrek had, en dat het zyne zyns gemalins quand hoofd was, zonder het welke hy zich in alles gelukkig zou achten. Zeker, 't is een zeer wichtig en zwaar ongeval, door 't welk een man zo gerechtig, zo wys, en zo dapper, den stand van zyn geheel leven ontroerd gevoelde. Die geene had 'er, na my dunkt, verstand af, welke zeide, dat een goed huwelyk uit een blinde gemalin, en doove gemaal gemaakt wierd.

't Was een voordelig huwelyk van een jonge deerne, aan een ryken bestevaer verknocht zynde, aan dewelke als een van haare vrienden zeide, dat ze de Klim op slachten zoude, welke groen en jeugdig oude muuren omhelst, om die om ver te haalen, gaf zy tot antwoord, dat gelyke gedachten naar de koopmanschap had doen aangaan: en dat ze aan den haert gezien had, dat oud vleesch vette zoppen maakt.

Die dit verkeert uitleggen, en 't uurwerk averechts zoeken te draaijen, die weten, dat de goede overeenstemming niet in gelyke toonen, maar in een verschillige overeenkomst bestaat, welke, zoetelyk door elkander gemengt, een tweedrachtige eendracht maakt.

VERSTAND EN VERNUFT.

*Verstand en fraay vernuft verschildt in aart en naam,
Het eerst is nuttig en het ander aangenaam.*

*Naar beider eigenschap, om ze eigenlyk te noemen,
Is ryp verstand de vrucht, het fraai vernuft de bloemen.*

*De Herfstmaand gaat te markt, en spoeit met vlugge voeten,
Daar deze tafel draagt de bloemkool, en meloen,
En druif, en abrikoos, en appel en pompoen.
Zy pikt vast vygen uit, om haaren lust te boeten.
De hertog jaagt en sbiet de Harten in 't verscbiet.
Onnozel Hart, zie toe: gy loopt in uw verdriet,*

Burgerlyk leven.

1.

Die in 't stil vergeeten leeft,
Veel gemak en zoetheid heeft.

2.

De mensch gelukkig leeft,
Dien God zyn nooddruft geeft.

3.

Die nooit kan eischen, of doen geven,
Had nooit verstand om wel te leven.

4.
 Duizend konsten vind ik hier, die geen zier
 Waard zyn, om daar van te boogen.
 Dies ik staag 't welleeven roem, en ik noem
 Dit een konst van groot vermoogen.

5.
 Een goede naam neemt voor uw wapen,
 En gaat gerustjes leggen slapen.

6.
 Te willen zuipen en blaazen,
 Is een daad van rechte dwazen.

7.
 In all', 't geen gy doct of laat,
 Houd de gulde middelmaat.

8.
 Zobere adel kan men dekken,
 Met goê kleêren aan te trekken.

9.
 't Is goed te roeijen onder 't zeil;
 't Is dikwils ons behoud en heil.

10.
 De Ziel, een enkel geestlyk wezen.
 Gevoelt of vreugd, of schrik en vrezzen.

11.
 Die wel te vreden duikt in laagheid onbeslont-
 mert, (kommert,
 Leest beter, als dien staâg des hoogheids zorg be-

12.
 De Hoop, een vreugde in voor, een troost in te-
 genspoed,
 Verwacht, als ze op 't geloof zig grond, het hoog-
 ste goed. Ho-

13.
Hovaardye zonder goed,
Is een lichaam zonder voet.

14.
Na groot beslag, Een droef gelach.
Van grooten trein, Zo word men klein.

15.
Die alle ding te fyn wil weven,
Hoe kan hy wel in ruste leven?

16.
Vermaan, maar wil de bitsheid spaaren,
Bestraf, dog laat versmading vaaren.

17.
Vergeeten burgerrust,
Van tweedracht onbewust:
In hutten slaapt men stiller,
Dan in het hoog gesticht,
't Geen voor de stormen zwicht,
En voor den regenspiller.

18.
Woorden en daden, Elkander verraden.

19.
De een tapt het wynje in glas of kan,
En de ander neemt zyn meug daar van.

20.
De wellust heeft een zoete smaak,
Maar 't is den mensch een duur vermaak.

21.
Men leeft maar na gemeene zeden,
En niet na 't voorschrift van de reden.

22.

De mensch is weleen zeltzaam dier,
Nu eens een Kemel, dan een Mier.

23.

Die aan de tafel nimmer eet;
Ook van geen slaap in 't bedde weet;
En niet verheugt is, als hy kan;
Dat is een zeer elendig man.

24.

Een dertel leeven, ryk en bly,
Stelt dikwils alle deugd ter zy.

25.

Voor afgunst en voor nyd en haat,
't Gerust gemoed geslooten staat.

26.

Gelukkig, dien 't geluk niet geeft
Te schaars, of dat hy over heeft:
Want nooit maak iemand beter staat,
Dan op een staat van middelmaat.

27.

Veel smeeren op zyn renten,
Maakt slechte Testamenten.

28.

Vriend zo gy leeven wilt gerust en wel te vreên,
Maakt u met ieder vriend, met weinigen gemeen.

29.

Betrouw uw kapitaaltje niet
Aan een die altoos neêrwaards ziet.

30.

Of wy staan of gaan, of ryden,
Renten loopen te allen tyden.

A A N M E R K I N G.

Op 't Burgerlyk Leeven.

DE raad van den eenen vriend aan den anderen is zeker: Leef op u zeiven, en myd doorluchtige paleizen, want uit het glimpig slot der grooten koomt de blixem, en schoon grootmogende heeren alleen kunnen voordeel doen, 't is beter geen voordeel te trekken van die genen, die beschadigen kunnen. Geswichte zeilen kunnen stormen uitstaan, daar die geene, dewelke in den top staan, grooter gevaar onderworpen zyn.

Die om laag staande valt, 't welk zelden gebeurt, valt zodanig dat by weer opstaan kan. Geloofst my, die wel school, leefde wel, en yder moet zich met zyn staat vernoegt houden. Derhalven schrikt altyd voor al te groote verheventheid, en gedenkt het zeil van uw opzet te swichten; want dan zyt gy waard zonder aansloot ten einde toe, voorspoedig te leeven,

De *Massageten*, welke eertyds in de toppen van 't gebergte *Rifel* woonden, hadden voor een wet: dat ieder gebuur moest hebben twee hoiën, in welker eene was de man, de zoonen, en dienaars, en in 't ander de huisvrouwen, de dochters, en dienstmaagden. Op hunne feesdagen aten zy t'zamen, en sliepen eens ter week by elkander: als de groote *Pompejus* de oorzaak van deeze vreemde levenswyze zocht te weten, wierd hem geantwoord: Zie, Heer *Pompejus*: de Goden hebben ons hier gegeven weinig levens; niemand overtreft ten hoogsten 60 jaren, dewelke wy benaarfligen om in vrede te leven, en hebbende onze wyven by ons, zouden wy al levende sterfen, want wy moesten de nachten overbrengen, in haare klachten aan te hooren, en de dagen, met haare twistingen en scheldingen te verdragen: daarom, uit deeze afzon-

dering der wooning, worden de zoopen beter in vrede opgebracht, en wy derven de quellingen, die ons, hunne vaders, dooden zouden,

Zeker geleerde gevraagd zynde, *wat wel leven was*, antwoorde: *Wel te leven is niet anders dan wel te verstaan, wel te weten, wel te overwegen, wel te willen, en wel te doen.* 't Eerste is wysheid, het tweede voorzichtigheid, het derde gerechtigheid, het vierde standvastigheid. 't Eerste komt van Godt, het tweede van de wysheid, het derde van Godt en van de menschen, en 't vierde van de gerechtigheid. Die dusdanig leven, zyn den menschen, en die anders, den beesten gelyk.

Drie dingen, zegt *Diogenes*, moet de mensch tot de wellevendheid onderhouden: als *God geheel te eeren*, want anders doende, zal hy in alle zaken ongelukkig wezen: *grootte naarstigheit in 't opvoeden der kinderen te gebruiken*, want daar is geen verdrietiger vyand, als een zoon, indien hy qualyk opgebracht is: *vrienden en weldoenders dankbaarheid te bewyzen*, want een mensch, welke ondankbaar is, zal van alle gehaat en veracht worden. En, volgens, *Seneca*, is die *de gelukkigste, niet die, welke met goud en zilver is opgepropt, maar die al zyn goed van binnen in zyn ziel heeft; standvastig en oprecht, alle grootheden der waereld met voeten vertreed; tegenspoed in voorspoed weet te veranderen, en die zich zelven alzoos gelyk acht, hoedanig hem 't geval aankoomt.* Want zonder deeze verachting, daar 't hoogste geluk der waereld in bestaat, is 't onmogelyk hier gelukkig te zyn. Zo dat de meeste moeite, welke een mensch heeft, is niet om te hebben 't geene hy behoeft, maar om te verkrygen 't geene hy begeert. Geen meerder rust is 'er op de aarde, dan by die, welke afgezondert, zonder bediening, met vryheid opstaan, gaan daar 't hun beliest, en doen 't geen behoorlyk is.

De *Wyn*gaard krult en spreit zyn ranken, rijk van druiven,
 Daar by den *Olm* ombelst, en nodigt oog en mond,
 Op 't zap dat zieken teelt, en zieken maakt gezond,
 Vernits bet druk en zorg doet uit den geest verstuiven.
 Het leven is van 't Brood; 't wel leven van den *Wyn*;
 Za 't dit gewas niet deed, wie zou 'er vrolyk zyn?

Plichten der Getrouwden.

1.

ALS 'er druiven zyn en vygen,
 Moet ge uw winterkleëren krygen.

2.

Men vind veel leeraars overal,
 Maar weinig vaders in 't getal.

3.

Wie met een vollen buik wil gaan,
 Diens hart zal leeg van wysheid staan.

4.

De schoonheid is verwaaide wyn,
Wanneer daar by geen deugden zyn.

5.

Die aan den ploeg de handen slaat,
Zie, dat hy niet te rugge gaat.

6.

Wie roozen plukken wil, en mag geen prikkels
myden,
Wie honigraat begeert, die moet de Byën lyden.

7.

Voor hem, die vruchten zoekt, is 't wenschen
niet genoeg,
De hand moet uit de mouw, het paerd moet
voor den ploeg.

8.

Hou aan, en vat, Zo krygje wat.

9.

Zo gy doortasten wilt, hoe dat een man van zin is,
Bestel hem maar een Ampt, gy zult zien wat 'er
in is.

10.

Slaa handen aan, Het zal wel gaan.

11.

De trouw, bevind men, wil door droefheid en
door pyn,
Gelyk het goud door 't vuur, veeltyds gezuivert
zyn.

12.

Die wel doet, loont. Geen quaad verschoont.
Staat en gezin, Bestaan hier in.

13.

Zyt nooit haastig man noch vrouw,
Kort beraad maakt lang berouw.

14.

Wat is na de liefde leven?
Wel betalen, wel vergeven.

15.

Een Muisje dat gedurig byt,
Doorknaagt een kabel met 'er tyd.

16.

Een oude Ram, een jonge Ooy.
't Zyn 's jaarlyks Lamm'ren in de kooy.

17.

Veel belooven adelt wel:
Houden is maar boeren spel.

18.

Kent staa', Houd maat,

19.

Geluk en ouderdom verand'ren zin en zeden;
Zy lyden 't geen niet meer, dat eerst wel wierd
geleden.

20.

De min met kuffen te genezen,
Is mis, daar moet iets anders wezen.

21.

Wuips bedryf, Breekt het lyf.

22.

Al doet een man zyn best, met zorgen, wer-
ken, wroeten,
Is 't wyf een ligte kooy, hy zal bederven
moeten.

Men

23

Men zegt veel fouten van een wyf,
 Maar al verciert door 's mans bedryf.
 Een vrouw, voor goed geprezen,
 Moet meer als eerlyk wezen.

24.

Zo schaarsheid de waardy der dingen ryzen doet,
 Dan is een eerlyk man een onwaardeerlyk goed.

25.

God straft en wreekt, Daar trouw ontbreekt.

26.

Nooit geen meerder last op aarden,
 Dan als wyfs de broek aanvaarden.

27.

Met zingen kan men plagen,
 Verschrikken, en verjagen.

28.

Wilt ge zorgen; Stelt u borge.

29.

Ziet gy een Vos omtrent uw slot.
 Ga, sluit dan vry uw Hoenderkot.

30.

Vertrouwt niet, die door misvertrouwen,
 U staag met vreeze en angst beschouwen.

31.

Hoe dat geduld in lydzaamheid,
 Haar hoop op vaste gronden leid,
 Betoonde Job, dies hem de Heer,
 Gaf dubbel al 't verlooren weêr.

A A N M E R K I N G

Op de Plichten der Getrouwden.

Die geen, welke gezint is de eenzaamheid van zyn bed levendig en vruchtbaar te maaken, zie toe dat hy, om een gelyk Huwelyk aan te gaan, met zyn gedachten niet te hoog steigere, noch *Icarus* drift inneeme. 't Is van ouds wel gezegt: gelyke Paarden trekken best.

Guevare leert, hoedanig eerlyke Vrouwen een liefden-drink bereiden zullen, om door denzelve haare mannen onstraffelyk en roemruchtig te betoveren, en tot vierige liefde te beweegen: welke uit deze volgende kruiden zal gemaakt worden: uit *Stilzwoygenheid*, *Geduldigheid*, *Werkzaamheid*, *Eenzaamheid*, *Vriendelykheid* en *Matigheid*. 't Is een Hemel op aarde; een gemoed, dat in liefde bewoogen en in Gods voorzienigheid gerust is, en zich op de aspunten van de waarheid omdraait, in zyn boezem te dragen. Door zodanige Vrouwen worden de hartkoppige mannen overtuigt, die op dezelve smalen; want het is zeker, dat 'er onder deze kunne, zo wel als onder de mannen, goede en quade, deugd- en ondeugdzame zyn, en zommige van een middelslag, in welke de deugd vergoed het geene de ondetgd bederft. Indien te *Romen* een Keizerin geweest is, die in 't boeten harer geilen lust zo loos was, dat zy geene reizigers wilde innemen, voor dat het schip bevracht was, uit vreeze dat de gelykenis van 't kind den rechten vader mogt ontdekken; daar is een *Zenobia* in *Asien* geweest, die zich van haren man niet vleeschelyk wilde laten bekennen, zo dra zy bevond dat ze bezet was. Indien 'er een Koningin van *Vrankryk* geweest is, die haaren Koning vergiftigde; daar is een Koningin van *Engeland* geweest, die wanneer haar gemaal met een fenynigen pyl in 't Heilig land geschooten was, het gift met haren mond uitzoog, dewyl niemand anders zulks wilde doen. Indien Mevrouw *Barbara*, des Keizers *Sigismonds* gema-

lin, van haren geestelyken vader na haar mans dood gerdend zynde, dat zy als een Tortelduif behoorde te leven, dit dartzel antwoord gaf: *Vader, dewyl gy wilt dat ik het leven eens vogels zoude leiden, waarom beveelt gy my niet zo wel dat van een Musfche, als dat van een Tortelduif?* gelyk zy ook naderhand leefde: ik zeg indien 'er zo een vrouw *Barbara* geweest is; daar is ook eene *Beatrix* geweest, die na den dood van Keizer *Henrik*, haar gemaal, als een Duive leefde, en zich in de celle eens kloosters besloot. Zie ook wat 'er van de Koningin *Artemisa* gezegt word, welke de doodbus van haar gemaal *Mausolus* in haar vertrek bewaarde, waar van zy zyn asch, met wyn vermengt, ingedronken heeft, zeggende dat haar lichaam de bequaamste plaats was tot zyn graf, niet tegenstaande dat zy voor 't overige zyns lichaams zulk een tombe had opgerecht, dat het tot dezen dag toe noch een van 's waerelds wonderen zy.

Om dan ten dien einde een goed en vreedzaam huwelyk te betrachten, zyn deze Voorwaarden, tusschen Man en Vrouw, ten hoogsten noodzakelyk. Dat de Vrouw traag zy om uit te gaan, wys in 't huisbestier, lydzaam om den man te verdragen, liefdadig om haar kinderen op te voeden, meéwaardig met haar gebuuren, toeziende om 't goed te bewaren, volkomen in zaken der eere, beminster van eerlyk gezelschap, en zeer hatig van jonge lichtvaardigheden. En de eigenschappen des mans: dat hy bezadigt zy in 't spreken, zachtmoedig in zyn omgang, voorzichtig in zyn raad, bezorgt in 't huys te voorzien, naarstig om zyne goederen te behouden, geduldig in zyn vrouws ongewoeligheden, omzichtig in de opvoeding zyner kinderen, en een vroom man met allen, daar hy meé handelt.

Verhalven hebben Man en Vrouw wel te bedenken, dat ze gehuwd, en geen boelen, noch vryende jonge lieden zyn, en zich, dienvolgende, in haar echtelyke liefde zo behoren te dragen, dat dezelve, tot aan het einde van haar leven, mag stand houden.

De moede jager keert: hy heeft den Haas gevangen,
 En draagt hem op den rug: op zy' het teér gebeent'
 Van Mees en Vink, en voort wat Slachtmaand hem verleent:
 Noch snoft zyn Hazewind eens om, met groot verlangen.
 Stokoud ziet in 't verschiet de Wildeswyne jagt,
 At wat men jaagt in 't wilt, dat word ten hoof geächt.

Winst en Verlies.

1.
 Wie 's winters yinkt, en 's zomers vist,
 Hoe veel hy vangt 't is meer gemist.

2.
 Niemand kent zyn eigen goed,
 Voor hy 't eens ontbeeren moet.

3.
 De helft der waereld nimmer weet,
 Waar van dat de ander leeft, en eet.

Die

Die zynen tyd verzit, ^{4.} Zelfs op het laatste bid.

Die 't goed bezit, en 't quaad wil kiezen,
Klaag' nimmer, moet hy 't goed verliezen.

Die dit en gins gedurig schromen,
Hoe kunnen die tot rykdom komen?

Zonder wagen niet vergaëren,
Zonder wysheid niet bewaren.

Die schulden aflegt uyt zyn kas,
Word zo veel ryker als hy was.

't Gat stoppen als 't goed quyt is,
Is zorgen als 't geen tyd is.

Zaait wat vroeg, en snoeit wat laat,
't Komt in brood en wyn te baat.

Hoe grooter goed of eer,
Nog zoekt men altyd meer.

Gy zyt in overvloed ^{12.}
Voorzien van geld en goed,
En durft aan 't veel niet raaken,
Om veel tot meer te maken.

Die met schulden is belast. ^{13.}
Weinig op een leugen past.

14.

Dien gy wenscht te zyn gequeld,
Wensch hem al zyn goed in geld.

15.

Verliest ge goed, Verlies geen moed.

16.

Geen koopmans kind, Dat altyd wint.
Zo is 't al ongewis, Wat hier op aarde is.

17.

Men vangt geen Snoeken, Met drooge Broeken.

18.

Kroonen winnen, stuivers wagen;
Dat 's een handel van behagen.

19.

— — Zo gaat het met veel zaken,
Men durft wat onrechts doen, om aan wat
rechts te raken.

20.

Geen zo sterke en hooge wallen,
Die men met geen geld doet vallen.

21.

Het looze geld, Behoud het veld.

22.

Na donker weêr en groot gevaar,
De Son breekt door, de lucht word klaar.

23.

't Geen met woeker word gehaalt,
Dient ten volle niet betaalt.

24.

Die vier pond heeft, en vyf verdoet,
Behoeft geen beurs tot zulken goed.

25.

Een Tong die nimmer fwygen kan,
Word meest gehaat van alle man.

26.

Het deugdelyk gewin verdoet men, en niet meer;
't Ondeugdelyk verdoet zich zelve, en zyn heer.

27.

De koopmanschap word vaak gedreven,
Zo flinks doortrapt en zo verkeert,
Gedraait, doortrokken, vals geschreven,
Verzaakt, verwisselt, en beweert,
Dat, schoon men zelfs hadde *Argus* ooggen,
Men vond zich evenwel bedroogen.
't Is beter zyn profyt in 't slyk gedaan,
Als in het goud ten achteren gegaan.

28.

Die jong gedierte queekt en voed,
Vermeerdert dag en nagt zyn goed.

29.

De schyn bedriegt 'er veel, en is gewoon te
liegen.

De schyn kan menig mensch, doch nimmer God
bedriegen.

Hoe menig zeilt den schyn en schaamte en eer
verby?

Dat leert de ervarentheid aan uwe en myne zy'

30.

Allen man van pas te maken,
En van ieder te zyn bemind.
Dat zyn d' onmooglykste zaaken,
Die men op der aarde vind.

Over Winst en Verlies.

't IS al zo groote schande zonder bezigheid te leven als in droefheid zonder geld de waereld om te zwerven: en al te groote rykdom maakt weeldrig en verwaant. Deze gedachten deden eertyds eenen *Cassander* voor zyn zoon *Callimachus* zorgen; want deze oude geltorven zynde, vond de jongeling in een yzere kist een gezegelden brief, welks opschrift was: *In niet met al te vinden, zult gy alles gewinnen.* Hy, schoon verslagen op 't gezicht van de ledige kist, hoopte echter dat deze brief hem de goudmyn ontdekken zou, dies hy dien blymoedig opende, en vond dezen inhoud: *Wysheid is een goede schat: sparen is een goede winst: de welvaart bestaat niet in veel goud, maar in deugd te bezitten: 't is beter zonder geld te sterven, als onbehoorlyk te leven: weest geen borg, ja zelfs niet voor uw beste vrienden: zyt niet te voorbarig in 't trouwen: 't is beter dat 'er één ploeg gaat, als twee wiegen: en meer voordeel dat uw koorenschaar vol zy, dan uw bed: doch zo gy daar toe moet komen, kies dan zo een ega, die meer om hare nedrigheid, dan schoonheid te pryzen is: een goede huishoudster is groot erfgoed, en zy is de heerlykste, welke de eerlykste is. Wilt gy een boogen ouderdom bereiken, wacht u voor onmatigen drank: staat gy na rykdom, schouwt veele vrouwen, het dobbelen en speelen: het veel drinken en klinken maakt een kort leven. Ik geef u dezen goeden raad en rykdom, nevens de middelen om middelen te bekoomen, en het geld en goed, dat zo met verstand gewonnen word, zal met voorzichtigheid bewaart, en met wysheid vermeerdert worden.*

Socrates gevraagd zynde, hoe iemand rijk zoude worden? antwoordde: *Indien by arm is van begeerte.* Zie wat ondeugd de begeerlykheid is; want alles menende te hebben, bevind ze zich in een ydel niet.

Een voorbeeld ziet men in den *Grooten Pompejus*, welke in 30 Overwinningen over 886 Steden, machtige Koningryken, onder 't Romeinsch gebied gebragt, gezegepraalt had. Die, ten laasten door *Cesar* overheert, en vluchtende verslagen, zyn hoofd afgehouwen en 't lichaam aan straad geworpen zynde,

de, kon nog nauwelyks de aarde tot zyn begraving krygen.

De gefchigten verhalen van zekere *Jofina*, welke door groote begeerte tot winst, in groote rampzaligheid, haar leven quam te eindigen. Zy, opgevoed als eigen dochter van haar Oom, met belofte van zyn halve goed na zyn dood te genieten, was van voornemen, na dat hy by zyn tweede vrouw, buiten verwachting, nog een zoon gewan, denzelven, door de verzameling van eeniger Spinnen uitwerpfel, 't geen ze in des kinds pap mengde en ingaf, het leven te benemen: welke ook quynende kort daar na ftierf. Na twee jaaren quam ze in den huwelyken ftaat, met haar Ooms bewilliging, en ryke bruidsgift, alwaar ze twee jaar na dezen een jongen zoon verkreeg; maar wanneer ze haar kind op de fchoot nam, openbaarde zich droefheid en quaad geweten: geduurig met gefchreeuw haar handen wringende. Ten laaften, een maand daar na een weinig geruster opftaande, deed ze den Oom een brief behandigen, met inhoud: hoe ze zyn zoon omgebracht, en wat haar daar toe bewogen had: hoe, op haar kinds aanschouwen, 't gewiffen zich een pynbank verftrekte, om van welke verlost te worden, zy zich zelfs uit de waereld zou helpen. De oude man vol fchrik in haar kamer tredende, zag haar met een mes in de borst, in 't bloed gewentelt leggen.

Om niet rampzalig te eindigen, zal ik hier byvoegen van zekeren Waard, welke met zyne wynen te wateren 500 dukaten verzamelt had, en dezelve in een rood lapje by een gedaan hebbende, op weg zynde, gedwongen wierd, wegens de groote hitte, zich by een klare bron, in 't gras nêer te werpen, 't geld nevens zich leggende. Een Arend het rood laken, waar in de penningen waren, befcouwende, fcheen te denken dat het een ftuk raauw vleefch was, want hy viel 'er onvoorziens op neder, en vloog 'er meê heen. De Herbergier, in aller yl opftuivende, om het dier na te fpeuren, zag dat het pak door dezelfs zwaarte te midden eener froom plofte. Toen hy alle hoop, van het ooit wederom te krygen, opgaf, zei hy: *zo gewonnen, zo verlooren*. Uit welke vertelling, zo zommige meenen, dit fpreekwoord zyn oifpronk heeft gekregen.

*De Wintermaand gelykt een weduw' schraal van kaken:
 Zy dooft het levens vuur in 't rimplig aanzicht uit.
 De kugcbende echo stremt de klanken van de sluyt,
 Waar meê de dood zich om den zegen gaat vermaken.
 Hy trekt den ouden man reeds by de mouw, en zeit:
 Uw tyd is beên, leg af al 's waereids ydelheid.*

Doods Bedenkingen.

1.
Eerst sterven, Dan erven.

2.
 Al wat geteelt word moet vergaan;
 De dood ziet geest nog jonkheid aan.

3.
 Mint oud en jong, en klein en groot,
 Wat eenzaam leeft is levend' dood.

4.

Als friffche jeugd is heenen,
Straks zidd'ren onze beenen.

5.

Die wel eet, wel loost, wel rust,
Heeft nog tot de dood geen lust.

6.

Het hart om hoog, en 't oog naar 't graf,
Dat fchaft de praal en hoogmoed af.

7.

Men zuivert door de wan het kooren van het kaf.
Gelyk de zonde word gezuivert door de straf.

8.

Die by zyn leven vrienden derft,
Vind geen getuigen als hy sterft.

9.

Gelyk de vlugge pylen uit de boogen,
Zo komt den ouderdom snel aangevlogen.

10.

Het blaauw geneust oud wyf,
Zoekt d' aarde voor haar lyf.

11.

Ten jongften dag zal goud en flyk
Het een den ander zyn gelyk.

12.

Geen dag die niet zyn avond heeft,
Het moet al fterven dat 'er leeft.

13.

Geen wysheid was 'er ooit zo groot
Als dikwils denken aan de dood.

Als

14.

Men ga met eenen voet, of liever met drie beenen
In 't graf : de tyd vliegt voort, al lachend of met
steenen.

15.

De dood gaat meesten tyd te gast,
Daar ze ongenood den waerd verrast.

16.

De ziel en 't lyf hangt zo aan een,
Dat al haar lyden is gemeen.

17.

In deugd volherden, Doet zalig werden.

18.

Wie zich vermoord van ongeduld,
Bevekt onschuldig zich met schuld.

19.

Des menschen leven, Word staag ontweven.

20.

Wat adem heeft, Den adem geeft.
Wat is, wat was, 't Keert al tot afch.

21.

Als de mensch zyne oogen fluit,
Is voor hem de waereld uit.

22.

Zou de onnozele eeuwig treuren,
Zuchten in dit worstelperk?
Neen het einde kroont het werk,

23.

Of klein, of groot, of arm, of ryk,
De mensch is maar een droom gelyk.

24.

Het lyf en leven flyt, Hoe zeer het word gemyd.

25.

Die lang lapzalf, en veel Doctoort,
Dit is 't al dat gy van hem hoort;
Eerst kamergangen, en dan laten,
En sterft hy dan, wie kan het baten!

26.

De mensch, eer hy tot God genaakt,
Veel leet en bitter lyden smaakt.

27.

Denkt voor den nood, Steeds aan den dood.

28.

De dood, die ons ten Hemel leid,
Is 't einde van elendigheid.

29.

Bejaarden krygen veel tot voordeel,
Deugd, Wysheid, Wetenschap, en Oordeel.

30.

De tyd heeft nimmer weggenomen,
Den naam en 't overschot der vroomen.

31.

De dood is 't eind' van alle ding:
Hy treft den boer en hoveling:
Hy maakt en hooge, en laage staaten,
Elkanderen gelyk in 't graf.
Men moet op 't eind' der loopbaan laten,
Amt, geld, en kroon, en schop, en staf.
De snelle dood kan 't al verrassen:
De deugd alleen is hem ontwassen.

A A N M E R K I N G

Over 's Doodsbedenking:

OM gevolgelyk 's Menschen leven van de wieg tot het graf te besluiten, gaat deze orde: Na de zuigende jaren koomt de Kindsheid; na de Kindsheid de Jeugd; na de Jeugd de Bedaagtheid; uit de Bedaagtheid de Ouderdom; na den Ouderdom volgt de Dood; en na de Dood verhoopen wy het onzorglyk Leven. 't Is bekend dat de mensch van zyn geboorte af tot zyn graf toe geduriglyk overgaat van de eene elende in de andere: dierhalven zullen wy geen beschryving van het begin, midden en einde van een mensch, als al te langwylig, maken. 't Begin van ons leven is 't begin van ons sterven. 't Leven van een wys man, zegt *Plato*, is een overdenkinge des doods. Pynig u, zeide een Stoïsche, tegen *Marcellyn*, die gewillig zyn dood zocht te verhaasten, hier niet mede, als of gy een zaak van groot belang beried; 't leven is geen groote zaak; uw knechten en de beesten leeven: maar eerlyk, wyffelyk en standvastelyk te sterven is een groote zaak: overweegt hoe langen tyd gy al 't zelve gedaan hebt: eeten, drinken, slapen; drinken, slapen en eeten. Wy rollen geduriglyk om in dezen kring. Niet alleen de quade toevallen, maar zelfs de zotheid van te leven, maken dat men de dood begeert. Waarom dan zo zeer in deze wereld gewoelt en gedobbert, daar wy zo kort, en zomtyds zo schielyk uit moeten?

En alles inziende, wat is ons lichaam? 't word bestreden van ziekten, verzwakt door smerten, verteert door droefheid, ter neêrgeworpen door zorgen, en na dit alles koomt de dood, zulks dat het dwaasheid is, en tegen de ervarentheid van onze oogen stryd, in dit onrustig bedryf, genoegzaamheid, of silte te hoopen. En of men al in hoogten staat en aanzien in de wereld geleefd heeft, wat is 't al? Men moet 'er af, en zyn beurt een' anderen laten. Dit deed

deed zelfs Koning Karel, op zyn doodbed, aan zyn omstanders uitboezemen: *O! hoe ydel zyn 's menschen gedachten! ó elendigen, die na 's waereld hoogbeden staan! ó hoe gelukkig is de stand der armen! en hoe zeker en zoet is 't leven der genen, die baar brood eten in 't sweet bares aangezichts, en van den arbeid barer banden leven! Ach arme! wat helpt my myn ryk, myn onderzaten, en dienst van zo veel menschen! wat hebben zy my toegebracht! veel loopens en dravens, ontallyke gevaaren beide des lichaams en der ziel, zonder ooit eenen goeden dag genoten te hebben. Ik arm elendig mensch! dat ik zo laat kenne de bedriegelykheid der waereld! veel beter zou ik gelceft hebben, indien ik in plaats van een ryksstaf een zeissen behandelt, en van een Koning een Bouman was geworden.*

't Was een aardig antwoord van een gering man, die 't hof van Koning Louis de XI. volgde, wanneer hem gevraagd wierd hoe veel hy won? *Ik win, zeide hy zo veel als de Koning, want by en ik leven op Gods kosten, en als wy uit de waereld reizen, zal by 'er niet meer uitdragen als ik.* Deze woorden hield de Koning zo waerdig, dat hy hem zynen kamerdienaer maakte.

Wy zullen deze overdenking, welke het merg aller wysheid is, met die van *Petrarcha*, in zyn Zegepraal over den Tyd, besluiten,

*Ik overweeg myn korten tyd,
Die schielyk vligt en 't leven slyt:
'k Ben 's morgens als een jeugdig kind:
Maar nu zo word ik oud en blind.
Ons leven is maar eene dag,
Vol rouwe, en pyn, en naar geklag,
Vol stormen, rampen, en verdriet:
Het schynt wel schoon, maar 't is bet niet.*

Dit leert den mensch, zich van alle zorgen, twist, en schulden te ontheffen; want die gene toont de verstandigste

ste te zyn, welke door vryen wil, zich zelfs by 't leven ontlast van 't geen men hem, na zyn dood, door pleiten zoude mogen onthalen. Koning *Wilhem* strekt hier ten voorbeeld: Want zo als hy gestorven was, en in de Kerk, door hem zelfs gebouwt, doch op eens anders grond, zonder den eigenaar te voldoen, begraven zoude worden, quam 'er een arm man op 't midden der straat, en riep, vryborstlig overluit: *Die doode mensch heeft my, door vreeze des doods, onderdrukt en doen zwygen: maar wyl ik hem, die gestorven is, overleef, wil ik, dat my volgens het recht geschiede: Dat niemand eenigen dooden in een anders land mag begraven, ten zy daar af voldaan en betaalt is.*

*Hoe wel gelykt ge, ó Slaap, een broeder van den dood!
Uw aanvang zweemt naar 't eind van ons kortdurend leven;
Uw midden toont, hoe wy, gansch van gevoel ontbloot,
Eens zullen rusten als ons 't leven heeft begeven;
Zo wylt uw vrolyk eind, by 't morgenlicht, ons aan,
Hoe eens ons Lichaam uyt den grafkuile op zal staan.*

H O O V A A R D Y.

EEn walg voor 't redelyk verstand;
Een pest voor volk en Stad en Land:
Een Godheit voor het dwaze rot;
Een gruwel in het oog van Godt;
Een kenbaer merk van zotterny',
Is de opgeblazen Hoovaardy.

Eenige zinspeelende Vaersjes.

Vertrouw uw Schip op Zee en aan de losse winden,
Mischien niet wreed genoeg om 't zelve te
verflinden:

Maar wacht u, dat g' uw hart geen losse Maagd
vertrouwd,

Die losfer als de Zee, noch woord, noch ee-
den houd.

Wat sterkte is zoo groot, daar Simson op moet
passen,

Die meerder als een Leeuw, in kragt is opge-
wasfen;

Dit is die groote held, die my een voorbeeld
strekt,

Dat Godt op 't aardryk woont, en 't vleesch een
Godt bedekt.

De lust die maat noch regel kent,

Maar zich vermaakt in gulzig eeten,

En tot veel drinken zich gewent,

Doet het gemoed zyn pligt vergeeten.

De geest verzwakt daar 't vleesch toeneemt,

En wordt van matigheid vervreemd.

Die hier (in zuyver swaanen wit)

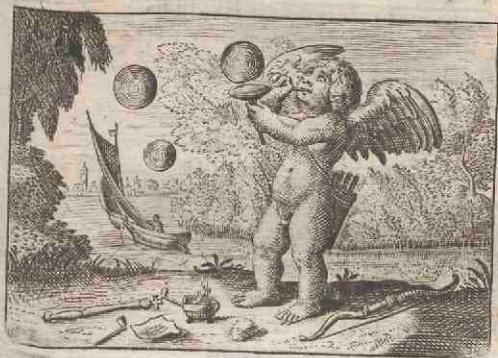
Een onbevleete ziel bezit;

Werd nu met Joseph wel gehoond:

Dog namaals heerlyker gekroond.

Wat

*Wat is ons leven? 't is een bros en zwak gestel,
Een bloem, een rook, een damp, een lichte waterbel.*

ALs het kindje word gebooren,
 Zonder hulp, het gaat verlooren.
 Groeit het tot zyn tiende jaar,
 't Beurt nooit zonder groot gevaar,
 Heeft het tweemaal tien betreden,
 't Word van liefde en nyd bestreden,
 En wanneer het dertig telt,
 Is het man of wyf in 't veld.
 Is het man of wyf in 't veld.
 Met de veertig is 't vol krachten,
 In de leên of in gedachten;
 Maar als 't vyftig moet begaan,
 Ruimt de geilheid van de baan.
 Als 't tot zestig is gekomen,
 Leeft men karig, en vol schromen.

Ze.

Zeventig nog lager daalt,
 't Hooft word grienig, 't mort, en maalt.
 Maar als tachtig is verschenen,
 Loopt men krochen, bokken, steenen.

Negentig maakt ziek en maf,
 Half in Hemel, half in 't graf.
 Onder honderd meest is 't leven
 Als een wolk en damp verdreven.

Wat de Tyd kan brengen voort
 Word al door de Dood verstoort.
 Tyd vertoont zich oud en jeugdig,

Tyd is zomwyl droef en vreugdig,

Tyd is meer als groote schat,

Tyd is niet, en tyd is wat.

Dood, ach! kan het al vernielen,
 Dood verdeelt het lyf en ziele,

Dood scheid vriend, en wyf, en man,

Dood en houd zich nergens van.

Het Beste Zout.

KOn men ooit een zout bevroeden,
 Om de dingen voor het woeden
 Van bederf en tydt te hoeden;
 Beter vond men nooit op aard
 Dan verstand met deugd' gepaert,
 't Zout dat Lyf en Ziel bewaert.

Z I N S P E L I N G E N

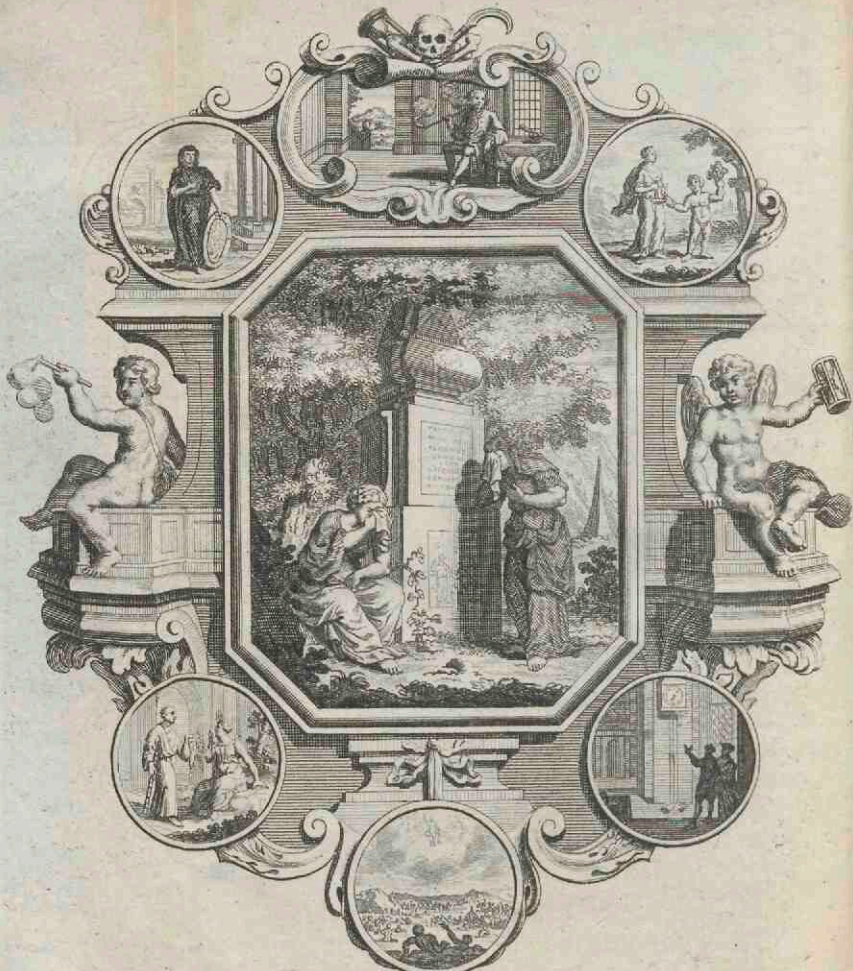
Op en onder 't Rookken van een

P Y P * T A B A K.

T Erwyl ik hier in eenzaamheid myn tyd,
 Vermakelyk, en zonder zorg', verslyt,
 Zo zie ik blyken,
 Wyl ik met lust een Pypje zit en smook,
 Hoe ik myn leven by een yd'le Rook,
 Mag vergelyken.

Ta-

* Dit Kruid, hier te lande *Petum* of *Tabak*, ook *Hyos-*
cyanus Peruvianus, dat is, *Biesenkruid van Peru*, en by
 de Latynen *Herba Sacra* of *Sancta Herba*, *Heilig kruid*,
 genoemt, trekt zyn benaaming van het landschap *Tabaco*,
 in West Indiën of America, daar het zelve meest gebruike-
 lyk in overvloed wast. Daarenboven, heeft het den naam
 van *Nikotiaan*, welks naams eerste insteller een *Nikoti-*
us, Fransch Edelman, en Gezant aan 't Portugeese hof is
 geweest, die 't zelve van daar allereerst, in 't 1560ste jaar,
 in *Vrankryk* (gelyk de Ridder en Zeevoogd *Drake*, om-
 trent het 1564ste jaar, mede in Engeland) gebracht heeft;
 na welken tyd het ook in *Holland* gekomen is, en met het
 zelve sterke handel gedreven word. De bladeren van dit
 kruid, die zeer groot, ja zomtyds langer als een el, en
 een half el breed zyn, droogt men op een byzondere wy-
 ze, en, als een zeil t'zamen gerolt, klein gesneeden, in
 aarde pypen gestopt, aan 't vuur gehouden, zuigt men den
 rook in den mond, 't welk men *Tabakrooken* noemt.

I. C. Philips inv.

Tabak! die dikwils, door uw' geestigheid,
Myn geesten wekt, en myn gedachten leit

Tot hooge dingen,

Gy zyt, als ik, uit Aarde voortgeteelt;
Uw Lichaam toont my 't zienelyke beelt

Der Stervelingen.

Wanneer ik u eens met het vuur genaak,
En uwe geesten daar door levend maak,

Zo kan ik leeren,

Ter-

In Nederland, Spanjen, en Engeland, is ze zo gemeen, dat de Koning van Engeland jaarlyks voor den tol der Tabak, die aldaar verkocht en gedronken word, meer als tweemaalhonderd duizend dukaten, tot den eisch en inkomst, heeft.

Zy word by de Indianen gezaait en verplant, gelyk by ons de Kool; daar na, eer zy bloeit, afgesneden, de kleinste bladeren, stelen, en knoppen in Spaanse wyn, Malvesei, of wel Jopenbier met zout gezoden, en dan Annyszaat en Gember daar by gedaan. In welk uitgeperst en afgegooten nat, (*Caldo* by de Spanjaars genoemd) laten ze de grootste bladeren, tot zy geelachtig worden, warm staan broeijen, dan aan een dikken draad geregen, hangen ze dezelve uit de son te droogen, en gedroogt, rollen dezelve op, zodanig wy die hier te lande krygen.

De Tabak is heet en droog, in den derden, en warm in den eersten graad. 't Blykt genoeg uit desselfs bytende scherpigheid, die men in dezelve, als ook doordien zy zo geweldig alle vochtigheid uit het hoofd trekt, gewaar word. Des morgens, als de maag ledig is, gedronken van die geene die sterk, kout, en vochtig zyn, is ze zeer goed: doch van zodanige te veel gedronken, zal ze, in plaats van sluimen op te lossen, en de hersenen matiglyk op te droogen, het verteeren der maag beletten, (waar door veel rauwe vochtigheden verwekt worden) de harsenen ontsellen, en de sluimen in de borst verharden.

Terwyl uw Lichaam word verteert tot As,
 Dat ook myn Lichaam, als 't voor dezen was,
 Tot stof moet keeren.

'k Zie dat het vuur alleen uw' geesten wekt,
 Waar uit myn geest weêr deze Leering trekt,
 Dat ik voor dezen

Niet was, noch ook niet van my zelven ben,
 Maar dat ik voortquam van een Eeuwig en
 On-eindig Wezen.

Den Rook, nog naauwelyks myn Pyp ontvlugt,
 Zie ik terstont verteert in dunne Lucht,
 Die stuift daar henen.

Dus leer ik, hoe dat myn geluk en ramp,
 En ook myn leven, als een lichte damp,
 Haast is verdwenen.

Wanneer gy dan in myne Pyp verteert,
 Zo zie ik dat de Rook na boven keert,
 En 't stof na d' Aarde;

Dit zegt my dat myn lichaam grafwaarts moet,
 Terwyl myn geest weêrkeert, met snelle spoet,
 Tot die hem baarde.

De Swadder, die voor myne voeten leid,
 Gebied myn ziel haar snoode vuiligheid
 Ook uit te braken;

Om zo ontlast, gereinigt door de deugt,
 Myn Schepper met een geestelyke vreugt
 Steeds groot te maken.

W. van SCHAAK.

E E N A N D E R.

WAt toont ons dit vermaak, verdweenen in de lucht?
 Een schets, een zweemfel van ons leven, 't welk
 steeds vlugt,
 En heenvaart als een damp, uit klei zo broos als glas.
 ó Enkei niet! eerst rook, en uitgerookt, maar as.

De ROOKTABAK Spreekt.

MEn drinkt my nimmer, en nochtans ik word gedronken:
 'k Ben drank by 't volk genaamt, schoon 'k nooit
 wierd ingefchonken.

In 't Westen werd ik veel gekaauwt, en 'k was nooit spys,
 De dorst by die my drinkt, vermeerdert op die wys.
 Slachtoffer van 't Gemeen. Ik word gerooft, doorsheden,
 Gepynigt, en voor 't laatst verbrand met al myn leden.
 't Gezelschap zet zich neêr op 't zien der Hemelgaaf,
 En tot myn' ondergang toont elk zich even braaf.
 Dees kerst my fyn en grof, die legt myn vogte blad'ren
 Op't vuur: een ander doet me aan kaers of vlamme nad'ren.
 Hy zoekt de ledigheid in my, die 't meest haar mydt;
 En voert, hoe zeer hy slooft, niets uit met al zyn vlyt.
 'k Word door een zelven mond ontfangen en verlooren,
 En weêr verdreeven van die me insloot korts te voren.
 Ja hy die myn bankét recht goed en smaak'lyk vondt,
 Blaast my, een yd'len rook, veracht'lyk uit den mond.
 De Juffers, die voor my geen best salét verschoonen,
 Zal ik voor al heur dank met spóg en kwyl beloonen.

Z E D E V O R M I N G S
L E S S E N,
V A N
A R I S T O T E L E S,
E N
C A T O,

A L S O O K

De drie H O O F D - D E U G D E N , en andere
Z E D E - V E R S E N .

Met W Y S G E R I G E A A N M E R K I N G E N v e r r y k t

D O O R

R. v. L. en J. v. R.

SEBASTIAN
 VAN
 A. R. S. S. N.

THE

OF

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

V E R K L A R I N G

van 't Bovenstaande.

Z I N N E B E E L D .

DE ZEDEVORMING, in een schoone Vrouw verbeeld
 Van statig opzicht, houd aan band den Vorst der dieren;
 En toont op deze wyz', hoe zy 't gemoed, vereeit
 Door toorn en baatzucht, weet te breid'len, en te stieren:
 De Waterpas, die zy in de and're hand besluit,
 Beeldt de evenredenheid van onze lusten uit.

A. BOGAART.

V E R E J A R T I N O

M O N T E M A R I A

E L I N E D E R I D

The following is a list of the names of the
 persons who have been named in the
 report of the committee on the
 subject of the proposed
 amendments to the
 constitution of the
 State of New York.

A. B. C.

Z E D E L E S S E N
 V A N
 A R I S T O T E L E S
 A A N
 A L E X A N D E R D E N G R O O T E N .

In Dicht gebracht door

A. B Ó G A A R T .

Is 't moogelyk, houd vrede met elk een. *a*
 Doet niets vergeefs, of 't geen u kan berouwen. *b*
 Wilt nooit uw vriend verlaten, hoe bestreên: *c*
 Veel min uw ramp aan eenig mensch vertrouwen, *d*
 Op

a Want het goed der vrede is zo groot en uitnemend, dat men zelfs in de aardsche en sterffelyke dingen niets liever pleeg te hooren, aangenamer te begeeren, noch beter te vinden. *Augustyn.*

De vrede is het grootste goed, en het oorlog het grootste kwaad der menschen. *Xenophon.*

t Is treffelyker eenen ieder te vriend, dan éenen te vyand te hebben. *Comenius.*

b God en de natuur doen niets vergeefs: alzo betaamt eenen voorzichtigen geen vergeeffchen arbeid te doen. *Comenius.*

c By gebrek van gebrek vergaat 'er meenig in weelde.

d Bemind uw vriend, maar denkt dat hy uw vyand worden kan. *Chilo.*

S P I E G E L der D E U G D E N.

Geen ding is eerlyker dan 't Gemeenebest wel te bevorderen,

Alles wat Eerlyk is spruit uit een van deeze vier Hoofddeugden.

VOORZICHTIGHEID, GERECHTIGHEID, MANHAFTIGHEID, MATIGHEID,

VOORZICHTIGHEID <i>Wel verzint, Eer gy begint.</i>	{	Wetenschap	<i>Wetenschap blyft altyd, maar Rykdom is vergankelyk.</i>	
		Zorg	<i>De Zorg maakt dat alle dingen voorspoedig afgaan.</i>	
		Kennis	<i>Zich zelven kennen is een groote Wysheid.</i>	
GERECHTIGHEID <i>Gerechtigheid is Heiligheid.</i>	{	Getrouwheid	Ongeveinstheid	<i>Een goet Man behoort om zyn voordeel niet te veinzen.</i>
			Vreedzaam	<i>Vrede baart Overvloed.</i>
			Gehoorzaam	<i>Getrouwheid is een sterk Kasteel.</i>
			Gemeenzaam	<i>Onder Vrienden is alles gemeen.</i>
	{	Weldadigheid	Waarheid	<i>De Waarheid word door zich zelve beschermt, maar door al te veel kraakeelen word ze verlooren.</i>
			Mild {	Genade
MANHAFTIGHEID <i>Vroomheid betaamt den Mannen. Lieflykheid den Vrouwen.</i>	{	Grootmoedigheid	Gunst	<i>De Aalmoesen zyn der Ryken schat. Onderdanen Gunst is der Vorsten Rykdom.</i>
			Eerbiedig {	Nedrig
		Sterkheid	Dankbaar	<i>De Dank word ras oud.</i>
			Gedienstig	<i>Behulp met'er daad gaat geschenken van Geld verre te boven.</i>
			Vroom	<i>De weg des Heeren is der Vroomen sterkte.</i>
MATIGHEID <i>Maat houdt Staat.</i>	{	Reden	Statig	<i>Der ouden heden statigheid maakt onzachtelyk.</i>
			Bestendig	<i>De gestadige Jager wint.</i>
			Vrymoedig	<i>Vrymoediglyk iet te beginnen neemt een goede voortgang.</i>
	{	Zoberheid	Strydbaar	<i>'t Stryden voor Rechtvaardigheid is eerlyk.</i>
			Standvastig	<i>Het is de meeste Sterkte zich zelven te verwinnen.</i>
			Beschermelyk	<i>Die swakken beschermt verkrygt lof en eer.</i>
{	Zoberheid	Lydzaam	<i>Door Lyden verwint men zyn Vyanden.</i>	
		Bescheidenheid	<i>De begeerte zal Reden onderdanig zyn.</i>	
		Wetprekenthed	<i>Verzint eer gy spreekt.</i>	
{	Zoberheid	Oorbaarlyk	<i>Een redelyk Mans woord zal zyn Ziele zyn.</i>	
		Ordentlyk	<i>Daar geen Order is is geen ding zeekeer.</i>	
		Zwygen	<i>Hoort veel, Spreekt weinig.</i>	
{	Zoberheid	Spaarzaam	<i>Zet uw Teering naar uw Neering.</i>	
		Genoegen	<i>Genoegen is rykdom.</i>	

Wie zich hier spiegel wil en de inhoud wil betrachten,
Diens leven en bedryf men deugdelyk mag achten.

Opdat niet lache uw vyand, die u haat. *e*
 Omhelst altyd de waarheid. *f* zyt meêwaerdig
 En vriendelyk. *g* bemind der wyzen raad,
 En volgt dien na. *h* zyt in uw doen rechtvaerdig. *i*
 Waardeert hem hoog, die deugd bemint en eer. *k*
 Pryst

- e* Menig geflagen vyand hervormt zich in een engel en getrouw vriend, opdat hy met meer gerustheid zoude haten. *J. de Bruine.*
- f* De waarheid moet gelieft en geprezen worden, al ware het ook by Turk of Heiden. Veele schroomachtige ziel-tjes zyn schouw van een Roomsche of Remonstrants boek te handelen, maar in die leeme en verachte huizen wonen ook Goden, gelyk de Wysgeer sprak. *J. de Bruine.*
- De waarheid is de oudste dochter van den Hemel, dewyl God haare Vader is. Zy heeft geen zeep van doen om schoon te wasschen: zy brengt haar eigen klaarheid, en luister mede: zy is een voortreffelyk ding, zegt 'er een, even als de beste klederen: daarom word ze zo spaarzaam, en op heilige dagen gebruikt. *J. de Bruine.*
- g* De barmhertigheid is een genegenheid van een medelydend gemoed over zyn evennaastens ongevel. *Damasenus.*
- b* Die een wyzen raad wil volgen, dient altoos met het dieplood in de hand te gaan. Goede raad verwint groote macht.
- i* Godsdienstigheid en Rechtvaerdigheid zyn de twee Aspunten, die des waerelds grooten staat onderstutten en staande houden: zonder welke dat Goddelyk gebouw ten eenemaal instorten en vergaan zoude.
- k* Die genen zyn waerdig geëert te worden, in welke men genoegzame reden vind, waarom dat men ze eert. *Isocrates,*

Pryst de eerbaarheid. *l* gehoorzaamt de Opperheeren. *m*

Vergelt het goede, en wreekt het quaad nooit weêr. *n*

Myd twist. *o* hebt acht op 't geen uw doen kan deeren. *p*

Men

l Gelyk de Palmboom niet beter dan in dorre en zandige plaatsen groeid, zo is 't ook met de eerbaarheid; zy vat en maakt beter wortel in de dooding van aardfche leden, als in de wulpsche vermaking der waereld. 't Is een boom, dewelke geen voedsel neemt, als van 's Hemels dauw, en niet van de vetheid der aarde.

m Gehoorzaam der Overheden wetten, dog acht haar goede wyze van leven de krachtigste te zyn; want gelyk die 't Gemeenebest beheerst, het volk moet in acht nemen, zo voegt het hun de Overheden te gehoorzamen. *Isocrates.*

Gelyk de uurwerks radertjes het grootste rad, de onrust, na het loopt of slaat, volgen; zo is 't ook dat de Onderdanen zich, na 't voorbeeld der Overheeden, behooren te voegen.

n Doet wel den goeden, want het is een goede schar, dat een goed man u dank weet. *Isocrates.*

Plato op zyn misdoenden knecht vergramt, barst uit in deze woorden: *Ik zoude u geslagen hebben indien ik toornig hadde geweest.*

Straffen koopt den Scherprechters toe; 't vergeven den Goden. *J. de Bruine.*

o Die het vuur stookten doen de vonken sluiven: alzo die met toornigen twist doet hen qualyk spreekken. *Laërtius.* Kleine twisten veroorzaken dikwils groote beroernissen; en de twist der regeerders is het moordgeweer van den staat. Gelyk die de rust bemind gerustelyk slaapt; alzo slyt die, welke vermaak scheidt in twist en toorn, zyne dagen in groot gevaar.

p Slaat acht op 't geen u allermeest betaamt, als eerbaarheid,

Men let tot wien men spreekt, en wat men sprekt. *q*
 Laat nooit uw tong voor uw gedachten draven. *r*
 Bedwingt ze, en toont ze. z'aanmerkt het einde. *t*
 en steekt
 U willens in geen prykel zonder haven. *v*

Haat

heid, schaamte, gerechtigheid, en matigheid, want in allen dezen schynt der Jongelingen deugdzaamheid begrepen te worden. *Isocrates.*

q Gelyk men van eens mans verstand uit zyn brieven kan oordeelen, zo staat hem ook op zyn spreken te letten, tot wien, wat, waar, en wanneer hy spreekt. *Anth. de Guevarra.*

Zyn meerder aan te spreken, moet door noodzakelykheid; zyns gelyk uit beleeftheid, en zyn minder, om deugdelyk te zyn, geschieden. *Schynvoet.*

r Geen ding geeft meer lust, als weinig spreken en veel overdenken. *Seneca.*

Al wat gy zeggen wilt overlegt dat eerst in uw hart, want de tong veler menschen gaat voor hunne gedachten. *Isocrates.*

Die wel spreken wil moet eerst zyn hart om verlof vragen.

s De natuur heeft de tong met een staaketzels van tanden en bolwerk van lippen voorzien, maar 't is jammer dat ze met haar spitze alle beide doorbooren, en stormbreuk maken kan. *J. de Bruine, zie r.*

t Voorzorg neemt de zorg weg. Laat ons dan den regen niet verwachten, maar ons onder het dak begeeven, eer 't nat valt. Heeft een paleis uw geboorte geviert, een Schavot kan uw levens einde wezen. Men kan van den dag, voor dat het avond is, niet oordeelen.

Zo dat alle waereldsche dingen iets uitwendigs bezitten: gelyk men van de geboorte tot het leven, van 't leven tot de dood, en van de dood tot de verryzenis kooft, zo begint ten laaften het onbepaalde leven, zonder uitgang, en boven 't welk niets overig zy. *Comenius.*

v Die op den pyl van de Goddelyke Noordstar gaat, zal altyd behouden reizen, dat is, van gevaar bevryd zyn.

Haat niemand. *x* dwaalt ge, en merkt ge uw dwaaling, keer. *y*

Zyt burgerlyk. *z* zoekt de eendracht aan te queeken. *a*

Leeft sterffelyk. *b* doch staat na eeuwige eer. *c*

Ver-

x Haat, die uit omgekeerde liefde voortkoomt, is de felste. Een 'ongegrunde haat lokt Gods zegen over die onrechtvaardiglyk gehaat word. *Schynvoet.*

De haat is zo wel blind als de liefde. *Plutarchus.*

y Dwaling is de oorzaak van 's menschen elende.

Door te dwalen leert men de gebreken kennen.

z In 't spreken zyt gemeenzaam en minlyk, want tot de gemeenzaamheid behoort het groeten, of den ontmoetenden aan te spreken, en tot de minlykheid gemeenzaam met hen te spreken. *Isocrates.*

De ware gemeenzaamheid is de rechte weg tot de liefde; neemt die weg, de vriendschap zal vervallen, recht, reden en macht zal te gronde gaan. *Pythagoras.*

Zoek de geneugten die met eerlykheid vereenigt zyn, want niets beter is 'er dan eerlykheid, maar oneerlyk is zeer kwaad. *Isocrates.*

a Door tweedracht worden de grootste dingen onder gebragt, maar eendracht maakt macht, waar door niet alleen grote dingen behouden, maar ook de allerkleinste groot worden. De goude spreuk van *Plato*, by *Cicero* geroemt, behooren wy alle in acht te houden: *Dat de menschen niet alleen voor zich zelven behooren zyn, maar dat het vaderland een deel zich toeëigent; een deel de kinderen; en een deel de ouders en vrienden.*

b Leeft en hoopt alzo, als of gy aanstonds zoud sterven. *Plinius.*

De dood der kwaaden is veelyds de behoudenis van goede heden, die leven. *Cicero.*

c De schoonheid, gevoegt by eerbaarheid, verkrygt lof en onsterffelykheid: en de eerste zonder de laatste is als de *Mandragora Appel*, schoon in schyn, maar vergiftig in smaak.

Staet

Verheft u niet, hoe zeer ge ook uit moogt steeken. *d*
 Verblyd u niet in iemands dood of val. *e*
 Wykt voor hen, die als Vorsten u regeeren. *f*
 Het geen gy wilt dat niemand weten zal
 Verklaar dat nooit, *g* wilt nimmermeer braveeren

Wan-

Staat na onsterffelyke dingen, u grootmoedig houdende,
 en gebruikt sterffelyke dingen matiglyk als ze tegenwoor-
 dig zyn. *Isocrates.*

d 't Is niet pryswaardig, nedrig in tegenspoed te zyn; maar
 in 't midden van voorspoed een laag zeil te voeren, ver-
 dient groote lof.

Nedrigheid is de rechte hoofdstof, en de alheid der deug-
 den: 't is de poort van 't Christendom, en de weg der
 eeuwigheid.

e Verheug u in niemands ongeluk, maar zyt meelydig met
 uw vyand, en vertroost den benaauwden; even in alles,
 dat met de liefde is betamende.

Gelyk de vliegen haar voedsel uit vuile sweeren en etter
 trekken, alzo ook de afgunstigen uit hun naastens kwalyk
 vaaren. *Laërtius.*

f Voor de Wet, voor den Vorst, en voor den genen, die
 wyzer is, te wyken, is betamelyk. *Epictetus.*

Hy is dikwils zo goed, die den stegelreep houdt, als die 'er
 opklimt, evenwel moet hy de minste wezen, en voor
 zyn Heer, schoon hy meer hoofds dan brein heeft, bui-
 gen en wyken, *I. de Bruine.* Zie de aanteekening let-
 ter *m.* bl. 345.

g Zeg niemand 't geen gy niet wilt gesproken hebben,
 ten zy 't evenveel is, dat dezelve zaken, zo voor u, die
 ze zegt, gezwezen worden, als voor de anderen, die ze
 hebben gehoord. *Isocrates.*

Men moet verzwigen 't geen, gezegt zynde, niet als scha-
 de of schande by kan brengen.

Wat schandelyk gedaan is, acht dat niet eerlyk te zeggen.
Isocrates. Zie letter *c.* bl. 352.

Wanneer 't u gaat naar wensch. *b* Noch wanhoopt niet

Als u 't geval beschouwt met wrev'lige oogen. *i*

Myd lasterspraak. *k* spreekt weinig, *l* wat gy ziet

Ver.

b Die zich op 't geluk verlaat danst op glad ys.

Door 't gewicht van 't ooft scheuren de takken, en splyten de boomen: alzo berst de mensch van voorspoed, en hy kan zich zelven niet vatten: hy breekt uit in alle ongebondenheid, en, als een bezem zonder banden, valt van elkander. *I. de Bruine.*

t Is een groot ongeluk steeds in geluk te leven.

i Als de menschelyke hulp eindigt, zo begint zich de Goddelyke eerst te vertoonen. *Filo.*

De hoop der deugdzamen maakt een Oegst in den Hemel; maar de wanhoop der boozen brengt de zielen in den afgrond.

Waait u het stof in de oogen, of zyt gy voor een wyltyds beneden winds, houd evenwel 't hart onder den riem; denk, dat aller dagen Zon noch niet onder zy. *I. de Bruine.*

k want door de lastering ontfangt men toetsen en beeten, even als met sware tanden, die met roest en maag-dreg geladen zyn. De wapenen, die zy gebruikt, zyn van geen krygsgebruik, maar met vergift en draakenspog bestreken. Wee hen! welke haare steeken onderhevig zyn. *I. de Bruine.*

t Is Koninglyk gelastert te worden, en wel te doen.

l Hy kooft de Godheid naast, welke wel kan hooren, en weinig spreken. En 't wel spreken is goed, maar 't zwygen beter. *Joan Bona.*

Welsprekend te spreken, is een gave die veel gemeen is, maar welsprekend te zwygen, is zeldzaam en ongemeen. *Cicero. Chilo.*

Verbergt dat in uw hart. *m* en haat de logen. *n*

Pryst niemand om zyn geld, maar om zyn deugd. *o*

Verzint eer gy begint, en zyt voorzichtig. *p*

Houd mate. *q* kent u zelve. *r* aan de jeugd

Past

m Ten einde gy uw geheim niet uit, uw mond eerst met een zegel sluit. *Lucianus*.

Want hy die veelmaals zwygen kan, behoeft geen mensch te vrezen.

n De leugenaars zyn oorzaak van alle zonden en misdaden in de waereld. *Epiſtetus*.

Geen onderscheid is 'er tusschen een leugenaar en een valsch zweerder; want, zegt *Cicero*, zo wien ik krygen kan om te liegen, dien zal ik ook lichtelyk inwinnen om zich zelve te verzwieren. Een eerlyk man begeert niet te liegen, alwaar 't tot zyn voordeel.

o Die iemand om zyn rykdom eert, eert den man niet, maar zyn goed. *Euripides*.

De eerste trap tot de deugd is, die in eenen anderen te beminnen.

Maar 't is beklaglyk, dat de deugd nu de eer verlooren, en 't geld die wederom gevonden heeft. *Schynvoet*.

p Eerst wel bedacht, en dan volbragt. Werpt u nergens onbezuisdelyk in, zonder de zaake alvorens wel herkaauwt, en gekookt te hebben. *J. de Bruine*.

q Een middelbaar lot, is het zekerste leven. Zo is 't beter,

Dan met ruim en veel te smeeren

Al zyn goedjen te verteeren.

Een mes te dun aangewet, is schaarden onderworpen: een snaar te hoog gehaalt, springt in stukken: zo gaat het in de burgerlyke bestiering, die daar niet effen leggen, geven en nemen kan, zal beter doen, dat hy t' huis geregelt, en op een kerfstok leve. *J. de Bruyne*.

r De spreuk van Solon, een der zeven Griekse Wysgeren, was: KEN U ZELVEN. *Juvenalis* zegt, dat die spreuk uit

Past zedigheid; den ouden niet gewichtig,
 Als wysheid. *s* hy is ryk, die niet begeert. *t*
 Een gierige is arm. *v* het kwaad doen niet te wreken
 Is 't doen eens wyse. *w* en hy, die zich vertoert
 Om yd'le wraak, is dwaas en vol gebreken. *x*
 Vreest

uit den Hemel is gevallen. Doch *Tarnobis* schryft de
 zelve aan *Chilo* toe.

Wie zich zelve best kent, acht zich zelve minst. *Plato*.

s Wie zich van den rykstaf der zedigheid laat bestuuren,
 kan zyn gedachten zo breidelen, dat ze niet verre bui-
 ten 't spoor loopen. De zedigheid is, dat wy onze kle-
 ding, en beweging zo bestuuren, dat 'er noch te wei-
 nig, noch te veel gedaan zy. *Hugo*.

Voorzichtige wysheid, past de oude grysheid.

Wysheid word door ervarentheid, en ervarentheid door
 ouderdom verkregen. *Hermes*.

t Die geen geniet den rykdom beter als iemand, welke
 dezelve niet van nooden heeft. *Seneca*.

v Zo gy na de natuur leeft, zult gy nimmer arm zyn, maar
 die door de begeerlykheid word geleid, zal nimmer ryk
 zyn. *Epicurus*.

Begeerlykheid is een kenteken van armoede, of dwaasheid.

Eerlyk en gierig kan in een mensch niet wel te gelyk
 huisvesten.

w Wilt gy u wreken aan uwe vyanden, vergeet hen:
 want die zich zoeken te wreke, vinden middelen om
 'er te verderven, en vemeederen veeltyds hunne schan-
 de. *Schyvoet*.

x Geen grooter gewin, als zich zelve te winnen. Daar is niet
 één hartstocht zo vlammig en tochtig, als de wraakzucht,
 de zoetste en sterkste van alle bekingen, daar onder ook
 de grootste zielen dikwils meest bezwyken; 't welk geen
 kleine dwaasheid is.

Vreest God. *y* bemint uw naasten. *z* schuw den
wyn. *a*

Bedrieg geen mensch. *b* verberg geheime zaken. *c*
Doet

y Die God niet vreest, en aankleeft, zal geen dageraad hebben, om hem ooit in gunst te aanschouwen. *J. de Bruine.*

Hy gehoorzaamt en vreest God niet, die na zyn eigen wil leeft.
Wie God vreest boven al, Dien treft geen ongeval.

z Die zyn naasten niet bemind, heeft ook geen ware liefde tot zich zelve. *Schynvoet.*

Die niemand dan zich zelve bemind, behoort van niemand bemind te worden dan van zich zelve.

a De Wyngaard brengt drie druiven voort, de eerste van vermaak, de tweede van dronkenschap, en de derde van smaad. *Epidetus.*

In den wyn word *Minerva's* wysheid verdronken, of weggejaagd.

De wyn is het bloed der aarde, en de schande der genen, die den zelve misbruiken.

De dronkenschap is een veelhoofdij gedrocht, als vuil spreken, hoerery, toorn, moord, zweeren, vloeken, enz. *Plato.*

Diogenes, voorby een dronkaarts huis, 't welk te koop stond, gaande, zeide: Ik voorzag wel dat de meester van 't huis zo hartig zou drinken, dat hy 't eindelyk uit zou braken.

b Hoe arglistiger en loozere een mensch zy, hoe meer men hem moet verdacht houden, en haten, als iemand, welke alle trouw of goedheid verlooren heeft. *Cicero.*

Hy die nooit vertrouwt, word nooit bedrogen. *Cicero.*

Een bedriegelyk mensch kiest de geveinstheid en een schoon gelaat tot zyn gezelschap.

c Bewaar zorgvuldiger 't geheim u toevertrouwt, als 't geld dat u in bewaring gegeven is. *Isocrates.*

't Geheim moet geheim blyven, en niet buitens huis, ja niet buitens monds gaan.

Doet niemand dat gy niet gedaan wilt zyn. *d*
 Wilt nooit in toorne op uwen vader blaken
 Of Moeder, schoon met regt op hen gestoort. *e*
 Gebruikt verstand. *f* hebt nimmer quae gedachten. *g*
 Begeer nooit iet, dat u niet toebehoort. *h*

Hoe

d Draag u tegen een ander, als gy wilde dat een ander
 zich tegen u droeg. *Stoïsche Wet.*

e Draag u alzo tegen uwe Ouders, als gy wenschen zoud
 dat uwe kinders zich tegen u zouden dragen. *Isocrates.*

Wie hier zyn Ouders eert is in leven en sterven by God
 lief en waardig. *Euripides.*

Virgilius steldeze in de Hel, alwaar ze met onlydelyke
 pyn gestraft wierden, welke hunne broeders hadden ge-
 haat. Dit was een Heiden, wat zal dan dien overko-
 men, welke Christenen willen genaamt zyn, en hunne
 Ouders haten?

f Een quaad verstand, wanneer 't groote macht bekoomt
 werkt groote elende. *Aeschines.*

Gelyk de Byën uit alle bloemen honig zuigen, alzo moe-
 ten wy ook 't verstand tot zodanig een einde gebruiken,
 dat wy uit alle dingen eenig goed tot nut van ons en
 anderen mogen rapen.

g Gelyk het vuur in het water niet duuren kan, alzo ook
 geen quade inbeelding of gedachten in een hart, 't welk
 God lieft. En gelyk de bloemen niet kunnen voortko-
 men, ten zy dat 'er bloesslem geweest zy, alzo kan ook
 de goede wil in den mensch niet ontstaan, ten zy dat 'er
 voor heen goede gedachten geweest zyn. *Laërtius.*

h De begeerte is een droom zonder slaap, en het land van
 den verlooren zoon, daar altyd honger is. Een gedurige
 jacht, daar gestaag geloopen en nooit gevangen word.
J. de Bruine.

Hoe meer gy zyt, hoe min ge u zelf moet achten. *i*
 Zyt langzaam in 't beraden, kort in daad. *k*
 Begint niet dat ge onmoglyk kunt volvoeren. *l*
 Of grypt het aan met zinnen en beraad; *m*
 Lyd 't onrecht eer dan u daarom te ontroeren. *n*

Vlied

i Hy die zich zelve best kent, acht zich zelve minst.
Plato.

Hooge vloedden hebben laage ebbden. Zullen wy God behagen, wy moeten hoogmoed in ootmoed veranderen.

Gelyk de Son, hoe zy hooger opgeklimmen is, zo veel te minder zich beweegt, also is 't ook, hoe hooger wy zyn in de waereld, hoe nederiger wy ook moeten zyn. *Isocrates.*

k Beraad u langzaam, maar volbrengt haastelyk wat gy beslooten hebt. *Isocrates.*

l In zaken daar het berouw geen plaats zal hebben, mogt men met loode schoenen gaan. *Paroclus.* Ziet letter (*p*) bl. 350.

m Als gy raadslaagt, zo neemt een voorbeeld uit het voortledene door het toekomende, want het verborgene kond gy zeer lichtelyk uit het geen openbaar is erkennen. *Isocrates.*

Die een huys wil bouwen, moet den grond van zyn beurspeilen, en aan het loot zien of 'er goudgrond is. *J. de Bruine.*

n Onthoud dit, die u zelve lief hebt; dat 'er geen beter hulp tegen ongelyk zy, als 't zelve te vergeten. *J. de Bruine.*

Vlied snood gekyf. o gedenk te sterven. p tracht
Met lydzaamheid uw lyden te verwinnen. q

Ziet

o Hevigheid maakt menigmaal bekaait werk, en verbitert meer als verbetert, daar een goed woord een goede plaats vind. Leer van de Brouwers, en die dat ambacht verstaan: Zacht vuur maakt zoet mout.

p Denk altyd om de dood, maar vreest ze niet. *Stoïsche Wet.*

Gods voorzienigheid heeft beslooten, dat alle menschen moeten sterven, maar de natuur heeft den vromen alleenlyk als eigen gegunt, eerlyk uit dit leven te scheiden. *Epicætetus.*

Veelen, zyn 'er die vaak aan de Sterfelykheid gedenken en haar geheele levenstyd de sterfkunst leeren, die men nauwlyks noch kent, wanneer ons het leven word opgezegd.

Doods gedachten en zonden zyn beide van een verscheidde hoofdstof, dies kunnen zy niet te zamen gebuisvest zyn.

Zo wy aan ons einde gedachtig zyn, zullen we zelden zondigen: en ons quaad leven zynde gebetert, zal ons geen quade dood verschrikken. *W. S.*

Bedenk eens, zo de vyand u dreigende op de hiel en zat, hoe gy loopen zoud; en dat gebeurt u, gy word vervolgt en achterhaalt. Pak u weg, en maak u in behouden haven; en van daar overweeg, hoe treffelyk het is zyn leven te eindigen, eer de dood kooft. *Seneca.*

q Die gezond en sterk van lichaam zyn, kunnen hitte en koude verdragen, alzo ook, die wel gesteld van gemoed zyn, kunnen de prikkelingen der gramschap, droefheid, blydschap, en andere tochten wederstaan en overwinnen. *Epicætetus.*

Verdraag alle ongelyk, dat u een ander doet, met geduldigheid. *Stoïsche Wet.*

Zie toe dat gy al wat men zegt, niet acht. r
Zyt meester van uw zinlykheên, en zinnen. s

Bedroeft u niet om een verlooren iet,

Dat nimmer is door zuchten weêr te krygen. t

Zeg uw geheim uw vrouw of kinderen niet,

Zy kunnen best, dat zy niet weeten, zwygen. v

Ge-

r Gelyk een Dog zich aan het keffen der hondjes niet
stoort, maar recht door gaat, alzo moet hy, die vroom
leeft, zich aan de klappende tongen niet flooren, maar
in zyn vroomheid voortgaan. *Laërtius*,

Gelyk de Son door haare heldere straalen alle duisterheid
verdryft, alzo is 't, dat een vroom man door zyn
oprechten wandel den mond aan alle quaadspreekers
stopt, en hunne leugenen doet verdwynen. *Laërtius*.

s Daar de zinnelykheid heerfcht, is de reden verdreven.
M. Aurelius.

t 't Is een teken van wysheid en grootmoedigheid, 't
geene men verlooren heeft te vergeeten, en wat men
verkregen heeft te gedenken. *Cicero*.

v *Cato* had immer berouw, zyn vrouw betrouwt te hebben.
Zo mede deed *Fulvius*, een vriend van *Augustus* die den
Keizer eens had hooren beklagen, en beweenen de een-
zaamheid zyns huis, in zynere dochters en zoonen ver-
lies; en dat *Posthumus*, alleen overgebleven, in balling-
schap was, door *Liviaas* zyns huisvrouws schandelyke
lastering; en hy gedwongen, zyn stiefzoon tot navolger
in 't ryk te stellen; doch in alles mededogend met zyn
neef, verlangde, hem weder uit zyn ballingschap te zien,
en te roepen. *Fulvius* verhaald deze klachte aan zyn
vrouw, en die aan de Keizerin, om welke zy over *Augustus*
bitter klaagde *Fulvius* na gewoonte 's morgens den
Keizer begroetende, zo was *Augustus* antwoord: *Fulvius*,
God verleen u goede zinnen; te kennen gevende, dat hy
weinig breins hadde, als bleek, dat hy een geheim aan zyn
vrouw

Geloof niet licht uw vyand, nu uw vrind. *w*
 Spreek waarheid, *x* en maak u van elk bemind. *y*

Z E.

vrouw had bekend gemaakt. Hy, met haar daar over twistende, zeide: de Keizer is verwittigt, van 't geene ik u gezegt heb: zo wil ik nu henen gaan, en my van kant helpen. Recht, zeide zy, hebt gy zo lang met my verkeert, en dit gebrek in my niet gemerkt, van 't welke gy u had behooren te wachten? doch toef, laat toe, dat ik voor u sterve: terstont berooft zy zich zelve, voor haar mans oogen, van het leven.

Vertrouw den vrouwen uwe geheimen niet. *Esopus.*

w 't Is beter een openbaren vyand, dan een geveinsden vriend te hebben. *Pythagoras.*

Heb een afkeer van de pluimstrykers, als van bedriegers, want, als men hun gelooft, doen zy beide ongelyk die hun gelooft hebben. *Isocrates.*

Zo gy die voor uwe vrienden aanneemt, welke u tot het quaad lokken, zo zult gy nimmer hebben die u, om het goede te volgen, zullen bystaan. *Isocrates.*

x De waarheid te verzwigen, is het goud te begraven.

Die tegen de waarheid stryd, doet moeite om overwonnen te worden.

De waarheid is de wet der konsten, want het einde van de Letterkonst is wel te spreken: het einde der spaak is de gezelligheid: de Redenryk konst is dienstig om allerlei menschen gevoelen te vereenigen: de Rekenkonst is nut om de waarheid uit te vinden in 't midden veeler valsheden: alle andere konsten en wetenschappen doelen insgelyks op de waarheid. *John Andrewes.*

y Bewys u vriendelyk tegen de geene waar gy meê verkeert, en niet hovaerdig en opgeblazen, want ook de eigene slaven kunnen nauwlyks de grootsheid des hovaerdigen verdragen, maar vriendelykheid der zeden behaagt aan alle menschen. *Isocrates.*

Z E D E L E S S E N

V A N

C A T O.

Het Eerste Boek.

*Lees Maro, wilt ge u tot den akkerbouw gewennen:
 En Macer, hebt ge lust der kruiden kracht te kennen:
 Leer van Lùkaan den kryg; van Nazo hoe men mint;
 Maar hier de Zedenkunst, indien ge die bezint.*

1. *De Godsdienst is het beste Goed.*

IS God een geest, naar Dicht'ren leer,
 't Is reden dat de ziel hem eer'.

2. *Schuw slaapzucht, die veel hinder doet.*

Slaap weinig: wakkerheid is goed;
 Daar slaapzucht veel gebreken voed.

3. *Bedwing uw tong, dat gladdelid.*

De tongdwang past een deugdig man:
 Hy 's naast aan God die zwygen kan.

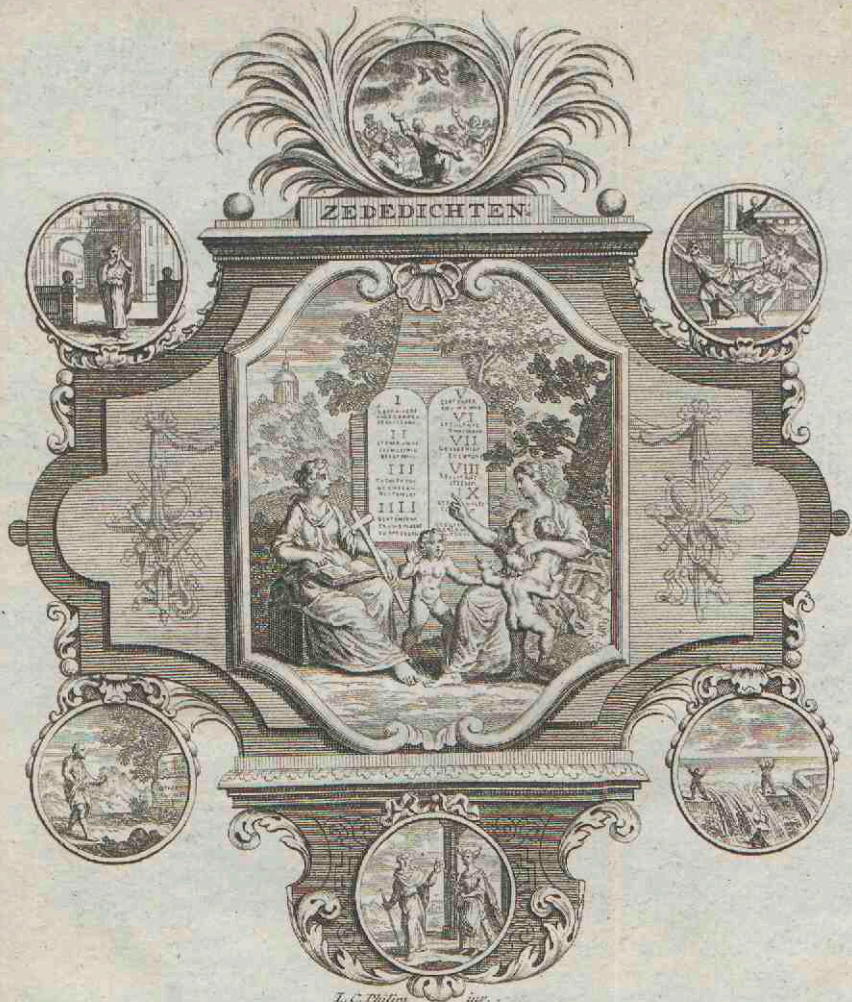
4. *Uw eigen eendragt blyve uw wit.*

Weêrstreef u zelve niet, of zeg:
 Ik kan met niemand over weg.

5. *Berisp geen mensch lichtwaerdiglyk.*

Berisp niet licht, want niemand leeft
 Zo, dat hy geen gebreken heeft.

6. *De*

I. C. Philips inv.

6. *De nuttigheid is meer dan ryk.*
 Laat 't schaadlyk vaaren, hoe 't bekoort:
 't Nut werpt de schatten over boort.
7. *Doe 't geen de tyd u koopt te raên.*
 Zyt streng en zacht: weêrstaat en myd:
 De wyze voegt zich naar den tyd.
8. *Geen Huisvrouw alles toe te staan.*
 Indien uw vrouw een knecht beticht,
 Dien gy bemint, geloof niet licht.
9. *Vervolg het bestraffen van een vriend.*
 Vermaan een vriend, en blyft hy styf,
 Volhard nochtans in uw bedryf.
10. *Geen woord tot zotte temming diend.*
 Myd woordenstryd met kackelaars:
 Praat is 'er veel, maar wysheid schaars.
11. *Men is zyn eigen vriend vooral.*
 Lief anderen: maar uw zelve meest.
 Doe goed daar gy geen schade vreest.
12. *Zaai geen geruchten, boe het val.*
 Strooit geen geruchten, waar ge gaat:
 Geen zwygen, maar het spreekken, schaad.
13. *Betrouw op geen belofte vast.*
 Doet iemand u beloftenis,
 Betrouw niet op het ongewis.
14. *Dat ieder zyn gemoed doortast'.*
 Wat baat dat u een ander pryst,
 Als uw gemoed uw doen verwyst.

15. *Betracht by weldaên de ed'le deugd.*
 Verbrei vry mild genoten goed:
 Maar niet wat gy aan and'ren doet.
16. *Dat de ouderdom berdenk' de jeugd.*
 Als ge oud eens anders doen verhaalt,
 Denk hoe uw jonkheid heeft gefaalt.
17. *Verban altoos het quaad vermoên.*
 Let op geen heymelyk gefnap:
 Wat vry gemoed vreest achterklap?
18. *In voorspoed denk op tegenspoên.*
 Voorzie de ramp, als voorspoed streelt:
 Het eind' zyn rol vaak anders speelt.
19. *Hoop nimmermeer op iemands dood.*
 Vest op eens anders dood geen hoop,
 Wyl onwis is ons levensloop.
20. *Het hart maakt kleine giften groot.*
 Aanvaard met blyde en dank'bre drift.
 Uws armen vriends onnoos'le gift,
21. *Heb in uw armoê taai geduld.*
 Maak om uwe armoê nooit geklag:
 Natuur bragt naakt u voor den dag.
22. *Betaal gerust natuur haar schuld.*
 Die vreest voor 's levens einde, derst
 Ook 't geen hy leeft, als of hy sterft.
23. *De ondankb're vrienden schuwten my.*
 Wyt God nooit vriends ondankbaarheid:
 Maar voeg by 't weldoen goed beleid
24. *De*

24. *De spaarzaamheid brengt voordeel by.*
 Spaar wat ge wint, en acht het klein.
 Opdat ge 't houden moogt by een.
25. *Belofte dient maar eens gedaan.*
 Beloof maar eens: Volbreng het dan,
 Zo draagt ge u als een eerlyk man.
26. *Men moet den bal te rugge slaan.*
 Geveinsde vriendschap, achterhaalt,
 Word best met zulke munt betaalt.
27. *Vertrouw geen vleierys immermeer.*
 Hou vleyery verdacht; en let
 Op 't fluitje by het vogelnet.
28. *Uw kind'ren konst en ambacht leer.*
 Die kind'ren heeft, en weinig goed,
 't Gebrek met konst en ambacht boet.
29. *Acht alle dingen naar den tyd.*
 Schat goedkoop duur, en duur goedkoop;
 En stuit begeerte en vrekheids loop.
30. *Vermy het geen gy zelf bestrydt.*
 Bedryf niet zelf het geen ge wraakt;
 Op dat ge niet in schande raakt.
31. *Begeer niet dan dat reed'lyk is*
 Eisch wat in recht en reën bestaat,
 Want anders is 't een zotte daad.
32. *Kies 't zeker voor 't ongewis.*
 Verkies 't bekende met verstand:
 Wys 't onbekende van de hand.

33. *Acht elken dag uw levens end.*

Bezorgde, acht ieder dag als winst:
't Gevaar ontwykt ons niet in 't minst.

34. *Geef toe aan die ge als vrienden kent.*

Toegeevenheid, al heeft men recht,
Kan vriendschap houden vast en hecht.

35. *Weerzydsche plicht is vriendschaps band.*

Spil 't kleine, indien ge 't groot begeert.
Weldadigheid de vriendschap meêrt.

36. *De vriendschap lyd geen tegenstand.*

Pleit met geen vriend: het baart een haat;
Daar de eendracht liefde houd in staat.

37. *Befraf, doch zonder toornigheid.*

Zo slaaven misdaad u ontrust,
Word zelf geen slaaf van wreekens lust.

38. *Verwin geduldig met bescheid.*

Gedult verwint dien ge over meugt:
Want dat 's der goede zeden deugd.

39. *Hou wel te rade uw zweetgewin.*

Bewaar het zuur verkregen goed,
Opdat geen armoede u ontmoet.

40. *Uw liefde neem' van u begin.*

Uw mildheid blyke aan vriend en maag:
Maar acht u zelf den naasten staag.

Het Tweede Boek.

1. *Doe altyd wel aan ieder een.*

DOe wel aan vreemd en vriend gelyk:
Het wint meer dan een koningryk.

2. *Doorzoek niet Gods verborgenheên.*

Doorsnuffel Gods geheimen niet.
Maar 't aardfch', dewyl ge u sterff'lyk ziet.

3. *De ftervens vreez' kan 't leven doên.*

Vreez nooit de dood, want anders meugt
Gy niet genieten 's levens vreugd.

4. *Dat nooit de gramschap u bewoon'*

Betwist geen duist're zaak vergramt,
Want dan is 't zielgezicht verstramt.

5. *Doe kosten als de tyd het raad.*

Geen kosten spaar in noodgeval,
Naar dat de zaak 't vereifchen zal.

6. *De maatige is de beste staat.*

In 't klein vervrolyk uw gemoed.
't Schips veiligheid is kleiner vloed:

7. *Laat uw gebreeken ongemeld.*

Heel voor uw maats het geen ge u fchaamt,
Opdat u geen verwyting praamt,

8. *'t Gebeim word eens in 't licht gefelt.*

Geen zonden kunnen straf ontvliên:
't Bedekte word daar na gezien.

9. *'t Zwak*

9. *'t Zwak lichaam wel sterk van geest.*
 Veracht geen kracht van teder lyf:
 't Is vaak een dapp're ziels verblyf.
10. *Geef toe dien gy als meerder vréest.*
 Wyk dien ge niet kunt wederstaan:
 Een heerscher word wel onderdaan.
11. *In twist met vrienden is gevaar.*
 Trée met geen vriend in woordenstryd:
 Het kleinste woord baart groote spyt.
12. *Vorsch nimmermeer uw noodlot naar.*
 Vraag niemand naar uw levenslot:
 Betrouw die zorg alleen op God.
13. *Door praalzucht word de nyd gebroed.*
 Vermy de pracht, die nyd verwekt,
 Dewelke een zwaaren last verstrekt.
14. *Geen onrecht vonnis krenk' uw moed.*
 Hou moed: verliest ge uw goede zaak,
 Beveel het Hemelsch recht de wraak.
15. *Verzoende twist den wrok verbied.*
 Vernieuw geen kyfwoord, na den zoen,
 Want dat is boozer lieden doen.
16. *Beroem noch laak u zelven niet.*
 Geen eigen mond u pryze of laak':
 Gun zotten eierzucht dat vermaak.
17. *Gebruik 't vergaarde met beleid.*
 Bruik maatig 't geen gy hebt vergaært:
 Dat langzaam quam wykt met een vaard.
18. *Ver-*

18. *Verlaat zomtyds uw stemmigheid.*
Schyn onwys, als de tyd 't verschoont:
Schyn-zotheid groote wysheid toont.
19. *Bedien u van de middelmaat.*
Zyt gulzigaard noch gierigaard,
Zo blyft uw goede naam bewaart.
20. *Maak op geen praters woorden staat.*
Geloof niet licht die staâg vertelt,
Wyl logen 't mild gepraat verzelt.
21. *Die drinkt misdoet, en niet de wyn,*
Misdoet ge iet in uw dronkenschap,
Gy hebt de schuld, geen Druivenzap.
22. *Der vrienden raad kan dienstig zyn.*
Betrouw een trouwen vriend uw raad;
Een braaven arts 't geen 't lyf aangaat.
23. *Der boozen voorspoed quelle u niet.*
Misgun der boozen voorspoed niet:
't Luk toont hun gunst tot meer verdriet.
24. *Voorzie het onheil, eer 't geschied.*
Voorzie vooral het ongeluk,
Opdat zyn komst u minder drukk'.
25. *De hoop vertroost in druk en last.*
Hou moed en hoop in ramp en nood:
De hoop verzelt ons in de dood.
26. *Hou goê gelegentheid wel vast.*
Neem goê gelegentheid wel waar:
Z' is achter kaal, en voor vol hair.
27. *Moet*

27. *Meet af 't aanstaande naar 't voorleên.*
 Bemerk, als *Janus*, 't geen verby
 En nakende is, op zyn gety.
28. *Befcherm uw leven tegens weên,*
 Besnoei uw lusten en vermaak:
 Gezondheid is een groote zaak.
29. *Wyk 't groot getal, en wat het dryft.*
 Steun op uw oordeel niet te zeer;
 Noch gaa den grooten hoop te keer.
30. *Maak dat ge in goê gezondheid blyft.*
 Neem uw gezondheid wel in acht,
 Zo komt ge voor onrechte klacht.
31. *Slá nimmermeer de droomen gá.*
 Belach de droomen, want de mensch
 Ziet in den slaap zyn wakk'ren wensch.

Het Derde Boek.

1. *De leering komt altydt te slá.*
Leer vlytig: 's menschen leven, zoo 't
 Geleertheid derft, verbeeld de dood.
2. *Verdraag geduldig schade en quaal.*
 Verdraag verlies, als onbezwaart:
 Geen rykdom, vroomheid maakt vermaard.
3. *Uw weldoen vreez' geen lastertaal.*
 Uw vroomheid vreez' geen achterklap.
 Wie kan beletten 't vuil gesnap.

4. *Verzwyg de misdaad van een vriend.*
Verberg in 't recht vriends euveldaên,
Zo ver als schaamte en eer u raên.
5. *Op vleitaal acht gegeven dient.*
In vleiers pronktaal schuilt de list:
De waarheid toont zich onvernist.
6. *Verban de luiheid: wek de lust.*
Schou luiheid, want een traag gemoed
Het vadzig lichaam quynen doet.
7. *Vermoeide zinnen eischen rust.*
Vermenigt bekomm'ring met vermaak,
Opdat de geest verquikking smaak'.
8. *Bedil niet met een wrev'len zin.*
Bedil nooit iemands woord of daad;
Of wacht van and'ren ook dien smaad.
9. *Vermeerder steeds uw erfgewin.*
Bewaar uw erfgoed en vermeer't;
Of ieder zegt dat gy 't verteert.
10. *Toon ouderdom milddadigheid.*
Hebt ge in uw ouderdom de macht,
Bewys uw mildheid aan 't geslacht.
11. *Zie wat men, en niet wie het, zeit.*
Veracht niet, Heer, uw dienaars raad,
Als die gedyën kan tot baat.
12. *Schik uwen staat naar uw bezit.*
Bezit ge minder dan voorheên,
Zyt echer met uw deel te vreên.

13. *Geen geld en goed zy 't Huw'lyks wit.*
 Verkies geen vrouw om 't huw'lyks goed;
 Of lyd, indienze u moeite aandoet.
14. *Der wyzen voorbeeld dient betracht.*
 Der braven voetspoor volg en eer:
 Hun leven strekt ons tot een leer.
14. *Reik nimmer boven uw magt.*
 Besta te doen wat gy vermoogt,
 Opdat ge niet tot nadeel poogt.
16. *Het zwygen slyft quaê handeling.*
 Uw zwygen nooit het quaade slyv';
 Als had ge smaak in wanbedryf.
17. *De strenge wet eischt maatiging.*
 Verwekt een harde wet uw klacht;
 Bid dat men billyk die verzacht'.
18. *Ly smart, die gy hebt zelf bereid.*
 Draag lydzaam 't eigenschuldig leed:
 Vel vonnis over 't geen ge deed.
19. *Lees veel, doch met goed onderscheid.*
 Lees veel, maar zie veel over 't hoofd;
 Verdichtfelkonst diend niet geloof.
20. *Uw tafelpraat beel zedig zy.*
 Zyt stil en zedig aan den disch,
 Zo geeft ge niemand ergernis.
21. *Zwicht voor geen wyvekyvery.*
 Vreez voor geen tranen van uw vrouw:
 Haar tranen zelf zyn ongetrouw.

22. *Misbruik het goed niet dat ge won.*
 Gebruik, maar misbruik niet, uw goed:
 Opdat u de armoë niet ontmoet.
23. *Vreez voor de dood te geener stond.*
 Ban vreez' voor sterven uit uw hart:
 De dood, schoon ongoed, eindigt smart.
24. *Verdraag der goede vrouwen praat.*
 Ly praatzucht in een goede vrouw,
 Opdat ze u niet voor kribbig hou.
25. *Eer ouders, bei met woord en daad.*
 Uw' ouders toon eerbiedigheid;
 En eer hen zonder onderscheid.

Het Vierde Boek.

1. *Zie rykdom met kleinachting aan.*
WRaak rykdom, is de rust uw wit:
 Een vrek is arm in groot bezit.
2. *Hoe weinig kan natuur verzaen.*
 't Natuurgemak verzelt u dan,
 Als nooddruft u vernoegen kan.
3. *Met goed beleyd uw dingen doe.*
 Scheld nimmer het geval voor blind,
 Maar eigen roekeloos bewind.
4. *Bemin het geldt tot nooddruft toe.*
 Min 't geld om 't nut, niet om de stof:
 't Verschafft geen heiligheid of lof.

5. *Gezondheid geld veel meer dan geld.*
 Heb, ryke, op uw gezondheid acht:
 In ziekte is 't geld maar in uw macht.
6. *Eens vaders tucht zyn liefde meld.*
 De schoolvoogd smeerde u wel wat af:
 Verdraag dan vaders woordenstraf.
7. *Leg toe op 't geene voordeel geeft.*
 Neemt by der hand 't geen baat belooft;
 En dryft 't onzekere uit uw hoofd.
8. *Toon gaarn in 't goeddoen u beleeft.*
 Verkoop niet, schenk goê vergers wat:
 't Word als een deel van winst geschat.
9. *Men toest' ten eersten 't quaad vermoên.*
 Wik fluks den grond van achterdocht
 Vaak word te spade iets onderzocht.
10. *Men moet de gulzigheid niet voên.*
 Bestryd de gulzigheid uw zin,
 Weerstreef de keel, de buikvriendin.
11. *De quaade mensch is 't slimste beest.*
 Terwyl ge alle and're dieren vreest,
 Zo vreez den mensch alleen het meest.
12. *De sterkheid zwicht voor wysheids geest.*
 Voeg wysheid by uw lichaams kracht,
 Zo word gy voor zeer sterk geacht.
13. *Een vriend verstrekt een arts voor 't hart.*
 Heul aan een vriend in noodgeval:
 Geen beter arts bewoont 't heelal.

14. *Neêrslachtigheid slachtoffer tart.*
Keel 't offerbeest niet tot uw zoen:
't Kan voor uw zonden niet voldoen.
15. *Verkies een vriend om zyn gedrag.*
Zie, zoekt ge een vriend, niet wat hy heeft
Aan geld en goed, maar hoe hy leeft.
16. *Schuw gierigheid en haar bejag.*
Gebruik uw goed, en zyt niet vrek:
De rykdom anders lyd gebrek.
17. *De wellust krenkt een goeden naam.*
Myd wellust, schaad'lyk voor 't gemoed,
Opdat ge uw goeden naam behoed.
18. *Bespot geen ouden, hoe onbequaam:*
Bespot geen ouden, zyt gy wys:
't Verstand word kindsch, is 't overgrys.
19. *Geen rykdom, wetenschap heeft duur.*
Leer naarstig: als 't geluk ontgaat,
Blyft wetenschap een toeverlaat,
20. *De praat meldt zeden en natuur.*
Bemerk al stil wat ieder spreekt,
Opdat ge ontdekt wat in hem steekt.
21. *Styf kunst en weetenschap altyd.*
Volhard in vlytige oeffening:
't Baat als de hand in handeling.
22. *Bekreun u niet hoe 't leven slyt.*
Zie dat ge niet de dood ontziet:
Die 't leven klein acht vreest haar niet.

23. *Leer graag, en onderwys ook mild.*
 Weest leereling en leeraar bei;
 Opdat zich weetenschap versprei.
24. *Hou maat wanneer gy drinken wilt.*
 Drink maatig, is u 't leven waard.
 Wyl wellust quade ziekten baart.
25. *Misprys niet dat ge eens hielt voor goed.*
 Veracht niet dat ge prees voorheên:
 Maar blyf gestadig in uw reên.
26. *Zie toe in voor- en tegenspoed.*
 Vrees weêrspoed als de voorspoed duurt:
 Hoop heil wanneer gy ramp bezuurt.
27. *De vlytigheid zet wysheid voort.*
 Bevlytig wysheid met verstand:
 Geleerdheid groeit van langer hand.
28. *Prys spaarzaam en gelyk 't behoort.*
 Hef dien ge pryst niet al te hoog,
 Of 't goed gevoelen u bedroog.
29. *Dat nimmer schaamte in 't leeren blyk.*
 Schroom niet te leeren 't geen gebreekt:
 In niet te weten schande steekt.
30. *Gebruik het alles maatiglyk.*
 Aan minne- en wyntwist wellust klist:
 Verkies uw lust, maar schuw den twist.
31. *Betrouw geen droef en stil gelaat.*
 Myd die neêrslachtig zyn en stil:
 't Stil water heeft een diepe kil.

32. *Gelyk by 's and'ren uwen staat.*
 Gaan uwe zaaken niet naar wensch;
 Oog op een meer rampzalig mensch.
33. *Die doen wil boven magt is slecht.*
 Doe naar uw magt; roei langs de wal:
 Het zeediep dreigt met ongeval.
34. *Beftry niet 't onrecht iemands recht.*
 Betwist nooit iemands goede zaak:
 Op onrecht volgt des Hemels wraak.
35. *Sta pal in voor. en tegenspoed.*
 Verlies van goed geen droefheid teel':
 Zyt bly, viel u geen goed ten deel.
36. *Wat van een vriend men leeren moet.*
 Een vriend kan tot geduld ons raên
 In druk, om schade, ons aangedaan.
37. *'t Betrouwen op den tyd is zot.*
 Beloof u hier geen lang verblyf:
 De dood volgt als de schaduw 't lyf.
38. *Hoe dat men zich verzoent met God.*
 Verzoen God met den wierook brand:
 Hy eischt geen beesten offerhand.
39. *Ly boon van sterkte, als ongemerkt.*
 Wyk magtiger, zo ge onrecht lyd:
 Hy kan u goed doen 't zyner tyd.
40. *Toon dat ge uw eigen straf bewerkt.*
 Toon eigen zonde met eigen pyn:
 De een smart zal d'anders heeling zyn.

41. *Misprys geen vriends verandering.*
Veracht verkoelde vriendschap niet,
Hoe zeer g'een vriend veranderd ziet.
42. *Erken de weldaën zonderling.*
Zyt dankbaar met gediensfigheên:
't Voed gunst, en toont uw goede zeên.
43. *Weer achterdocht en quaad vermoên.*
Schuw achterdocht en haar geplaag:
De quaad vermoënde sterven staag.
44. *Ook slaven dient men wel te doen.*
Wanneer gy slaven koopt, betracht
Dat gy hen ook als menschen acht.
45. *Neem goê gelegenheid wel waar.*
Sla goê gelegentheid wel gâ;
Of klaag, om uw verzuim, te spâ.
46. *Dat 's boozen dood geen blydschap baar?*
Dat 's boozen dood u niet verbly;
De vroomer sterft zo wel als hy.
47. *Dat elk zich de echt te schenden wacht?*
Vlie boelschap, hebt ge een echte vrouw;
Zo hoedt ge uw goed, goê naam en trouw.
48. *Zet leersucht voort met alle kracht.*
Leer veel, verwerp geen onderwys:
De vlyt krygt wysheid tot een prys.
49. *Het kort gedicht onthoud men licht.*
Verwondert u myn kort gedicht?
De korte zin heeft dit verricht.

De vertaaling tyt het Latyn beknopt gevolgt.

J. v. PETERSON.

A A N M E R K I N G

O V E R D E

Z E D E V O R M I N G ,

In een Lofreden der zelve voorgestelt.

ZEDEVORMING, by den Grieken ἠθικὴ, is een byvoeglyk, maar word als een zelfstandig naamwoord gebruikt; doch zy verstaan daar by παιδεία, dat is, een zedige onderwyzing, van τὸ ἦθος, gewoonte, enz. omdat ze omtrent de zeden verkeert. Zy is de voornaamste der wetenschappen by de Wysgeeren, en niet alleen nut, maar ook loffelyk, want zy brengt ons tot God en ons zelfs kennis. Even als de *Natuurkunde*, uit de schepselen be- toogt, en 't geheel Al, als een groot boek, voor der menschen oogen ontvouwt, in het welk ieder schepsel tot een letter-afbeeldsel strekt, waar in men des Scheppers macht, wysheid, en goedheid kan lezen; zo leeraart ook de Zedevorming de ingeboorene kenzaden uit het onderscheid dat zelfs de Heidenen weten te maken, tusschen het eerlyke en schandelyke, en uit de prikkels des gewetens, dat 'er een God zy: Ja niet alleen dit, maar ook dat die God van ons gedient moet worden. De zedewyze *Cato* kost zeggen:

Is God een geest, gelyk de Dichters leeren,

't Is reden, gy hem met een zuiv're ziel moet eeren.

Derhalven, indien 't den mensch, zich zelve te kennen, zo nodig zy, dat men eertyds meende, deze spreuk, *Ken u zelve*, uit den Hemel gekomen te zyn, zo is ook de zedevorming nodig; want zy is een ontleiding van den innerlyken mensch, toont hem de gelegenheid van zyn verstand, wil en genegtheid. Is die kennis ook niet noodig, die den teugel aller menschelyke bedryven in de hand

heeft? Hoe licht zou die Wagen, door een zedeloozen *Faëton*, met slappe toomen gemend, 't spoor byster raken, indien het door gewisse Zedelessen niet bestierd wierd. De ZEDEVORMING is dan onzes schips, en levens, loots en leidsvrouw; bestuurt de uitterlyke leden, dat ze niets zien, spreken, hooren, aanraken, noch zoeken, als 't geene eerlyk zy: bezadigt de onstelde zee onzer hartstogien, en zo dat niet geschiedde, wat zou de waereld anders dan een naare moordkuil zyn?

Indien de *Zedevorming* zo nut in zich zelve is, zal ze niet minder in opzicht van andere wetenschappen zyn, 't welk dus betoogd word.

Zien we op de *Godgeleertheid*, de voornaamste der wetenschappen, erkent zy niet de *Zedevorming* voor haar Staatjuffer? zonder die kan men van de vryheid van den wil, wet der natuur, gerechtigheid, onderlinge verbonden tuschen menschen, alzo weinig vonnissen, als een blinde van de verve; zonder deze eerst geleert te hebben zal niemand in de Godskunde uitmunten. Waar uit zullen deugden en ondeugden, onderscheid van Wet en Euangelium, zo deeze geen licht verschaffen, geweten worden? Ja door der zelve onkunde zyn 'er veele van de waarheid der Goddelyke leere afgedwaalt.

Indien iemand de *Rechtsgeleertheid* wel zal leeren, en die wetenschap te recht zal willen gebruiken, door te toonen wat recht en billyk zy, moet hy noodzaakelyk de *Zedevorming* te baat nemen. Even als de *Natuurkunde* de bron der *Artzenykonst* is, zo is de *Zedevorming* die der *Rechtsgeleertheid*. Gelyk hy nooit een goed Arts kan worden, die geen kennis der *Natuurkunde* heeft, wyl hy uit dezelve de gesteltheit van 't menschelyk lichaam niet beschouwt heeft, (*Daar de Natuurkunde ophoud, begint de Arts*) zo voegt de *Zedevorming* by de *Rechtsgeleertheid*. Zy vlieden met ongewassche handen in 't heiligdom der Rechtgodin, die zich niet eerst op de *Zedevorming* toegelegd hebben.

En hoe nut is ze voor die zich in de *Redeneerkunde*
wil-

willen oeffenen? En wat is *Welsprekentheid* zonder dezelve? Niet anders dan ydele veelsprekenheid. Zy is 't, welke ons stof, om van gewigtige zaken loffelyk te redeneren, verschaft: en toont ons reden om der toehoorderen harten te ontroeren, ja weg te rukken.

Ook is de *Zedevorming* der *Redenrykkonste* zo noodig, dat ze een groot deel van haar beste stof zich aanmatigt: wanneer de *Redenrykkonst* van natuur, wet, gewoonte, 't geen billyk, eerlyk, nut, en schadelyk zy, spreekt. Moet ze dit niets alles uit de *Zedevorming* leeren?

Derhalven is 't onmogelyk, dat iemand zonder dezelve den top der geleertheid zoude kunnen beklimmen, die daar in niet geoffent is. Hoe kan hy, die door brand der liefde, ontteking der haat, verteering der droefheid, ontsonking der toorn, knaging der nyd word bestreden, zyn hart en gedachten tot eenige overdenking overgeven? Maar die de *Zedevorming* ontbeert, staat bloot en ongewapent tegen alle die bewegingen; en zo kan zonder haar geen volk, land, stad, en huis, bestand blijven.

Doch de *Zedevorming*, welke dien lof verdient, is niet de beschouwelyke kennis der zedelyke deugden, maar de oeffening is wel het voornaamste deel der zelve. Deze Vorstin verklaart haare Zedewetten, niet alleen om van haar onderdanen gelezen, gezigt, en door beschouwing geleert, maar ook door oeffening, werkstellig gemaakt te worden. Want zo de Zedewetten alleen daar toe gegeven wierden, om van de menschen bewaart te worden, zo had men ze beter aan marmere zuilen, en yzere kisten mogen toevertrouwen: of waar 't met spreken derzelve alleen te doen, dat men daar van sprake, 't waar genoeg geweest voor de Papepayen en Exters: was de beschouwing genoeg, de styfziende Nachtuilen zouden de rechte leerlingen van deze Konst geweest zyn.

Nu is haar wit niet alleen om der menschen verstand, geheugenis, en welsprekenheid, maar den wil te toetsen, en tot onderdanigheid en betrachting van haare lessen te buigen; zy zoekt haar zetel niet zo zeer in de harkenen,

als wel in de harten der menschen te bevestigen. Deze doorluchtige Zedezon bralt niet zo veel op haar eigen luster, als wel dat ze ieder tot een heldere baak diene, om de draaikolken der ondeugden te ontzeilen, en liever een lichter voor de voeten, om wel te wandelen, als een lamp voor de oogen om te zien, den mensch zoekt voor te houden.

En derhalven dat zy de oeffening, meer dan de beschouwing acht, daar de verhevenste der wetenschappen, de H. Godgeleertheid, waar van zy maar een dienares is, het zelfde doet. Zyn niet de *beschouwing* en de *oeffening* de twee vleugelen, waar mee zy haar liefhebbers na boven doet vliegen? Zyn dit niet de Cherubynen, die handen onder haare vleugelen hadden? Vleugelen om te vliegen door beschouwing, handen om te oefenen 't geene men verstaat: en niemand der menschen doet zyne deugden verschynen, of zy dienen om God te verheerlyken,

Wie kan zeggen dat eenig scepzel gemaakt zy, om door bloote beschouwing alleen van ons aangezien te worden, en dat niet eenig nuttelyk bedryf aan den mensch zou toebrengen? Wie pryst zodanigen leerling, die van lees en schryf-konst spreken, en volgens dezelve noch lezen noch schryven kan? Wat baat het een Soldaat, die de *Krygskonst* verstaat, zo hy ze niet, als 't te pas komt, gebruiken kan? Wat de *Natuurkunde*, en daar in de geboorte aller dingen, in dien men de wedergeboorte, springbron van 't heilig leven, niet verstaat? In de *Redenkonst* vaste knoopen te ontbinden, zo men zich laat verstrikken door der verdorven natuure wargaren? In de *Letterkonst* zich voor mislagen te wachten, en in de ziel alle gebreken te gedogen? Dat is niet de rechte *Sterrekonst*, die 't hart niet boven de starren opbeurt: noch *Gezichtkonst*, die God niet ziet: noch *Meetkonst*, die de hoogte, diepte, lengte, en breedte van Gods liefde niet weet: noch *Zangkonst*, die den toon van Gods lof niet vinden kan: noch *Zeevaartkonst*, die de haven der zaligheid niet zoekt te bezeilen: noch *Telkonst*, die de dagen des

leevens niet tracht te tellen, om een wys harte te bekomen. De *Walsprekenheid* kan dezen prys niet trekken, dat vernis heeft eertyds een beneveling der waarheid geweest. *Catalina* was weisprekend, maar tot nadeel des gemeenen best; door haar zyn veelen verleit; doch niet het zeggen, maar het doen kooft hier te pas. De bladeren der Indiaansche Vygebomen, die zo groot zyn als geheele schilden, maar vruchten als kleine boonen voortbrengen, zyn daar in den menschen gelyk, die veel in 't zeggen, maar weinig in 't doen zyn. Der Joden *Talmud* vergelykt die by akkerlieden, welke altyd ploegen en zaayen, doch nimmer maayen; by Sprinkhanen, die de gantsche zomer zingen, en in den winter gebrek lyden: by Vrouwen die veel ontfangen, en niet dan misgeboortens voortbrengen.

Chrystophorus noemt deugdelyke zeden onwrikbare sluitredenen, waar mede men de Heidenen zelfs zoude kunnen overtuigen.

Maar mocht iemand vragen, *wat personen bequaam geoordeelt worden deze Zederegelen te hooren?* Dit dient nodig van ons beantwoord, omdat wy een weinig hier voor beoogt hebben, de *Zedevorming* meer in *Oeffening* als in *Beschouwing* te bestaan, en 'er eenige zyn, die zich tot de oefening weinig overgeven, wyl haar Jaren en Genegenheid daar van af keerig schynen te zyn. *Aristoteles*, van welken veele zeiden (als de leerlingen van *Pythagoras* van hun meester) *ὁυδὲς ἴφα*, *Hy heeft het gezegd*, heeft de Jongelingen uit het getal van de oeffenaars der Zedevorminge willen sluiten. Hy besloot op deze wyze:

Hy die van deze zaken kennis en ondervinding heeft, kon voor een bequaam Leerling der Zedevorminge doorgaan: De Jongelingen, by gebrek van Jaren, derven kennis en ondervinding; Dies zyn ze de rechte Leerlingen der Zedevorminge niet.

't Is waar dat sommige, om den Wysgeer te verschonen, zeggen, dat hy duydelyk onderscheid maakt tusschen een *Jongeling in Jaaren*, en in de *Zeden*, dat hy de leste, en niet de eerste, uit zyn zedeshoel uitsluit, omdat zodanig een de reden tot een flavin van zyne hartstochten maakt: zodat op hem past deze spreuk:

Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.

dat is:

*De Voerman gaat waar heen de Paarden willen,
Geen teugel kan den loop des Wagens stillen.*

Each kan dit de Wysgeer met reden beweeren, en zyn zaak, by die hem zoeken te verschoonen, op zodanigen wys beschermen? moeten dan uytsporige Jongelingen geen Zedelessen hooren? Dient niet de Zedekonst tot genezing van zielgebreken? Wie heeft de geneesmiddelen beter, als de kranke, van doen? Moet niet het schip, van de baren gestingerd, een ervaren stuurman hebben? 't Leger de krygswetten volgen, en de stem des Veldoversten hooren? waarom zou dan die *allerwyste Zedeleeraar*, zelf Jongeling zynde, en de *Zedevorming* van den Hemel leerende, in zyne Byspreuken, zo veel zorg aanwenden, om den uitsporigen Jongeling 't deugdenspoor aan te wyzen, en door kracht van Zedevormings aanmaningen, als met de hand daar op te leiden? Wy zullen dit den Wysgeer toestaan, dat de Jeugd als buigzaam wasch menigmaal gekneed, en met snellen loop na de ydelheid gedreven word; en met hem, behalven door de dagelyksche ondervinding, zelfs door de onfeilbare Godspraak bevestigen; wyl de wyste der Koningen getuigen kon, *dat de dwaasheid in 't hart des jongen gehouden zy*: gelyk dit klaarlyk in de voorbeelden van *Sichem*, *Hemors zoon*, *Annon*, *de verloren Zoon*, enz. getuigt word. Maar, hoewel
men

men dit ten vollen toestaat, is niet evenwel, 't geen de Wysgeer daar uit besluit, een gevolg zonder gevolg? 't kan blyken uit het nu gezegde.

Waar door wy dan besluiten, dat de *Zedevorming* een hooggeachte kennis, en een gunstige gave van den algoeden en wyzen God zy, tot des redelyken menschen voordeel, den welken zy tot een vaste regel, een kompas om na te zeilen, en leidster voor alle geslacht, staten, en jaren verstrekt; welke zo iemand die volgt, zal dezelve hem geen dwaallicht, tot verleiding, maar een bestendige deugdenbaak, om hem een veilige haven aan te wyzen, zyn.

Geeft den Keizer dat des Keizers is, en Gode dat Godes is. MATTH. 22. vs. 21.

De mensch is Godt een schat, als 't Goudt des Keizers is,

't Gelt voert des Keizers, en wy Godes beeltenis:

Geef 'k aan den Keizer dan 't welk ik hem geven moet,

En God wat dat hem komt, zoo zyn myn zaken goed.

Veniam Pro Laude.

Z E D E D I C H T E N .

Het Gelukkig N E D E R L A N D .

O driewerf zalige landsdowen,
 Die de op- en ondergaende zon
 Met vrye handen ziet bebouwen,
 En die geen oorlogswoede kon,
 Hoe lang zy gloeien mogt, haer schonen oogft ontroven.
 Geen kunst weet uw geluk naer juisten eifch te loven.

O vette beemden, daer het vee
 Tot aen den kofsem in gaet weiden,
 En ver van ramp en oorlogswee
 En wolvenneften afgefcheiden,
 Vry dartelt, 't zy de zon aen 't klimmen is, of daelt;
 Wie noemt een' voorspoed op, die by uw' voorspoed haelt?

Vermaerde steden, die uw daken
 Door stille en vrye luchten steekt,
 En daer aen de edelste vermaken
 En zeegeningen niets ontbreekt;
 Daer zalige overvloed zich zette op drokke straten;
 Wie zou 't niet alles om uw burgerfchap verlaten?

Beroemde stroomen, die den fchat
 Der waereld langs uw' rug voelt fleepen,
 En zendt naer Nereus fchuimend nat
 Een vloot van rykgeladen fchepen,
 Hoe luifert gy geflaag naer 't vrolyk handgeklap,
 En naar den zang der jeugd, en prille vryfterfchap.

O stran-

O stranden, voor geen plonderaren
 Bedugt, en die den visschersmaect
 De beste lekkerny der baren
 Vereert, en zingende verlaet:

Hoe vrolyk spiegelt ge U in de ongemeten vloedén,
 Die ge onbevreesd zelfs ziet op uwe zanden woeden.

Die stromen, dat gezegend strand;
 Die schone steden, die landsdouwen,
 Die weien moogt ge in Nederland,
 In 't vrye Nederland beschouwen,
 Die schenkt ge, o Vaderland, om uw geluk bekend,
 Zoo ver de goude zon haar snelle rossen ment.

't Gezegend Neerland, zoo veel jaren
 De lust der Oppermajesteit,
 Zag nooit in 't barnen der gevaren
 De zorgen der Almogendheid
 Zoo klaer als tans, en kon in zyne beste dagen
 Nooit minder over ramp en ongevallen klagen.

De Maagd van Neerland hoort de trom
 In 't rond aan 't romlen, bomben kraken,
 Zy ziet de grage vlam alom
 In 's nabuurs stéén en dorpen blaken;
 Dan oorlogsvlam en bom, met ander krygsverdriet
 Raekt Neerlands vrye stéén, en sloopst zyn dorpen niet.

Gelyk in overonde dagen
 Een heir van 's Hemels ruitery
 Had om Elize een' kring geslagen,
 Voor Sirisfche oorlogsmannen vry;
 Niet anders trok een heir van 's Hemels keurebenden
 Een leger rond 't land om 't oorlog aftewenden.

Hier

Hier staat geen goddeloos tieran,
 In 's borgers overwint zyn klauwen,
 Noch kan een noefen arbeidsman
 In zyn bezittingen benaewen.
 Geen weeuw word hier geperst, geen wees word hier verdrukt,
 En door een roof harpy het vleesch van 't lyf gerukt.

Nooit word de Rechtbank toegesloten
 Voor armoede en onnozelheit;
 De zaak van borgeren en groten
 Word met denzelfden moed bepleit.
 Geregtheit wil voor haar onpartydige oogen
 In 't vrye Nederland geen dikken band gedogen.

De Goden van het Vaderland
 Zyn Borgerheeren, borgervaderen.
 Wees van welke afkomst, welken stand,
 Geruft moogt gy 's lands vaders naderen.
 De minste borger spreek zyne overheden vry
 En hoort geen barsche taal van opperheerschappy-

Neen, dees is, o doorluchte zielen,
 Dees is uw lust en hoogste roem,
 Dat nimmer slaven voor U knielen,
 Maar elk U borgervaders noem'.
 Geen tytels van Genade, en Heerlykheit bekoren,
 Hoe schoon zy elders zyn, rechtschapien Neerlandfche ooren.

O Vryheit; bron van zalighêen,
 Werdt ge immer in het siere Sparte
 Met groter yver aangebeên;
 Werdt ge ooit met ongeveinsder harte
 Den wierook toegewaeid in Rome's wyde vest,
 Dan in den schonen kring van 't Nederlandsch gewest?

Sints gy, doorluchte Batavieren,
 Den Spaenschen Draek den kop vertradt,
 Hoe woedend dees U aen mogt tieren,
 En uwen Leeuw op 't harte zat,

Sintsmogt ge, en speer en hoed der schoonste vryheit toonen,
 Sints wou ze uw ryk geweest voor allen oord bewonen.

De vryheit spreid een zwier en kragt
 Door landen, waar zy heen mag wyken.

De kiel van 't vrye Sidon bragt
 Den schat van alle uitheemsche ryken

In 't Palestynsch geweest, en vloog langs holle zeën
 Alcides engte door naer 't ver Britanje heën.

De Vryheit deed Athene bloeien,
 En maekte Sparte alom geducht.

Zy deed die fiere staten groeien

In 't midden van het krygsgerucht.

Zy ~~holp~~ by Salamis de Griekenlandsche helden,
 En verfdde in Persiesch bloed de Maratonsche velden.

Gy mogt die Vryheit keer op keer,

o Trotsche Xerxes, stout bevegten;

Nog kost gy haer de scherpe speer,

Met tienmael honderduizend knegten

Niet rukken uit de vuist, en nog ter naeuwernood

Ontvlugtte gy haer kling in eene Visschersboot.

Tarkwynen moesten voor haer vlugten.

Zy knakte de Arragonsche kragt,

En voerde naer uitheemsche luchten

De Nederlandsche watermagt,

Die ze in Amerika zelfs laeuwerblaën deed plukken,

En uit de Spaensche wiek de beste veeren rukken.

Nooit hadt ge, o waerde Vaderland,
 Uw kielen 't zeil alom zien slyken:
 Nooit hadt gy aen 't Javaensche strand
 Het schoon Batavia zien pryken;
 Indien een harde Heer U eeuwig had gedrukt,
 De vryheit U het juk niet van den hals gerukt.

O driemael Zalige gewesten,
 Waer geen Gewetensdwang regeert,
 Die, feller dan de wreedste pesten
 En kryg, op 't bloed der burgers teert.
 Dien ryger ziet men hier op geen oppooslen loeren;
 Geen Kristen naar 't schavot in staetsie henen voeren.

Laet vry de Kastieljaensche Taeg
 Op goude zanden zich beroemen;
 Laet Andaluzie gestaeg
 U groene blaen en lencebloemen
 Aentoonen, Neerland gaf zyn vrye velden niet
 Voor al het Taegsche goud, en heel het Spaensche gebied.

Nooit zag men, waer de Kettens branden,
 Geluk en voorspoed op den troon.
 Hoe kwynend, sints dien tyd, uw landen,
 o Latium! wel eer zoo schoon,
 Sins Priesters Englenborg beklommen, en verwaten
 In 't pragtige gestoelt der dappre Cezars zaten!

Schoon wy in Nederlandschen grond
 En gout, en zilvermynen missen,
 En nooit een mensch hier parels vond,
 Wanneer hy mossels op ging vissen;
 Nog is er overvloed van 't edelste metael,
 En wat Golkonda zend tot Jufferlyke prael.

De Nederlandsche hoven kweken
 Geen kruidige Muskaten aen.
 Men ziet in onze Noordsche streken
 't Kanneelbosch nooit in bloesem staen,
 Verkoelenden Citroen, noch lekkre oranjen bloeien,
 Noch onder welig loof de vette olyven groeien.

Wy hebben echter de oogsten hier
 En van Ceilon, en van Molukken,
 De heele waereld ziet ge schier
 Haer vruchten voor ons Neerland plukken.
 Wy voeren dezen schat langs ongemeeten zee,
 En deelen heel Euroop van onzen rykdom mee.

Geen wolven storen onze schapen ;
 Het land word door geen' leeuw ontroerd.
 Men kan gerust in schaduw slapen,
 Daer nooit een Tyger U beloert.
 Geen Krokodil verschuilt in Nederlands rivieren,
 En niets vrees hier den beet van bloedeloze dieren.

Wanneer de blanke Maagdenrei
 Ten dans gaat in de groene streken ;
 Dan zal haar in de klaverwei
 Geen Schorpioen de voeten steken,
 Of geen Tarantula die kwetzen eer men 't weet,
 En 't brein ontroeren door een pynelyken beet.

Geen wetenschappen kunt ge roemen,
 Geen kunsten, die ons land niet kweekt.
 Maer naeuwlyks weet ge een' oord te noemen,
 Dien Neerland naer de kroon niet steekt.
 Wy hebben Desideers, de Grooten, Bynkershoeken ;
 Wy Vondels, Zwammerdams, Boerhaven, Musschenbroeken.

U, Haerlem, wieg der Wetenschap,
 Befoend door Damiaatsche togten,
 U word, met vrolyk handgeklap
 Een eeuwige eerekrans gevlogten
 Door 't vrye Nederland, dat gy roemrugtig maakt
 Door uwe Maatschappy, zoo ver de dagtoorts blaekt.

Gelyk de byen, aangedreven
 Door noefte vlyt, by lentelucht
 Langs knoppen, kruiden, bloemen zweven,
 En 't edelste van plant en vrucht, (ren,)
 Schoon zy geen knop noch kruid, noch teere bloemen dee-
 Verzamelen, en wasch en honig ons vereeren.

Zoo zweven langs het letterveld
 De wyzen, by hun ledige uren,
 Waar niets hun' yver palen stelt,
 En zy een schat van wysheit puren,
 Die, en by lenteyd, en by den winter, word .
 In Hollands tweede stad, met blydschap, uitgestort.

Ja, gaat zoo voort, o Kunstmeceenen!
 Bouwt dus de Wetenschappen aan,
 Dan voert ge uw hoge namen henen'
 Zoo ver men wysheit kan verlaen.
 Zoo zult ge in 't middenpunt van Pallas koren pronken,
 Tot door het jongste vuur de waereld vliege aan vonken.

En gy, o Vaders van het land,
 Gy wiist door 't hart der holste baren,
 Waar 't pekkel op de klippen brand,
 Voorzigtig, veilig heen te varen.
 Gy leerde uwe eeuw, gy toonde aan 't laate nageslacht,
 Wat Palinuren voegt in zulk een donkren nacht.

Dan

Dan kent men eerst de Automedonnen,
 Wanneer Achil door vonken ryd.
 Machaons roem word dan gewonnen,
 Wanneer het krankbed deerlyk lyd.

Dan ziet men Tiphys kunst, wanneer de stormen woeden,
 De kiel word aangestreeën door holle pekelvloeden.

Wie, een paar jaren slegts gelêen,
 't Gevaar, dat Nêerland dreigde, zagen,
 Die zeggen, op gegronde rêen;
 Gewis wy zien in onze dagen
 Voorzigtigheid aan 't roer van Bato's vryen staar,
 Den geest van Salomon verspreid door Nêerlands raad.

Bestiert nog lang, doorluchte Vaderen,
 Uw dankbre, vrye borgery,
 't Bataviesch bloed strome in uwe aderen,
 Steeds wars van snoode dwinglandij.
 Zoo blyven vrede en heil in Bato's vrye muuren;
 Zoo zullen we allen storm en tegenspoed verduuren.

En U, o Oppermajesteit,
 O bron van onze zegeningen;
 Van wie wy zoo veel zaligheid
 De vaderlyke hulp ontvingen,
 U danken wy vooral, met een verheugd gemoed,
 Voor dezen onderstand, voor onzen overvloed.

Bewaek, beveilig onze vesten.
 Begunstig steeds uw Nederland;
 Dan naken ons geen wreede pesten,
 Dan woed hy ons geen oorlogsbrand.
 Zoo zal op Bato's erf en heil en vrede duuren,
 Zoo blyft het Vaderland de lust der Nagebuuren.

NEC TIMIDE NEC TEMERE

G E Z A N G .

DE bruine nacht verspreid zyn duist're veeren,
 En doet den matten mensch tot ruste keeren,
 Een rust'loos werk kan niet langdurig zyn.
 Maar Heer! terwijl de slaap beschiet myne oogen,
 Ontsluit uw' oog van liefde en mededogen;
 Dat ik niet quyn'.

Laat nooit de nacht der zonden my bedekken;
 Maar wil myn ziel een zuiv're Zon verstrekken:
 Op dat ik zie, en voel' 't genad'-licht,
 Niets kan den geest zo lieff'lyk bezig houwen,
 Als U gestaag door het geloof 't aanschouwen.
 ô Zoet gezicht!

De traage slaap leert my dat ik moet sterven,
 En door die rust de Hemel-rust beërven,
 Des zondaars slaap is 't voorbeeld van de dood:
 Laat my ontwaakt zien 't voorbeeld van het leven,
 Dat gy my, Heer! zult in uw' rechte dag geven,
 Als bondgenoot.

G E Z A N G .

ô **O**Nvermoeide Zegenaar!
 Wat hebben wy ons jaar op jaar
 Door trouwbelofte aan U verbonden;
 En jaar op jaar ook onzen plicht
 Te trouweloos, voor uw gezicht,
 Door overtredinge geschonden.

En gy verbryzelt ons noch niet?
 En uw getergde goedheid ziet,
 Ja doet ons in dit jaar noch treden?
 ô Onbegrypelyk geduld!
 ô Onuitspreekelyke schuld
 Der menschelyke ondankbaarheden!

Ei! reeken ons die schuld niet toe,
 Noch strafze met geen ys're roê,
 Maar wil ze in Jesus ons vergeven.
 Herschep ons in dit Nieuwe Jaar
 Tot een Godtzalig, en hier naar
 Ook tot een Hemel - zalig leven.

Op den G E B O O R T E - N A C H T *des*
 H E I L A N D S.

WAt wy in 't Paradys, by helder licht, verloren,
 En onherstelbaar was, word in deez' zaal'gen nacht,
 Nu God in 't vlees verschynt, ons weder toegebracht,
 En uyt de duysternis wordt ons het licht geboren.

Klonk 's Hemelsch toorn en vloek, weleer, in Adams ooren,
 Nu juicht, integendeel, Gods Eng'len schaar en licht,
 Terwyl zy zingt, en roept, God heeft hêr aerds geslacht,
 Tot roem van zyn genâe, weer tot zyn Ryk verkooren.

ô Nacht! maar nu geen nacht, al schynt het zonn'licht niet,
 Gy brengt ons echter licht, 't welk schooner stralen schiet,
 Waar van wy reeds de warmt en heilgloed ondervonden.

Dat licht strekt ons tot heil, wen 't in de hoogte staat,
 En als 't, op Golgotha, in 't purper ondergaat,
 Dan werkt zyn ondergang den ondergang der zonden.

Christus aan 't Kruis.

Wiens hair ryft niet te berg? wie stort geen bittre tranen?

Vorst Jezus sterft aan 't kruis, helaas! voor onze schuld,
Om ons een vasten wech naar 't eeuwig ryk te banen.

Hy lydt, o ja! hy lydt, tot alles is vervuld.

Wie oit door smart bezweek, hy weet van geen bezwyken,
Maar staat het trouw'lyk door tot d'alleruiterste uur,
Hoe kon zyn minzaamheid, hoe kon z'ons meerder blyken?

Wat staen onze euveldaen dien grooten Koning duur!

De waerheid wordt gedoemt, als 't hoofd der logenaren:

Hy die niet liegen kan wordt goddeloos beticht,

Dus kan een appelbeet veel duizend gruw'len baren.

Wie bracht oit tafereel zo naar voor ons gezicht?

De deugd word hier gestraft, myn God! voor 's werelds zonden.

Verbasterd Jodendom hoe woedt gy op dien Held!

Hy die de ziel geneeit, word thans geloond met wonden.

Wat kost het hem al bloeds eer alles is hersteld!

O mensch, aanziet den mensch, uw God, uw Heer, uw Hoeder,

Uw Schepper, Zielentroofst, Verlosser, eenig goet.

Ei wacht u toch voor 't kwaad, zo wordt gy 's Heilands broeder.

Hy kent elk een voor Vriend die zyne wet voldoet.

Zyn wet is niet als goed, wie zou geen goed beminnen?

Hy eischt geen vleesch noch geld, alleen een nedrig hart.

Die 's werelds eer veracht kan eedler eerkroon winnen.

Maer ach! myn Christus sterft, hy sterft, o grote smart!

Die Heilzon schynt niet meer, o neen, zy is reeds onder,

Doch 't is tot onzer heil, dit maakt my weer verblyt.

Wy leven door zyn doot, triomf! triomf! wat wonder!

Hy, die op Hem betrouwt, is voor de dood bevryd.

Christus Stervende.

Die alles troost en laaft, verzucht, bezwymt, ontverft!
 Die alles ondersteunt, geraakt, ô my! aan 't wyken.
 Een doodfche donkerheid kooft voor zyne oogen ftryken,
 Die kwynen, als een roos die daauw en warmte derft.

Ach waereld, die nu al van zyne volheid erft!
 Gefarnten! Engelen met uwe Hemelryken!
 Bewonderen der aarde, ei! toeft gy te bezwyken
 Nu Jefus vast bezwykt, nu uwe Koning fterft?

Daar hy het leven derft, wil ik het ook gaan derven:
 Maar hoe hy meerder fterft, en ik meer wil gaan fterven,
 Hoe my een voller froom van leven overvloedit.

ô Hooge wonderen! wat geest is zo bedreven,
 Die vat hoe zo veel fterkte uit zo veel zwakheid groeit,
 En hoe het leven fterft om dooden te doen leven,

Christus Begraven.

DE dood, hoewel vermand, hoe wel ter neêr geveld,
 Schynt meester van het veld.
 En all' de vreugd' en hoop van 's Heeren Bondgenooten,
 Met hem in 't graf geflooten:
 Gy Huisgenooten Gods en jammert niet zo zeer,
 Op 't graf van uwen Heer.
 De rustdag nadert vast, 't zal uwen Heer gelusten
 Dien dag in 't graf te rusten.
 Maar denk niet dat zyn vleefch zal in het graf vergaen;
 ô Neen! 't zal anders gaen:
 God zal dien Heiligen weêr in 't kort' verwekken,
 En 't stof, en 't graf onttrekken.

En gy, die uwen Heer neemt van het kruishout af,
 En levert aan het graf,
 Het graf, ó *Joseph*, moet voor zulk een deugd uw beenen
 Steeds zachte rust verleenen.
 Van nu voortaan en hebbe ons bros en teder vleesch
 Voor 't duister graf geen vreez'.
 Hoe schromelyk het gaapt, schroomt het doch niet, uyn leden.
 Uw Hoof is voorgetreden.

Christus Verrezen.

DE Zontoorts versch gerezen,
 Toont vriendelyker wezen,
 Geeft lieffelyker licht dan zy op vrydag gaf,
 De vrouwen ryzen ook, en geven zich naar 't graf.
 Geen bedde kan haar binden:
 Zy spoeden om te vinden
 En om te balzemen het lichaem van dien Heer,
 Die in haar zielen goot den balzem van zyn leer.
 Haar yverig vertrouwen
 En weet van geen verflouwen:
 Haar liefde breeken zy om dood nog leven af;
 Daar zyn ze laast' by 't kruis, hier weder eerst by 't graf.
 Verr' zyt gy, vrouwkens, boven
 De traage mans te loven.
 Die ge in Godsvrugt verr' en moed te boven gaat:
 Doch schoon gy vaerdig kooft, noch kooft gy al te laat.
 Gy vind dien uitgelezen,
 Dien grooten Held verrezen,
 Eer eens des waerelds toorts onz' kimm' genaken kon,
 En schoone morgenstar gerezen voor de zon.
 Wat zoekt gy by den dooden
 (Dus vragen 's Hemels boden)
 Of in het duister graf den Vorst, die eeuwig leeft,
 En nu al voor een' wyl het graf verlaaten heeft;

Zyn lichaam hoeft geen kruiden,
Geplukt in 't warme zuiden,

Hy heeft al ander kruid, al beter balzem-zout,
't Welk zyn verheerlykt vleesch in eeuwig weezen houd.

De vrouwen op dit vraagen,
Staan angstig en verslagen,

En of ze schoon de wacht geveld zien en gevluht,
Zy blyven niet te min voor haren Heer beducht.

Schept moet, schept moet, ó vrouwen!
Hy heeft het veld behouwen;

Uw Jesus heeft de dood ook in het graf vermand
En nu volkomelyk verworven de overhand;

Want alhoewel de kuiffe
Zo moedig aan den kruiffe

De dood al stervende vermand heeft ja gedood:
Wat waar 't, en waar hy niet verrezen van de dood?

ó Dood waar is uw prikkel,
Uw nederflaande fikkel?

Waar, hel, is de overhand, die gy u had beloofd?
De een is (God dank) verstomt, en de ander uitgedoofd.

Juicht, juicht, ó Christen schaaren,
Uw Prins is opgevaaren,

Hy heeft u los gemaakt van 's duivels slaverny.

Wat snorkt gy, *Cæzar*, doch? wat *Alexander*, gy?

Wat wilt gy onberaaden
Uw daaden by de daaden

Gelyken van dien Held, dien temmer van de dood?

Weg purple roovers, weg, 't verschil is al te groot,

Gy overwont in sryden

Door leet doen, hy door lyden:

Gy hebt uw eigene eer, Hy 's Hemels eer betracht:

't Verderf waart gy, Hy 't heil van 't menschelyk geslacht.

En gy: verkeerde reden,

Wat spant gy zonder reden

Uwe krachten tegen God en zyn vermoogen in?

Zwicht, waerelds wysheid, zwygt, gy suffer, gy zottin:

Dit wonderlyk verryzen
 En laat zich niet bewyzen,
 Als door 't geloove alleen; gy blyft hier in den dut;
 En waar 't geloove spreekt, daar is u 't zwygen nut.
 Ô Jesus! hoor myn' bede,
 Geef dat myn aardsche rede
 Zich in uw Hemelsch woord zo gantsch gevangen geev',
 Dat zy geen punt daar van, geen stipken wederstreev'.
 En geef my daar beneven,
 Dat zelf in dezen leven,
 Ik eens verryzen leer uit myner zonden graf;
 Trek, trek my buiten my en van my zelven af,
 Opdat ik na dit leven
 In ziel en geest verheven,
 Dit afgelegde vleesch, vergaan tot stof en slyk,
 Ook eens verheffen zie, en worden 't uw' gelyk.

P S A L M C X X X.

Gedaalt in 's waerelds tranendal,
Gomringt van smert' en ongeval,
 Roep ik tot God, en smeek hy wil myn stemme hooren;
 Ach! of myn treurgebed mogt dringen in uw' ooren;
 Want zo gy eenmaal wilt de zonden gaade slaan,
 Ô Groote God! wie zal bestaan.
 'k Weet dat gy ieder een vergeeft,
 Die voor uw oordeel vreest en beeft.
 Dies zal ik op uw woord all' myn gedachten vesten,
 En met verlangen u verwachten eens ten lesten;
 Meer als een wachter, die in 't midden van den nacht
 Met smert den dageraad verwacht.
 Ô Israël! hoop op den Heer';
 Werp u voor zyne voeten neer:
 Zo gy genaë verzoekt, omdat gy hebt misdreven,
 Zyn goedertierenheid zal u genade geven:
 Want God zal Israël verlossen, en ontslaan
 Van al zyn voorige enveldaen.

V R U C H.

V R U C H T E N D E S G E E S T S.

Wie met zyn Schepper wil vereenen
 In 't zalig ryk, dat nooit vergaat;
 Hy draag' tot Geestelyk cieraad
 Dit Pronk - Juweel van neegen Steenen;
 Verrykt met zulk een dierb'ren schat
 Kan hy, hoe zeer van elk verschoven,
 Den glans van 's waerelds pracht verdooven.
 ô Zalig die dit wel bevat!
 Nooit heeft hy reeden om te zuchten,
 Die 't hart vervuld met zulke vruchten.

L I E F D E.

ô **W**Eêrglans van 't oneindig licht!
 Wat schiet gy levendige stralen,
 Wanneer uw vlam in 't hart kooft daalen?
 Door u voldoet de mensch zyn plicht.
 Men roemt op plechtige offerhanden
 Vergeefs; 't is ydel kerk - gebaar,
 Zo niet uw vuur een gloed doet branden,
 Op 't vlak van 't heilig hart - altaar;
 Wat deugd men pleege in 't aardsch gewemmel,
 Geen ziel vaart zonder u ten Hemel.

B L Y D S C H A P.

Die wandelt op het spoor der deugd,
 Vergaapt zich niet aan aardsch gewemmel,
 Maar sticht in 't heilig hart een' Hemel
 Van onverbeeldelyke vreugd',

Zyn

Zyn ziel, verheugd om hoog gevlogen,
 Past hier op ramp noch ydelheid,
 Hoe zeer verdrukt, gehoont, bedrogen,
 Hy lacht als al de waereld schreit.
 Wyk aardsch vermaak, ga vry verlooren,
 Hier word de vreugd' uit kruis gebooren.

V R E E D E.

DE rust van 't onbevlekt gemoed,
 Dat zalig Paradys op aarde,
 Bezit hy die naar kracht en waarde
 Den vrede-olyf steeds bloeijen doet.
 Zo erft hy op zyn zuiv're bede,
 Schoon 't all' in vlam van oorlog staat,
 In 't vreedzaam hart Gods rust en vrede,
 Die all' 't verstand te boven gaat.
 ô Voorgenot van duizend weelden!
 Wie kan uw zaligheid verbeelden?

L A N G M O E D I G H E I D.

GEen held, voorzien met reuzenkracht,
 Die in zyn harnas schynt geschapen,
 En roem draagt op zyn oorlogswapen,
 Wierd ooit zo hoog van Godt geächt,
 Als hy, die stil, bedaard en effen
 De gramschap uit zyn boezem jaagt,
 Wat storm, wat onweêr kan hem treffen,
 Die hier zyn leed langmoedig draagt?
 Geen haastigheid, geen onryp oordeel,
 Berooft hem van zyn rust en voordeel.

G O E D E R T I E R E N H E I D.

Geen stuursheid van gemaakte deugd,
 Die 't brein heel licht doet spoorloos doolen,
 Wierd ooit een vroomme ziel bevolen;
 Maar vriend'lykheid en waare vreugd'
 Uit goedertierenheid geboren.
 Hoe zalig is die brave ziel,
 Die zulk een parel heeft verkoren,
 En nooit tot strafheid overviel!
 Zy blinkt, gelyk de zon in 't oosten,
 Om de afgematte ziel te troosten.

G O E D H E I D.

ô **Z**alig hy! die vry van haat,
 Geen boosheid smeed in zyn gedachten,
 Maar altyd zal naar weldoen trachten,
 Blymoedig naar zyn macht en staat:
 Zyn goedheid schiet alomm' haar stralen,
 Gelyk 't verquikkend' zonnelycht,
 En maakt door ongeveinsd onthaalen,
 De waereld aan zyn gunst verplicht:
 ô Edele aart, gedaald van boven!
 Geen laster kan uw glans verdoven.

G E L O O F E.

In haat, vervolging, moord, en roof,
 Zyn God en Schepper aan te kleven,
 Door zorg noch angst te rug gedreven,
 Is 't waare proefstuk van 't Geloov',

De waereld dreig' met spies en wapen,
 't Heel-Al verzinke in naar verdriet;
 't Geloovig hart kan veilig slaapen,
 Schoon 't oog geen straal van uitkomst ziet,
 Zo kooft men door oprecht geloven.
 De Hoop zelfs tegen hoop te boven.

ZACHTMOEDIGHEID.

V E R d r u k t e ziel! hou op van klaagen;
 Men streeft naa 't eeuwig Koningryk,
 Door ongeluk, en ongelyk
 Geduldig zonder wraak te draagen.
 Zo stelt de zachtheid eer en roem
 In lyden, hoonen, duiken, slaagen,
 En trotst den wreker met zyn plaagen.
 Zachtmoedigheid, ô schoone bloem!
 Uw geur kan 't heilig hart bekoren,
 Al word gy onder 't kruis geboren.

M A T I G H E I D.

G E E n' wellust schenkt ons 't lieve leven,
 Ten zy men hier door Matigheid
 Het vleesch verboden' lust ontzeid:
 Zo word den geest eens rust gegeven.
 ô, Daar die ed'le deugd regeert,
 Kan ziel en lichaam adem haalen;
 Zy stelt de wysheid perk en paalen,
 Die niets dan 't noodig deel begeert.
 Die 't leven wil gelukkig maaken,
 Moet matig zyn in alle zaaken.

KRACHT

KRACHT DES GELOOFS.

HEBREEN XI.

't Geloof (waar van my lust te zingen)
Verstrekt een vaste grond der dingen,
Waar op men hoopt, en een bewys
Der zaken, die men niet beschouwde:
Want door het zelve kreegen de Ouden
Getuigenis, met lof en prys.

't Geloove kan ons klaar ontvouwen,
Dat door Gods woord het waereld bouwen
Zo wonderbaarlyk is geschied;
Zo dat het geen van 't oog vernomen
Word, niet te voorschyn is gekomen
Uit dingen, die 't gezichte ziet.

't Was door 't Geloof, dat de offerhande
Van *Abel* aangenamer brandde
Dan *Kains*, naar 't getuigenis
Van God, die hem rechtvaerdig reket;
Door welk geloof hy noch is spreekend',
Al schoon hy lang gestorven is.

Ook door 't Geloof heeft God den vroomen
Oudvader *Enoch* weggenoomen,
Dat hem de dood niet overquam:
Want hy te vooren had verkregen
't Getuigenis, dat in zyn wegen
De Heer een welbehagen nam.

Maar 't is onmoog'lyk dat men Gode
 Behaagen kan, of 't blyft van noden
 Dat in ons 't waar geloove woon':
 Want die tot God komt moet gelooven
 Dat hy 'er is; en daarenboven
 Hen, die Hem zoeken, geeft hun loon.

't Was door 't Geloof dat *Noë* klaarlyk,
 Door Godd'lyke aanspraak, van vervaarlyk'
 En ongeziene zonden straf
 Vermaand, vol vreez', ging de Arke bouwen,
 Opdat hy zyn gezin behouwen
 Mogt op het water, veeler graf,

Door welk gebouw der vroomen Voorbeeld
 De gantsche waereld heeft veroordeelt
 In haar verstokte wrevelheid;
 En zelf, als erfgenaam, genoten
 Rechtvaerdigheïd, die voortgesproten
 Is uit geloof, voor hem bereid.

't Geloof heeft *Abraham*, voor dezen
 Geroepen, doen gehoorzaam wezen,
 Om uit te trekken naar het land,
 Dat hy ten erfdeel zoude ontfangen,
 Schoon hy niet wist, waar dat zyn gangen
 Zich strekken moesten verr' van kant,

't Geloove deed hem 't zynen beste,
Bewoonen 't vreemd beloofd geweste,
Waar toe hy tenten op moest slaan,
Met *Izaak* en *Jacob* t'zamen,
Zyn zoonen, zyn medeërfgenaamen
Van die belofte, aan hem gedaan.

Naar and're wooning hy niet trachte,
Dewyl zyn toeverzicht verwachtte
De Stad, die fundamenten heeft,
Daar konstenaar van is en bouwer
De groote God, een onderhouwer
Van al wat hy het wezen geeft,

't Geloof heeft *Sara*, oud van leven,
Bequaam gemaakt om zaad te geven,
Te baren boven haren tyd:
Vermits zy wist dat niet kon missen
Die trouwe in zyn beloftenissen,
Die onverwacht haar had verblyd.

Daarom zyn ook van een, te vooren
Al heel verstorven, noch gebooren
Zo groot een menigte en getal,
Als zelf de starren; die 'er branden
Aan d'Oppertrans, en de oeverzanden;
Die nimmer iemand tellen zal.

Zy zyn dan in 't geloof gestorven
 Eer zy 't beloofde noch verworven,
 Van hen van verr' gezien, geloofst,
 En als omhelst; en zy beleden
 Te wezen gasten hier beneden,
 En vreemdelingen hoofd voor hoofd.

Want zy die zulke dingen zeggen,
 Betoonen dat hun overleggen,
 En pooging zoekt een vaderland:
 En had het geen, waar uit zy weeken,
 In hen een nieuwe zucht ontsteeken,
 't Weërkeeren was hen voor de hand.

Maar na een beter zy nu haaken,
 En staat alleen op 't Hemels maaken:
 Daarom schaamt zich de Godheid nooit
 Den naam van hunnen God te draagen:
 Want hy had hen naar zyn behaagen
 Een Stad bereid, voor lang voltooit.

't Geloof deed *Abraham* betrachten
 Gods proefbevel in 't offerflachten
 Van *Izaäk*, zyn lieven zoon,
 En die beloften, als bezworen,
 Ontfing, heeft zynen eengeboren
 Ten offer willig aangeboôn.

(Tot wien gezegt had Gods genade
 In *Izaäk* zal uwen zade
 Gerekent worden en genaamt)
 Bezeffend' hoe Gods macht hem trekken
 Kon uit het graf, en weêr verwekken
 't Ontzielde levenloos geraamt'.

Waar uit hy hem ook weêrgekregen
 Heeft, by gelyk'nis, tot een zegen.
 't Was door 't geloof dat *Izaäk*
 Aan *Jacob* en aan *Ezau*, beide
 Zyn zoons, in 't zegenen voorzeide
 't Aanstaande heil en ongemak.

't Geloof heeft *Jacob*, als hy sterven
 Zou, *Jozeph's* zoonen doen bcerven
 De zegeningen die hy gaf:
 Hy heeft godvruchtig aangebeden,
 Terwyl hy met zyn zwakke leden
 Leunde op het opperst' van zyn staf.

't Was door 't geloof dat *Jozeph's* hellen
 Naar 't sterven lang voorheen kon spellen
 Den uitgang uit *Ægiptenland*
 Van *Isr'els* kind'ren en gemeente;
 Zoo dat hy wou dat zyn gebeente
 Vervoert zou worden naderhand.

't Was door 't geloove dat de zorgen
 Van *Mozes* ouders hem verborgen
 Drie maanden lang, na zyn geboort':
 Vermits zy 't kind vol schoonheid zagen,
 Ook zonder dat hen kon vertfagen
 't Gebod van 't Koninglyke woord.

't Was door 't Geloof dat, opgesteigert
 In jaren, *Mozes* heeft geweigert
 Den naam van *Faro's* dochters zoon;
 En liever met Gods volk verdrieten
 Verdraagen wilde, dan genieten
 Een poos de zonde, en dan haar loon.

Hy achtte de versmaadheid van den
 Heer *Christus* meerder rykdom dan den
 Schat, dien *Ægiptens* Vorst bezat,
 In 't krachtigste van zyn vermogen:
 Want hy gevestigd hield zyne oogden
 Op 't loon, dat hy te wachten had.

't Was door 't Geloof dat hy *Ægipte*
 Verliet, en uit het Hof ontslopte,
 Niet bang voor 's Konings toornigheid.
 Want zyn gemoed kon niet bezwyken,
 Als ziende den onzienelyken,
 En rustende op diens wys beleid.

't Was door 't Geloof dat hy zyn plichten
 Betrachte in 't Pascha uit te richten,
 En in 't besprengen met het bloed,
 Ten einde de eerst geboort' verderver
 Geen post- en bovendorpel verver
 Genaaken zou met tegenspoed.

't Geloof deed Isr'ëls volke treden
 Op droogen grond, met veil'ge schreden,
 Door 't midden van de roode zee;
 't Geen ook de Ægiptenaars bestonden;
 Maar zyn van 't water fluks verslonden,
 En zo verdronken daar ter steê.

't Was door 't geloof dat muur en wallen
 Van *Jericho* zyn omgevallen,
 Tot opening der gansche stad;
 Na dat, daar voor ter neêrgeflagen,
 Gods heir haar even zeven dagen,
 Op zyn bevel, omcingelt had.

't Was door 't Geloove dat de vrouwe,
 De hoere *Rachab*, die getrouwe,
 Niet is gesneuveld met de geen
 Die eigen wrevel sterven deede;
 Toen zy 't verspiedend paar met vrede
 Verblyf gaf en verborg met een.

En wat zal ik daar meer van Spreeken?

Het zou my aan den tyd ontbreeken

Zo 'k deê van *Gideon* verhaal,
 Van *Barak*, *Simson*, *Jephtaa's* leven,
 Van *David*, *Samuël* daar neven,
 En Gods Propheten altemaal.

Die door 't Geloove Koningryken

Verwonnen hebben en doen wyken;

En oeffenden gerechtigheid;

Verkregen de beloftenissen;

En stopten Leeuwen, zonder missen,

De muilen, als aan band geleid.

De kracht des vuurs zy konden dooden;

Zy zyn het scherpe zwaard ontvloden;

Verkregen uit de zwakheid kracht;

Zyn in het krygen sterk geworden,

En hebben legers, en slagôrden,

Der vreemden op de vlucht gebracht.

De vrouwen hebben weêr verworven

Hen, die haar waren afgestorven:

En and'ren wierden uitgerek,

Geen aangeboôn verlossing achtend,

En zaliger opstanding wachend,

Op welk' hun zieloog bleef gestrekt.

Weêr and're zagen zich bespotten
Van 't ongestuimig t'zamenrotten,
En moesten proeven 't wreed geweld
Van geesfelingen; en, gesmeten
In kerker, boeijen, yz're keten,
Zich voelen jammerlyk gequelt.

Men steenigde, men zaagde aan stukken,
Verzocht ze, en deed voor 't zwaard hen bukken:
Zy hebben in het velgewaad
Van Schaaap en Geiten omgewandelt,
Verdrukt, verlaten en mishandelt,
Voor ieder tot een spot en smaad.

Zy, welker niet de waereld waardig
Was, hebben moeten, voor 't boosaardig
Vervolgen, doolen in woestyn,
En op 't gebergte, en in spelonken
En holen, onder de aard' gezonken,
Om van 't gevaar bevryd te zyn.

En alle deeze, schoon ze wegen
't Geloof getuigenis verkregen,
Zyn aan 't beloofde niet geraakt,
Wyl God wat beters had behouden
Voor ons, ten einde zy niet zouden
Zo worden, zonder ons, volmaakt.

J. V. PETERSON,

Cc 5

AAN;

A A N M E R K I N G

O V E R D E

K R A C H T D E S G E L O O F S.

't **G**eloof is een deugd, waar door wy, Gods getrou-
 heid aanklevende, op hem steunen, zo dat
 wy, 't geen hy ons voorstelt, verkrygen mogen. Dit
 geloof bestaat niet in een kennis der verborgentheid,
 noch bloote toestemming; waarom het de Schrift noemt
 met verscheide benamingen, welke van grooten nadruk
 zyn: als *Θάρσος*, vertrouwentheid; *Πληροφορία*, een
 volle en vaste verzekerdheid; *Παρρησία*, een vertrou-
 welyke vryheid; *Πεποίθησις*, een vaste zekerheid; *ὑπο-
 στασις τῶν ἐλπίζομένων*, de bestaanlykheid der gehoopte
 dingen, welke de gehoopte dingen doet tegenwoordig
 zyn. Deze benamingen voegen geenzints aan de een-
 voudige kennis der verborgentheden, of de algemeene
 toestemming. Zo dat de gewrochten des Geloofs zyn,
 dat ze de toekomstige dingen voorstelt als tegenwoordig,
 wel niet lichaamlyk, maar geestelyk, geholpen door 't
 Woord en de Eedbonden; tot welke wy betrekken de
 spreuk van den brief tot de *Hebreëen XI: vs. 1.* alwaar het
 Geloof genoemd word een bestaanlykheid der gehoopte
 dingen, of, welke maakt dat de gehoopte bestaan; gelyk
 de Grieksche Uitlegger die Apostelyke spreuk zeer voor-
 treffelyk verklaart, wiens woorden aanmerkens waardig zyn:
*'t Geloof is een bestaanlykheid en wezenheid der gehoopte
 dingen. Want wyl zy in 't hoopen onbestaanlyk zyn, als
 tot noch toe niet verschynende, zo word het Geloof eenige
 wezenheid en bestaanlykheid der zelve, dat dezelve zyn,
 en schynen te zyn eenigzints voorbereidende door het Ge-
 loof.*

Zo

Zo beschryft Christus elders de kracht des Geloofs, als hy zegt, dat Abraham zyn dag gezien heeft, *Joh. 8.* Door deze kracht des Geloofs hebben ook de geloovigen van 't Oude Verbond Christus vleesch, noch niet buiten zyn oirzaaken zynde, gegeten: Dewyl het *Vormelyke Voorwerp* is Gods waarachtigheid en getrouwigheid, *Hebr. II. vs. 11.* want de *Vormelyke reden* deszelfs is de waarheid in 't zeggen, dat is, Gods waarachtigheid of getrouwigheid iets zekerlyk opetubaarende; om dat het van de reden des geloofs in 't gemeen is, dat het steune op de aanzienlykheid des getuigenden: nu is Gods aanzienlykheid deszelfs waarachtigheid of getrouwigheid, als blykt *Tit. I. vs. 2.* *Welke God, die niet liegen kan, belooft heeft.* Daarom is dat voorstel op het hoogste waar *al wat wy* (door een Goddelyk geloof) *gehouden zyn te gelooven, is waar:* om dat niets zo moet geloofd worden, als diens waarheid God betuigt: God nu betuigt, voor zo veel hy waarachtig is, en de waarachtigheid in een alwetende getuigen kan van de waarheid van 't getuigenis niet afgescheiden worden: het is dan noodzaakelyk, dat al dat, welk wy met een Goddelyk geloof gehouden zyn te gelooven, waar zy. Deze gansche betooging word openbaarlyk bevestigd, en gebruikt van den Apostel, *1 Cor. XV. vs. 14, 15.* *Indien Christus niet opgewekt is, zo is dan onze prediking ydel, en ydel is ook uw geloof. En zo worden wy ook bevonden valsche getuigen Gods: want wy hebben van God getuigt, dat by Christus opgewekt heeft:* Dat is, indien 't getuigenis niet waar zy, zo is de getuigen valsch. Ten zy dit toegelaten werde, *al wat God getuigt, is waar,* zo zou dit gevolg, het krachtigste van allen, ganschelyk niet deugen, *God getuigt dit of dat, derhalven is 't waar.* Hierom kan het Goddelyk geloof niet zyn een beginsel of oorzaak, of rechts- of averechts streeks, of door zich, of door toeval van aan iets valsch toe te stemmen, of van een valsche toestemming.

Hierom ook is de zekerheid des geloofs, ten opzicht des

des *Voorwerps*, op 't hoogst vast, en hoe meer het gevest word in het *onderwerp* zelf, of het hart van den gelovenden, hoe grooter eer het God toefchryft.

Op dezen grond en vastigheid hebben de gelovigen vertrouwt, Gods eer verbreid, en hier door is van hem zo veel genade en wonderwerken aan en door haar geschied. Hier door is *Abels* offerhande Gode aangenamer, dan *Kains*, geweest: *Enoch*, om de dood niet te zien, weggenomen. Door *Noach* de Arke gebouwt. *Abraham* gehoorzaam, om uit zyn, na een *vreemd* land te gaan, met *Izaäk* en *Jacob* mede. erfgenamen der beloften geweest. *Sara* kracht ontfangen om te baren, boven haren ouderdom. *Abraham* *Izaäk* geoffert, in welks zaad hy moest gezegent zyn. *Izaäk* zyne zoonen, *Jacob* en *Ezau*; en *Jacob* de zoonen *Jozephs* gezegent, den uittocht van *Israëls* kinderen, en zyn gebeenten, vermeld. *Moses*, geboren zynde, drie maanden verborgen, en geweigert *Farao's* dochters zoon genaamt te worden, *Ægipten* verlaten, 's Konings loorn niet gevreesd; het Pascha, en des bloeds besprenging uitgericht, tot bevryding van den verderver: De roode zee doorgestaan. De muuren van *Jericho* gevallen; *Rachab* de hoer niet omgekomen, enz. Ja Koningryken bemachtigt, der Leeuwen muilen toegestopt: 't vuurs kracht uitgeblust, des zwaerds scherpte ontvloden, uit zwakheid krachten, in den kryg sterkte, heirlegers op de vlucht, de vrouwen haare dooden weder door de opstanding verkregen, enz.

D E D E U G D

D E R

H O O P.

PHILIP. I. 20.

Versterk, ô God! myn hart met hoop,
 Terwyl ik in de renbaan loop,
 Daar weinigen den prys verwerven.
 Maar smoor de hoop, die 't dwaas gemoed
 Verlokt, door waan van wankel goed:
 Die kan hier zin en ziel bederyen.

Myn hoope steunt op vaster grond.
 De waarheid van het nieuw Verbond
 Beschryft haar eigenschap en zeden.
 Zy weet' dan dat ze 't ooge slaat
 Op goed dat nimmermeer vergaat,
 En dat ze 't wachten mag met reden.

Dies hoopt ze op 't heil by haar verwacht,
 Vermits zy haaren plicht betracht.
 Dus leert ze de eigen wil verzaaken.
 Van zonden tracht zy af te staan.
 Dus hoopt ze 't hoogste quaad te ontgaan.
 Dus durft ze naar den Hemel haaken.

Deez'

Deez' hoope, die naar boven ziet,
 Verneêr' zich onder uw gebied.
 Zy buig' zich onder uwe wetten.
 Zy luister' naar uw wil en woord.
 Zy ga van goed tot beter voort,
 Laat vleesch noch bloed haar' loop beletten.

Ach! ondersteut haar door uw' macht.
 Zy blyv' ons by, by dag en nacht.
 Zy moet de ziel van 't leven blyven,
 De hulp', die de arbeid Lichter maakt,
 De troost, die tegens wanhoop waakt,
 Die de angst der zorgen kan verdryven.

Die alle moeilykheên verteert,
 De vreez' vermindert, kracht vermeêrt,
 Verdriet verdryft, door 't vast vertrouwen
 Daar haast standvastigheid op rust.
 Haar vierigheid word' nooit geblust,
 Haar yver weet' van geen verkouwen.

En valt de aanvechting op haar aan;
 Zy blyve in sryd en lyden staan.
 Zy moet in 't midden van het lyden,
 Terwyl de boosheid grimt en brult,
 Het hart versterken met geduld.
 Zy kan zich in het kruis verblyden.

Zo houd ze stand in tyd van nood.
 Haar leven vreest geen wreede dood.
 Zy sterooft op een beeter leven.
 Zy heeft, door uwen geest verlicht,
 Het zalig eeuwig in 't gezicht;
 Zo word ze op uwen troon verheeven.

Maer ach! myn God! die hoop bezwykt,
 Indien ze van uw' wegen wykt.
 Wilt gy haar geenen bystand bieden,
 Kan zy van zelve niet bestaan;
 Zy zal beschaamt staan en vergaan;
 Zy zal voor haaren vyand vlieden.

Gy, Heere! zorg dan voor myn nut:
 Blyf mynen toeverlaat, en stut,
 Terwyl uw' vyanden my haaten.
 Gy wilt den mensch, die op u bouwt,
 Die u voor zyn beschermer houd,
 Doch nooit begeben noch verlaten.

G. BRAND.

AAN.

A A N M E R K I N G

OVER DE

DEUGD DER HOOP.

DE Hoop is een deugd, waar door wy geneigt worden tot de verwachting der dingen, welke God ons belooft heeft. Hier word zy aangemerkt als een Christelyke deugd, en niet als een natuurlyke hartstocht, en verschilt van dezelve in dingen, waar omtrent zy verkeerren, en in trappen der volmaaktheid, voor zo veel de Christelyke zich alleen aan de geestelyke, en de natuurlyke aan natuurlyke en burgerlyke dingen vast hecht. Niet dat de natuurlyke Hoop zou vervreemt zyn van die dingen, waar op de Christelyke het oog heeft; want als deeze hartstocht door de genade tot de eeuwige goederen gedreven word, en dezelve vast omhelst, word ze in een Christelyke deugd verwisselt. Zy bestaat uit moedigheid, begeerte en blydschap; maar voornamentlyk uit de twee eersten. Zy is ook met een vreeze vermengt; want zonder dat zou ze geen hoop, maar verwachting zyn: weshalven ze overal in 't Oude Testament ons met de Hebreeuwse benaming *Mikve* voorkomt, welke *Hoop* pleeg overgezet te worden, doch eigentlyk *Verwachting* beteekent. Op gelyke wyze is de vreeze met een weinig hoop vermengt: en als de hoop haar te eenemaal ontvalt, is 'er niet meer vreeze, maar wanhoop. Zy heeft dit met de liefde en begeerte gemeen, dat ze zich, ten minsten na de mening, tot het goede begeeft. Daarenboven, die voorwoorden, welke tot het *voorwerp* der hoop plegen vereischt te worden, dat het *goed, toekomstig, moeijelyk, waarschyneelyk* zy, worden alle in Gods beloften gevonden, welke altyd belooft de grootste goederen, die men

men zonder zyn hulp niet hebben kan , maar door de kracht der belofte , niet alleen waarfchynlyk , maar zekerlyk toekomstig zyn. Ook maakt zy dat ons dit leven verdraaglyk valt , om dat ze het toekomstige beleeft : tracht na Jezus ryk : geniet een oneindig goed in deeze waereld: doet ons zelfs , eer wy gestorven zyn , verryzen , en den hoogften trap van genade bekomen , welke al iets der heerlykheid ontleent. De waereldfche Hoop vleit niet alleen , maar bedriegt ons. Doch genomen zy kon alles volbrengen wat ze belooft; wat is die doch , vergeleken met de wedergeboorte tot een levendige hoop door Jezus Christus opstanding uit den doode , tot een onverderfelyke , onbevleekelyke , onverwelkelyke erffenis , die voor ons in de Hemelen bewaart is?

Dit is dan een heerlyke Hoop , die ons nu al met Christus doet verryfen , en zyn spoor opvolgen , daar hy opgebeurt is tot Gods rechterhand , welke dan in dit lichaam , dat alle dagen sterft , het toekomstige leven beleeft , leeft Jezus Christus leven , en is door zyn geest levend gemaakt. Wel zalige Hoop! waar door wy , tegen de algemene verdorventheid , even als waren wy in een vergiftige lucht , met een Hemels tegengift voorzien , bewaart worden : door welke wy bestaan , ja in 't heetste der verdrukkingen zegepralen ; en onzen aanwaffenden ouderdom , verzwakkende lichamen , met vernoeving aanzien ; zy versterkt de martelaars , die om der gerechtigheids wil lyden , en toont hen de kroon boven 't kruis , waar door zy zich in de belofte van hun Zaligmaker verheugen ; zy maakt dat wy de voorspoed wyslyk gebruiken , vernedert de hovaardy , houd begeerlykheden in toom , zuivert onze gemoederen van liefde tot onnutte en quade dingen. De waereldfche Hoop ontbind de ziel , doet ze uit zich zelve gaan ; het tegenwoordige verliezen , van 't toekomstige afhangen ; is altyd ongestadig : maar de Hemelsche , hoewel ze de ziel boven zich zelve tot de toekomstige dingen opvoert , stelt zich niettemin in vasten

staat, omdat ze zich tot God opbeurende, hem in haar ontfangt, en reeds ten deele bezit die goederen, na welke zy verlangt. Ook hoe ze in 't einde van haar loop nader komt, hoe ze zich nimmer als waterstroomen uitspreid: en als ze een gelovige tot in den top van zyne gelukzaligheid heeft gevoert, verliest ze den naam van Hoop, en word Genieting. Dit besluiten we met het zeggen van een vermaard Dichter:

*Vertrouw op God, die onzer nooit vergeet.
Zyn wil staat vast: zyn zeggen is een eed.
Ik zal, ó God! uw woord dan ook geloven;
Ik zal met hoop, en buiten hoop, ja boven
En tegens hoop, op uw beloften staan.
Uw waarheid leeft, uw woord kan niet vergaan.*

Op het Eeuwig Leven.

Nu leerd, myn ziele, leerd geduurig overleggen,
Wat eeuwig wel te zyn, wat eeuwig is te zeggen,
Wat eeuwig al bevangt, wat eeuwig al bedekt,
Wat eeuwig eeuwig is, waar eeuwig heenen strekt.

Bedenkt eens wat het zy, by God te mogen weezen,
Van alle blydschap vol, van alle pyn geneezen.
Met alle goed begaaft, van allen quaad bevryd,
Ontlaagen van geklap, en boven allen nyd.

Geen ziekte, geen gevaar, geen vreeze, geen gebreken,
Geen leugen, geen bedrog, geen slimme tonge-steeken,
Geen dood, geen ongemak, geen honger, geen gekwel:
Maar staåg in alle ding, en zonder einde wel.

Volmaaktheid in de ziel, gezondheid aan de leeden,
En schoonheid voor het oog, en volheid van de reden,
En liefde zonder haat, en onvermoeide jeugd,
En God te mogen zien, de volheid aller vreugd.

UITNEMENDHEID

DER

L I E F D E.

I CORINTH. XIII.

AL sprak ik de allerpuikste taalen
 Der menschelyke tongen, of
 Der Eng'len zelfs uit 's Hemels hof,
 En voelde in my geen liefde straalen,
 Zoo was en bleef ik evenwel
 Een klinkende metaal of schel.

Al kon ik grondig propheteeren;
 Schoon me al 't verborgen zonder end',
 En wetenschap was door bekend;
 Al voelde ik myn geloof vermeêren
 Tot bergverzetten toe, al dat
 Was niets, als ik geen liefde had.

Al gaf ik al myn goed den armen,
 En zelfs myn lichaam om verbrand
 Te worden, als een offerhand',
 En 't liefdevuur kon niet verwarmen
 Myn ingewand, het zoude my
 Geen nuttigheid ooit zetten by.

Langmoedig en zeer goedertieren
 Vertoont zich liefde in al haar doen:
 Zy wil noch kan geen afgunst voën:
 Ze is niet lichtvaardig in 't bestieren
 Van haar bedryving en beleid;
 En kent geen opgeblazenheid.

Men ziet haar' handeling vermyden
 Alle ongeschiktheid, eigenbaat
 En bitterheid: zy denkt geen quaad:
 Zy kan zich nimmermeer verblyden
 In ongerechtigheid, maar vindt
 Haar lust in waarheid, die ze mint.

Het is haar eigen te bedekken,
 Gelooven, Hoopen zonderling
 En ook verdraagen alle ding.
 Ze is onvergangeljk: maar het wekken
 Der prophetiën, taal verstaan
 En kennis zullen eens vergaan.

Want wy noch maar ten deele kennen,
 En propheteeren: doch wanneer
 De tyd eens neemen zal een keer,
 En ons 't volmaakte als tegen rennen,
 Dan zal vernietigt worden heel
 't Geen nu, als stukwerk, is ten deel.

Toen ik noch in myn kindsheid leefde,
 'k Sprak, overleide en was gezint
 Gelyk een onbedreven kind:
 Maar als myn manschap hooger streefde,
 Vermaande en leerde rypheid my
 De kindsheid zetten aan een zy.

Wy zien nu door een spiegel waarlyk
 In duist're reden, onverlicht:
 Dan zullen wy van aangezicht
 Tot aangezicht aanschouwen klaarlyk:
 Nu ken ik stukswys: maar, in 't end',
 Zal 'k kennen als ik ben gekent.

Nu blyft het drietal, als verbonden
 Door onderling verknochte macht,
 Geloove, Hoop en Liefd' in kracht;
 Doch wordt de uitnemenste bevonden
 De Liefde, die de kroone spant,
 En overtreft der and'ren stand.

J. v. PETERSON.

A A N M E R K I N G

OVER DE

U I T N E M E N T H E I D

D E R

L I E F D E .

DE Liefde, by de Grieken *Φιλία*, eerste hartstocht en oorzaak van alle anderen, is of algemeen, of byzonder: de algemeene is een ontroering der ziel tot die dingen, welke rust en vernoegen belooven. Door deeze zyn de menschen goed of quaad, gelukkig of ongelukkig, na 't voorwerp dat ze aanhangt. In ieder gemoed is een overheerschende liefde, welke andere hartstochten bestuurt en buigt onder 't geene zy liefst, en is volmaakt of onvolmaakt, na de hoedanigheid der zaak, die ze bemint. Gelyk lichamelijke voorwerpen zich aan ons gezicht opdoen, de oogappel eenigzints in hun verw en gestalte verwisfelen; zo word men, door 't ontfangen van 't geliefde beeld in de ziel, ook in het zelve verandert, en men neemt zyne hoedanigheden aan. Wie een geringe of uitslekende zaak liefst, word daar door geringer of uitnemender. Dit is wat de algemeene; en nu wat de byzondere betreft: dezelve is tweederlei, of jegens God, of onzen naasten. De liefde Gods is een deugd waar door wy Hem, als het hoogste goed, lieven: want wie hem dusdanig liefst, ontfangt het opperste goed in zyn ziel, en word door dezelve goed en gelukkig. De liefde tot onzen evennaasten word uitgebeeld een deugd, waar door wy niet alleen genegen zyn onzen naasten wel te doen, maar ook met 'er daad zo dikwils als 't de gelegenheid vereischt, na ons vermogen wel doen.

Om

Om dan de natuur dezer liefde recht te verstaan, zal 't nodig zyn, dat wy al de eigenschappen, die *Paulus* haar toefchryft, na elkander overwegen. Als dat ze langmoedig, goedertieren, enz. zy. In deeze allen is een overnoeming van 't onderwerp, of gewrocht. Van 't onderwerp, wanneer wy dat aanmerken van een mensch, waar in de liefde plaats heeft: Van 't gewrocht, als wy zeggen, dat 's liefdes hebbelykheid, in 't hart geworteld, een oorzaak van iemands lydzaamheid en goedertierenheid, enz. is. Het doet niet ter zaak, in wat zin men des Apostels woorden ontvouwt, om dat ze eenzelvig is. *Zy is langmoedig*, of vergramt niet terstond, want die met liefde aangedaan is, barst niet haastig uit om wraak te neemen, maar verwacht met langmoedigheid, om van den Heere verlost te worden. *Zy is goedertieren*, dat is, heeft vermaak om anderen wel te doen, niet alleen haare vrienden, maar ook haare vyanden, die haar ongelyk gedaan hebben. *Zy is niet afgunstig*, dat is, benyd niemand. Want niets is 'er zo wederstrevig tegen de goedertierenheid, als nyd, welke het goed en den wellstand van anderen met geen goed oog kan aanschouwen, veel min dat zelfs zou trachten te bevorderen. *Handelt niet lichtvaardiglyk*, of haastig en onbedacht, want ze is voorzichtig, en vreest dat ze, terwyl zy een' anderen voordeel wil doen, hem vooral geen schade toebrenge. *Zy is niet opgeblazen*, of zwelt niet op, als waterbellen, die vol wind zyn, te weten, door hoogmoed en laatdunkenheid, tot versmading harer naasten, die ze ziet, in eenige zaak minder te zyn, in eer, rykdom, kennis, ja zomtyds in deugd zelfs. *Handelt niet ongefehiktelyk*, want zy onthout zich zelfs van alles dat eenigen schyn van schandelykheid heeft, om anderen geen argernis te geven. Mydt in woorden, gebaerden, kleding, en in 't gemeen, in haar geheelen ommegang, al 't geen zy merkt onbetaamlyk te zyn. Is daarom niet flordig in klederen, als of in dezelve, gelyk zommige meenen, de nederigheid bestond, want de flordigheid brengt ons ten spot van an-

deren, en maakt onze heilzame vermaningen verachtelyk. *Zy zoekt zich zelve niet*, of is zo zeer niet op haar eigen als een anders voordeel uit, maar toont in alles, dat het voordeel van haar naasten haar niet minder als haar eigen, ja zomtyds ook meer ter harte gaat; gelyk vaders en moeders plegen te doen, die voor den welstand hunner kinderen meer, als voor hun eigen bezorgt zyn, en zoberlyk van hunne goederen leven, op dat ze hun iets mogen nalaten. *Zy word niet verbittert*, of vliegt niet op door toornigheid, want het Griekische woord *Παροξυσμός*, betekent een *verbittering*. 't Is wel zwaar zich zelve van allen toorn te wachten, omdat 'er in onze dagelykse verkeering en ommevang zeer veel gelegenheden tot toornigheid voorkomen: maar die anderen waarlyk lieven, binden die hartstocht zodanig, dat ze niet lichter om geringe oorzaaken ontfteken, als betamelyk is. *Denkt geen quaad*, dat is, vermoed niet licht iets quaads van haar naasten, maar is gewoon die dingen welke twyfelachtig zyn, ten besten te duiden. Indien zy van iemand beledigt word, zal zy dat liever zyn onvoorzichtigheid, als quaadheid toefchryven; en daarom zal zy zich zelve gevoeglyker, als andere argwانية menschen plegen te doen, instellen, om dat quaad ten besten te houden en te vergeven. *Zy verblyd zich zelve niet in de ongerechtigheid*, dat is, zy pryst noch verblyd zich niet over een anders zonden: als by voorbeeld, indien hy wraak van zyne vyanden genomen, of door bedrog in quade konsten zich zelve verrykt, of eenig gelukkig scheinstuk, zo hy meent, uitgerecht heeft. *Verblyd zich in de waarheid*, alwaar men door het wordeken *waarheid*, volgens het gebruik der Hebreuwsche taal, gerechtigheid en oprechtigheid moet verstaan; gelyk de tegenstelling tuschen deeze en de voorgaande woorden vereischt. Die, welke zyn naasten liefd, word dan verblydt, wanneer hy ziet dat hy de gerechtigheid navolgt, en van alle geveinstheid vreemt is, want gelyk hy zelf vroom is, zo wenschte hy wel dat ook alle andere menschen vroom waren, en verblyd zich

zich, wanneer hy ziet dat ze wel doen. *Zy verdraagt alle dingen*, 't welk verstaan kan worden van 't ongelyk dat tegen ons begaan word, of in 't gemeen van allerlei zonden; en in dien zin moet het noodzakelyk getrokken worden tot zodanige dingen, welke eenigermaßen verdraaglyk zyn, want schelmstukken moet een vroom man niet verdragen, maar scherpelyk na verdiensten bestraffen. *Zy gelooft alle dingen*, dat is, heeft geen quaad nadenken, maar 't geen van haar naasten gezegt of gedaan word, neemt ze zo veel 't mogelyk is, ten goede, geloovende dat hy waarlyk zodanig zy, als hy zich zelve voorgeeft, dewyl hy liever wil bedrogen worden, met wél van een ander te gevoelen, als eenig quaad te vermoeden, daar hy noch geen genoegzaam bewys van heeft. *Hoopt alle dingen*: dat is, schoon ze eenen anderen tot zonde genegen ziet, zal zy niet wanhopen, of hy zal zich zelve noch te eeniger tyd beteren, en zal alles goeds van zyn bekeering vertrouwen, voornamentlyk, als zy zal zien dat hy gaarn heilzame vermaningen hoort. Ja schoon zy bevind dat hy wederspannig zy, zal zy evenwel niet terstond alie hoop verwerpen, als of 't met zyn zaligheid geheel gedaan ware, maar zal alle iever en naerstigheid aanwenden, om hem van dat quaad voornemen des gemoeds af te brengen, na 't voorbeeld der genen, die omtrent hunne vrienden, welke krank zyn, alle naerstigheid toebrengen om hen te genezen, en tot den laatsten levenssnik niet nalaten eenige geneesmiddelen toe te dienen, zo lang 'er noch leven en adem in zy. *Verdraagt alle dingen*. Welke spreekwyze wel verklaart zou kunnen worden van de langmoedigheid, waar door ze verbetering van haar evennaasten, die zyn schuldigen plicht te buiten gegaan is, verwacht: of het betekent een gemoed, dat met liefde ontstoken is, niet bewogen door 't ongelyk 't welk van de naasten aangedaan word, om dat terstond te wreken, en den band der broederschap te verbreeken. Maar gelyk zodanig eenen gaerne zoude willen verdragen zyn, zo hy

misschien eenen anderen beledigt hadde, verdraagt hy niet onwillig 't geen anderen aan hem komen te misdoen. *Zy vergaat nimmermeer.* De zin is, dat de liefde altyd haar gebruik zal hebben, niet alleen in dit, maar ook in 't toekomende leven, als blykt uit de woorden, die daar onmiddelyk op volgen, 't zy prophetiën, 't zy kennis, zy zullen te niet gedaan worden, 't zy talen, zy zullen ophouden: waar mede te kennen word gegeven, dat in den gelukzaligen staat, welken wy verwachten, noch verklaring van dingen die duister, noch voorzegging van die toekomende zyn, noch vreemde talen, noch ook die onvolmaakte kennis, welke wy voor ons uit Gods woord, of uit de reden, en de ondervinding kunnen halen, eenig gebruik of plaats zullen hebben, omdat wy dan met een volmaakte kennis van God, en Goddelyke verborgenheden beschonken zynde, niet meer zullen wenschen te kennen. Maar wat de liefde aangaat, zo jegens God, als den naasten, dezelve zal altyd plaats hebben, hoewel men moet bekennen, dat tot deeze geheele andere plichten zullen behooren, als in dit tegenwoordige leven. Want als dan zal men geen ongelyk moeten vergeven om dat 'er geen gedaan zal worden; als dan zal men zyne goederen niet moeten uitdeelen, om anderen hun armoede te verlichten, wanneer wy al te zamen verzadigd zullen worden met die goederen, welke uit die onuitputtelijke bron van Gods rykdom zullen voortvloeijen. Waar mede wy besluiten:

*De ware Liefde zoekt in God zich zelf te vinden,
 En met haar' eed'len band de deugden vast te binden:
 Zy is de Leidsvrouw van den Christelyken loop,
 Een dochter van 't Geloof, een voedster van de Hoop.*

Z I E L W E K K E R.

Hem, die uit ed'len stamm' geboren,
 Tot hooge Staten is verkoren,
 En naer een Kroon en Septer staet,
 Voegt nimmer een onedle daed,
 Zout gy, myn ziel, u dan aen 't aerdsch vergapen?
 Dat past u niet, gy zyt van God getchapen,
 En burger van zyn ryk,
 Kies des geen' draf en slyk
 Voor 's Hemels manne en dierbre kostelykheden;
 Daer 's niets bestendig hier beneden,
 Maer in uw zalig vaderlandt
 Blyft alles in een' vasten stand,
 Daer zal de vreugd oneindig duren.
 Wat 's eer en staet en magt en hoerschappy
 En grootheit van zoo weinig nuren?
 Een schadelyke slaverny.
 Wat 's 't goudt, dat elks gezicht verduistert?
 Een snoode bandt die zielen kluistert.
 Verbef, verhef u dan van de aerd',
 Schoon gy aen 't vleesch nog zyt verbonden;
 Versmaed alle ydelheên en zonden,
 En stel uw gangen hemelwaert.
 Dat zal uw's Vaders hart verblyen,
 En u tot Eenwig heil gedyen.

H E T G E L O O F .

IN 's waerelds dikken nacht, vol woest en naar ge-
druis,
Rust gy, ó rein Geloof! gerust op Jesus kruis,
En spiegelt u in 't licht van 't Eeuwig Alvermogen;
Terwyl gy in u zelf vol op van heil geniet,
En in 't beschouwen van 't geen oudtyds is geschiedt,
En noch geschieden zal, uw geest houdt opgetogen.

D E H O O P .

ó **W**Elgezinde Hoop, wat lofkrans voegt u niet!
Gy geeft den Lyder troost, verzagt elks hart-
verdriet,
Vermeert de levenshulk aan 't anker van 't vertrouwen.
Maar word gy ooit bedankt, 't is in dien blyden staat,
Als gy met uw gestreel den sterfeling verlaat,
En overlevert aan 't genieten en beschouwen.

D E L I E F D E .

ó **L**iefde! ó Hemelteig, ó schoonste van 't Heel Al!
ó Bron van blydschap in dit droevig tranendal!
Verquikster van alle aardsche en Hemelsche geslachten,
Waart gy 'er niet, al de aard' verging door tieranny;
't Ontbrak der Hemelstad aan nieuwe burgery;
En 't menschedom had geen troost van boven af te wachten.

G E L O O F , H O O P , e n L I E F D E .

DE *Liefde* is 't die mer ons ten Hemel stygen zal,
Geloove en *Hoope* zal hier sterven in ons sterven:
 't *Geloove* geld daar niet, ik zie 't, ik ken 't daar al;
 Het *Hoopen* heeft daar uit, ik zal 't daar al verwerven.
 't Is dan de *Liefde* alleen die na ons sterven leeft,
 En in het weezen Gods altyd haar weezen heeft.

O O G S T - L I E D .

Zo ver de Velden vrugtbaar bloeijen,
 Weergalmt Gods lof by 't morgenlicht,
 En d'oogen, die vol vreugde gloeijen,
 Zyn hemelwaards op Hem gericht.

Het Veld met vruchten overlaaden,
 Meer waard als goud of diamant:
 Zal ons vol op met spys verzaaden,
 Sny af! 't wacht op des Maaijers hand.

Gaâr vlytig 't zaam; draag groote schooven;
 De zikkel snyt reets d'Airen af,
 En laat uw hert den Schepper looven,
 Die 't voedent graan den wasdom gaf.

Op 't Land legt nu Gods milden zegen,
 De zwaare garven op den grond.
 De Landman juicht op veld en wegen,
 En roemt zyn God, met hert en mond.

God

God wil der menschen arbeid loonen
 Hy zegt tot de Aard', die vruchten geeft,
 „ Gy moet dit jaar mêt goed'ren kroonen,
 „ Erken uw Heil, ô Al wat leeft!

„ Ik roep d' Lente, en 't bloeiend kooren
 „ Is 't werk van mynen wil en macht,
 „ My is het veld, en in zyn vooren
 „ Stort ik den zegen dag en nacht.”

Wy zien, ô Heer! d' onschatb're waarde,
 Van al de weldaên, die ge ons doet,
 Gy weert 't gebrek, als gy uyt de aarde
 Ons mild met dierb're vruchten voed.

Door U alléen bestaat ons leven,
 Gy schonk het ons, en rekt het uyt,
 Door ons dien voedselschat te geven,
 Die door U gunst uyt d' aarde spuit.

Weest steeds gezegend, vruchtb're Landen!
 Spyst ons, en vult de voorraat schuur!
 Bloeit, Lieffelyke Veltwaranden!
 En groent gy altoos, ô Natuur!

Gods lof zal in den vroegen morgen,
 In Lied'ren klinken over 't veld,
 En onzen geest zal vry van zorgen,
 Hem minnen die Gods goedheên meld.

Dan

Dan zullen onze kinders hooren:

God, onze God is eeuwig Heer!

En dan weergalmen in hun chooren:

God, onzen Heer zy eeuwig eer!

OVERDENKING.

Van d' overwonne Dood.

DE Israëlyten waren genoodtzaakt door de Jordaan te trekken om in Kanaän te komen, maar de voeten der Priesters die de Arke droegen, raakten zoo dra het water niet van dezen stroom, of de zelve vloodt, op het zien daar van, om zo te spreken, wech, en de loop sloof ten wederzyden zeer verre op eenen hoop, om 'er dit volk veilig te laten doortrekken. Dit wonderlyk geval kan zeer wel op Gods kinderen worden toegepast, elk van hen is een reizend Israëlyt door de Woestyne naar 't beloofde Land, de dood is de Jordaan, die tuschen onze Woestyne en ons Kanaän gevonden wordt; dit is de stroom dien wy moeten doorwaaden, en op wiens gezichte veelen den moedt ontzakt. Maar gelukkig zyn de waare geloovigen, die weten, dat Jesus Christus, onze waare Hoogepriester, die de Arke des verbonds op de schouderen heeft gedragen, wat zegge ik? die zelf de waare Arke is geweest, verbeeld door d'oude, reeds zyne voeten heeft nat gemaakt in dien vloed, en dat hier door zyn loop gestuit en verlooren is; dat het water van de zoute zee is uitgedroogt, dat is, dat de kracht van den vloek is gestremt, zoo dat de dood voor ons niet anders is dan een doorgang tot een beter leven. Hebben de geenen, die zulks weten, reden om voor de dood te vreezen? en waarom zouden ze vreezen door dezen vloed te trekken, dewyl hy droog is, en 'er de

de voetflappen des Heilandts in worden gezien, dien waadbaar heeft gemaakt; dat is, naardien zich thans niets tegen onzen ingang in den Hemel kant, ten ware onze vadzigheit, en luiheit. Ik mag dan hoopen dat het water van dezen vloed myne Ziel niet zal overstroomen, myne zonden zullen 'er wel in smooren, myne elenden wel in verzwolgen worden, maar myne Ziel zal 'er veilig doorgaan om tot haare ruste te komen. Heere, bereid my tot myne verhuizinge, waar na ik toestemme dat myne hutte besloopt worde, want in der waarheit ik zou niet te vroeg u kunnen zyn.

OVERDENKING.

Van 't geluk van Gods kinderen in de toekomstende eeuw.

Hier op aarde kunnen wy zeggen, dat het vat onzer harten te groot is om met al het vermaak, dat de wereld kan uitleveren, vervuld te worden: maar in de toekomstende eeuw zullen onze genoegten te groot zyn, om in 't vat onzer harten te kunnen bevat worden. Onze heerlijkheit zal zoo groot zyn, dat God, door zyne almacht onze harten zal moeten verwyden, om zoo te spreken, op dat z'er in kan ontfangen worden; onze vermogens zal hy moeten verheffen, op dat ze hunnen overheerlyken staat beantwoorden. Wy zyn te zwak om 't gewicht der heerlijkheit te kunnen draagen: noodwendig zullen wy ondersteuning moeten hebben om 'er niet van verslonden te worden: want, gelyk 'er in 't oude Testament staat, *wie zal Godt zien en leeven?* En gelyk de Hemelsche blydschap niet geheel in ons zal kunnen koomen, moeten wy in dezen Oceaan van heil gaan, en 'er ons, om zoo te spreken, gelukkig in verliezen. Wat eene onwaardigheit ware het dan voor ons, onze ziel schoon maar met eenige drop-
len

en van de bedurve wellusten der aarde te verlekken, en dus onzen afkeer te toonen van den Hemelschen Nektar, waar mede wy daar boven zullen gedrenkt worden! O myne ziel, hoe gelukkig zal d'aanstaande dag zyn, wanneer gy in den vloed der wellusten zult worden geworpen, om zoo te spreken, en boordevol met zyn levenwekkend vocht zult vervuld worden! O gelukkige tydt, waar in de ziel, die krank is van eene heilige en geestelyke liefde, om my van d'uitdrukkinge der H. Schrift te dienen, zelve in Gods schoot zal rusten, en zich kunnen verzadigen met zyne liefde! Gelukkige tydt, als die zyn zal, waar in Gods kinderen hem volmaakt zullen bezitten, en vergenoegd zyn met zyne doorluchtige tegenwoordigheid, waar van de zoetigheden en voordeelen de bevatting der menschen, hoe sterk, en wyd uitgestrekt zy ook wezen moge, te boven gaan. O God; geef dat de gedachte der vreugde en heerlijkheid; die gy voor my bereidt in den Hemel, myne Ziele aftrekke van 't zondig vermaak, dat d'aarde my aanbiedt, opdat ik, my afwendende van deze dingen, te meer tot u nadere. O, *Wanneer zal ik ingaan, en voor Gods aangezichte verschynen!*

Broosheid van 's Menschen Leven.

HOe ydel, los en broos is 's menschen leven
 Gelyk een wind, een bobbel, en een glas
 Die heden praalt, als Hemel-hoog verheven,
 Is morgen weg, en is niet die hy was.
 Nu staat men, als een schoone bloem ontloken
 En als een boom, die wel gewortelt is:
 Straks heeft de dood ons van den steel gebroken
 En neêrgeveld, tot elks ontsteltenis.

Geen jeugd noch krachten,
 Of wat weêrstand bood;
 Geween noch klachten
 Redden van de dood
 Wie 't zy, noch klein, noch groot.

Algemeen Graffchrift.

Dit is de rustplaats na ons woelen, zorgen, draven,
 De dood veranderdt steeds all' 's waerelds roem in
 stof.

Wierd nu de ziel zo wel als 't lichaam hier begraven,
 De deugd van elk veragt, kreeg nimmer loon en lof:
 Maar zalig is hy die zich door Gods raad laat wyzen.
 Want die met Christus sterft zal eens met Hem verryzen.

E I N D E.

